

**UCHWAŁA NR XXXV/383/2018
RADA GMINY BARTOSZYCE**

z dnia 28 marca 2018 r.

w sprawie przyjęcia „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” wraz z „Prognozą oddziaływania na środowisko Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020”

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 1, art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j.: Dz.U. z 2017 r., poz. 1875 ze zm.) oraz art. 17 ust. 1 i art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j: Dz.U. z 2017 r., poz. 519) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020”, stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały wraz z „Prognozą oddziaływania na środowisko Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020”, stanowiącą załącznik nr 2 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Bartoszyce.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Andrzej Kosakowski

Gmina Bartoszyce

**Program ochrony środowiska
dla Gminy Bartoszyce
do roku 2020**

Bartoszyce, marzec 2018 r.

---

1. SPIS TREŚCI

1. Spis treści.....	2
2. Wykaz skrótów	5
3. Wstęp	7
3.1. Wprowadzenie	7
3.1.1. Podstawa opracowania programu	7
3.1.2. Cel i zakres programu	7
3.2. Ogólna charakterystyka gminy Bartoszyce	8
3.2.1. Dane ogólne gminy Bartoszyce	8
3.2.1.1. Położenie, fizjo- i hydrografia, klimat	8
3.2.1.2. Demografia.....	11
3.2.1.3. Użytkowanie powierzchni.....	11
3.2.2. Zagadnienia gospodarcze	12
3.2.3. Rolnictwo.....	13
3.3. Prognoza trendów rozwojowych.....	14
3.3.1. Spójność z dokumentami strategicznymi i programowymi	14
3.3.1.1. Poziom krajowy	14
3.3.1.2. Poziom regionalny	14
3.3.1.3. Poziom lokalny.....	18
3.3.2. Kierunki rozwoju gospodarczego	18
3.3.3. Ludność	19
3.3.4. Założenia polityki ochrony środowiska w dokumentach strategicznych	19
3.3.5. Współpraca międzynarodowa.....	20
4. Streszczenie	21
5. Ocena stanu środowiska	23
5.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza	23
5.1.1. Źródła i wielkości emisji	23
5.1.2. Jakość powietrza.....	25
5.1.3. Przeciwdziałanie zmianom klimatu.....	28
5.1.4. Podsumowanie.....	30
5.1.4.1. Realizacja POŚ dla Gminy Bartoszyce na lata 2012-2015	30
5.1.4.2. Analiza SWOT	31
5.1.4.3. Kierunki interwencji.....	31
5.2. Zagrożenia hałasem	33
5.2.1. Podsumowanie.....	36
5.2.1.1. Zrealizowane działania.....	36
5.2.1.2. Analiza SWOT	36
5.2.1.3. Kierunki interwencji.....	36
5.3. Pola elektromagnetyczne	37
5.3.1. Podsumowanie.....	38
5.3.1.1. Zrealizowane działania.....	38
5.3.1.2. Analiza SWOT	39

5.3.1.3	Kierunki interwencji.....	39
5.4.	Gospodarowanie wodami.....	40
5.4.1.	Zasoby i stan wód powierzchniowych.....	40
5.4.2.	Zasoby i stan wód podziemnych	48
5.4.3.	Podsumowanie.....	49
5.4.3.3	Kierunki interwencji.....	50
5.5.	Gospodarka wodno-ściekowa	51
5.5.1.	Zużycie wody	51
5.5.2.	Sieć wodociągowa i kanalizacyjna	52
5.5.3.	Oczyszczalnie ścieków	53
5.5.4.	Podsumowanie.....	55
5.5.4.1	Realizacja POŚ dla Gminy Bartoszyce na lata 2012-2015	55
5.5.4.2	Analiza SWOT	57
5.5.4.3	Kierunki interwencji.....	57
5.6.	Zasoby geologiczne	59
5.6.1.	Podsumowanie.....	60
5.6.1.1	Zrealizowane działania.....	60
5.6.1.2	Analiza SWOT	60
5.6.1.3	Kierunki interwencji.....	60
5.7.	Gleby.....	61
5.7.1.	Podsumowanie.....	62
5.7.1.1	Zrealizowane działania.....	62
5.7.1.2	Analiza SWOT	63
5.7.1.3	Kierunki interwencji.....	63
5.8.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów.....	64
5.8.1.	Odpady komunalne.....	64
5.8.2.	Odpady zawierające azbest.....	67
5.8.3.	Pozostałe odpady	68
5.8.4.	Podsumowanie.....	68
5.8.4.1	Realizacja POŚ dla gminy Bartoszyce na lata 2012-2015	68
5.8.4.2	Analiza SWOT	70
5.8.4.3	Kierunki interwencji.....	71
5.9.	Zasoby przyrodnicze	71
5.9.1.	Lasy	72
5.9.2.	Lądowe ekosystemy nieleśne	75
5.9.3.	Ekosystemy wodne	77
5.9.4.	Formy ochrony przyrody	77
5.10.	Zagrożenia poważnymi awariami	84
5.10.1.	Podsumowanie.....	85
5.10.1.2	Analiza SWOT	86
5.10.1.3	Kierunki interwencji.....	86
6.	Cele programu	87
6.1.	Cele, kierunki interwencji i zadania.....	87
6.2.	Harmonogram rzeczowo-finansowy	88
6.2.1.	Zadania własne gminy	89
6.2.2.	Zadania monitorowane	89
6.3.	Finansowanie zadań	90
7.	System realizacji Programu Ochrony Środowiska	91

7.1.	Współpraca z interesariuszami	91
7.2.	Opracowanie treści POŚ	91
7.3.	Zarządzanie i monitoring Programu	92
7.4.	Okresowa sprawozdawczość i ewaluacja programu.....	93
7.5.	Aktualizacja Programu.....	95
8.	Spis tabel.....	96
9.	Spis map.....	97
10.	Spis rysunków.....	97
11.	Spis załączników	97
12.	Załączniki	97

2. WYKAZ SKRÓTÓW

AKPOŚK 2015	Czwarta aktualizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych
APGWD	Aktualizacja Planu Gospodarowania Wodami Dorzecza
ARiMR	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
BAT	Najlepsze Dostępne Techniki
BDL	Bank Danych Lokalnych (https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start)
DPR	Kodeks dobrej praktyki rolniczej
ERB	Euroregion „Bałtyk”
EWG	Europejska Wspólnota Gospodarcza
GDDKiA	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GDOŚ	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GUGiK	Główny Urząd Geodezji i Kartografii
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IMGW-PIB	Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej–Państwowy Instytut Badawczy
IOŚ	Inspekcja Ochrony Środowiska
IOŚ-PIB	Instytut Ochrony Środowiska–Państwowy Instytut Badawczy
IUNG	Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa
JCWP	jednolita część wód powierzchniowych
JCWPd	jednolita część wód podziemnych
jst	Jednostka samorządu terytorialnego
KPGO	Krajowy Plan Gospodarki Odpadami
KPOP	Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020 (z perspektywą do 2030)
KPOŚK	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
KZGW	Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej
LP	Lasy Państwowe
MBP	instalacja mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych
MŚ	Ministerstwo Środowiska
MŚP	małe i średnie przedsiębiorstwa
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
NGO	organizacja pozarządowa
ODN	Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
ODR	Ośrodki Doradztwa Rolniczego
OSChR	Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza
OSO	obszary specjalnej ochrony ptaków w sieci Natura 2000
OSP	Ochotnicza Straż Pożarna
OZE	odnawialne źródła energii
PEM	Promieniowanie elektromagnetyczne
PGN	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej
PGNiG	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo
PIG-PIB	Państwowy Instytut Geologiczny-Państwowy Instytut Badawczy
PIS	Państwowa Inspekcja Sanitarna
PKB	produkt krajowy brutto
PM10	pył z mieszaniny cząstek zawieszonych w powietrzu o średnicy mniejszej niż 10 µm
PM2,5	pył z mieszaniny cząstek zawieszonych w powietrzu o średnicy mniejszej niż 2,5 µm
PMŚ	Państwowy Monitoring Środowiska
POLIŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

PONE	Program Ograniczania Niskiej Emisji
POŚ	Program Ochrony Środowiska
PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
PSH	Państwowa Służba Hydrogeologiczna
PSP	Państwowa Straż Pożarna
PSS-E	Powiatowa Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna
pzp	plan zagospodarowania przestrzennego
RIPOK	Regionalna instalacja przetwarzania odpadów komunalnych
RDLP	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
RDOŚ	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
RLM	równoważna liczba mieszkańców
RPO WiM	Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury
RZGW	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
SDR2010	średni dobowy ruch w punktach pomiarowych na drogach wojewódzkich w 2010 r.
SOO	Specjalne obszary ochrony siedlisk w sieci Natura 2000
SPA 2020	Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030
SUE RMB	Strategia UE dla Regionu Morza Bałtyckiego
UKE	Urząd Komunikacji Elektronicznej
UM/UG	Urząd Miasta/Gminy
Ustawa POŚ	ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie
WPGO	Plan gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego
WWA	wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne
ZSEiE	Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny
ZMIUW	Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych

3. WSTĘP

3.1. Wprowadzenie

3.1.1. Podstawa opracowania programu

Program Ochrony Środowiska jest narzędziem realizacji polityki ochrony środowiska, zbieżnej z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych gminy. Określa obszary, kierunki interwencji i zadania służące poprawie stanu środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego jej mieszkańców.

Sporządzenie gminnego programu ochrony środowiska jest obowiązkiem gminy w myśl art. 17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 r., poz. 519). Gminny program ochrony środowiska jest przyjmowany do realizacji poprzez przyjęcie przez radę miasta/gminy stosownej uchwały (art. 18 ustawy POŚ). Realizacja programu jest monitorowana, a Burmistrz/Wójt co dwa lata przedstawia Radzie sprawozdanie z jego realizacji.

Przy konstruowaniu niniejszego programu, który stanowi kontynuację i rozszerzenie planów określonych w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Bartoszyce na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019, opierano się na „Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska”, opracowanych przez Ministerstwo Środowiska we wrześniu 2015 r. w związku z wejściem w życie nowelizacji ustawy *Prawo ochrony środowiska*.

3.1.2. Cel i zakres programu

Celem niniejszego opracowania jest wytyczenie kierunków i zaplanowanie działań w zakresie ochrony środowiska, które będą realizowane w gminie Bartoszyce do roku 2020. Realizacja działań przyczyni się do osiągnięcia celów „Programu ochrony środowiska dla powiatu bartoszyckiego do roku 2020”, Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020, jak również krajowych dokumentów strategicznych i sektorowych.

W programie ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce zawarto w szczególności:

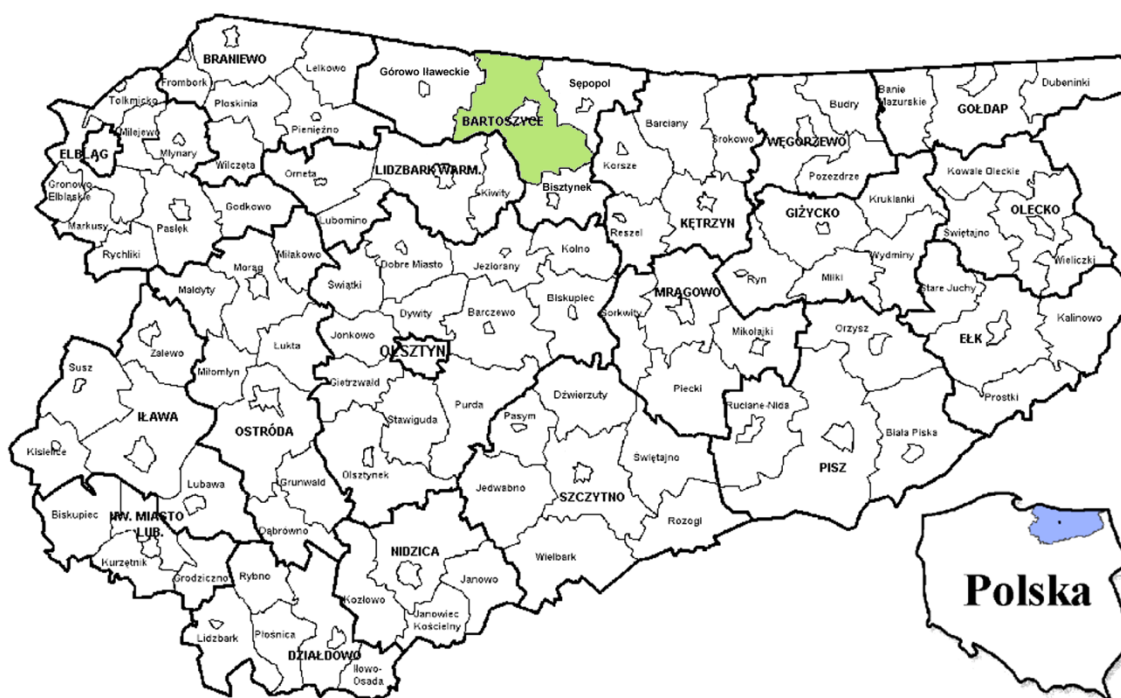
- ogólną charakterystykę gminy,
- ocenę obecnego stanu środowiska w gminie (z uwzględnieniem dziesięciu obszarów przyszłej interwencji: /1/ ochrona klimatu i jakości powietrza, /2/ zagrożenia hałasem, /3/ pola elektromagnetyczne, /4/ gospodarowanie wodami, /5/ gospodarka wodno-ściekowa, /6/ zasoby geologiczne, /7/ gleby, /8/ gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów, /9/ zasoby przyrodnicze, /10/ zagrożenia poważnymi awariami),
- cele, kierunki interwencji i zadania wynikające z oceny stanu środowiska oraz harmonogram rzeczowo-finansowy,
- opis systemu realizacji POŚ.

3.2. Ogólna charakterystyka gminy Bartoszyce

3.2.1. Dane ogólne gminy Bartoszyce

3.2.1.1 Położenie, fizjo- i hydrografia, klimat

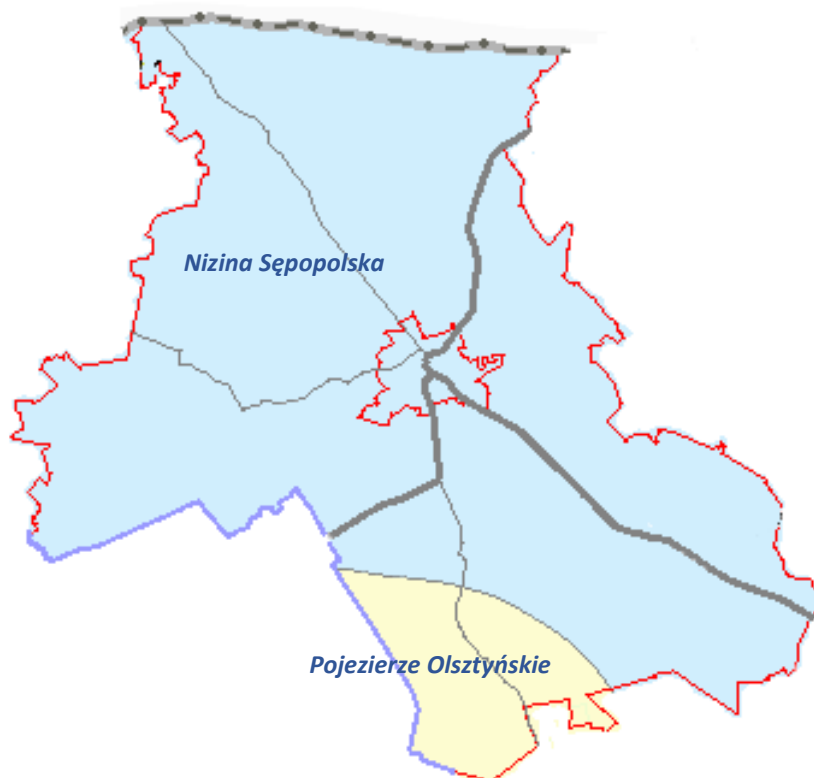
Gmina Bartoszyce o powierzchni 427,21 km², leży w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego (Mapa 1). Od zachodu graniczy z gminą Górowo Iławeckie, od południa z gminami Lidzbark Warmiński i Kiwity (powiat lidzbarski) oraz Bisztynek i od wschodu z gminą Sępoleń. Północna granica gminy stanowi granicę państwową z Rosją. Gmina graniczy także z Gminą Miejską Bartoszyce. W skład gminy wchodzi 105 miejscowości, z czego 57 to wsie.

Opracowanie: Biuro Doradczę EkoINFRA

Mapa 1. Położenie gminy Bartoszyce w układzie administracyjnym

Pod względem fizjograficznym największa część gminy leży w Pasie Pobrzeży Bałtyckich, w regionie Niziny Staropruskiej, mezoregionie Niziny Sępoleńskiej. Południowy kraniec gminy Bartoszyce leży w Pasie Pojezierzy Bałtyckich, w regionie Pojezierza Mazurskiego, mezoregionie Pojezierza Olsztyńskiego. (Mapa 2).

Opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Mapa 2. Położenie gminy Bartoszyce na tle krain fizycznogeograficznych

Nizina Sępopolska stanowi rozległą nieckę, która wznosi się na obrzeżu do 80-100 mnpm i obniża ku środkowi do 40-50 mnpm. Mezoregion ten jest pozostałością po rozległym jeziorze zastoiskowym, który utworzył się przed cofającym się ostatnim zlodowaceniem plejstoceniowym. Konsekwencją tego jest urodzajna pokrywa glebowa i stosunkowo słaby rozwój lodowcowych form marginalnych, zwłaszcza w środkowej części regionu i prawie zupełny brak jezior (J. Kondracki 2001 r.). Na obszarze Niziny Sępopolskiej przeważa krajobraz równinny, który urozmaicają doliny rzeczne i niewielkie spadki terenu. Urozmaicony jest również krajobraz pojezierza z licznymi pagórkami i dolinami. Ośią hydrograficzną terenu jest rzeka Łyna – największa rzeka województwa. Przecina ona teren gminy płynąc z kierunku południowo-zachodniego na północno-wschodni.

Wg „Hydrologii regionalnej Polski” (pod redakcją Bronisława Paczyńskiego i Andrzeja Sadurskiego, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2007) gmina Bartoszyce leży w granicach jednego regionu hydrogeologicznego (w Prowincji Wisły): w regionie Narwi, Pregoły i Niemna.

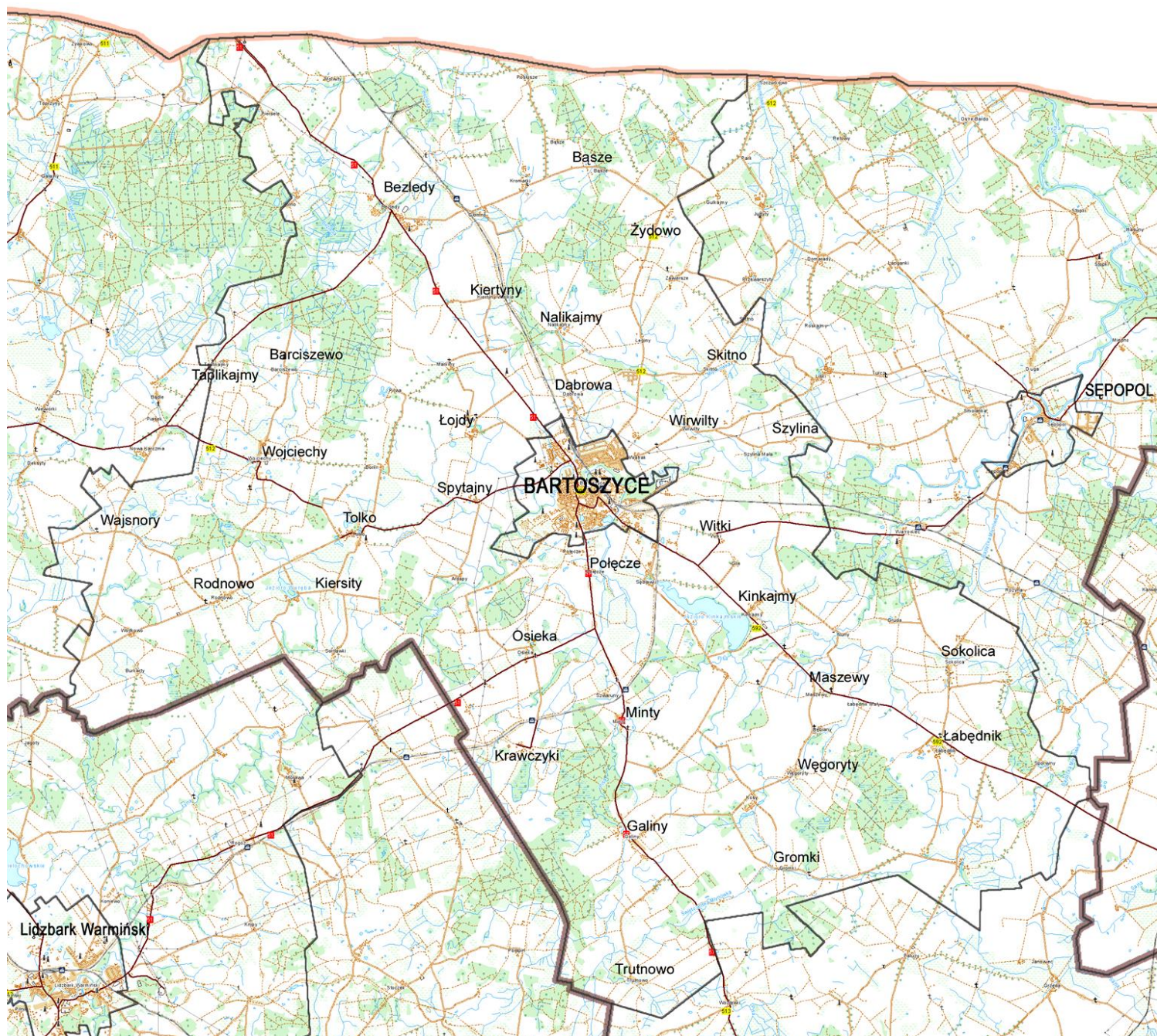
Gmina Bartoszyce leży w mazurskim regionie klimatycznym, we wschodniobałtyckiej dzielnicy klimatycznej, która jest chłodniejsza od sąsiadującej od zachodu dzielnicy zachodniobałtyckiej, lecz cieplejsza niż przyległa od południa dzielnica mazurska. Charakteryzuje się ona następującymi wartościami elementów i zjawisk atmosferycznych:

- liczba dni mroźnych wynosi 38-43,
- liczba dni z przymrozkami 110-125,
- liczba dni z pokrywą śnieżną 60-65.

Opad atmosferyczny wynosi średnio około 600 mm w roku. Okres wegetacyjny trwa około 200 dni. W Gminie Bartoszyce przeważają wiatry z kierunku południowo-zachodniego (18,9% udziału w ciągu roku) i wiatry zachodnie (15,2 %). Udział wiatrów południowo-zachodnich jest szczególnie wysoki jesienią i zimą.

Topografię gminy Bartoszyce przedstawia Mapa 3.

Opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Mapa 3. Mapa topograficzna gminy Bartoszyce

3.2.1.2 Demografia

Wg danych GUS w gminie Bartoszyce mieszka 10 920 osób (stan na 31-12-2016), co stanowi 8,4% ogólnej liczby mieszkańców powiatu bartoszyckiego. Dane demograficzne przedstawia Tabela 1.

Tabela 1. Dane demograficzne gminy Bartoszyce (2016 r.)				
Jednostka terytorialna	Liczba ludności	Liczba miejscowości	Gęstość zaludnienia (osoby/km ²)	
			ogółem	tereny wiejskie
Gmina Bartoszyce	10 920	105	-	26
Odsetek w stosunku do wartości dla całego powiatu /*średnia wartość dla powiatu				
Powiat bartoszycki = 100%	18,5%	44,3%	45*	21*

źródło: dane BDL, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

3.2.1.3 Użytkowanie powierzchni

Użytkowanie powierzchni w gminie Bartoszyce przedstawia Tabela 2. W strukturze użytkowania gruntów w gminie dominują tereny rolnicze – stanowią ok. 53,05%. Znaczącą powierzchnię zajmują również grunty leśne – 40,48%.

Tabela 2. Struktura użytkowania powierzchni w gminie Bartoszyce		
Kierunki wykorzystania powierzchni	Powierzchnia [ha]	Udział [%]
powierzchnia ogółem	42 721	100
powierzchnia lądowa	42 423	99,30
użytki rolne razem, w tym:	31 313	73,30
grunty orne	23 125	54,13
sady	15	0,04
łąki trwałe	2203	5,16
pastwiska trwałe	5 157	12,07
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem, w tym:	8 857	20,73
lasy	8 234	19,27
grunty pod wodami razem, w tym:	298	0,70
grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	292	0,68
grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	6	0,01
grunty zabudowane i zurbanizowane razem, w tym:	1 409	3,30
tereny mieszkaniowe	136	0,32
tereny przemysłowe	44	0,10
tereny inne zabudowane	43	0,10
tereny zurbanizowane niezabudowane	3	0,01
tereny rekreacji i wypoczynku	27	0,06
tereny komunikacyjne - drogi	1 014	2,37
tereny komunikacyjne - kolejowe	130	0,30
użytki kopalne	12	0,03
użytki ekologiczne	0	0,00
nieużytki	1 249	1,92
tereny różne	20	0,06

źródło: dane BDL, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

3.2.2. Zagadnienia gospodarcze

Położenie na głównym szlaku komunikacyjnym (drodze krajowej nr 51 w kierunku przejścia granicznego w Bezledach, do Kaliningradu i dalej na Litwę, Łotwę, Estonię oraz kraje skandynawskie) oraz znaczny udział użytków rolnych warunkują profil gospodarczy gminy Bartoszyce. Na terenie gminy, w ramach Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, powołano filię zlokalizowaną w okolicach przejścia granicznego w Bezledach.

Liczba podmiotów gospodarki narodowej w gminie Bartoszyce wynosi 584, z czego aż 564 to podmioty prywatne (426 należących do osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą). 19 podmiotów należy do sfery publicznej.

Tabela 3 przedstawia zestawienie liczby podmiotów gospodarczych w 2016 r.

Tabela 3. Podmioty gospodarcze		
Rodzaj	Gmina Bartoszyce	Udział w ogólnej liczbie podmiotów z powiatu bartoszyckiego
podmioty gospodarki narodowej ogółem	584	14,4%
sektor publiczny – ogółem, w tym:	19	9,0%
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	14	11,9%
przedsiębiorstwa państwowe	0	0,0%
spółki handlowe	1	8,3%
w tym z udziałem kapitału zagranicznego	0	0,0%
sektor prywatny – ogółem, w tym:	564	14,7%
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	426	15,7%
spółki handlowe	37	19,6%
w tym z udziałem kapitału zagranicznego	9	20,9%
spółdzielnie	5	20,8%
fundacje	3	27,3%
stowarzyszenia i organizacje społeczne	20	12,0%

źródło: dane BDL, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Ponad 96% podmiotów działa w sferze prywatnej, z czego największą liczbę stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (75,5%). Najwięcej podmiotów gospodarczych działa w branży usług poza handlem (33,7%), następnie w handlu (24,3%), w przetwórstwie przemysłowym i budownictwie (21,1%), w edukacji i opiece zdrowotnej (7,2%) oraz rolnictwie i leśnictwie (6,5%).

Największe znaczenie dla gospodarki gminy ma rolnictwo (na terenie gminy działa 30 podmiotów w sekcji PKD „rolnictwo”).

Pod względem liczby zatrudnionych osób, do największych zakładów należą:

- PPU „KAROS” w Sędławkach (produkcja pomostów pływających),

- Zakład Odlewniczy Andrzej Wasilewski w Dąbrowie (produkcja odlewów żeliwnych).

Stopa bezrobocia w całym powiecie bartoszyckim jest wysoka (Powiatowy Urząd Pracy nie oblicza tego wskaźnika na poziomie poszczególnych gmin) – wynosi aż 22,3% (dane za kwiecień 2017 r.), co na tle regionu (12,7%) oraz kraju (7,5%) stanowi niezwykle wysoką wartość.

3.2.3. Rolnictwo

Ważną gałęzią gospodarki w gminie Bartoszyce jest rolnictwo. W tym dziale gospodarki, oprócz indywidualnych gospodarstw rolnych, działa 30 podmiotów gospodarczych. Wskaźnik bonitacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest wysoki (76,5 pkt, podczas gdy średnia dla województwa wynosi 65 pkt). Wg danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r. w gminie znajduje 990 gospodarstw rolnych, z czego 857 (86%) o powierzchni powyżej 1 ha i 348 (35,1%) o powierzchni powyżej 15 ha. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosi 27,99 ha (średnia w powiecie – 26,12 ha). Wg danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2002 r. ponad 86% gospodarstw powyżej 1 ha prowadzi produkcję rolniczą, 70,8% produkuje głównie na rynek – reszta nie prowadzi produkcji rolnej lub produkuje na potrzeby własne.

Użytki rolne w dobrej kulturze zajmują blisko 25 tys. ha. Ponad 76% użytków rolnych stanowią zasiewy (19,4 tys. ha). W hodowli ważną gałęzią jest hodowla bydła. Szczegółowe dane dotyczące rolnictwa przedstawia Tabela 4.

Tabela 4. Rolnictwo wg Powszechnego Spisu Rolnego 2010

Jednostka terytorialna	Gospodarstwa rolne			Użytki rolne					
	ogółem	powyżej 1 ha użytków rolnych	powyżej 15 ha użytków rolnych	użytki rolne w dobrej kulturze	pod zasiewami	grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	uprawy trwałe	łąki trwałe	pastwiska trwałe
	[szt]	[szt]	[szt]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]
Gmina Bartoszyce	990	857	348	24 968,55	19 404,29	302,12	384,43	3 200,31	1 659,93
Odsetek w stosunku do wartości dla całego powiatu [%]									
Powiat bartoszycki = 100%	30,2	36,2	35,8	33,7	36,0	20,9	43,7	29,3	24,5

źródło: dane BDL, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Największe gospodarstwa rolne prowadzą działalność jako przedsiębiorstwa (często spółki z ograniczoną odpowiedzialnością) oraz grupy producenckie (na terenie gminy działają: Grupa Zbożowa „Sebastian” Sp. z o.o. w Sędławkach skupiająca 5 gospodarstw, Grupa Rzepakowa „Darek” Sp. z o.o. w Sędławkach skupiająca 10 gospodarstw, Grupa Zbożowa „Bogdan” Sp. z o.o. w Sędławkach skupiająca 5 gospodarstw).

3.3. Prognoza trendów rozwojowych

3.3.1. Spójność z dokumentami strategicznymi i programowymi

3.3.1.1 Poziom krajowy

W celu zapewnienia zgodności niniejszego POŚ z kierunkami rozwoju Polski oraz założeniami polityki środowiska, przy sporządzaniu POŚ dla Gminy Bartoszyce szczególną uwagę zwracano na jego zgodność z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi szczebla krajowego: „Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności”, „Strategia Rozwoju Kraju 2020” oraz ze strategiami krajowymi o charakterze horyzontalnym.

W wyniku przeanalizowania krajowych strategii stwierdzono, że cele sprecyzowane w niniejszym POŚ nie pozostają w sprzeczności z celami określonymi w tych dokumentach. W niniejszym dokumencie uwzględniono także konieczność zgodności celów i zadań POŚ dla Gminy Bartoszyce z dokumentami sektorowymi takimi jak, m.in.:

- Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020 (z perspektywą do 2030),
- Czwarta aktualizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (AKPOŚK 2015),
- Krajowy plan gospodarki odpadami 2022,
- Krajowy program zapobiegania powstawaniu odpadów,
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014–2020,
- Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Plan działań na lata 2015–2020,
- Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030,
- Program wodno-środowiskowy kraju,
- Program rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014–2020,
- Aktualizacja krajowego programu zwiększania lesistości 2014,
- Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Plan działań na lata 2014-2020

Poziom implementacji celów strategii krajowych do niniejszego POŚ jest zróżnicowany (wynikający z uwarunkowań wewnętrznych), a znacząca ich liczba znajduje odzwierciedlenie w celach i zadaniach, co przedstawiono w załączniku nr 4.

3.3.1.2 Poziom regionalny

W celu zapewnienia zgodności niniejszego POŚ z kierunkami rozwoju regionu oraz założeniami polityki środowiska, przy sporządzaniu POŚ dla Gminy Bartoszyce szczególną uwagę zwracano na jego zgodność z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi szczebla regionalnego, w szczególności ze „Strategią rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025”.

Niniejszy Program zgodny jest także z pozostałymi, aktualnymi dokumentami o charakterze programowym/wdrożeniowym, takimi jak:

- Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020,
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego, przyjęty uchwałą nr VII/164/15 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 maja 2015 r.,
- Strategia rozwoju turystyki województwa warmińsko-mazurskiego,
- Zaktualizowana Regionalna strategia innowacyjności województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020, przyjęta przez sejmik województwa 28 września 2010 r.,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020,
- Plan gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2016-2022,
- Plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy: Pregoty, Wisły.
- Plany zarządzania ryzykiem powodziowym: PZRP dla obszaru dorzecza Wisły: PZRP dla obszaru dorzecza Pregoty: PZRP dla regionu wodnego Łyny i Węgorapy,
- Warunki korzystania z wód regionów wodnych: Łyny i Węgorapy,
- Program małej retencji województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2006–2015,
- Program ochrony powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego dla pyłu PM10 i poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe PM10 wraz z Planem działań krótkoterminowych ze względu na ryzyko wystąpienia przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla pyłu zawieszonego PM10,
- Plan działań krótkoterminowych dla strefy warmińsko-mazurskiej ze względu na ryzyko wystąpienia przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM10,
- Koncepcja rozwoju OZE w województwie warmińsko-mazurskim do 2020 roku,
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż dróg krajowych oraz wojewódzkich na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, o obciążeniu ponad 3 mln pojazdów rocznie, których eksploatacja spowodowała negatywne oddziaływanie akustyczne w wyniku przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu określonych wskaźnikami L_{DWN} i L_N .

Poziom implementacji celów strategii regionalnych do niniejszego POŚ jest zróżnicowany (wynikający z uwarunkowań wewnętrznych), a znacząca ich liczba znajduje odzwierciedlenie w celach i zadaniach.

Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020

Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020 jest narzędziem realizacji polityki ochrony środowiska, zbieżnej z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych, w województwie warmińsko-mazurskim. Określa obszary, kierunki interwencji i zadania służące poprawie stanu środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego jego mieszkańców. Zapewnia ciągłość działań związanych z tworzeniem warunków zrównoważonego rozwoju województwa, jest kontynuacją i rozszerzeniem planów określonych w Programie Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018.

Dla poprawy jakości powietrza i ochrony klimatu, POŚ wyznacza zadania w następujących kierunkach interwencji: zmniejszanie emisji zanieczyszczeń do atmosfery; wzrost wykorzystania OZE w bilansie energetycznym; doskonalenie systemu planowania,

monitoringu i edukacji; zmniejszanie zapotrzebowania na energię; zrównoważony rozwój energetyczny regionu; ograniczanie zagrożeń i adaptacja do zmian klimatu.

Dla ochrony przed hałasem, POŚ wyznacza kierunek interwencji: ograniczanie hałasu, z zadaniami o charakterze technicznym i nietechnicznym (jak np. monitoring i edukacja).

Dla ochrony przed wzrostem promieniowania elektromagnetycznego, POŚ wyznacza kierunek interwencji: Ograniczenie oddziaływania pól elektromagnetycznych, z zadaniami dotyczącymi uwzględniania zagrożenia promieniowaniem elektromagnetycznym w planach zagospodarowania przestrzennego oraz prowadzenia monitoringu.

Dla ochrony zasobów ilościowych wód, poprawy ich stanu ekologicznego i chemicznego, ograniczania ryzyka suszy i powodzi, a także zapewnienia korzystania z wód do celów gospodarczych, POŚ wyznacza wiele zadań w następujących kierunkach interwencji: poprawa stanu/potencjału ekologicznego wód powierzchniowych; utrzymanie dobrego stanu ilościowego i chemicznego wód podziemnych; stosowanie instrumentów ekonomicznych w racjonalnym użytkowaniu zasobów wodnych; zwiększanie retencji wód w zlewniach; zapewnienie odpowiedniej ilości wody dla potrzeb gospodarki; utrzymanie i poprawa stanu obiektów osłony przeciwpowodziowej; doskonalenie planowania przestrzennego.

Dla doskonalenia gospodarki wodno-ściekowej, POŚ wytycza zadania w następujących kierunkach interwencji: zaopatrzenie ludności w wodę; poprawa jakości wody przeznaczonej do spożycia; oszczędne gospodarowanie wodą; budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych; budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków; monitoring postępowania z nieczystościami płynnymi na terenach nieskanalizowanych.

Dla zapewnienia właściwego gospodarowania zasobami geologicznymi, POŚ określa następujące kierunki interwencji: doskonalenie rozpoznania i ochrona złóż surowców mineralnych, w tym wód leczniczych i termalnych; efektywne gospodarowanie zasobami kopalin ze złóż; zmniejszenie uciążliwości wynikających z wydobywania kopalin.

Dla ochrony gleb, POŚ wyznacza następujące kierunki interwencji: zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi; remediacja terenów zanieczyszczonych oraz rekultywacja terenów zdegradowanych.

Dla dalszego doskonalenia gospodarki odpadami, POŚ wytycza kierunki interwencji zgodne z WPGO: minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów; odzysk surowców i recykling; unieszkodliwianie odpadów komunalnych i pozostałych; zapobieganie zanieczyszczeniu powierzchni ziemi.

Na podstawie analizy wielu czynników zagrożenia dla różnorodności przyrodniczej, walorów krajobrazowych oraz zagrożeń dla zrównoważonego użytkowania zasobów, POŚ wytycza następujące kierunki interwencji: rozwój i weryfikacja obszarowych form ochrony przyrody i krajobrazu; zachowanie obiektów o szczególnych walorach przyrodniczych; doskonalenie planowania i realizacji zadań ochronnych; zachowanie ciągłości terytorialnej i spójności ekologicznej przestrzeni przyrodniczej i zapobieganie jej fragmentacji; utrzymanie, powiększanie i ochrona zasobów leśnych oraz gruntów zadrzewionych i zakrzewionych; ograniczanie inwazji obcych gatunków; monitoring przyrodniczy; egzekwowanie przepisów dotyczących ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych; zrównoważone użytkowanie

gruntów rolnych i rozwój zielonej infrastruktury na terenach zurbanizowanych; podniesienie poziomu wiedzy oraz wzrost aktywności społeczeństwa w zakresie działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej.

Dla przeciwdziałania zagrożeniom związanym z poważnymi awariami, POŚ wyznacza dwa kierunki interwencji: ograniczanie zagrożeń poważnymi awariami; minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia poważnej awarii.

Niniejszy „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Bartoszyce do 2020” roku jest w pełni zgodny z kierunkami realizacji programu ochrony środowiska na poziomie regionalnym, a wyznaczone w nim cele, kierunki interwencji i zadania będą służyć osiągnięciu celów POŚ województwa warmińsko-mazurskiego.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego, przyjęty uchwałą nr VII/164/15 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 11 sierpnia 2015 roku (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. poz. 2931) uwzględnia środowiskowe uwarunkowania rozwoju przestrzennego województwa, opisując ich stan i zagrożenia. Zwraca uwagę m.in. na znaczenie powiązań przyrodniczych, zarówno zewnętrznych jak i wewnętrznych, podkreślając rolę terenów najcenniejszych pod względem przyrodniczym – obszarów Natura 2000 oraz sieci ekologicznych i projektowanego systemu korytarzy ekologicznych. Dużym zagrożeniem dla funkcjonowania powiązań przyrodniczych są sieci infrastruktury komunikacyjnej, a szczególnie te elementy, które charakteryzują się dużym natężeniem ruchu. Zagrożeniem może być lokalizacja zabudowy w obrębie struktur przyrodniczo-przestrzennych środowiska, ważnych dla realizacji powiązań przyrodniczych. Dotyczy to w szczególności zabudowy rekreacyjnej jezior i pozostałej zabudowy rozproszonej.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego przedstawia wiodące cechy i zasoby środowiska przyrodniczego, w tym budowę geologiczną, kopaliny, ukształtowanie terenu, zasoby wodne, gleby, klimat, szatę roślinną, faunę, obszary cenne pod względem przyrodniczym oraz koncepcje systemu korytarzy ekologicznych. Rekomenduje podjęcie działań w zakresie wyznaczenia w województwie systemu korytarzy ekologicznych.

W odniesieniu do środowiska przyrodniczego i kulturowego przyjęto cztery główne kierunki realizacji polityki przestrzennej:

- ochrona i kształtowanie najcenniejszych zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona krajobrazów;
- uwzględnianie w polityce przestrzennej wymogów ochrony i odtwarzania różnorodności gatunkowej i siedliskowej, w tym kształtowanie spójności terytorialnej i funkcjonalnej przestrzeni przyrodniczej dla zapobiegania jej fragmentacji;
- racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi, w tym zabezpieczenie cennych gospodarczo złóż kopalin, a także jakościowa i ilościowa ochrona wód;
- ochrona komponentów środowiska, kształtujących warunki zamieszkania człowieka.

W sferze infrastruktury technicznej do głównych kierunków realizacji polityki przestrzennej województwa należą m.in.:

- sprawnie funkcjonujące systemy zaopatrzenia w wodę w całym województwie;

- sprawnie funkcjonujące systemy utylizacji ścieków w oparciu o wysokosprawne technologie w całym województwie;
- zintegrowanie i usprawnienie systemu gospodarki odpadami w sposób zapewniający ochronę środowiska i ochronę zdrowia ludzi zgodnie z „Planem gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego”;
- prowadzenie działań zapobiegających (minimalizujących) wystąpienie powodzi oraz ograniczających jej negatywne skutki dla życia i zdrowia ludzi, dziedzictwa kulturowego, działalności gospodarczej oraz środowiska.

Niniejszy „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Bartoszyce do 2020 roku” jest w pełni zgodny z kierunkami realizacji polityki przestrzennej, a wyznaczone w nim cele, kierunki interwencji i zadania będą służyć osiągnięciu celów planu zagospodarowania przestrzennego całego województwa.

3.3.1.3 Poziom lokalny

W celu zapewnienia zgodności niniejszego POŚ z założeniami polityki środowiska, przy sporządzaniu POŚ dla Gminy Bartoszyce szczególną uwagę zwracano na jego zgodność z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi szczebla powiatowego, w szczególności z dokumentem „Program Ochrony Środowiska dla powiatu bartoszyckiego do 2020”. Dokument określa cele i kierunki interwencji oraz działania zmierzające do poprawy stanu środowiska. Zostały one wskazane w ramach poszczególnych obszarów interwencji:

1. ochrona klimatu i jakości powietrza;
2. zagrożenie hałasem;
3. pola elektromagnetyczne;
4. gospodarowanie wodami;
5. gospodarka wodno-ściekowa;
6. zasoby geologiczne;
7. gleby;
8. gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów;
9. zasoby przyrodnicze;
10. zagrożenie poważnymi awariami.

Poza głównymi obszarami interwencji w strategii ochrony środowiska uwzględniono również zagadnienia horyzontalne takie, jak działania edukacyjne.

Niniejszy „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Bartoszyce do 2020” roku jest w pełni zgodny z kierunkami realizacji polityki ochrony środowiska dla powiatu bartoszyckiego, a wyznaczone w nim cele, kierunki interwencji i zadania będą służyć osiągnięciu celów POŚ całego powiatu.

3.3.2. Kierunki rozwoju gospodarczego

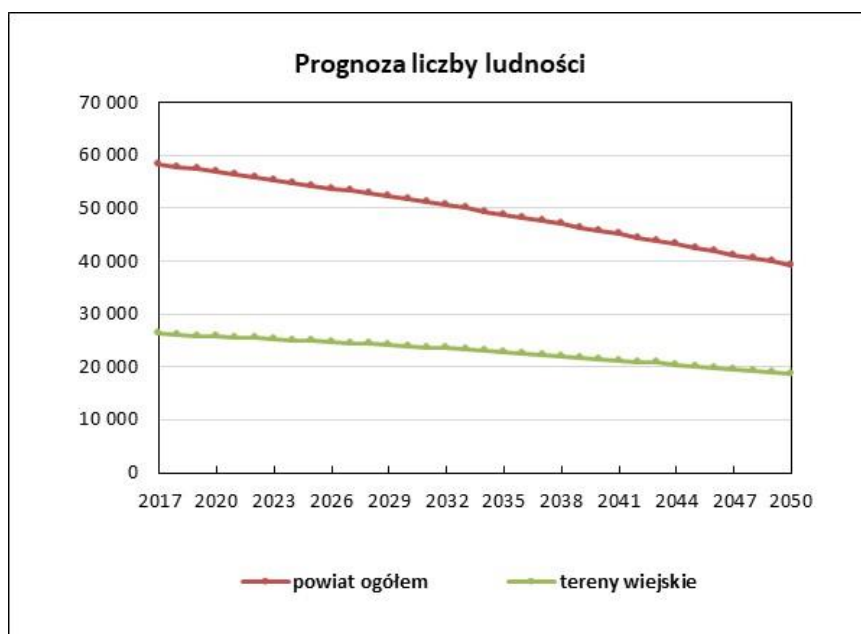
Wydaje się, że dla terenu gminy Bartoszyce szansą rozwoju gospodarczego jest położenie w rejonie przygranicznym oraz lokalizacja podstrefy Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Jednak w dalszym ciągu zainteresowanie terenami inwestycyjnymi jest

niewielkie. Jedną z barier jest słabe skomunikowanie gminy z resztą regionu i kraju. „Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023 (z perspektywą do 2025 r.)” nie przewiduje modernizacji drogi krajowej nr 51 (zakłada tylko budowę obwodnicy Bartoszyce), zatem bariera ta nie będzie w przewidywalnej perspektywie zlikwidowana.

Można zatem przypuszczać, że gospodarka gminy w dalszym ciągu będzie się opierać głównie na rolnictwie.

3.3.3. Ludność

Sporządzona w 2014 roku przez GUS prognoza zmian liczby ludności przewiduje dla powiatu bartoszyckiego (GUS nie przygotowuje prognoz dla poszczególnych gmin) spadek liczby ludności zarówno w miastach, jak i na terenach wiejskich powiatu bartoszyckiego.

Źródło: GUS, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Rys. 1. Prognoza liczby ludności terenów wiejskich powiatu bartoszyckiego do 2050 r.

3.3.4. Założenia polityki ochrony środowiska w dokumentach strategicznych

Koncepcja rozwoju gminy zaprezentowana w Strategii Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2015-2022. W dokumencie wyznaczono następujące obszary priorytetowe:

- wysoka jakość zamieszkania,
- społeczeństwo,
- przedsiębiorczość i zrównoważone rolnictwo.

Obszaram przyporządkowano cele strategiczne:

- I. Wysoka jakość zamieszkania poprzez rozwój infrastruktury publicznej, usług publicznych oraz optymalne wykorzystanie potencjału przestrzeni gminy do jej rozwoju.
- II. Budowanie więzi społecznych i podnoszenie jakości życia mieszkańców z wykorzystaniem potencjału wewnętrznego, w tym wspieranie ekonomii społecznej.
- III. Rozwój przedsiębiorczości i zrównoważonego rolnictwa.

W obrębie I celu strategicznego sformułowano m.in. następujące cele operacyjne:

- I.2. Infrastruktura ochrony środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska naturalnego
- I.3. Gospodarka niskoemisyjna i energia odnawialna

Cele i działania wytyczone w Strategii Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2015-2022 są zgodne z celami, priorytetami i działaniami niniejszego POŚ.

3.3.5. Współpraca międzynarodowa

Gmina Bartoszyce graniczy od północy z Federacją Rosyjską (Obwodem Kaliningradzkim).

Przedsięwzięcia związane z ochroną środowiska mogą być realizowane w ramach euroregionów. Euroregiony to obszary transgraniczne, w ramach których prowadzona jest współpraca między jednostkami reprezentującymi regiony dwóch lub więcej państw (jednostki samorządu terytorialnego). Każdy z nich jest powoływany na podstawie prawa wewnętrznego danego państwa. Celem euroregionów jest rozwój współpracy gospodarczej, rozbudowa infrastruktury, ochrona środowiska, turystyka i działalność kulturalno-edukacyjna. Gmina Bartoszyce wchodzi w skład Euroregionu „Bałtyk” (ERB). Działa on na obszarze: Danii, Szwecji, Łotwy, Litwy, Rosji i Polski. Wszystkie gminy z terenu powiatu bartoszyckiego są członkami Stowarzyszenia Gmin RP Euroregionu „Bałtyk”.

W ramach Euroregionu „Bałtyk” od 1998 r. są realizowane projekty, w których wspólnie uczestniczą członkowie z poszczególnych krajów należących do euroregionu.

ERB bierze udział w realizacji strategii Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego. Strategia UE dla Regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB), która została przyjęta przez Radę Europejską na posiedzeniu w Brukseli 28-29 października 2009 roku, ma na celu koordynację działań państw członkowskich, regionów, UE, organizacji pan-bałtyckich, instytucji finansowych i organizacji pozarządowych w celu promowania bardziej zrównoważonego rozwoju regionu. Głównym celem SUE RMB jest zacieśnienie współpracy w regionie i wykorzystanie potencjału, jaki pojawił się wraz z rozszerzeniem UE. Strategia stwarza możliwość nawiązania szerokich kontaktów z partnerami makroregionu, inicjowania nowych projektów oraz promowania na forum międzynarodowym projektów już istniejących.

Implementację Strategii oparto na Planie Działania, zawierającym Obszary Tematyczne i Działania Horyzontalne. Plan Działania SUE RMB opiera się na 3 głównych celach (ocalenie morza, rozwój połączeń w regionie, zwiększenie dobrobytu). Towarzyszą im cele szczegółowe i wskaźniki.

4. STRESZCZENIE

Program ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do 2020 roku został sporządzony w celu realizacji polityki ochrony środowiska zgodnie z wymogami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 r., poz. 519).

POŚ dla Gminy Bartoszyce został przygotowany w oparciu o „Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska”, opracowane przez Ministerstwo Środowiska we wrześniu 2015 r. w związku z wejściem w życie nowelizacji ustawy POŚ.

Program zawiera ocenę stanu środowiska oraz infrastruktury ochrony środowiska opartą na:

- danych z monitoringu prowadzonego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska oraz Państwowy Instytut Geologiczny,
- danych Głównego Urzędu Statystycznego (BDL),
- danych o zasobach przyrodniczych i formach ochrony przyrody (Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska)
- danych z Urzędu Gminy Bartoszyce,
- danych pozyskanych ze Starostwa Powiatowego i innych instytucji.

Na podstawie analizy stanu środowiska i stanu wyposażenia w infrastrukturę ochrony środowiska w POŚ dla Gminy Bartoszyce dokonano analizy czynników wewnętrznych i zewnętrznych mających wpływ na dalsze planowanie strategii gminy w zakresie ochrony środowiska – mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń, tzw. analizy SWOT (ang. *Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats*).

Na podstawie diagnozy stanu środowiska gminy oraz analizy SWOT zostały sformułowane główne problemy i zagrożenia środowiska w gminie. Identyfikacja zagrożeń stanowiła jeden z punktów wyjścia do sformułowania celów POŚ dla Gminy Bartoszyce do 2020 roku.

Przy określaniu celów POŚ dla Gminy Bartoszyce zostały uwzględnione cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2016 r. poz. 383, z późn. zm.). Ponadto, została zapewniona zasada adekwatności i komplementarności celów POŚ dla powiatu bartoszyckiego z innymi dokumentami strategicznymi i programowymi szczebla krajowego, wojewódzkiego i powiatowego.

Cele i kierunki interwencji POŚ dla Gminy Bartoszyce oraz działania zmierzające do poprawy stanu środowiska zostały wskazane w ramach poszczególnych obszarów interwencji:

1. ochrona klimatu i jakości powietrza;
2. zagrożenie hałasem;
3. pola elektromagnetyczne;
4. gospodarowanie wodami;
5. gospodarka wodno-ściekowa;
6. zasoby geologiczne;
7. gleby;

8. gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów;
9. zasoby przyrodnicze;
10. zagrożenie poważnymi awariami.

Poza głównymi obszarami interwencji w strategii ochrony środowiska uwzględniono również zagrożenia horyzontalne takie, jak działania edukacyjne.

POŚ dla Gminy Bartoszyce zawiera harmonogram rzeczowo-finansowy działań planowanych do realizacji w latach 2017-2020: zadań własnych samorządu oraz zadań monitorowanych realizowanych przez instytucje odpowiedzialne za realizację polityki w zakresie ochrony środowiska oraz zasobów przyrodniczych, jak również inne jednostki. W POŚ dla Gminy Bartoszyce zostały wskazane główne źródła finansowania planowanych zadań.

W dokumencie został opisany system realizacji Programu, na który składają się następujące elementy:

- współpraca z interesariuszami/uczestnikami programu;
- opracowanie treści programu;
- wdrażanie i zarządzanie - instrumenty zarządzania;
- monitorowanie, w tym monitoring środowiska;
- okresowa sprawozdawczość;
- ewaluacja;
- aktualizacja.

Program będzie wdrażany przy udziale wielu partnerów, wśród których należy wymienić: jednostki organizacyjne gminy, instytucje z zakresu ochrony środowiska i zasobów przyrody, instytucje kontrolujące, zarządy dróg, podmioty gospodarcze, mieszkańców, organizacje pozarządowe, jednostki oświatowe i inne.

Ocena stopnia wdrażania POŚ dla Gminy Bartoszyce będzie dokonywana z częstotliwością co dwa lata. Podstawą monitoringu realizacji POŚ dla Gminy Bartoszyce będzie sprawozdawczość oparta na wskaźnikach odzwierciedlających stan środowiska naturalnego i presję na środowisko oraz stan infrastruktury technicznej. Organ wykonawczy gminy będzie sporządzać co 2 lata raporty z wykonania Programu, które zostaną przedstawione Radzie Gminy.

Program przyjmuje się na czas do roku 2020. Na okres po 2020 roku konieczne będzie opracowanie nowego dokumentu bądź aktualizacja niniejszego – zgodnie z kolejnymi krajowymi strategiami rozwoju obowiązującymi w obszarze środowisko.

W procesie opracowania Programu został uwzględniony udział społeczeństwa, który polegał na konsultacjach ze społeczeństwem poprzez umożliwienie zgłaszania wniosków, uwag i opinii.

5. OCENA STANU ŚRODOWISKA

5.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza

5.1.1. Źródła i wielkości emisji

Emisja do atmosfery substancji szkodliwych dla człowieka następuje zarówno na skutek procesów naturalnych, jak i działalności człowieka. Rozróżnia się następujące rodzaje emisji:

- powierzchniowa pochodzenia rolniczego,
- powierzchniowa pochodzenia komunalnego,
- liniowa (drogowa, kolejowa, lotnicza),
- punktowa.

W przypadku gminy Bartoszyce największe znaczenie ma emisja powierzchniowa pochodzenia komunalnego oraz emisja punktowa. Zanieczyszczenia szczególnie szkodliwe dla zdrowia ludzi, takie jak pył zawieszony PM10 i PM2.5 oraz benzo(a)piren, powstają na terenie gminy głównie w procesach spalania paliw stałych (węgiel kamienny oraz drewno) oraz – w mniejszym stopniu – paliw płynnych (ropa naftowa i jej pochodne, gaz płynny). Należy przy tym pamiętać, że zanieczyszczenie powietrza na terenie gminy Bartoszyce zależy również od transgranicznego transportu zanieczyszczeń

Źródła powierzchniowe

Znaczącym źródłem emisji są na terenie gminy pozostają indywidualne źródła ogrzewania (paleniska domowe). Paleniska indywidualne mogą być lokalnie bardzo uciążliwe, szczególnie w niekorzystnych warunkach meteorologicznych oraz przy spalaniu niewłaściwego paliwa (np. najgorszej jakości węgla kamiennego, odpadów, szczególnie z tworzyw sztucznych, opon, polakierowanego drewna). Taka uciążliwość jest odnotowywana na terenie gminy.

Źródła punktowe

Główne źródło punktowych zanieczyszczeń powietrza w gminie Bartoszyce to energetyczne spalanie paliw, w wyniku którego do powietrza przedostają się: dwutlenek siarki, tlenki azotu, pył (w tym pył drobny), tlenek węgla. Głównym paliwem pozostaje nadal węgiel kamienny i drewno.

Na terenie gminy Bartoszyce znajduje się kilkanaście kotłowni grzewczych zlokalizowanych w następujących miejscowościach: Bezledy, Łabędnik, Galiny, Tolko. Największa kotłownia znajduje się w Bezledach, jest zasilana miałem węglowym.

Zestawienie większych kotłowni przedstawia Tabela 5.

Tabela 5. Kotłownie na terenie gminy Bartoszyce

L.p.	Lokalizacja	Właściciel / Zarządzający	Liczba i moc kotłów	Paliwo
1	Bezledy	Spółdzielnia Mieszkaniowa „Północ”	WCO 80A 2,2 MW	miał węglowy
			WCO 80A 2,2 MW	
2	Tolko	Kotłownia osiedlowa, Zakład Budżetowy GKiM	4 kotły, łącznie moc 1,2 MW	miał węglowy
3	Łabędnik	Kotłownia osiedlowa, Zakład Budżetowy GKiM	2 x 960 kW	miał węglowy, zrębki drewna, węgiel kamienny
4	Galiny	Kotłownia osiedlowa, Zakład Budżetowy GKiM	1 x 250 kW	eko-groszek
5	Sędławki	Siedziba Zakładu Budżetowego GKiM Sędławki	1 x 95 kW	węgiel kamienny, drewno
6	Galiny	Szkoła Podstawowa	1 x 130 kW	olej opałowy
			1 x 45 kW	miał węglowy
7	Wojciechy	Szkoła Podstawowa	1 x 140 kW	olej opałowy
			1 x 75 kW	
8	Rodnowo	Szkoła Podstawowa	1 x 95 kW	miał węglowy
9	Sokolica	Szkoła Podstawowa	1 x 140 kW	miał węglowy
10	Krawczyki	Szkoła Podstawowa	1 x 69 kW	węgiel kamienny
11	Kinkajmy	Gimnazjum	1 x 163 kW	olej opałowy
			1 x 37 kW	
12	Łabędnik	Ośrodek Zdrowia	1 x 23,5 kW	olej opałowy
13	Galiny	Ośrodek Zdrowia	1 x 40 kW	olej opałowy
14	Tolko	GOK	1 x 60 kW	węgiel kamienny
15	Łabędnik	GOK	1 x 24 kW	węgiel kamienny

źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej do roku 2020 dla gminy Bartoszyce,
opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Tylko kilka miejscowości położonych najbliżej miasta Bartoszyce ma sieć gazową (Wiatrak, Wawrzyny, Okopa, Połęczce). W miejscowościach tych istnieje 83 przyłączy gazowych do budynków, z czego 80 – do budynków mieszkalnych. Z gazu korzysta ok. 260 mieszkańców gminy.

Źródła liniowe

Emisja liniowa na terenie gminy Bartoszyce jest związana przede wszystkim ze środkami transportu. Choć jest ona znacznie niższa od emisji ze źródeł punktowych, pozostaje szczególnie istotna ze względu na niskie źródło emisji, prowadzące często do powstania wysokich stężeń w strefie przebywania ludzi.

Źródłem emisji liniowej w gminie jest transport samochodowy. Substancje emitowane z silników pojazdów wpływają na jakość powietrza, szczególnie w najbliższym otoczeniu dróg, a ich wpływ maleje wraz z odległością.

Przez teren gminy przebiega również linia kolejowa (niezelektryfikowana), ale odbywa się po niej wyłącznie transport towarowy. Linia ta nie jest mocno obciążona ruchem.

5.1.2. Jakość powietrza

Ocena stanu jakości powietrza jest dokonywana corocznie w ramach PMŚ przez WIOŚ w Olsztynie na terenie całego województwa w cyklach pięcioletnich. W 2014 r. rozpoczęto nowy cykl. Wydzielono 3 strefy dla których dokonuje się oceny jakości powietrza:

- PL2801 miasto Olsztyn,
- PL2802 miasto Elbląg,
- PL2803 strefa warmińsko-mazurska.

Gmina Bartoszyce znajduje się w strefie warmińsko-mazurskiej.

Ocenę jakości powietrza przeprowadza się stosując dwa kryteria:

- ochronę zdrowia ludzi (uwzględniano stężenia następujących zanieczyszczeń: benzen, dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, ozon troposferyczny, tlenek węgla, pył PM10, pył PM2.5 oraz kadm, nikiel, ołów, arsen i benzo(a)piren w pyle zawieszonym PM10.),
- ochronę roślin (uwzględniano stężenia następujących zanieczyszczeń: dwutlenek siarki, tlenki azotu, ozon troposferyczny).

Oznaczenie klas przyjęto następująco:

- A jeżeli stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych lub poziomów docelowych,
- A1 oznaczenie strefy pod kątem pyłu zawieszzonego PM2.5, w przypadku osiągnięcia poziomu określonego dla fazy II tj. 20 µg/m³,
- C jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne lub poziomy docelowe,
- D1 jeżeli stężenie zanieczyszczenia ozonem troposferycznym na terenie strefy nie przekracza poziomu celu długoterminowego,
- D2 jeżeli stężenia zanieczyszczenia ozonem troposferycznym na terenie strefy przekracza poziom celu długoterminowego.

Dla poziomu dopuszczalnego dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, ołowiu, benzenu, tlenku węgla oraz poziomu docelowego kadmu, arsenu, niklu strefę warmińsko-mazurską zaliczono w latach 2014-2015 do klasy A. Również w przypadku pyłu zawieszzonego PM2,5 strefę zaliczono do klasy A.

Wyniki klasyfikacji w latach 2014-2015 prezentuje Tabela 6.

Tabela 6. Klasyfikacja strefy warmińsko-mazurskiej w latach 2014-2015.

Substancja	Klasyfikacja strefy	
	2014	2015
Klasyfikacja ze względu na ochronę zdrowia		
dwutlenek siarki	A	A
benzen	A	A
dwutlenek azotu	A	A
ozon troposferyczny	A D2 dla poziomu celu długoterminowego	A D2 dla poziomu celu długoterminowego
tlenek węgla	A	A
pył PM10	C	C
pył PM2.5	A	A
kadm	A	A
nikiel	A	A
ołów	A	A
arsen	A	A
benzo(a)piren	C	C
Klasyfikacja ze względu na ochronę roślin		
dwutlenek siarki	A	A
tlenki azotu	A	A
ozon troposferyczny	A D2 dla poziomu celu długoterminowego	A D2 dla poziomu celu długoterminowego

Źródło: WIOŚ w Olsztynie, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

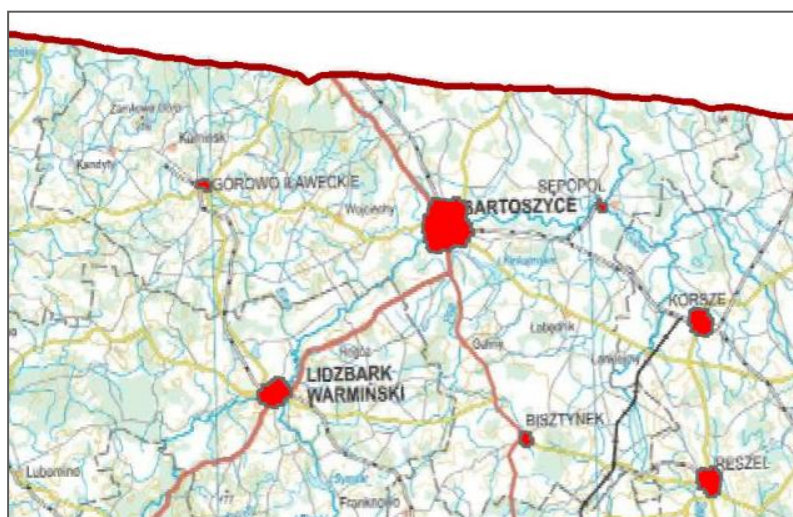
W przypadku pyłu zawieszony PM10 w 2015 r. zanotowano przekroczenie poziomu dopuszczalnego ze względu na liczbę dni z wartościami powyżej $35 \mu\text{g}/\text{m}^3$, zatem strefę zakwalifikowano do klasy C. Obszary przekroczeń wskazano na podstawie prowadzonych pomiarów i modelowania matematycznego. Wg raportu WIOŚ główną przyczyną wystąpienia przekroczeń była wzmożona emisja zanieczyszczeń ze źródeł komunalnych spowodowana niekorzystnymi warunkami klimatycznymi w okresie zimowym oraz spalaniem słabej jakości materiału grzewczego w mało wydajnych piecach. Mapa 4 przedstawia obszary przekroczeń poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszony PM10 w powiecie bartoszyckim w 2015 r. – dotyczą one wyłącznie miasta Bartoszyce. W gminie Bartoszyce nie stwierdzono przekroczeń (wyniki modelowania matematycznego).

Źródło: Ocena roczna jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim za rok 2015. WIOŚ Olsztyn, 2016

Mapa 4. Obszary przekroczeń poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 w powiecie bartoszyckim w 2015 roku

W przypadku benzo(a)pirenu w 2015 r. zanotowano przekroczenie poziomu docelowego, w związku z czym strefa warmińsko-mazurska została zaklasyfikowana do klasy C. Przy czym tylko na niektórych obszarach strefy występuje przekroczenie. W przypadku powiatu bartoszyckiego przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu dotyczą miast: Bartoszyce, Górowa Iławeckiego, Bisztynka i Sępólno (Mapa 5) – w gminie Bartoszyce nie stwierdzono przekroczeń (wyniki modelowania matematycznego) – chociaż można stwierdzić, że tereny gminy graniczące z miastem Bartoszyce mogą takich przekroczeń doświadczać.

Źródło: Ocena roczna jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim za rok 2015. WIOŚ Olsztyn, 2016

Mapa 5. Obszary przekroczeń poziomu docelowego benzo(a)pirenu w powiecie bartoszyckim w 2015 roku

Głównym źródłem benzo(a)pirenu jest spalanie paliw kopalnych w gospodarstwach domowych, w tzw. warunkach niepełnego spalania (niska wydajność pieca i temperatura spalania, słaba jakość paliwa) oraz wykorzystywanie tworzyw sztucznych do ogrzewania budynków. Prawdopodobne jest zatem, że główną przyczyną wystąpienia przekroczeń poziomu docelowego benzo(a)pirenu była emisja zanieczyszczeń ze źródeł komunalnych spowodowana spalaniem słabej jakości materiału grzewczego w mało efektywnych kotłach (piecach). Należy przy tym pamiętać, że obszary przekroczeń zostały wyznaczone za pomocą modelowania – nie można zatem wykluczyć, że również w większych miejscowościach gminy, w niekorzystnych warunkach atmosferycznych i przy używaniu paliwa najgorszej jakości, mogą występować lokalne przekroczenia stężenia zarówno benzo(a)pirenu, jak i pyłu zawieszonego.

W przypadku ozonu odnotowano przekroczenia poziomu celu długoterminowego (do 2020 r.), w związku z czym całej strefie warmińsko-mazurskiej przypisano klasę D2 w klasyfikacji pod kątem ochrony roślin. W klasyfikacji pod kątem ochrony zdrowia obszar przekroczeń występował w 2015 r. również w całej strefie, zatem w przypadku powiatu bartoszyckiego przekroczenia poziomu celu długoterminowego ozonu dotyczą również gminy Bartoszyce.

Wg POŚ Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020: „Ozon troposferyczny powstaje w wyniku reakcji fotochemicznych tlenków azotu, niemetanowych lotnych związków organicznych i tlenków węgla, ma zdolność przenoszenia się na duże odległości. Głównym źródłem prekursorów ozonu jest sektor transportu oraz lasy, zwłaszcza iglaste, które wydzielają niemetanowe lotne związki organiczne w postaci olejków eterycznych. Poziom stężenia ozonu w danym okresie i miejscu zależy przede wszystkim od warunków meteorologicznych (temperatura powietrza, duże nasłonecznienie i brak opadów), a także od stopnia zanieczyszczenia ozonem i prekursorami ozonu powietrza napływającego nad rozważany obszar”. Zatem wydaje się, że to wpływ warunków meteorologicznych i kierunku wiatrów ma największe znaczenie w przypadku poziomu ozonu w gminie Bartoszyce.

5.1.3. Przeciwdziałanie zmianom klimatu

Główną przyczyną zmian klimatycznych jest emisja tzw. gazów cieplarnianych: dwutlenku węgla, metanu, ozonu, freonów, podtlenku azotu i halonów. Emisja metanu stanowi ok. 15% całkowitej emisji gazów cieplarnianych.

Najważniejszym źródłem emisji dwutlenku węgla w gminie Bartoszyce jest spalanie paliw w celach grzewczych i transport. Najważniejsze źródła emisji metanu w gminie Bartoszyce to lotna emisja powstająca przy użytkowaniu paliw i emisja z sektora rolniczego (fermentacja).

Wszystkie działania mające na celu ograniczenie spalania paliw przeciwdziałają zmianom klimatu. Do działań tych należy m.in. ograniczenie zużycia energii poprzez termomodernizację budynków. Termomodernizacja wpływa na zmniejszenie strat ciepła przy ogrzewaniu budynków, a tym samym zmniejszenie zużycia paliw energetycznych oraz zmniejszenie emisji zanieczyszczeń energetycznych.

Pomimo przeprowadzenia w latach 2012-2015 wielu prac mających na celu poprawę parametrów termoizolacyjnych, w dalszym ciągu znaczna liczba budynków na terenie gminy Bartoszyce wymaga przeprowadzenia zabiegów termomodernizacyjnych – wymiany stolarki okiennej, docieplenia ścian, modernizacji instalacji grzewczej i urządzeń grzewczych.

Istotne działania zapobiegające emisji gazów cieplarnianych to także zastępowanie źródeł energii wykorzystujących spalanie paliw źródłami wykorzystującymi OZE. Do odnawialnych źródeł energii zalicza się energię wody (hydroenergetyka), wiatru, słońca, energię geotermalną oraz biomasy (drewno, słoma, biogaz).

Potencjalnie na terenie gminy Bartoszyce można korzystać prawie ze wszystkich wyżej wymienionych źródeł energii. Najlepsze potencjalne warunki rozwoju występują w przypadku biomasy – szczególnie w przypadku wykorzystania drewna i słomy jako biopaliwa oraz małej hydroenergetyki.

Dosyć dobre warunki rozwoju występują w przypadku energetyki wiatrowej (średni potencjał energii wiatrowej na terenie gminy), jednak uwarunkowania prawne znacznie ograniczają możliwości lokalizowania nowych źródeł wykorzystujących energię wiatru.

W przypadku energetyki słonecznej na terenie gminy występuje średni potencjał.

Wydaje się, że możliwości wykorzystania energii wód geotermalnych są niewielkie, gdyż wody takie na głębokościach możliwych do eksploatacji mają zbyt niską temperaturę. Do ogrzewania pomieszczeń ekonomicznie uzasadnione jest wykorzystanie wód o temperaturze powyżej 80°C. Natomiast na terenie powiatu bartoszyckiego rozpoznano zaleganie wód o temperaturze 30-45°C (na głębokościach 2000-2500 m). Takie wody ze względów opłacalności ekonomicznej mogą być wykorzystywane do hodowli ryb i celów rekreacyjnych (baseny, pływalnie). Wykorzystanie ich do celów grzewczych i ciepłej wody użytkowej wymagałoby dodatkowego podgrzania. Natomiast istnieje możliwość korzystania z geotermii płytkiej za pośrednictwem pomp ciepła – zarówno w zabudowie jednorodzinnej, jak i w obiektach użyteczności publicznej.

Na terenie gminy Bartoszyce korzystano z następujących instalacji OZE:

1. Kolektory słoneczne, m.in.: na budynkach mieszkalnych jednorodzinnych należące do osób fizycznych.
2. Geotermia płytka – pompy ciepła, m.in.:
  - Zespół pałacowy w Galinach.
  - Dworek Dębówko w Dębówku .
3. Powietrzna inwerterowa pompa ciepła w OSP Wojciechy.

Nie bez znaczenia dla zmian klimatu są także wszelkie przedsięwzięcia mające na celu zmniejszenie zużycia energii w procesach technologicznych i innych. Dlatego tak ważna jest modernizacja wszelkich obiektów i urządzeń, w wyniku której uzyskuje się zmniejszenie zużycia energii ogółem lub na jednostkę produkcji. Stosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT) jest w przypadku przeprowadzania modernizacji wymogiem koniecznym.

5.1.4. Podsumowanie

5.1.4.1 Realizacja POŚ dla Gminy Bartoszyce na lata 2012-2015

Stan realizacji zadań w obszarze ochrony klimatu i jakości powietrza na terenie gminy Bartoszyce w latach 2012–2015 przedstawia Tabela 7.

Tabela 7. Stan realizacji zadań w obszarze ochrony klimatu i jakości powietrza w latach 2012–2015.					
Kierunki działań	Zadanie	Podmioty ponoszące nakłady	Nakłady planowane 2012-2015	Nakłady zrealizowane (PLN) 2012-2015	
				Gmina/ pozostałe	Razem
Priorytet: Ochrona zasobów naturalnych					
Cel szczegółowy: Ochrona klimatu					
II.6. Działania związane z ochroną klimatu	II.6.2. Promocja wykorzystania odnawialnych źródeł energii w celu zapewnienia wzrostu udziału OZE w bilansie energii pierwotnej. (zadania związane z instalacją OZE)	Podmioty prywatne	nie były szacowane	6 375 178,60	6 479 757,60
		Samorząd gminny	nie były szacowane	104 579,00	
		Razem	-	6 479 757,60	6 479 757,60
Priorytet: Ochrona zasobów naturalnych					
Cel szczegółowy: Racjonalne gospodarowanie zasobami energetycznymi					
II.7. Doskonalenie gospodarowania zasobami energetycznymi	II.7.1. Opracowanie założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.	Samorząd gminny	2 000,00	łącznie z III.2.3.1	-
		Razem	2 000,00	-	-
Priorytet: Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego					
Cel szczegółowy: Dobra jakość powietrza					
III.2. Poprawa jakości powietrza	III.2.1.5. Zmniejszanie zapotrzebowania na energię: stosowanie energooszczędnych technologii w gospodarce, dokonywanie termomodernizacji budynków, wprowadzanie nowoczesnych systemów grzewczych w domach jednorodzinnych, zmniejszanie strat energii w systemach przesyłowych (elektroenergetycznych i cieplnych).	Samorząd gminny	nie były szacowane	28 626,00	28 626,00
		Samorząd gminny	8 000,00	9 000,00	9 000,00
	Razem	8 000,00	37 626,00	37 626,00	
OGÓŁEM			10 000,00	6 517 383,60	6 517 383,60

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Tabela 8. Wskaźniki realizacji POŚ w obszarze ochrony klimatu i jakości powietrza

Cele	Wskaźniki	Jednostka miary	Planowana wartość wskaźnika na koniec okresu	Osiągnięta wartość wskaźnika na koniec 2015 r.	Źródło informacji o wskaźnikach
PRIORYTET III: Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego					
Wysoka jakość wszystkich komponentów środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego	Liczba zrealizowanych projektów dotyczących OZE	szt.	≥1	5	Urząd Gminy
	Ludność korzystająca z sieci gazowej	% ogółu ludności	≥1,9%	2,4%	GUS

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

W latach 2012-2015 na terenie gminy Bartoszyce zrealizowano:

- 5 projektów w obrębie działań związanych z ochroną klimatu w zakresie promocji wykorzystania odnawialnych źródeł energii w celu zapewnienia wzrostu udziału OZE w bilansie energii pierwotnej (instalowanie OZE) o łącznej wartości ponad 6,4 mln zł, cztery projekty były realizowane przez podmioty prywatne (w Zespole Pałacowym w Galinach i w Dworku Dębówko) – zostały dofinansowane z RPO Warmia i Mazury;
- 1 projekt w obrębie doskonalenie gospodarowania zasobami energetycznymi w zakresie opracowania planu gospodarki niskoemisyjnej, o łącznej wartości 9 tys. zł.
- 1 projekt w obrębie poprawy jakości powietrza o łącznej wartości ponad 26 tys. zł.
- Wybudowano 8,0 km ścieżek rowerowych.

Łącznie w latach 2012-2015 wydatkowano na działania związane z ochroną klimatu i jakości powietrza **ponad 6,5 mln zł**.

Ponadto, osiągnięto wszystkie planowane wskaźniki realizacji w obszarze ochrony klimatu i jakości powietrza.

5.1.4.2 Analiza SWOT

MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> • Stężenia zanieczyszczeń: SO₂, NO₂/NO_x, CO, metanu, ozonu, pyłu PM_{2,5} i Pb, Ni, Cd, As w pyłe PM₁₀ ze względu na ochronę zdrowia oraz ochronę roślin nie przekraczały poziomów dopuszczalnych/ docelowych; • Stężenia pyłu PM_{2,5} poniżej poziomu dopuszczalnego do osiągnięcia do 2020 r.; • Szybszy niż zakładano rozwój produkcji ciepła i energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Przekroczenia wartości poziomu celu długoterminowego (do 2020 r.) dla ozonu zarówno pod kątem ochrony zdrowia jak i roślin; • Indywidualne wytwarzanie ciepła oparte głównie na spalaniu słabej jakości paliw; • Niska świadomość społeczna zagrożeń.
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> • Realizacja strategii i programów w zakresie ochrony powietrza i klimatu, w tym KPOP i SPA 2020; • Rozwój nowych technologii przyczyniających się do redukcji poziomu emisji, rozwój OZE, w tym mikro-OZE. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nieefektywny system wdrażania programów ochrony powietrza; • Niska opłacalność produkcji energii elektrycznej ze źródeł OZE; • Brak środków finansowych.

5.1.4.3 Kierunki interwencji

Po analizie stanu aktualnego na terenie gminy Bartoszyce i uwarunkowań wynikających z dokumentów strategicznych, sektorowych i programowych, a w szczególności POŚ Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 r. oraz POŚ dla powiatu bartoszyckiego do roku 2020, wyznaczono kierunki interwencji oraz zadania, które mają na celu poprawę jakości powietrza, uwzględniając również działania dotyczące ochrony klimatu:

Kierunek interwencji: Zmniejszanie emisji zanieczyszczeń do atmosfery

Zadania:

- likwidacja lokalnych kotłowni o dużej emisji i rozbudowa sieci ciepłowniczej;
- wymiana kotłowni węglowych na obiekty niskoemisyjne;
- rozbudowa sieci gazowej (przesyłowej i rozdzielczej);
- ograniczanie występowania „niskiej emisji” m.in. poprzez: wymianę starych kotłów małej mocy oraz pieców na jeden z systemów proekologicznych;
- kampanie edukacyjne w zakresie ekozachowań: prawidłowego spalania paliw stałych, w tym węgla kamiennego i drewna w kotłach i kominkach, skutków spalania odpadów w urządzeniach do tego nieprzystosowanych, ekójazdy;
- budowa, przebudowa i modernizacja dróg;
- budowa tras rowerowych.

Kierunek interwencji: Wzrost wykorzystania OZE w bilansie energetycznym

Zadania:

- wspieranie rozwoju energetyki odnawialnej z uwzględnieniem wymogów ochrony przyrody, w tym krajobrazu;
- rozwój biogazowni rolniczych;
- rozwój mikroinstalacji oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii (energetyki prosumenckiej);
- stosowanie w gospodarstwach indywidualnych rozwiązań grzewczych przyjaznych środowisku (układy solarne, pompy ciepła);
- rozwój instalacji wykorzystujących biomasę (z wykluczeniem współspalania z węglem), wykorzystujących uprawy energetyczne oraz lokalne bioodpady rolnicze.

Kierunek interwencji: Doskonalenie systemu planowania, monitoringu i edukacji

Zadania:

- edukacja społeczeństwa w zakresie odnawialnych źródeł energii, z uwzględnieniem działań adaptacyjnych do zmian klimatu;
- tworzenie mechanizmów kontrolowania źródeł „niskiej emisji”;
- upowszechnianie wiedzy na temat mechanizmów finansowych sprzyjających poprawie jakości powietrza;
- akcje informacyjne uświadamiające mieszkańcom zagrożenia dla zdrowia, jakie niesie ze sobą zanieczyszczenie powietrza;

Kierunek interwencji: Zmniejszanie zapotrzebowania na energię

Zadania:

- stosowanie energooszczędnych technologii w gospodarce, dokonywanie termomodernizacji budynków, wprowadzanie nowoczesnych systemów grzewczych w domach jednorodzinnych, zmniejszanie strat energii w systemach przesyłowych (elektroenergetycznych i cieplnych).
- rozwój wysokosprawnej kogeneracji i ciepłownictwa, instalowanie wysokosprawnych urządzeń ciepłowniczych, budowa nowoczesnych sieci ciepłowniczych;
- rozbudowa energooszczędnych systemów oświetlenia dróg publicznych;
- poprawa efektywności energetycznej w transporcie;
- prowadzenie edukacji upowszechniającej wiedzę nt. możliwości zmniejszania zapotrzebowania na energię w gospodarstwach domowych.

Kierunek interwencji: Zrównoważony rozwój energetyczny gminy

Zadania:

- podnoszenie świadomości ekologicznej w zakresie potrzeb oszczędnego i efektywnego wykorzystania energii.

Kierunek interwencji: Ograniczanie zagrożeń i adaptacja do zmian klimatu

Zadania:

- promocja właściwego gospodarowania na obszarach rolnych, wsparcie technologiczne gospodarstw oraz doradztwo technologiczne uwzględniające aspekty dostosowania budownictwa i produkcji rolnej do zmieniających się warunków klimatycznych;
- adaptacja rolnictwa, leśnictwa i rybactwa do zmian klimatu oraz ich udział w przeciwdziałaniu tym zmianom (mitygacja);
- edukacja i zwiększanie świadomości w zakresie: zmian klimatu i sposobów minimalizowania ich skutków, wpływu inwazyjnych gatunków obcych oraz znaczenia i konieczności oszczędzania zasobów, w szczególności wody.

5.2. Zagrożenia hałasem

Można wyróżnić dwa podstawowe źródła hałasu pochodzenia antropogenicznego:

- hałas komunikacyjny,
- hałas przemysłowy (instalacyjny).

Podstawowym wskaźnikiem poziomu hałasu jest wskaźnik L_{DWN} – długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich dób w roku, z uwzględnieniem pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6.00 do godz. 18.00), pory wieczoru (rozumianej jako przedział czasu od godz. 18.00 do godz. 22.00) oraz pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22.00 do godz. 6.00).

W latach 2012-2015 na terenie gminy Bartoszyce nie prowadzono pomiarów poziomu hałasu.

GDDKiA prowadziła natomiast pomiary hałasu komunikacyjnego dla drogi krajowej nr 51 na terenie miasta Bartoszyce. Drogą tą w ciągu roku przemieszcza się ponad 3 mln pojazdów. Z tego powodu badania hałasu drogowego w otoczeniu DK51 wykonuje zarządzający drogą tj. GDDKiA. Mapa akustyczna wykonana w 2012 roku wykazała przekroczenie wskaźnika L_{DWN} w zakresie od 0 do 20 dB. W trakcie opracowywania mapy akustycznej przez GDDKiA obowiązywały bardziej restrykcyjne normy dotyczące hałasu w środowisku obowiązujące w 2011 roku i to do tych poziomów odnoszą się wykazane przekroczenia.

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Mapa 6. Wartości wskaźnika L_{DWN} wzdłuż drogi krajowej nr 51 w Bartoszycach – mapa akustyczna opracowana przez GDDKiA.

W otoczeniu samej drogi (ok. 10 m od osi jezdni) poziom hałasu wyrażony wskaźnikiem L_{DWN} przekracza dopuszczalne wartości (68 dB) – sięga 70, a miejscami 75 dB.

Można przypuszczać, że podobne przekroczenia poziomu hałasu mogą występować w miejscowościach z terenu gminy Bartoszyce, położonych przy drodze krajowej nr 51 – szczególnie w zabudowie usytuowanej blisko drogi.

O poziomie hałasu komunikacyjnego na pozostałych drogach można wnioskować na podstawie natężenia ruchu.

Ruch komunikacyjny na terenie całego powiatu (poza drogą krajową nr 51) jest średnio i mało nasilony, zatem hałas komunikacyjny jest mniejszy niż na drodze krajowej nr 51. Wyniki Generalnego Pomiaru Ruchu prowadzonego w 2015 r. na terenie gminy Bartoszyce przedstawia Tabela 9.

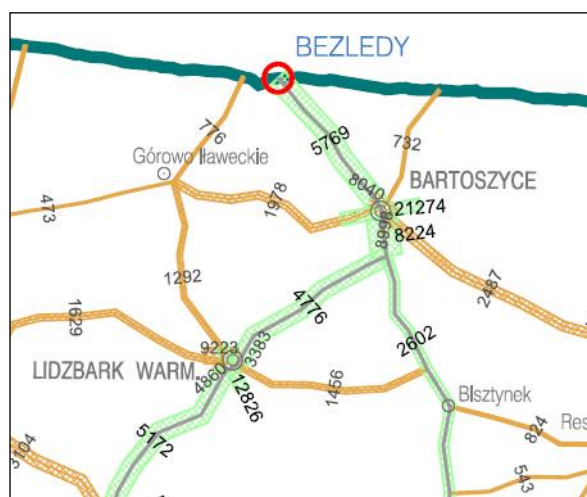
Przeciętny SDRR dla dróg krajowych województwa warmińsko-mazurskiego wyniósł 6133 pojazdów na dobę (w tym dla międzynarodowych 13 607, a dla pozostałych 5 142) – najniższy wskaźnik w kraju, a dla dróg wojewódzkich 1988 pojazdów na dobę – również najniższy wskaźnik w kraju. Natężenie ruchu tranzytowego w gminie Bartoszyce można zatem określić jako średnie (poza drogą nr 51).

Tabela 9. Wyniki Generalnego Pomiaru Ruchu w 2015 r.

Nr drogi	Nazwa odcinka	SDRR (średni dobowy ruch roczny) poj./dobę	Rodzajowa struktura ruchu pojazdów silnikowych						
			Motocykle	Samochody osobowe i mikrobusy	Lekkie sam. ciężarowe (dostawcze)	Samochody ciężarowe		Autobusy	Ciągniki rolnicze
						Bez przyczepy	Z przyczepą		
51	GR.PAŃSTWA-BARTOSZYCE	5769	27	5292	180	77	141	35	17
51	BARTOSZYCE-SZWARUNKI	8224	43	6907	536	209	448	67	14
51	SZWARUNKI-LIDZBARK WARM.	4776	33	3938	320	113	325	36	11
57	BARTOSZYCE-LUTRY /DW593/	2602	19	2143	196	74	137	26	7
511	GR. PAŃSTWA-GÓROWO IŁAW.	776	18	683	33	14	4	9	15
512	GÓROWO IŁAW.-BARTOSZYCE	1978	18	1711	140	51	24	26	8
512	BARTOSZYCE-SZCZURKOWO	732	15	651	29	18	7	11	1
592	BARTOSZYCE-DŁUGI LASEK	2487	30	2091	157	62	127	15	5

Źródło: GDDKiA, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Wyniki pomiaru ruchu przedstawia Rys. 2.

Źródło: GDDKiA

Rys. 2. Wyniki Generalnego Pomiaru Ruchu 2015 na terenie powiatu bartoszyckiego.

Wydaje się, że w przypadku dróg gminy Bartoszyce (poza droga krajowa nr 51) nie ma zagrożenia przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu. Mogą występować pojedyncze przypadki nadmiernego natężenia hałasu (niesprawne pojazdy, itp.). Wpływ na poziom hałasu komunikacyjnego może mieć również zły stan dróg. Jednak fakt braku zagrożenia mogą potwierdzić jedynie stosowne badania.

Hałas przemysłowy w gminie Bartoszyce występuje tylko w kilku miejscowościach, w których zlokalizowane są większe zakłady produkcyjne (Sędławki, Bezledy, Piersele), jednak nie jest on uciążliwy.

5.2.1. Podsumowanie

5.2.1.1 Zrealizowane działania

Ponieważ zagrożenie ponadnormatywnym hałasem było na terenie gminy Bartoszyce niewielkie, w poprzedniej perspektywie nie planowano działań własnych samorządu dotyczących ograniczenia poziomu hałasu wprost. Podjęto natomiast działania, które wpływają na zmniejszenie poziomu hałasu komunikacyjnego, w latach 2012-2015 zwiększyła się na terenie gminy długość dróg gminnych o nawierzchni twardej oraz poprawiła jakość nawierzchni dróg, m.in. dzięki realizacji następujących zadań:

- Przebudowa drogi powiatowej nr 1571N w miejscowości Bajdyty – 4250 m.
- Przebudowa drogi w Falczewie.

W latach 2012-2015 w gminie Bartoszyce przybyło 8,0 km ścieżek rowerowych.

5.2.1.2 Analiza SWOT

MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> • Na znacznej powierzchni gminy Bartoszyce nie występują zagrożenia związane ze szkodliwym oddziaływaniem hałasu.;	<ul style="list-style-type: none"> • Niesatysfakcjonujący stan techniczny nawierzchni dróg w gminie;
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> • Nowe i dostępne techniki i technologie w zakresie ograniczania hałasu;	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrastające natężenie ruchu drogowego; • Brak środków finansowych;

5.2.1.3 Kierunki interwencji

Po analizie stanu aktualnego na terenie gminy i uwarunkowań wynikających z dokumentów strategicznych, sektorowych i programowych, a w szczególności POŚ Województwa

Warmińsko-Mazurskiego do 2020 r. oraz POŚ dla powiatu bartoszyckiego do roku 2020, wyznaczono kierunki interwencji oraz zadania, które mają na celu poprawę klimatu akustycznego poprzez obniżenie hałasu do poziomu obowiązujących standardów:

Kierunek interwencji: Ograniczanie hałasu

Zadania:

- uwzględnianie w planowaniu przestrzennym ochrony przed hałasem, stosownie do wymogów ustawy *Prawo ochrony środowiska*, między innymi poprzez właściwe kształtowanie przestrzeni urbanistycznej;
- ograniczanie hałasu, zwłaszcza w osiedlach mieszkaniowych poprzez m.in. tworzenie stref wolnych od transportu, ograniczenie szybkości ruchu, tworzenie pasów zadrzewień;
- wprowadzenie koniecznych zmian w inżynierii ruchu drogowego (budowa obwodnic, poprawa stanu nawierzchni ulic i dróg, zapewnienie płynności ruchu, montaż osłon przeciwdźwiękowych w miejscach występowania uciążliwości akustycznych);
- budowa tras rowerowych;

5.3. Pola elektromagnetyczne

Podstawowe źródła pól elektromagnetycznych to:

- przewody linii elektrycznych wysokiego napięcia,
- przewody trakcji elektrycznej pociągów,
- stacje transformatorowe, maszyny i urządzenia zasilane prądem stałym i zmiennym, magnesy stałe, elektromagnesy, iskrowniki.
- obiekty radiokomunikacyjne w tym: stacje nadawcze radiowe i telewizyjne, stacje bazowe telefonii komórkowej.

Przez teren Gminy Bartoszyce przebiegają następujące linie wysokiego napięcia 110 kV:

- Lidzbark Warmiński-Bartoszyce,
- Bartoszyce-Korsze.

Maksymalne natężenie pola elektromagnetycznego w otoczeniu tych linii wynosi 3,2 kV/m (konieczność zachowania strefy ochronnej drugiego stopnia – dopuszcza się okresowe przebywanie ludzi, lecz zabronione jest lokalizowanie budynków mieszkalnych).

Ponadto, na terenie gminy są zlokalizowane stacje bazowe telefonii komórkowej. Stacje bazowe telefonii komórkowej emitują pole elektromagnetyczne o największym natężeniu w kierunku pionowym w górę i zazwyczaj nie stanowią żadnego zagrożenia dla ludzi. Tabela 10 przedstawia listę stacji bazowych w gminie Bartoszyce.

Tabela 10. Stacje bazowe telefonii komórkowej w gminie Bartoszyce

L.p.	Nazwa stacji	Adres / lokalizacja
1	PTK Centertel 4422/3362 (3985)	Bezledy, Dz. Nr 3/25
2	P4 BAR0401_C	Bezledy, Dz. Nr 19/9
3	BT 44371	Bezledy, przejście graniczne
4	Polkomtel S.A BT 44404	Bezledy, Dz. Nr 12/13
5	PTC 34746 Bezledy	
6	PTC 34809 Łabędnik (44809N!)	Łabędnik, Dz. Nr 70/2
7	PTK Centertel 922/3034 (3653)	Pilwa, Dz. Nr 4/11
8	BAR0003_A	Ceglarki
9	BT43993	Węgoryty, Dz. Nr 97/4

źródło: Starostwo Powiatowe w Bartoszycach, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

W latach 2012-2015 na terenie gminy Bartoszyce badania poziomu pól elektromagnetycznych przeprowadzono w 2012 r. w Bezledach. Promieniowanie wynosiło odpowiednio 0,22 V/m dla częstotliwości 0,1 MHz – 1 GHz. Wartość dopuszczalna wynosi 7 V/m, a zatem znacznie przekracza poziom zmierzony. Należy dodać, że w żadnym z punktów pomiarowych objętych badaniem poziomu pól elektromagnetycznych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2008-2015 nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnego poziomu pól elektromagnetycznych. Wszystkie zmierzone wartości składowej elektrycznej pól elektromagnetycznych kształtowały się na niskim poziomie.

Można zatem stwierdzić, że występujący w gminie Bartoszyce poziom pól elektromagnetycznych nie stwarza zagrożenia dla ludzi i środowiska.

Jednocześnie zdarza się, że z powodu obaw przed wpływem pól elektromagnetycznych mieszkańcy protestują np. przeciwko lokalizacji stacji bazowych telefonii komórkowej w pobliżu ich domów. Wynika to najprawdopodobniej z niskiego stanu wiedzy i niedostatecznej informacji.

5.3.1. Podsumowanie

5.3.1.1 Zrealizowane działania

Ponieważ poziom pól elektromagnetycznych na terenie gminy Bartoszyce był zawsze znacznie poniżej dopuszczalnego, w poprzedniej perspektywie nie planowano działań własnych samorządów dotyczących ograniczenia poziomu tych pól.

5.3.1.2 Analiza SWOT

MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> Niski poziom zmierzonych pól elektromagnetycznych nie przekraczający 3% wartości dopuszczalnej w latach 2012–2015 na terenie powiatu bartoszyckiego; 	<ul style="list-style-type: none"> Niedostateczna edukacja i informacja o zagadnieniu pól elektromagnetycznych;
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> brak 	<ul style="list-style-type: none"> brak

Osiągnięcie wskaźników realizacji POŚ w obszarze pól elektromagnetycznych przedstawia Tabela 11.

Tabela 11. Wskaźniki realizacji POŚ w obszarze pól elektromagnetycznych					
Cele	Wskaźniki	Jednostka miary	Planowana wartość wskaźnika na koniec okresu	Osiągnięta wartość wskaźnika na koniec 2015 r.	Źródło informacji o wskaźnikach
PRIORYTET III: Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego					
Wysoka jakość wszystkich komponentów środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego	Brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych	% liczby punktów pomiarowych	100%	100%	WIOŚ, PMŚ

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Na koniec okresu realizacji POŚ osiągnięto planowany wskaźnik w obszarze pól elektromagnetycznych.

5.3.1.3 Kierunki interwencji

Po analizie stanu aktualnego na terenie gminy i uwarunkowań wynikających z dokumentów strategicznych, sektorowych i programowych, a w szczególności POŚ Województwa Warmińsko Mazurskiego do 2020 r. oraz POŚ dla powiatu bartoszyckiego do roku 2020, wyznaczono kierunki interwencji oraz zadania, które mają na celu utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych.

Kierunek interwencji: Ograniczenie oddziaływania pól elektromagnetycznych

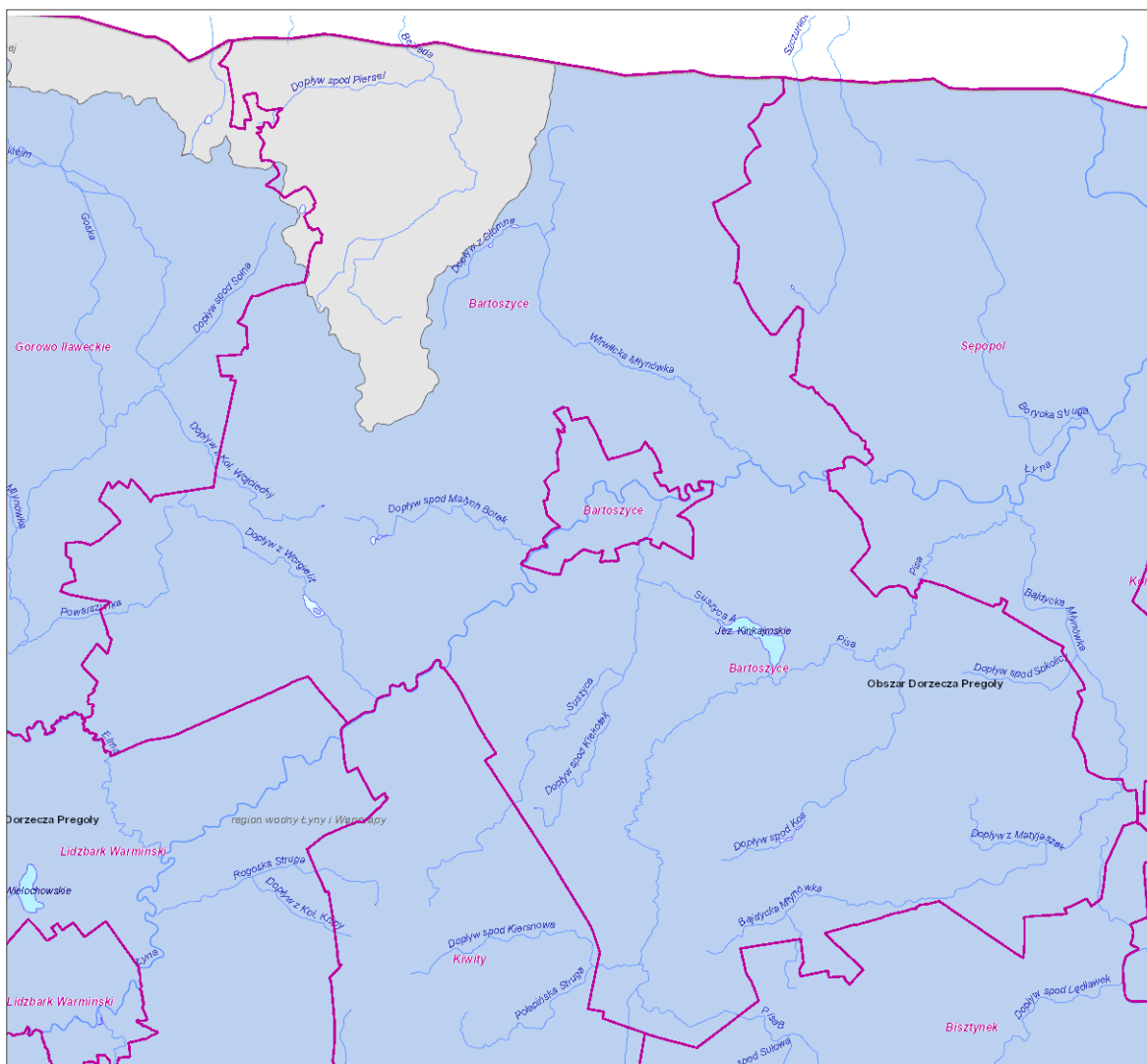
Zadania:

- uwzględnienie zagrożenia promieniowaniem elektromagnetycznym w planach zagospodarowania przestrzennego.

5.4. Gospodarowanie wodami

5.4.1. Zasoby i stan wód powierzchniowych

Cała gmina Bartoszyce leży w zlewisiku Zalewu Wiślanego. Przeważająca część gminy leży w dorzeczu Pregoly (region wodny Łyny i Węgorapy), natomiast północna-zachodnia część gminy – w dorzeczu Świeżej (region wodny Świeżej) (Mapa 7).

Źródło: <http://geoportal.kzgw.gov.pl>, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Mapa 7. Dorzecza na terenie Gminy Bartoszyce (kolor szary – dorzecze Świeżej).

Sieć hydrograficzna w gminie jest dobrze rozwinięta. Główną rzeką, płynącą z południowo-zachodniej części gminy na północny zachód jest II-rzędowa rzeka Łyna, będąca dopływem Pregoly (Łyna wpada do Pregoly na terenie Obwodu Kaliningradzkiego). Łyna jest największą rzeką województwa warmińsko-mazurskiego (długość całkowita 263,7 km) i najdłuższą rzeką powiatu.

Prawobrzeżnym dopływem Łyny jest Pisa Północna (całkowita długość 35 km). Pisa Północna płynie generalnie z południa na północ, na terenie gminy Bartoszyce z kierunku południowego-zachodniego na północno-wschodni. Uchodzi do Łyny na terenie gminy Sępólno w miejscowości Rygarby. Rzeka bifurkuje (rozwidła się) do jeziora Kinkajmskiego, które leży również na terenie gminy Bartoszyce. Największym prawobrzeżnym dopływem Pisy jest Bajdycka Młynówka.

Rzeka Bezleda jest rzeką trzeciorzędową, prawobrzeżnym dopływem Świeżej (Riezwej – rzeki płynącej na terenie obwodu Kaliningradzkiego). Płynie przez północną część gminy z południa na północ.

Grunty pod wodami zajmują powierzchnię 298 ha, z czego przeważająca część stanowią wody płynące (292 ha). Podstawowe dane większych rzek przedstawia Tabela 12.

Tabela 12. Podstawowe dane większych rzek

Rzeka	Długość całkowita [km]	Pow. zlewni [km ²]	Wodowskaz	Przepływy charakterystyczne [m ³ /s]		
				SWQ	SSQ	SNQ
Łyna	263,7	5700	Stopki	155,00	34,90	10,40
Pisa Północna	35,0	324	Rygarby	115,8	1,97	0,78
Bezleda	12,0*	56	-	4,490	0,455	0,112

*Długość w granicach państwa

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Na terenie gminy można wyróżnić następujące zlewnie jednolitych części wód powierzchniowych (wymieniono tylko najważniejsze JCWP):

DORZECZE: PREGOŁA

(obszar dorzecza Pregoly, region wodny Łyny i Węgorapy, RZGW Warszawa)

1. zlewnia Łyny (Łyna od Symsarny do Suszycy z Elmą do Powarszynki, kod JCWP: PLRW700020584759; Łyna od Suszycy do Pisy, kod JCWP: PLRW700020584779):
  - a) zlewnia Pisy Północnej (Pisa od źródeł do Połapińskiej Strugi z Połapińską Strugą, kod JCWP: PLRW7000185847849; Pisa od Połapińskiej Strugi do ujścia, kod JCWP: PLRW700020584789):
    - zlewnia Bajdyckiej Młynówki (Bajdycka Młynówka, kod JCWP: PLRW7000185847889),
    - zlewnia dopływu spod Kos (dopływ spod Kos, kod JCWP: PLRW700018584756),
  - b) zlewnia Suszycy (Suszycy, kod JCWP: PLRW700018584769),
  - c) zlewnia Wirwilckiej Młynówki (Wirwilcka Młynówka, kod JCWP: PLRW7000175847729),
  - d) zlewnia dopływu spod Małych Borek (dopływ spod Małych Borek, kod JCWP: PLRW700017584754),
  - e) zlewnia dopływu z Worgielit (dopływ z Worgielit, kod JCWP: PLRW700017584752),
  - f) zlewnia Elmy (Elma od źródeł do Powarszynki, kod JCWP: PLRW700017584748):
2. zlewnia Szczurkowskiej Młynówki (Szczurkowska Młynówka do granicy państwa, kod JCWP: PLRW70001758492).

DORZECZE: ŚWIEŻA

(obszar dorzecza Świeżej, region wodny Świeżej, RZGW Warszawa):

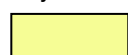
1. zlewnia rzeki Bezledy (Bezleda od źródeł do granicy państwa, kod JCWP: PLRW30001757425),

Dane najważniejszych JCWP przedstawia Tabela 13, a lokalizację zlewni JCWP – Mapa 8.

Tabela 13. Charakterystyka podstawowych JCWP rzecznych

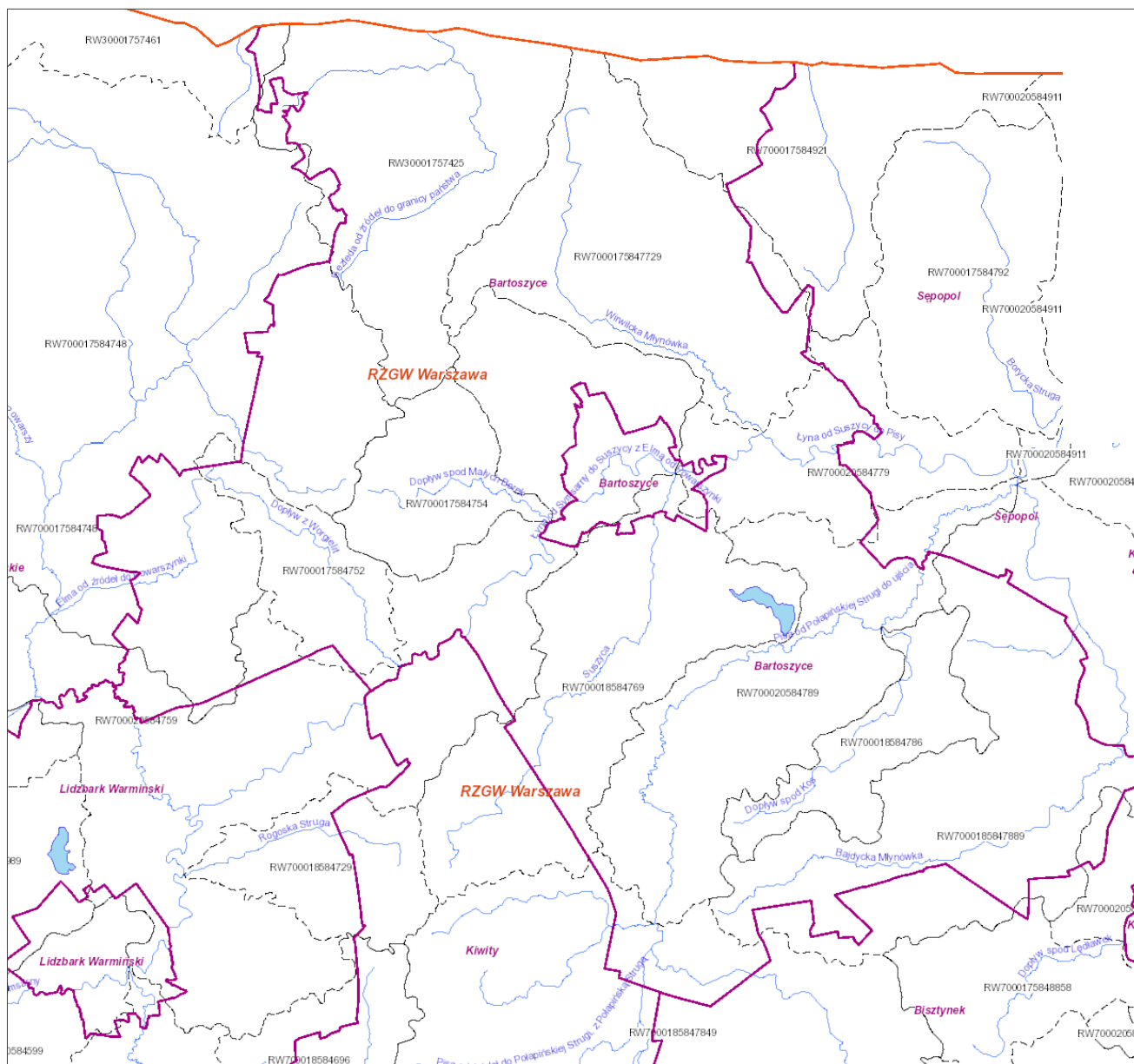
Nazwa	Kod JCPW /gmina	Dorzecze	Typ	Status	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
Łyna od Symarsny do Suszycy z Elmą do Powarszynki	PLRW700020584759 Gmina Bartoszyce, Miasto Bartoszyce, Gm. Górowo Iławeckie	Pregoła	rzeka nizinna żwirowa	naturalna część wód	zły	zagrożona
Łyna od Suszycy do Pisy	PLRW700020584779 Miasto Bartoszyce, Gmina Bartoszyce, Gmina Sępapol	Pregoła	rzeka nizinna żwirowa	naturalna część wód	zły	zagrożona
Pisa od źródeł do Połapińskiej Strugi z Połapińską Strugą	PLRW7000185847849 Bisztynek, Gmina Bartoszyce	Pregoła	potok nizinny żwirowy	naturalna część wód	zły	zagrożona
Pisa od Połapińskiej Strugi do ujścia	PLRW700020584789 Gmina Bartoszyce, Gmina Sępapol	Pregoła	rzeka nizinna żwirowa	naturalna część wód	zły	zagrożona
Bajdycka Młynówka	PLRW700018584789 Gmina Bartoszyce, Sępapol, Bisztynek	Pregoła	potok nizinny żwirowy	naturalna część wód	dobry	niezagrożona
Dopływ spod Kos	PLRW700018584756 gmina Bartoszyce	Pregoła	potok nizinny żwirowy	naturalna część wód	dobry	niezagrożona
Suszycy	PLRW700018584769 Gmina Bartoszyce, Miasto Bartoszyce	Pregoła	potok nizinny żwirowy	naturalna część wód	dobry	niezagrożona
Wirwilcka Młynówka	PLRW7000175847729 Gmina Bartoszyce, Gmina Sępapol	Pregoła	potok nizinny piaszczysty	naturalna część wód	dobry	niezagrożona
Dopływ spod Małych Borek	PLRW700017584754 Gmina Bartoszyce	Pregoła	potok nizinny piaszczysty	naturalna część wód	dobry	niezagrożona
Dopływ z Worgielit	PLRW700017584752 Gmina Bartoszyce	Pregoła	potok nizinny piaszczysty	naturalna część wód	dobry	niezagrożona
Elma od źródeł do Powarszynki	PLRW700017584748 Gmina Górowo Iław., Miasto Górowo Iław., Gmina Bartoszyce	Pregoła	potok nizinny piaszczysty	naturalna część wód	dobry	niezagrożona
Szczurkowska Młynówka do granicy państwa	PLRW700017584921 Sępapol, Gm. Bartoszyce	Pregoła	potok nizinny piaszczysty	naturalna część wód	zły	zagrożona
Bezleda od źródeł do granicy państwa	PLRW30001757425 Gmina Bartoszyce, Gm. Górowo Iławeckie	Świeża	potok nizinny piaszczysty	naturalna część wód	zły	zagrożona

Objaśnienia:

ciek zlokalizowany na obszarze szczególnie narażonym, z którego odpływ azotu ze źródeł rolniczych należy ograniczyć

Źródło: <http://geoportal.kzgw.gov.pl> (jednolite części wód /aktualizacja planów gospodarowania wodami 2016-2021/),
opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Źródło: <http://geoportal.kzgw.gov.pl> (jednolite części wód /aktualizacja planów gospodarowania wodami 2016-2021/), opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Mapa 8. Zlewnie JCWP na terenie Gminy Bartoszyce.

Sześć spośród najważniejszych JCWP (Łyna, Pisa, Bezleda, Szczurkowska Młynówka) jest zagrożonych ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych. Należy jednak zaznaczyć, że obszar zlewni tej ostatniej rzeki na terenie gminy Bartoszyce jest niewielki – ciek jest zlokalizowany na terenie gminy Sępole. Główne presje na JCWP to: presja komunalna i rolnictwo. Dwa cieki są położone na obszarze szczególnie narażonym, z którego należy ograniczyć odpływ azotu ze źródeł rolniczych.

Na terenie gminy znajduje się kilka zbiorników wód stojących. Są to jeziora niewielkie i płytkie, bez większego znaczenia dla rekreacji czy gospodarki rybackiej. Łączne zasoby wodne jezior są niewielkie. Jedynym z jezior zidentyfikowanym jako jednolita część wód powierzchniowych jest jezioro Kinkajmskie. Jezioro to jest położone na obszarze szczególnie

narażonym, z którego należy ograniczyć odpływ azotu ze źródeł rolniczych, zostało także wyznaczone jako wrażliwe na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych.

Podstawowe parametry jeziora Kinkajmskiego przedstawia Tabela 14.

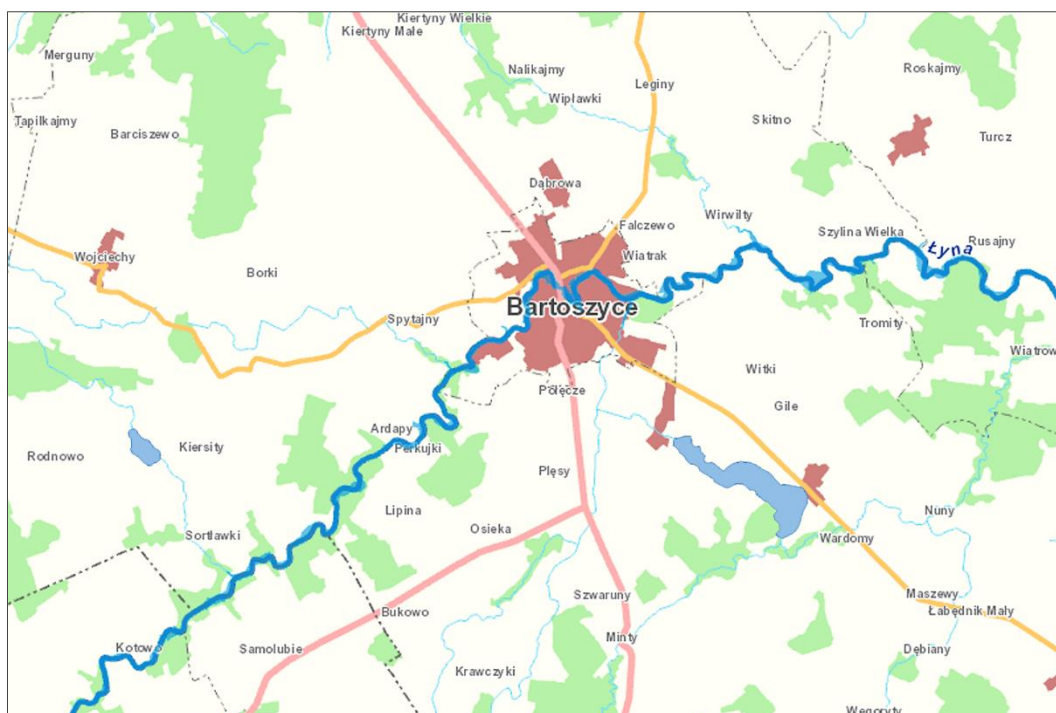
Tabela 14. Charakterystyka jeziora Kinkajmskiego				
Nazwa	Powierzchnia [ha]	Średnia głęb. [m]	Objętość [tys. m ³]	Uwagi
Jezioro Kinkajmskie	95,5	0,9	902,1	zlewnia Pisy Północnej, kod JCWP: PLLW30475, naturalna część wód, niezagrożone ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Zagrożenie powodziowe

Prognozowane zmiany klimatyczne mogą spowodować wzrost częstości i zasięgu występowania opadów o dużej intensywności, podtopień i powodzi. Zjawiska te powodują znaczące straty gospodarcze oraz niekorzystne zmiany w środowisku przyrodniczym.

Na terenie gminy wyznaczone zostały obszary o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi Q 10% i Q 1%, zlokalizowane wzdłuż Łyny, głównie przy miejscowościach: Ardapy, Szylina Mała i Szylina Wielka (Mapa 9).

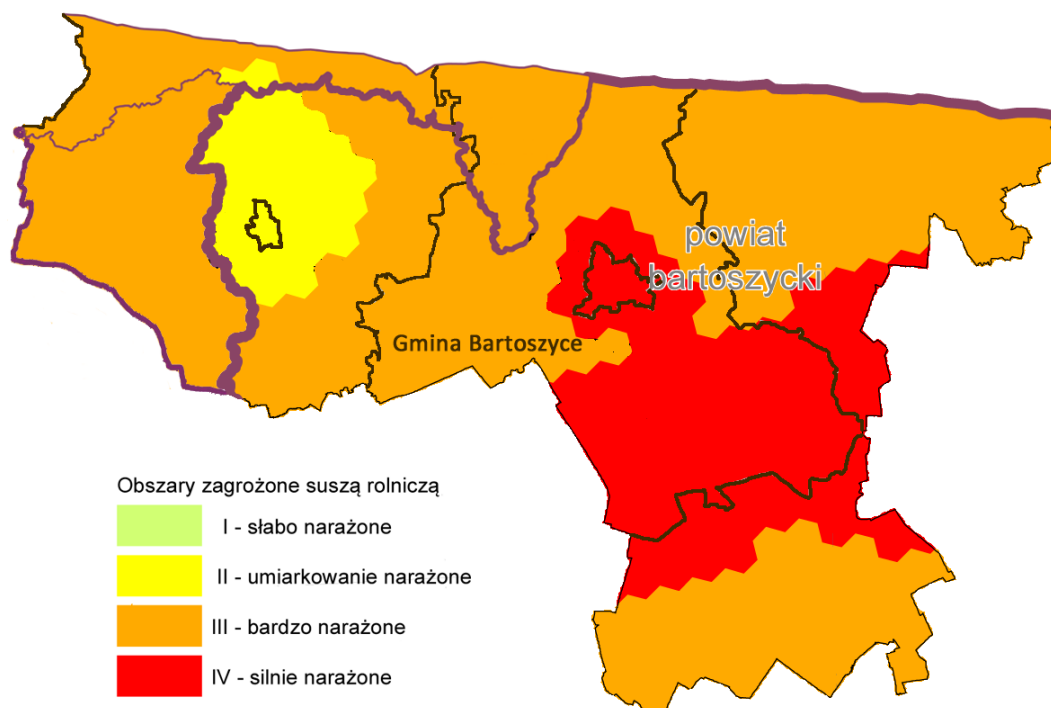
źródło KZGW (ISOK - Informatyczny System Osłony Kraju <http://mapy.isok.gov.pl/imap/>),
opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Mapa 9. Obszary zagrożenia powodziowego na terenie gminy Bartoszyce (zaznaczono na niebiesko).

Zagrożenie suszą

Wg opracowania: „Ochrona przed suszą w planowaniu gospodarowania wodami. Metodyka postępowania”. (KZGW 2013): „Spośród wszystkich zagrożeń związanych z pogodą susza jest zjawiskiem najbardziej złożonym, pojmowanym nie tylko jako niedobór opadów, ale również jako zagrożenie mogące przynieść poważne skutki ekonomiczne, społeczne i środowiskowe. Następstwa występowania susz nie są natychmiastowe, wręcz przeciwnie zjawisko to narasta powoli, a jego efekty uwidaczniają się po dłuższym okresie występowania. Czynniki meteorologiczne takie jak wysoka temperatura, mała wilgotność powietrza czy duża prędkość wiatru mogą dodatkowo potęgować zjawisko suszy”.

Zagrożenie suszą rolniczą na przeważającym obszarze gminy Bartoszyce jest silne, tylko północna część gminy jest bardzo narażona na suszę (Mapa 10).

Źródło: RZGW Warszawa, RZGW Gdańsk, plany przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych: Liny i Węgorapy, Świeżej, Dolnej Wisły, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Mapa 10. Obszary zagrożone suszą rolniczą na terenie gminy Bartoszyce (na tle powiatu bartoszyckiego i regionów wodnych).

Stan wód powierzchniowych

W latach 2010-2015 WIOŚ w Olsztynie prowadził badania i ocenę stanu jednolitych części wód, realizując założenia programowe Państwowego Monitoringu Środowiska. Przebadano

pięć JCWP rzecznych, których zlewnie znajdują się na terenie gminy Bartoszyce. W okresie 2010-2015 nie badano żadnych jezior z terenu gminy.

Na podstawie badań przeprowadzonych przez WIOŚ w Olsztynie można stwierdzić, że stan JCWP rzecznych, których zlewnie znajdują się na terenie gminy Bartoszyce jest zły. O ocenie zdecydował stan chemiczny oraz elementy fizykochemiczne.

Tabela 15 przedstawia wyniki badań jakości JCWP rzecznych w latach 2010-2015.

Tabela 15. Stan JCPW rzecznych, których zlewnie znajdują się na terenie gminy

L.p.	Nazwa JCWP / miejsce badań	Kod JCWP/gmina	Rok badań	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydromorfologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych (bez grupy 3.6)	STAN / POTENCJAŁ EKOLOGICZNY	STAN CHEMICZNY	Czy występuje w obszarze chronionym	STAN W PPK MONITORINGU OBSZARÓW CHRONIONYCH	STAN
1	Bezleda od źródeł do granicy państwa / Lejdy	PLRW30001757425 Gmina Bartoszyce	2015	II	I	przekroczone stężenia średnioroczne i maksymalne	umiarkowany	przekroczone stężenia średnioroczne	TAK	ZŁY	ZŁY
2	Pisa od Połapińskiej Strugi do ujścia / Rygarby	PLRW700020584789 Gmina Bartoszyce, Gmina Sępolewo	2014	III	I	przekroczone stężenia średnioroczne i maksymalne	umiarkowany	przekroczone stężenia średnioroczne	TAK	ZŁY	ZŁY
3	Pisa od źródeł do Połapińskiej Strugi, z Połapińską Strugą / pon. ujścia Połapińskiej Strugi	PLRW7000185847849 Bisztynek, Gmina Bartoszyce	2012	II	I	przekroczone stężenia średnioroczne i maksymalne	umiarkowany	-	TAK	ZŁY	ZŁY
4	Szczurkowska Młynówka do granicy państwa / Szczerkowo	PLRW700017584921 Sępolewo, Bartoszyce	2012	III	I	przekroczone stężenia średnioroczne i maksymalne	umiarkowany	-	TAK	ZŁY	ZŁY
5	Bajdycka Młynówka / Rygarby	PLRW7000185847889 Gmina Bartoszyce, Sępolewo	2010	-	I	II	dobry	-	TAK	-	-

Źródło: Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2015 r., WIOŚ w Olsztynie, opracowanie:
Biuro Doradcze EkoINFRA

Podstawowe presje na jakość wód powierzchniowych na terenie gminy to presja komunalna i rolnictwo.

Podstawowe źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych to:

- źródła punktowe: przede wszystkim ścieki sanitarne, oczyszczone lub nie, odprowadzane do wód bezpośrednio kolektorami,
- źródła rozproszone: ścieki sanitarne (np. z nieszczelnych zbiorników bezodpływowych) lub ścieki rolnicze (np. z hodowli zwierząt – z nieszczelnych płyt gnojowych, zbiorników na gnojowicę) wprowadzane do wód z terenów

nieskanalizowanych; zagrożenie zanieczyszczeniem z takich źródeł jest większe na tych terenach powiatu bartoszyckiego, gdzie uzbrojeniu w wodociąg nie towarzyszy uzbrojenie w kanalizację;

- źródła przestrzenne (obszarowe): ścieki sanitarne lub rolnicze (odchody zwierząt z pastwisk, nawożenie nawozami naturalnymi i sztucznymi) przedostające się do wód w wyniku infiltracji, spływu powierzchniowego lub erozji;
- źródła liniowe: odpływ zanieczyszczeń z dróg, linii kolejowych, itp.; w gminie Bartoszyce bez większego znaczenia.

Z tych źródeł do wód powierzchniowych przedostają się substancje organiczne i biogeny, które przyczyniają się do eutrofizacji, a w efekcie pogorszenia jakości wód. Rolnictwo może być także źródłem zanieczyszczeń toksycznych pochodzących ze środków ochrony roślin. Przedostanie się takich zanieczyszczeń do wód może spowodować całkowite wyginięcie organizmów wodnych.

Zarówno ścieki sanitarne, jak i zanieczyszczenia rolnicze mogą stanowić zagrożenie również dla wód podziemnych (gruntowych oraz – po przedostaniu się przez izolujące warstwy nieprzepuszczalne – wgłębnych).

Ścieki sanitarne są odprowadzane do wód powierzchniowych poprzez:

- wyloty z oczyszczalni ścieków – **ścieki oczyszczone**,
- przelewy ze zbiorników bezodpływowych (szamb), które są za pośrednictwem rur odprowadzane do wód powierzchniowych – droga niezgodna z prawem,
- nieszczelne zbiorniki bezodpływowe (szamba) poprzez infiltrację do wód gruntowych, a następnie powierzchniowych – droga niezgodna z prawem.

Znaczna część cieków będących odbiornikami ścieków sanitarnych jest pod stałą presją zanieczyszczeń. Jednak w wieloletniej perspektywie, wielkość ładunków zanieczyszczeń organicznych docierających do wód – w związku z wyraźną poprawą sprawności oczyszczalni – wykazuje tendencję malejącą (Tabela 16).

Tabela 16. Ładunki zanieczyszczeń w ściekach oczyszczonych w latach 2012-2015

Rodzaj	Jednostka	2012	2013	2014	2015
BZT ₅	kg/rok	2 648	1 742	2 165	1 571
ChZT	kg/rok	10 493	7 188	7 812	5 885
zawiesina ogólna	kg/rok	3 475	1 321	1 661	1 439

źródło: BDL, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Zanieczyszczenia rolnicze przedostają się do wód powierzchniowych w wyniku stosowania niewłaściwych praktyk rolniczych i przekształcenia naturalnego krajobrazu w wyniku intensyfikacji rolnictwa (nieprzestrzegania terminów i dawek nawożenia, niewłaściwego wykorzystania użytków rolnych położonych w bezpośrednim sąsiedztwie wód powierzchniowych, uprawianie użytków rolnych do samej linii wody, bez stosowania barier ochronnych).

Wśród innych źródeł można wymienić:

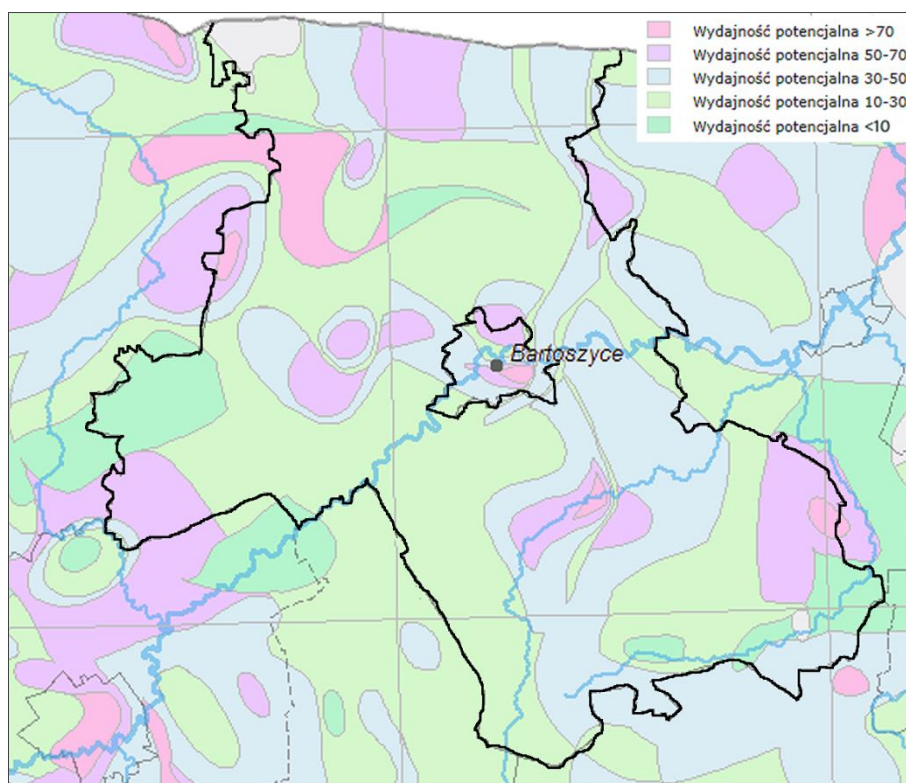
- opady atmosferyczne – są źródłem azotu i fosforu wyplukiwanego z zanieczyszczonego powietrza, w przypadku gminy Bartoszyce: źródło bez większego znaczenia,
- odcieki ze składowisk odpadów: „dzikie” składowiska odpadów mogą stanowić zagrożenie dla wód.

5.4.2. Zasoby i stan wód podziemnych

Wg informatora PSH „Główne Zbiorniki Wód Podziemnych w Polsce” (Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2017) gmina Bartoszyce leży w granicach jednego pasma hydrogeologicznych (w Prowincji Hydrogeologicznej Nizinnej): pasma zbiorników Pojezierzy Pomorskiego i Mazurskiego.

Gmina Bartoszyce jest położona na obszarze jednej JCWpd obejmującej region wodny Łyny i Węgorapy (w tym dorzecze Świeżej) na terenie JCWpd o kodzie PLGW700020, będącej w zarządzie RZGW w Warszawie. Zarówno stan chemiczny, jak i stan ilościowy jednostki są oceniane jako dobre, a osiągnięcie celów środowiskowych jako niezagrażone.

Na całym terenie gminy występują poziomy wodonośne czwartorzędowe i trzeciorzędowe. Zróżnicowana jest głębokość występowania warstw wodonośnych (od kilkunastu do ponad 170 m) i ich miąższość (kilka – kilkanaście metrów). Główne użytkowe piętra wodonośne przedstawia Mapa 11.

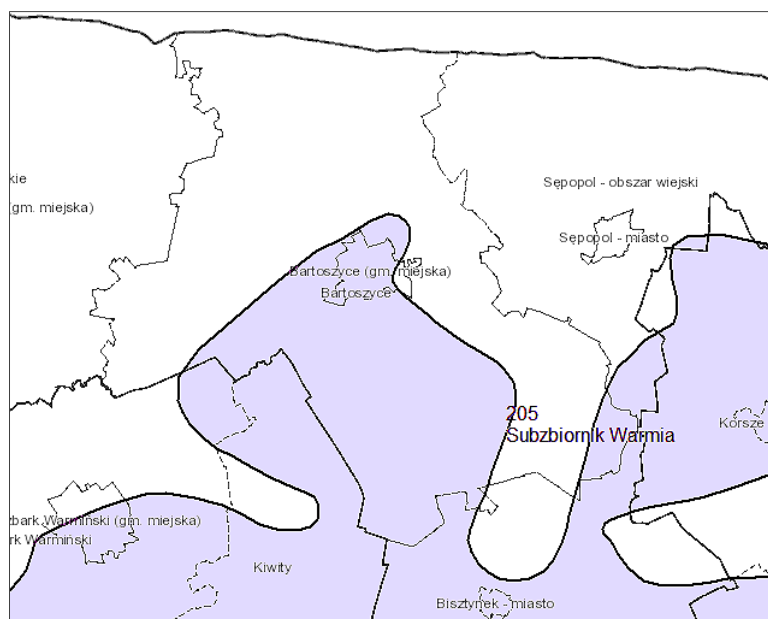

Źródło: <http://epsh.pgi.gov.pl/epsh/#>, opracowanie Biuro Doradcze EkoINFRA

Mapa 11. Główne użytkowe piętra wodonośne na terenie gminy (wydajność w m³/d).

Należy podkreślić, że na terenie gminy warstwy wodonośne są stosunkowo dobrze izolowane osadami o słabej przepuszczalności i jakość wód głębszych nie jest zagrożona (zagrożenie średnie i niskie).

Teren gminy jest objęty zasięgiem Głównego Zbiornika Wód Podziemnych oznaczonego numerem 205 (Subzbiornik Warmia – Mapa 12), o powierzchni ogólnej 1660 km² i szacunkowych zasobach dyspozycyjnych wynoszących 53 tys. m³/d. Wody tego zbiornika są w naturalny sposób chronione od powierzchni terenu.

Źródło: <http://epsh.pgi.gov.pl/epsh/#>, opracowanie Biuro Doradcze EkoINFRA

Mapa 12. Obszar GZWP nr 205 na terenie gminy (kolor fioletowy).

5.4.3. Podsumowanie

5.4.3.1 Zrealizowane działania

W poprzedniej perspektywie nie planowano działań własnych samorządu dotyczących gospodarowania wodami (z wyłączeniem gospodarki wodno-ściekowej, którą omówiono w następnym rozdziale).

5.4.3.2 Analiza SWOT

MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> • Duże zasoby i dobra jakość wód podziemnych. • Dobrze rozwinięta sieć hydrograficzna. • Zmniejszające się ładunki zanieczyszczeń odprowadzanych z oczyszczalni ścieków. • Rosnąca świadomość społeczna konieczności zachowania i ochrony zasobów wodnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zły stan jednolitych części wód powierzchniowych. • Wysokie zagrożenie wód ze strony źródeł rozproszonych, rolnictwa i terenów zurbanizowanych. • Niedostateczna retencja wód w zlewniach.
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> • Zatwierdzenie i wdrożenie dokumentów planistycznych dotyczących gospodarowania wodami dorzeczy i regionów wodnych. • Dofinansowanie zadań z zakresu gospodarowania wodami ze środków UE, innych źródeł zewnętrznych i budżetu państwa. 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak odpowiednich regulacji prawnych. • Niedobór środków finansowych. • Wystąpienie katastrofalnych zjawisk pogodowych (długich okresów bezdeszczowych, gwałtownych roztopów etc.) – wzrost zagrożenia suszą lub powodzią.

5.4.3.3 Kierunki interwencji

Po analizie stanu aktualnego na terenie gminy Bartoszyce i uwarunkowań wynikających z dokumentów strategicznych, sektorowych i programowych, a w szczególności POŚ Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 r. oraz POŚ dla powiatu bartoszyckiego do roku 2020, wyznaczono kierunki interwencji oraz zadania, których celem jest zachowanie i poprawa stanu zasobów wodnych, zapewnienie odpowiedniej ilości wody dla potrzeb gospodarczych oraz przeciwdziałanie powodziom i niedoborom wody:

Kierunek interwencji: Poprawa stanu/potencjału ekologicznego wód powierzchniowych

Zadania:

- ograniczanie dopływu do wód zanieczyszczeń zawartych w ściekach komunalnych i przemysłowych, m.in. poprzez realizację zadań z zakresu gospodarki wodno-ściekowej;
- ograniczanie dopływu do wód zanieczyszczeń ze źródeł rozproszonych i obszarowych, w szczególności poprzez: a. ochronę i odtwarzanie trwałej pokrywy roślinnej w strefie brzegowej wód, ograniczanie urbanizacji i przekształcania stref brzegowych, b. wyposażenie jak największej liczby gospodarstw rolnych w zbiorniki na gnojowicę i płyty obornikowe, c. edukację – upowszechnianie Kodeksu DPR;
- zachowanie wielkości i dynamiki przepływu wód, w tym utrzymanie i regulacja rzek – z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczych i gospodarczych;
- wdrażanie działań zapisanych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy oraz w programie wodno-środowiskowym kraju;

Kierunek interwencji: Utrzymanie dobrego stanu ilościowego i chemicznego wód podziemnych

Zadania:

- ochrona słabo izolowanych stref ujęć wód oraz ich właściwe użytkowanie;
- likwidacja nieczynnych ujęć wody;

Kierunek interwencji: Stosowanie instrumentów ekonomicznych w racjonalnym użytkowaniu zasobów wodnych

Zadania:

- stosowanie zasad pełnego zwrotu kosztów za korzystanie z wody;
- wdrożenie zasad proporcjonalnej partycypacji w utrzymaniu urządzeń wodnych.

Kierunek interwencji: Zwiększanie retencji wód w zlewniach

Zadania:

- ochrona retencji naturalnej w zlewniach (terenów podmokłych, bagien, mokradeł) – wdrażanie zadań wynikających z Programu małej retencji i Planów przeciwdziałania skutkom suszy;
- utrzymanie i powiększanie liczby oraz pojemności obiektów małej retencji wodnej;
- utrzymanie i powiększanie liczby zbiorników przeciwpożarowych w strefach wysokiego zagrożenia pożarowego.

Kierunek interwencji: Zapewnienie odpowiedniej ilości wody dla potrzeb gospodarki

Zadania:

- realizacja projektów mających na celu pokrycie zapotrzebowania na wodę rolnictwa, leśnictwa, rybactwa i przemysłu.

Kierunek interwencji: Doskonalenie planowania przestrzennego

Zadania:

- wyznaczanie obszarów zalewowych tam, gdzie nie zostały wyznaczone.

5.5. Gospodarka wodno-ściekowa

5.5.1. Zużycie wody

W gminie Bartoszyce w 2015 r. zużyto na potrzeby gospodarki ok. 445 tys. m³ wody. Woda jest pobierana za pośrednictwem 9 ujęć wód głębinowych. Woda jest poddawana uzdatnianiu, jednak w przypadku kilku ujęć nie spełnia norm dla wody pitnej nawet po uzdatnieniu (przede wszystkim ze względu na zawartość żelaza i manganu).

W gminie Bartoszyce w latach 2012-2015 zużywano ok. 397-445 tys. m³ wody rocznie, z czego na potrzeby gospodarstw domowych ok. 290-319 tys. m³. Średnie jednostkowe zużycie wody na potrzeby gospodarstw domowych jest przeciętne, wynosi 79 litrów w ciągu doby na mieszkańca korzystającego z wodociągu, przy średniej wartości w powiecie równej 82,7.

W tabeli (Tabela 17) przedstawiono zużycie wody z podziałem na poszczególne cele i zużycie w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Tabela 17. Zużycie wody w gminie Bartoszyce w 2015 r.

Gmina	Pobór wody ogółem [tys. m ³ /rok]	Zużycie wody na potrzeby przemysłu [tys. m ³ /rok]	Zużycie wody na potrzeby rolnictwa i leśnictwa [tys. m ³ /rok]	Zużycie wody na eksploatację sieci wodociągowej [tys. m ³ /rok]	Zużycie wody na potrzeby gospodarstw domowych [tys. m ³ /rok]	Zużycie wody na 1 korzystającego mieszkańca [m ³ /Mk/r]
Gmina Bartoszyce	445,6	0	0	445,6	319,3	29,0
Odsetek w stosunku do wartości dla całego powiatu /*średnia wartość dla powiatu						
Powiat bartoszycki = 100%	7,4%	0,0%	0,0%	20,2%	17,8%	30,2*

źródło: BDL, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Wg raportów o stanie sanitarno-higienicznym gminy, sporządzanych rokrocznie przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Bartoszycach, w latach 2012-2015 w kilku wodociągach wystąpiły przekroczenia parametrów fizykochemicznych. Są to następujące wodociągi:

- Galiny - żelazo, mangan i mętność (2013, 2014),
- Maszewy - mangan i jon amonowy (2014),
- Sokolica - żelazo, jon amonowy i mętność (2014),
- Kinkajmy - żelazo, jon amonowy i mętność (2014),

Należy podkreślić, że w okresie 2012-2015 nie stwierdzono przekroczenia parametrów sanitarnych.

5.5.2. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

Zakładanie wodociągów sprzyja ochronie wód podziemnych, ponieważ prowadzi do likwidacji indywidualnych studni i ujęć wody, które są bardziej narażone na zanieczyszczenie. Gmina Bartoszyce jest w znacznym stopniu zwodociągowana. Wg danych za 2015 r. sieć wodociągowa ma długość ponad 302 km, co daje gęstość sieci 70,8 km/100 km². Z wodociągów korzysta 10 861 osób, czyli 98,7% mieszkańców gminy.

Zestawienie danych dotyczących zwodociągowania gminy Bartoszyce przedstawia Tabela 18 (dane za 2015 r.).

Tabela 18. Zestawienie danych dotyczących wodociągów

JST	Mieszkańcy korzystający z wodociągów (tereny wiejskie)		Długość sieci wodociągowej [km]	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	Gęstość sieci wodociągowej na terenach wiejskich [km/100 km ²]
	osoby	odsetek			
Gmina Bartoszyce	10 861	98,7	302,3	1 883	70,8
Odsetek w stosunku do wartości dla całego powiatu / * średnia wartość w powiecie					
Powiat bartoszycki = 100%	44,6%	*91,5	32,9%	25,1%	*62,0

źródło: BDL, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Stopień skanalizowania gminy jest znacznie niższy niż stopień zwodociągowania. Długość kolektorów ogółem wynosi 62 km. Z kanalizacji korzystają 4 649 osób, a więc 42,2% mieszkańców gminy. Zestawienie danych dotyczących kanalizacji (za 2015 r.) przedstawia Tabela 19.

Tabela 19. Zestawienie danych dotyczących kanalizacji

JST	Mieszkańcy korzystający z kanalizacji (tereny wiejskie)		Długość sieci kanalizacyjnej [km]	Liczba połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych	Sieć kanalizacyjna na terenach wiejskich [km/100 km ²]
	liczba	odsetek			
Gmina Bartoszyce	4 649	42,2	62,0	437	14,5
Odsetek w stosunku do wartości dla całego powiatu / * średnia wartość w powiecie					
Powiat bartoszycki = 100%	51,5%	*33,9	3,3%	11,6%	*7,3

źródło: BDL, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

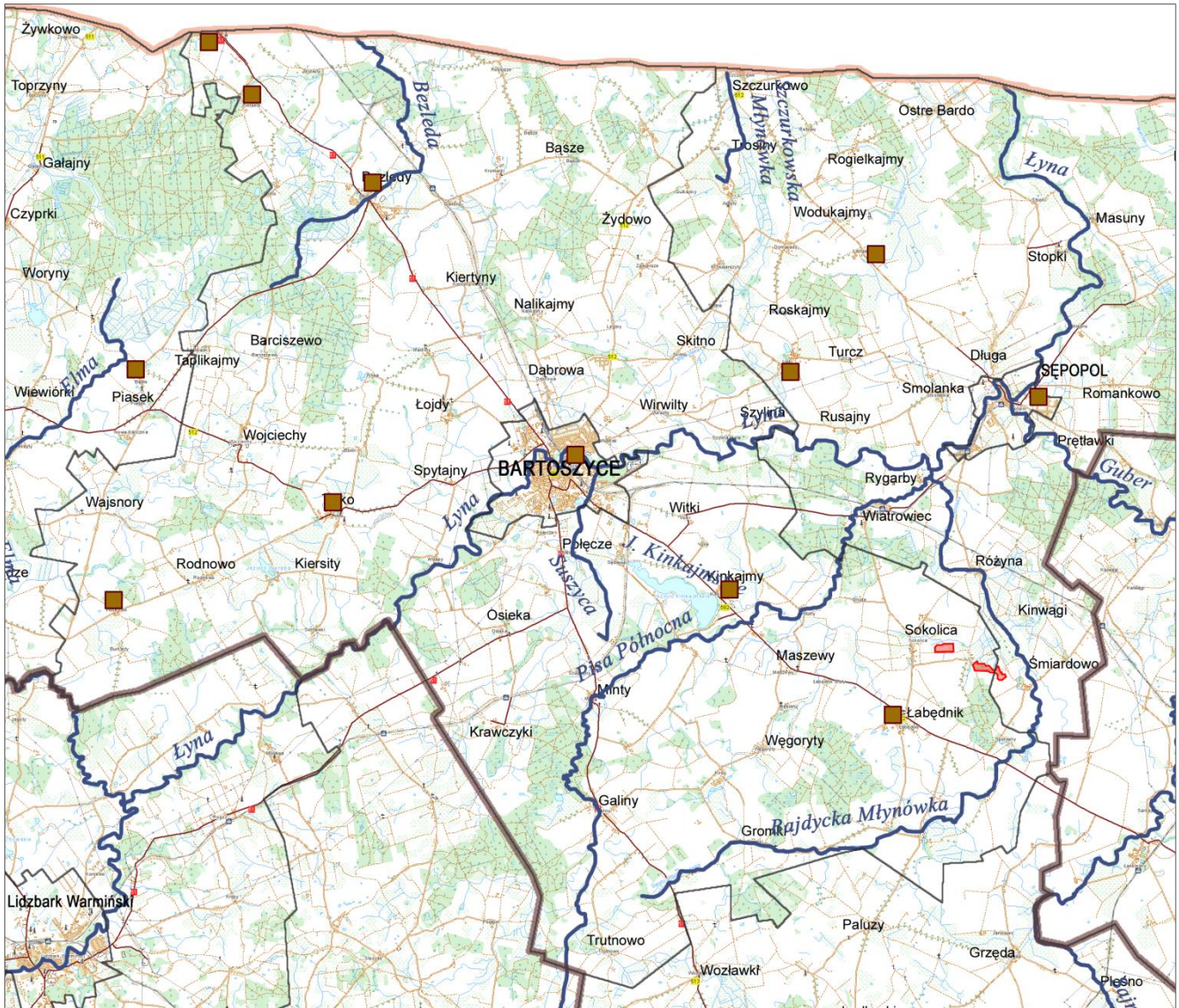
Mieszkańcy nieskanalizowanych miejscowości korzystają ze zbiorników bezodpływowych (szamb), które powinny być opróżniane za pomocą taboru asenizacyjnego, a ścieki powinny trafiać do oczyszczalni ścieków. Urządzenia te czasami jednak nie są eksploatowane właściwie (są nieszczelne lub są zaopatrzone w przelewy). Liczba zbiorników bezodpływowych na terenie gminy Bartoszyce wg danych BDL wynosi 942 szt.

5.5.3. Oczyszczalnie ścieków

Aby zminimalizować ilości zanieczyszczeń wprowadzane do wód, ścieki sanitarne są oczyszczane w oczyszczalniach ścieków. Ścieki do oczyszczalni trafiają za pośrednictwem kolektorów kanalizacji sanitarnej lub poprzez transport samochodami asenizacyjnymi (ścieki z szamb).

Na terenie gminy Bartoszyce znajduje się 8 oczyszczalni ścieków, w tym 7 oczyszczalni komunalnych (jedna obsługuje przejście graniczne w Bezledach) oraz 117 oczyszczalni przydomowych (dane BDL za 2015 r.). Wszystkie oczyszczalnie to obiekty mechaniczno-biologiczne lub biologiczne. Łącznie oczyszczalnie w gminie Bartoszyce mogą oczyszczać 509 m³ ścieków w ciągu doby, w 2015 r. oczyściły 78 tys. m³ ścieków (łącznie z wodami infiltracyjnymi i ściekami dowożonymi). Łączna wielkość oczyszczalni wynosi 3 274 RLM.

Na mapie (Mapa 13) przedstawiono lokalizację oczyszczalni ścieków (miejsca punktowego zrzutu zanieczyszczeń).

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Mapa 13. Lokalizacja oczyszczalni ścieków

Zestawienie oczyszczalni ścieków w gminie przedstawia Tabela 20.

Tabela 20. Charakterystyka oczyszczalni ścieków w gminie Bartoszyce

Lp.	Lokalizacja	Typ	Ilość ścieków oczyszczanych w 2015 r. [m ³ /d]	Liczba mieszkańców obsługiwanych systemem kanalizacyjnym	Rok budowy/modernizacji	Stan techniczny	Odbiornik ścieków	Podmiot zarządzający
2.	Bezledy	MB ↑ biogeny	41,8	950	1981 1999	dobry	Bezleda	ZBGKiM
3.	Tolko	MB	70,6	600	1980 1998	dobry	rów melioracyjny	ZBGKiM
4.	Łabędnik	MB	26,6	510	1974	dostateczny	rów melioracyjny	ZBGKiM
5.	Piersele	BCh	7,4	110	2003	b. dobry	rów, Bezleda	ZBGKiM
6.	Wojtkowo	BCh	4,9	216	2003	b. dobry	rów, Powarszynka	ZBGKiM
7.	Kinkajmy	MB	33,0	381	2005	b. dobry	Pisa Północna	ZBGKiM
8.	Bezledy, przejście graniczne	MB	33,9	b.d.	b.d.	dobry	rów melioracyjny	Wojewoda
Razem			218,2	2767				

MB – mechaniczno-biologiczna

B – biologiczna

↑ biogeny – z podwyższonym usuwaniem biogenów

źródło: BDL, dane UG, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Ładunek zanieczyszczeń odprowadzony do wód z oczyszczalni ścieków wyniósł w 2015 r.:

- 1,571 t BZT,
- 5,885 t ChZT,
- 1,439 t zawiesiny ogólnej.

5.5.4. Podsumowanie

5.5.4.1 Realizacja POŚ dla Gminy Bartoszyce na lata 2012-2015

Stan realizacji zadań w obszarze gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy Bartoszyce w latach 2012–2015 przedstawia Tabela 21.

Tabela 21. Stan realizacji zadań w obszarze gospodarki wodno-ściekowej w latach 2012–2015.

Kierunki działań	Zadanie	Podmioty ponoszące nakłady	Nakłady planowane 2012-2015	Nakłady zrealizowane (PLN) 2012-2015	
				Gmina/pozostałe podmioty	Razem
Priorytet: Ochrona zasobów naturalnych					
Cel szczegółowy: Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych					
II.5. Właściwe gospodarowanie zasobami geologicznymi	II.5.3. Budowa i modernizacja sieci wodociągowych oraz stacji uzdatniania wody.	Samorząd gminny	748 800,00	1 740 969,44	1 740 969,44
	Razem		748 800,00	1 740 969,44	1 740 969,44
Priorytet: Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego					
Cel szczegółowy: Dobra jakość wód					
III.3. Poprawa jakości wód	III.3.1. Budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków oraz rozbudowa sieci kanalizacyjnych.	Samorzady gminny, właściciele nieruchomości	5 217 500,00	9 854 566,09	9 854 566,09
	III.3.3. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, na których budowa kanalizacji sanitarnej jest nieuzasadniona ekonomicznie.				
	Razem		5 217 500,00	9 854 566,09	9 854 566,09
GÓŁEM			5 966 300,00	11 595 535,53	11 595 535,53

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

W latach 2012-2015 na terenie gminy Bartoszyce zrealizowano:

- 12 projektów w obrębie działań związanych z budową i modernizacją sieci wodociągowych o łącznej wartości blisko 1,741 mln zł.
- 9 projektów w obrębie budowy sieci kanalizacji sanitarnej oraz modernizacji oczyszczalni ścieków o łącznej wartości aż 9,855 mln zł.
- W wyniku realizacji projektów w latach 2012-2015 długość sieci wodociągowej na terenie gminy wzrosła o 6,8 km, a sieci kanalizacji sanitarnej aż o 34,7 km, wyremontowano 1 oczyszczalnię ścieków, liczba oczyszczalni przydomowych wzrosła o 84 szt.

Łącznie w latach 2012-2015 wydatkowano na działania związane z gospodarką wodno-ściekową **blisko 11,6 mln zł.**

Osiągnięcie wskaźników realizacji POŚ w obszarze gospodarki wodno-ściekowej przedstawia Tabela 22.

Tabela 22. Wskaźniki realizacji POŚ w obszarze gospodarki wodno-ściekowej

Cele	Wskaźniki	Jednostka miary	Planowana wartość wskaźnika na koniec okresu	Osiągnięta wartość wskaźnika na koniec 2015 r.	Źródło informacji o wskaźnikach
PRIORYTET II: Zapewnienie ochrony i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych					
Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych	Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 odbiorcę	m ³ /rok	≤33,4	29,0	GUS
	Roczna liczba przekroczeń standardów sanitarnych wody wodociągowej	szt	≤5	0	PSSE
PRIORYTET III: Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego					
Wysoka jakość wszystkich komponentów środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego	Stężenie zanieczyszczeń w ściekach oczyszczonych w oczyszczalniach komunalnych	mg/l pon. 2 000 RLM	BZT ₅ – 40 ChZT – 150 zawiesina – 50	spełnione	Dane UG
	Ludność korzystająca z kanalizacji	% ogółu ludności	≥23,9%	42,2%	GUS

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Na koniec okresu realizacji POŚ osiągnięto wszystkie planowane wskaźniki realizacji.

5.5.4.2 Analiza SWOT

MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> Stabilizacja poborów wody. Wysoki stopień zwodociągowania gminy; Rosnąca liczba oczyszczalni przydomowych; Rosnący stopień skanalizowania. Rosnąca sprawność oczyszczalni ścieków. 	<ul style="list-style-type: none"> Ciągle występujące obszary o niewłaściwie rozwiązanej gospodarce ściekowej; Przypadki niewłaściwej jakości wody przeznaczonej do spożycia (niespełniającej wszystkich parametrów fizykochemicznych).
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> Postęp naukowy i techniczny w zakresie technologii oczyszczania wód i ścieków oraz uzdatniania wody; Dofinansowanie zadań z zakresu gospodarki wodno-ściekowej ze środków UE, innych źródeł zewnętrznych i budżetu państwa. 	<ul style="list-style-type: none"> Niedobór środków finansowych, Wystąpienie katastrofalnych zjawisk pogodowych (długich okresów bezdeszczowych, sztormów, gwałtownych roztopów etc.) – wzrost zagrożenia niedoborem wody lub powodzią.

5.5.4.3 Kierunki interwencji

Po analizie stanu aktualnego na terenie gminy Bartoszyce i uwarunkowań wynikających z dokumentów strategicznych, sektorowych i programowych, a w szczególności POŚ Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 r. oraz POŚ dla powiatu bartoszyckiego do

roku 2020, wyznaczono kierunki interwencji oraz zadania, których celem jest zapewnienie odpowiedniej ilości i jakości wody dla ludności, oszczędne gospodarowanie wodą oraz ochrona wód i gleb przed zanieczyszczeniem ściekami:

Kierunek interwencji: Zaopatrzenie ludności w wodę

Zadania:

- rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej oraz stacji uzdatniania wody.

Kierunek interwencji: Poprawa jakości wody przeznaczonej do spożycia

Zadania:

- doskonalenie technologii produkcji wody przeznaczonej do spożycia;
- prowadzenie monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia.

Kierunek interwencji: Oszczędne gospodarowanie wodą

Zadania:

- ograniczanie zużycia wody w gospodarstwach domowych;
- ograniczanie strat wody w sieciach wodociągowych;
- wdrażanie rozwiązań wykorzystujących wody opadowe do lokalnego zaopatrzenia w wodę;
- prowadzenie działań edukacyjnych dotyczących potrzeby oszczędnego gospodarowania wodą.

Kierunek interwencji: Budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych

Zadania:

- budowa systemów kanalizacji sanitarnej na terenach wiejskich, z uwzględnieniem miejscowości zwodociągowanych;
- budowa i modernizacja kanalizacji deszczowej z urządzeniami podczyszczającymi.

Kierunek interwencji: Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków

Zadania:

- realizacja zadań dotyczących budowy, rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków;
- poprawa technologii oczyszczania ścieków i podnoszenie sprawności oczyszczania (wprowadzanie BAT);
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.

Kierunek interwencji: Monitoring postępowania z nieczystościami płynnymi na terenach nieskanalizowanych

Zadania:

- kontrola częstotliwości i sposobu pozbywania się nieczystości płynnych przez właścicieli nieruchomości oraz kontrola funkcjonowania oczyszczalni przydomowych.

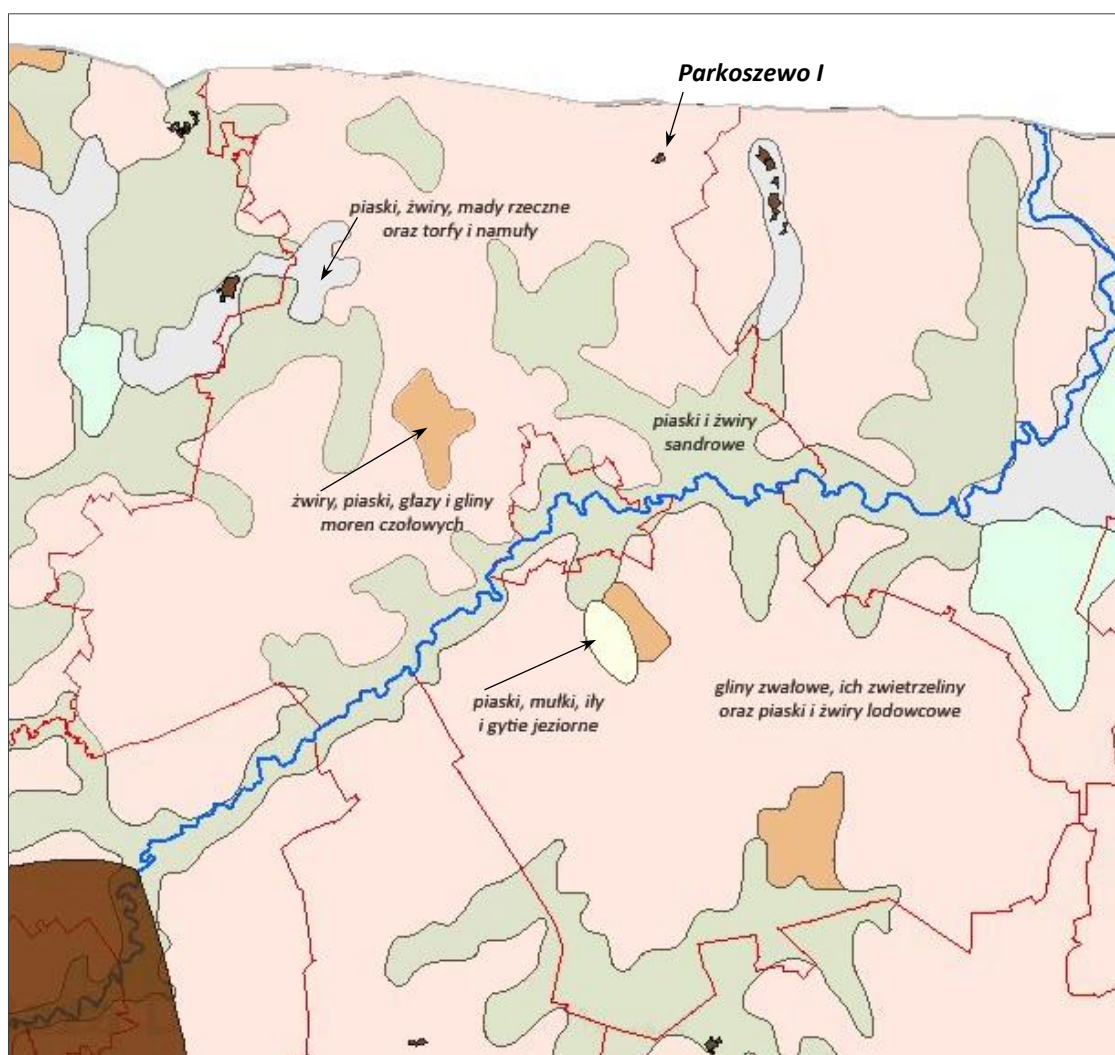
5.6. Zasoby geologiczne

Gmina Bartoszyce nie jest zasobna w kopaliny. Eksploatowane jest tylko 1 złożo: Parkoszewo I. Zestawienie udokumentowanych złóż kopalin przedstawia Tabela 23, a rozmieszczenie złóż – Mapa 14.

Tabela 23. Udokumentowane złoża kopalin w gminie Bartoszyce

Nazwa złoża	Rodzaj	Zasoby	Eksploatacja	W rejestrze Państwowego Instytutu Geologicznego
Parkoszewo I	piaski i żwiry	1758 tys. ton	złożo eksploatowane ŻWIRPOL s.c.	TAK

źródło: „Bilans Zasobów Kopalin i Wód Podziemnych w Polsce” wg stanu na dzień 31-12-2016, Państwowy Instytut Geologiczny, dane Starostwa Powiatowego, dane gmin, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

źródło: Centralna Baza Danych Geologicznych PiG, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Mapa 14. Rozmieszczenie złóż kopalin w rejestrze PiG na terenie gminy Bartoszyce na tle budowy geologicznej.

5.6.1. Podsumowanie

5.6.1.1 Zrealizowane działania

Ponieważ w gminie Bartoszyce istniało zaledwie jedno eksploatowane złożo kopalin, dobrze kontrolowane, w poprzedniej perspektywie nie planowano działań własnych gminy dotyczacych zasobow geologicznych.

5.6.1.2 Analiza SWOT

MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> • Występujące złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej. • Występujące złoża torfu balneologicznego. • Dobre rozpoznanie złóż kopalin. • Możliwe pozyskiwanie wód leczniczych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Negatywne oddziaływanie eksploatacji złóż surowców mineralnych na środowisko przyrodnicze, w tym: degradacja naturalnej rzeźby terenu i gleb, możliwe lokalne obniżenie poziomu wód gruntowych;
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> • Nowoczesne technologie pozyskiwania surowców. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sprzeczność interesów państwowych, lokalnych i inwestorów.

5.6.1.3 Kierunki interwencji

Po analizie stanu aktualnego na terenie gminy Bartoszyce i uwarunkowań wynikających z dokumentów strategicznych, sektorowych i programowych, a w szczególności POŚ Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 r. oraz POŚ dla powiatu bartoszyckiego do roku 2020, wskazane są do podjęcia następujące kierunki interwencji:

Kierunek interwencji: Ochrona złóż surowców mineralnych

Zadania:

- zapobieganie nielegalnej eksploatacji kopalin.

Kierunek interwencji: Efektywne gospodarowanie zasobami kopalin ze złóż

Zadania:

- racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych, z wykorzystaniem BAT;

Kierunek interwencji: Zmniejszenie uciążliwości wynikających z wydobywania kopalin

Zadania:

- uwzględnianie w procesie planowania przestrzennego ograniczeń związanych z ochroną kopalin;
- promowanie korzystania z nowoczesnych technologii pozyskiwania surowców;
- rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.

5.7. Gleby

Na terenie Gminy Bartoszyce przeważają gleby brunatne właściwe i kwaśne morfologicznie. Kolejnym typem gleby występującym na większych połaciach (w dolinach rzek) są mady czarnoziemne i brunatne. Stosunkowo niewielką powierzchnię zajmują gleby hydrogeniczne (torfowe, murszowo-torfowe i murszowate) i biellicowe.

Pod względem urodzajności gleb gmina Bartoszyce plasuje się na drugim miejscu w powiecie bartoszyckim. Wskaźnik bonitacji jakości i przydatności rolniczej gleb wynosi 60,3 pkt (średnia wojewódzka wynosi 50,1 pkt). Najwięcej gleb należy do III klasy bonitacji zajmując 45% powierzchni gruntów rolnych i 46% wszystkich użytków rolnych. Najśłabsze gleby występują wzdłuż rzek Łyny i Pisy: V i VI klasa bonitacji. Są to utwory w większości powstałe na piaskach, co wyjaśnia ich niską bonitację.

Na terenie gminy Bartoszyce nie prowadzono badań czystości gleb. W ramach monitoringu chemizmu gleb ornych (jeden z komponentów Państwowego Monitoringu Środowiska) IUNG w Puławach prowadził badania na terenie powiatu bartoszyckiego, w punkcie pomiarowym w Lipnikach (Gmina Górowo Iławeckie). Wydaje się, że ze względu na podobne uwarunkowania, wyniki tych badań można zastosować również do gleb w gminie Bartoszyce.

Badania prowadzone przez IUNG w Puławach w ramach monitoringu chemizmu gleb ornych w cyklach pięcioletnich od 1995 (jeden z komponentów Państwowego Monitoringu Środowiska) wykazały, że w punkcie pomiarowym w Lipnikach w 2015 r. gleby zawierały:

- 1,53% próchnicy,
- 0,89% węgla organicznego,
- 0,1% azotu,
- 0,12% wapnia,
- 0,04% fosforu,
- 0,17% magnezu,
- 0,15% potasu,
- odczyn w roztworze KCl 4,9 pH (gleby kwaśne).

Gleby w punkcie pomiarowym w Lipnikach wykazywały następującą zawartość metali:

- kadmu: 0,09 mg/kg gleby – klasyfikacja: gleba nie zanieczyszczona;
- miedzi: 6,3 mg/kg gleby – klasyfikacja: gleba nie zanieczyszczona;
- niklu: 8,8 mg/kg gleby – klasyfikacja: gleba nie zanieczyszczona;
- ołowiu: 9,1 mg/kg gleby – klasyfikacja: gleba nie zanieczyszczona;
- cynku: 34,6 mg/kg gleby – klasyfikacja: gleba nie zanieczyszczona.
- kobaltu: 4,21 mg/kg gleby – klasyfikacja: gleba nie zanieczyszczona;
- rtęci: 0,02 mg/kg gleby – klasyfikacja: gleba nie zanieczyszczona;
- arsenu: 4,28 mg/kg gleby – klasyfikacja: gleba nie zanieczyszczona

W przypadku węglowodorów aromatycznych (suma 13 WWA) zawartość wynosiła 217,4 µg/kg gleby. Poszczególne rodzaje badanych WWA utrzymywały się poniżej wartości granicznych z rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie sposobu prowadzenia oceny

zanieczyszczenia powierzchni ziemi (Dz.U. z 2016 r. poz. 1395), co oznacza glebę niezanieczyszczoną.

Badano również pozostałości pestycydów chloroorganicznych i związków niechlorowych w glebach. W punkcie w Lipnikach wykryto jedynie pozostałości DDT/DDE/DDD w ilości 0,001 mg/kg gleby przy dopuszczalnej wartości <0,12 mg/kg. Pozostałe pestycydy chloroorganiczne oraz związki niechlorowe występowały w ilościach poniżej progu oznaczalności (<0,001 mg/kg gleby). Wartości te klasyfikują glebę jako wolną od pozostałości pestycydów.

Gleby kwaśne w latach 2012-2015 łącznie 70% powierzchni użytków rolnych, z czego bardzo kwaśne (pH do 4,5) i kwaśne (pH 4,6-5,5) stanowią odpowiednio 6 i 25%. Gleby te wymagają wapnowania. Należy zaznaczyć, że w stosunku do poprzedniego okresu badań udział gleb kwaśnych w powierzchni użytków rolnych spadł.

Gleby o bardzo niskiej i niskiej zasobności w:

- fosfor – stanowią 31% (odpowiednio 5% i 26%),
- potas – stanowią 12% (odpowiednio 2% i 10%),
- magnez – stanowią 10% (odpowiednio 2% i 8%).

Na terenie gminy nie występują grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji.

5.7.1. Podsumowanie

5.7.1.1 Zrealizowane działania

Ponieważ na terenie gminy nie występowały grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji, nie planowano działań własnych gminy dotyczących ochrony gleb.

Działania związane z ochroną gleb były prowadzone głównie przez rolników. Wyniki badań wskazują, że przyniosły one rezultat w postaci zmniejszenia udziału gleb bardzo kwaśnych i kwaśnych w powierzchni użytków rolnych.

Osiągnięcie wskaźników realizacji POŚ w obszarze ochrony gleb przedstawia Tabela 24.

Tabela 24. Wskaźniki realizacji POŚ w obszarze ochrony gleb					
Cele	Wskaźniki	Jednostka miary	Planowana wartość wskaźnika na koniec okresu	Osiągnięta wartość wskaźnika na koniec 2015 r.	Źródło informacji o wskaźnikach
PRIORYTET II: Zapewnienie ochrony i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych					
Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych	Udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych	% powierzchni użytków rolnych	≤40%	31%	WIOŚ, PMS

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Na koniec okresu realizacji POŚ osiągnięto planowany wskaźnik realizacji w obszarze ochrony gleb.

5.7.1.2 Analiza SWOT

MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> • Brak przekroczeń dopuszczalnych zawartości substancji powodujących ryzyko w glebie; • Zmniejszający się udział gleb kwaśnych w powierzchni użytków rolnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pomimo poprawy ciągle znaczny udział gleb bardzo kwaśnych i kwaśnych (31% użytków rolnych); • Niska świadomość społeczna.
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> • Stosowanie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej; • Realizacja programów rolnośrodowiskowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Niedobór środków finansowych.

5.7.1.3 Kierunki interwencji

Po analizie stanu aktualnego na terenie gminy Bartoszyce i uwarunkowań wynikających z dokumentów strategicznych, sektorowych i programowych, a w szczególności POŚ Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 r. oraz POŚ dla powiatu bartoszyckiego do roku 2020, wskazane są do podjęcia następujące kierunki interwencji, które przyczynią się do ochrony gleb:

Kierunek interwencji: Zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi

Zadania:

- upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej oraz doskonalenie doradztwa rolniczego;
- przeciwdziałanie erozji gleb poprzez wprowadzanie trwałej pokrywy roślinnej oraz stosowanie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych;
- zapobieganie ruchom masowym ziemi i ich skutkom;
- przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogeniczne, w szczególności zapobieganie dewastacji gleb hydrogenicznych;
- promocja rolnictwa ekologicznego i rolnictwa integrowanego;
- promocja właściwego gospodarowania na obszarach rolnych, wsparcie technologiczne gospodarstw oraz doradztwo technologiczne uwzględniające aspekty dostosowania produkcji rolnej do zmieniających się warunków klimatycznych.

Kierunek interwencji: Remediacja terenów zanieczyszczonych oraz rekultywacja terenów zdegradowanych

Zadania:

- działania naprawcze w przypadku zaistnienia szkód na powierzchni ziemi.

5.8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

5.8.1. Odpady komunalne

Na terenie gminy Bartoszyce odbiór odpadów komunalnych z gospodarstw domowych jest prowadzony w systemie pojemnikowym i workowym. Stosuje się następujące rodzaje pojemników przeznaczonych do zbierania odpadów komunalnych:

- pojemniki na odpady o pojemności 110/120 litrów,
- pojemniki na odpady o pojemności 240 litrów,
- pojemniki na odpady o pojemności 1100 litrów,
- pojemniki (KP7) o pojemności 7000 litrów,
- kosze uliczne o pojemności od 40 do 70 litrów,
- worki foliowe o pojemności od 60 do 120 litrów,
- pojemniki do selektywnej zbiórki odpadów o pojemności 1100 litrów.

Na terenach o zabudowie jednorodzinnej odpady zbierane są do worków dostarczonych przez firmę odbierającą odpady. Na terenach zabudowanych budynkami wielorodzinnymi dla potrzeb selektywnej zbiórki odpadów stosuje się oznakowane pojemniki.

Odpady komunalne są odbierane z następującą częstotliwością:

1. Odpady niesegregowane (zmieszane):
  - nieruchomości w zabudowie jednorodzinnej – co dwa tygodnie;
– nieruchomości w zabudowie wielorodzinnnej – raz w tygodniu;
2. Odpady gromadzone selektywnie: co cztery tygodnie.

Konsorcjum świadczące usługę odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych odbiera od mieszkańców następujące rodzaje odpadów:

- niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne (worek w kolorze czarnym),
- makulaturę, papier i tekturę (worek w kolorze niebieskim),
- odpady ulegające biodegradacji (worek w kolorze brązowym),
- opakowania szklane białe i kolorowe (worek w kolorze zielonym),
- tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe oraz metal (worek w kolorze żółtym),
- popiół (worek w kolorze szarym).

Worki na odpady komunalne zebrane w sposób selektywny są udostępniane mieszkańcom zabudowy jednorodzinnej nieodpłatnie przy odbiorze odpadów segregowanych oraz w siedzibach firm należących do konsorcjum. Odpady zmieszane i odpady segregowane w zabudowie wielorodzinnnej są gromadzone w pojemnikach o pojemności 1100 l.

W ramach systemu gospodarki odpadami dwa razy w roku nieodpłatnie odbierane są od mieszkańców odpady wielkogabarytowe, meble, metale, opakowania wielomateriałowe oraz pozostałe odpady segregowane (przeterminowane leki i chemikalia, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte opony, baterie i akumulatory) wystawione przed posesję przez właścicieli, którzy uprzednio zgłoszą ich posiadanie do sołtysa. Ogłoszenia o terminie zbiórki są umieszczane na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy oraz są publikowane na stronie internetowej, jak również są przekazywane sołtysom z odpowiednim wyprzedzeniem. Odpady budowlane są ponadto odbierane na indywidualne zgłoszenie właściciela

nieruchomości. Zużyte baterie i akumulatory mieszkańcy mogą również przekazywać w placówkach oświatowych, wyznaczonych instytucjach i przedsiębiorstwach (również sklepach).

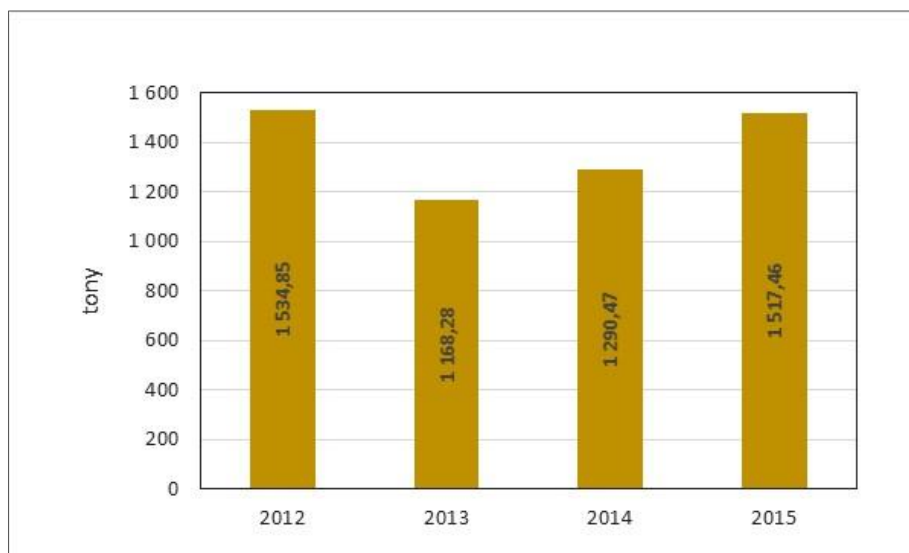
W 2015 r. zebrano na terenie gminy Bartoszyce 623,26 ton odpadów komunalnych, z czego 557,66 t pochodziło z gospodarstw domowych.

Tabela 25 przedstawia dane dotyczące odpadów komunalnych.

Tabela 25. Odpady komunalne w 2015 r.					
JST	Zmieszane odpady komunalne zebrane w ciągu roku ogółem	Zmieszane odpady komunalne z gospodarstw domowych	Zmieszane odpady komunalne na 1 mieszkańca		Liczba przedsiębiorstw odbierających odpady
			ogółem	z gospodarstw domowych	
	[t]	[t]	[kg]		[szt]
Gmina Bartoszyce	1 517,46	1 374,04	137,8	124,8	2
Odsetek w stosunku do wartości dla całego powiatu / * wartość w powiecie					
Powiat bartoszycki = 100%	12,5%	14,1%	*203,6	*163,6	*5

źródło: BDL, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Rys. 3 przedstawia ilości odpadów komunalnych z gospodarstw domowych zebrane w latach 2012-2015. Ilość zbieranych wymieszanych odpadów komunalnych z gospodarstw domowych w 2013 r. spadła, a następnie rokrocznie rosła.

źródło BDL, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Rys. 3. Zmieszane odpady komunalne zebrane z gospodarstw domowych w latach 2012-2015

Tabela 26 przedstawia ilości odpadów zebranych selektywnie i wyselekcjonowanych z suchej frakcji odpadów w roku 2015. Ogółem zebrano selektywnie blisko 300 t odpadów. Największy udział miały odpady ulegające biodegradacji, następnie szkło, tworzywa sztuczne, papier i tektura oraz odpady budowlane i rozbiórkowe.

Tabela 26. Odpady zebrane selektywnie w 2015 r. (w tonach)

JST	Ogółem	Papier i tektura	Szkło	Tworzywa sztuczne	Urządzenia zawierające freony	ZSEIE	Wielkogabarytowe	Ulegające biodegradacji	Odpady budowlane i rozbiórkowe
Gmina Bartoszyce	298,50	37,10	76,10	57,70	0,7	5,80	19,80	78,00	23,20
Odsetek w stosunku do wartości dla całego powiatu									
Powiat bartoszycki = 100%	12,0%	8,2%	16,2%	12,1%	21,3%	43,0%	21,6%	11,8%	7,5%

źródło: dane UG, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Tabela 27 prezentuje osiągnięte w 2015 r.:

- poziomy masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.
- poziomy recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła
- poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami odpadów innych niż niebezpieczne: odpady budowlane i rozbiórkowe.

Tabela 27. Osiągnięte poziomy odzysku i recyklingu – stan na koniec 2015 r.

JST	Poziom masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.		Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła		Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami odpadów innych niż niebezpieczne: odpady budowlane i rozbiórkowe	
	Osiągnięty	Wymagany w 2015 r.	Osiągnięty	Wymagany w 2015 r.	Osiągnięty	Wymagany w 2015 r.
Gmina Bartoszyce	143,0%	50%	14,0%	16%	100%	40%

źródło: dane UG, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

W 2015 r. problemem było osiągnięcie właściwego poziomu masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r., a także poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła.

Gmina Bartoszyce funkcjonuje w Regionie Centralnym gospodarki odpadami. Gospodarka odpadami w Regionie Centralnym opiera się na następujących RIPOK:

- instalacji mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów w Olsztynie (ZGOK Sp. z o.o. Olsztyn),
- kompostowniach odpadów – m.in. na terenie Zakładu Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. w Wysiece: kompostownia odpadów zielonych i innych bioodpadów,
- składowisku odpadów zlokalizowanym na terenie Zakładu Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. w Wysiece, składowisko posiada wydzieloną kwaterę do składowania odpadów niebezpiecznych – azbestu.

Na terenie gminy funkcjonuje również kompostownia odpadów zielonych i innych bioodpadów Polfer Sp. z o.o. w Bezledach. Kompostownia posiada status RIPOK dla Regionu Centralnego. Lokalizacja kompostowni i stosowana technologia powoduje jednak emisję odorów, co stanowi uciążliwość zgłaszaną przez mieszkańców Bezled.

Odpady komunalne zebrane i odebrane z terenu gminy najpierw trafiają do stacji przeładunkowej w Medynach (gm. Lidzbark Warmiński), a następnie do regionalnej instalacji przetwarzania odpadów komunalnych ZGOK w Olsztynie. Balast pozostały po przetworzeniu trafia na składowisko w Wysiece (na terenie gminy). Część odpadów ulegających biodegradacji jest kierowana (bezpośrednio lub poprzez instalację MBP w Olsztynie) do kompostowni w Wysiece.

Zakład Gospodarki Odpadami w Wysiece jest zlokalizowany ok. 6 km w linii prostej na północny-zachód od granicy miasta Bartoszyce. Obiekt spełnia wymogi środowiskowe i ma uregulowany stan formalno-prawny. Przewidziany czas zakończenia eksploatacji obecnie użytkowanej kwatery to 2028 rok.

Na terenie gminy Bartoszyce w 2015 roku funkcjonowały dwa Punkty Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK): w miejscowościach Wysieka i Tolko. W PSZOK od mieszkańców gminy są przyjmowane nieodpłatnie następujące odpady komunalne: przeterminowane leki i chemikalia, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble i inne odpady wielkogabarytowe, zużyte opony, odpady zielone oraz odpady budowlane i rozbiórkowe stanowiące odpady komunalne. Pomimo istnienia PSZOK, zdarzają się ciągle przypadki porzucania odpadów (szczególnie wielkogabarytowych, ZSEiE, odpadów remontowych) w zaroślach, przy drogach itp., co wydaje się być spowodowane niską świadomością ekologiczną mieszkańców.

5.8.2. Odpady zawierające azbest

Na terenie gminy Bartoszyce występuje jedynie jeden rodzaj wyrobów zawierających azbest: płyty azbestowo-cementowe.

W 2011 r. opracowano „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” i przystąpiono do jego realizacji.

Łącznie w okresie 2012-2015 z terenu gminy Bartoszyce usunięto blisko 260 ton wyrobów zawierających azbest.

5.8.3. Pozostałe odpady

Odpady przemysłowe zgodnie z prawem są poddawane zagospodarowaniu przez wytwórców tych odpadów (bezpośrednio lub za pośrednictwem wyspecjalizowanych firm). Na terenie gminy Bartoszyce, zgodnie z danymi GUS, nie są wytwarzane żadne odpady przemysłowe.

Na terenie gminy nie funkcjonuje żadne składowisko odpadów przemysłowych, ani żadna spalarnia odpadów medycznych i weterynaryjnych.

Na terenie gminy nie działa żadna stacja demontażu pojazdów. Najbliższa znajduje się w Bartoszycach, prowadzona jest przez:

- Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe Import-Export, Hurt-Detal, Edward Jasiak, ul. Mrongowiusza 40, Bartoszyce, adres stacji: ul. Bema 40b.

Osady ściekowe

Na terenie gminy nie występują problemy z zagospodarowaniem osadów ściekowych z komunalnych oczyszczalni ścieków. Osady są zagospodarowywane poprzez rolnicze wykorzystanie.

5.8.4. Podsumowanie

5.8.4.1 Realizacja POŚ dla gminy Bartoszyce na lata 2012-2015

Stan realizacji zadań w obszarze gospodarki odpadami na terenie gminy Bartoszyce w latach 2012–2015 przedstawia Tabela 28.

Tabela 28. Stan realizacji zadań w obszarze gospodarki odpadami w latach 2012–2015.

Kierunki działań	Zadanie	Podmioty ponoszące nakłady	Nakłady planowane 2012-2015	Nakłady zrealizowane (PLN) 2012-2015	
				gmina	Razem
Priorytet: Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego					
Cel szczegółowy: Efektywna gospodarka odpadami					
III.4. Doskonalenie gospodarki odpadami	III.4.1. Zapobieganie powstawaniu odpadów poprzez rozwój czystych technologii, zmniejszenie materiałochłonności produkcji, zmniejszanie masy opakowań, wydłużenie okresów życia produktów itp.	Gmina Bartoszyce	102 000,00	152 602,31	152 602,31
	III.4.2. Zmniejszenie strumienia odpadów kierowanych na składowiska poprzez doskonalenie systemu preselekcji (objęcie wszystkich wytwórców odpadów komunalnych na terenie powiatu systemem selektywnego odbioru odpadów), sortowania i odzysku odpadów komunalnych.				
	III.4.4. Rekultywacja składowisk odpadów.				
	III.4.5. Eliminacja kierowania na składowiska zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zużytych baterii i akumulatorów.				
	III.4.6. Prowadzenie edukacji ekologicznej promującej zapobieganie powstawania odpadów, właściwe postępowanie z odpadami, prowadzenie skutecznej kampanii informacyjno-edukacyjnej w tym zakresie.				
	Razem				
Cel szczegółowy: Ochrona przed szkodliwym oddziaływaniem substancji chemicznych					
III.6. Ograniczanie zagrożeń ze strony substancji chemicznych w środowisku	III.6.1. Kontynuacja realizacji programu usuwania azbestu.	Gmina Bartoszyce	677 160,00	100 684,72	100 684,72
Razem			677 160,00	100 684,72	100 684,72
OGÓŁEM			779 160,00	253 287,03	253 287,03

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

W dniu 1 stycznia 2012 roku weszła w życie nowelizacja ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Nowelizacja ta zakłada istotne zmiany w sektorze gospodarki odpadami komunalnymi powstającymi w gospodarstwach domowych.

Od dnia 1 lipca 2013 roku JST przejęły władztwo nad odpadami komunalnymi i stały się odpowiedzialne za prawidłowe funkcjonowanie systemu odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości. Wprowadzenie nowego systemu gospodarki odpadami, jak również regionalizacja w ramach WPGO, zmieniły całkowicie gospodarkę odpadami w gminach. Zmieniły się zarówno przepływy środków finansowych, jak i sam system gospodarki odpadami komunalnymi. Zmiany wpłynęły zarówno na objęcie systemem zbiórki 100% mieszkańców, ale również na intensyfikację selektywnej zbiórki odpadów komunalnych.

Osiągnięcie wskaźników realizacji POŚ w obszarze gospodarki odpadami przedstawia Tabela 29.

Tabela 29. Wskaźniki realizacji POŚ w obszarze gospodarki odpadami					
Cele	Wskaźniki	Jednostka miary	Planowana wartość wskaźnika na koniec okresu	Osiągnięta wartość wskaźnika na koniec 2015 r.	Źródło informacji o wskaźnikach
PRIORYTET III: Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego					
Wysoka jakość wszystkich komponentów środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego	Ilość zebranych odpadów komunalnych	tys. Mg/rok	≥1,2	1,815 tys. t w tym 0,298 tys. ton odpadów zebranych selektywnie, w tonach:	GUS (dotyczy ilości odpadów zmieszanych) Urząd Gminy
	odpady biodegradowalne			78,0	
	tworzywa sztuczne			57,7	
	szkło		w „Programie ochrony środowiska” nie wyodrębniono tego wskaźnika	76,1	
	papier i tektura			37,1	
	odpady wielkogabarytowe			19,8	
	urządzenia zawierające freony			0,7	
	zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne			5,8	
	odpady budowlane i rozbiórkowe			23,2	
Liczba budynków mieszkalnych objęta zbiórką odpadów komunalnych	szt.	≥1200		Zbiórką odpadów komunalnych są objęte wszystkie budynki mieszkalne	Urząd Gminy (zakładany był GUS, ale obecnie nie podaje takiej statystyki dla obszaru gminy)

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Na koniec okresu realizacji POŚ osiągnięto wszystkie planowane wskaźniki realizacji w obszarze gospodarki odpadami. Nie osiągnięto jednak wymaganych poziomów odzysku i recyklingu, co przedstawia Tabela 27.

5.8.4.2 Analiza SWOT

MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> Istniejąca infrastruktura zagospodarowania i unieszkodliwiania odpadów komunalnych; Objęcie wszystkich mieszkańców gminy systemem zorganizowanego odbioru odpadów komunalnych; Wdrożenie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. 	<ul style="list-style-type: none"> Niedobory świadomości społecznej w zakresie potrzeby zmniejszania ilości wytwarzanych odpadów oraz zaniechania praktyk porzucania odpadów w miejscach do tego nieprzeznaczonych.
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> Edukacja ekologiczna w zakresie minimalizacji wytwarzania odpadów oraz właściwego postępowania z odpadami; Aktywizacja społeczeństwa do walki z patologiami w zakresie wytwarzania i zbiórki odpadów. 	<ul style="list-style-type: none"> Niedobór środków finansowych.

5.8.4.3 Kierunki interwencji

Po analizie stanu aktualnego na terenie gminy Bartoszyce i uwarunkowań wynikających z dokumentów strategicznych, sektorowych i programowych, a w szczególności POŚ Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 r. oraz WPGO, wyznaczono następujące kierunki interwencji:

Kierunek interwencji: Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów

Cele do realizacji:

- zapobieganie powstawaniu odpadów,
- zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy i zmiana ich zachowań.

Kierunek interwencji: Odzysk surowców i recykling

Cele do realizacji:

- dalszy rozwój systemu selektywnego zbierania odpadów, w tym odpadów biodegradowalnych i odpadów niebezpiecznych.

Kierunek interwencji: Unieszkodliwianie odpadów komunalnych i pozostałych

Cele do realizacji:

- zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska odpadów – składowanie powinno zostać ograniczone do odpadów resztkowych.

Kierunek interwencji: Zapobieganie zanieczyszczeniu powierzchni ziemi

Cele do realizacji:

- remediacja terenów zanieczyszczonych oraz rekultywacja terenów zdegradowanych.

5.9. Zasoby przyrodnicze

Wg podziału geobotaniczno-regionalnego, Gmina Bartoszyce leży w Dziale Pomorskim, który charakteryzuje się znacznym udziałem zbiorowisk o subatlantyckim typie zasięgu. Dla tego regionu charakterystyczne jest występowanie grądów, lasów liściastych, acidofilnych lasów dębowych, kontynentalnych borów sosnowych oraz niżowych buczyn.

Ze względu na synantropizację (całość przemian zachodzących w szacie roślinnej pod wpływem działalności człowieka), gmina leży w regionie IV stopnia (skala od I do VII), gdzie przeważa roślinność antropogeniczna (wprowadzona przez człowieka), a roślinność naturalna zachowała się fragmentarycznie w siedliskach skrajnie ubogich lub niedostępnych do wykorzystania przez człowieka.

Znacznie większe zróżnicowanie gatunkowe roślin i zwierząt występuje zatem na tych terenach gminy, które nie są silnie przekształcone przez działalność człowieka, w przypadku Gminy Bartoszyce – głównie działalność rolniczą.

Zgodnie z tym, największe bogactwo roślin w gminie występuje na obszarach leśnych, podmokłych, mało dostępnych i leśnych. Spotyka się tu wiele gatunków pospolitych, takich jak trzcina pospolita, pałka wąskolistna i szerokolistna, rdestnica, moczarka kanadyjska, grzybień biały, grąźel żółty, ale także gatunki rzadkie i chronione jak: malina moroszka (*Rubus chamaemorus*), wawrzynek wilczełyko (*Daphne mezereum*), podrzeń żebrowiec (*Blechnum spicant*), pełnik europejski (*Trollius europaeus*), lepnica litewska (*Silene lithuanica*). Ponadto, można też spotkać torfowiska niskie (eutroficzne) zasiedlone przez wiele gatunków (m.in. turzyce i kosańce).

Z owadów możliwe jest występowanie na terenie gminy Bartoszyce dwóch gatunków wymienionych w Dyrektywie Siedliskowej UE 92/43/EWG jako gatunek priorytetowy: pachnica dębowa (*Osmoderma eremita*) – szczególnie w alejach drzew przydrożnych, oraz zalotka większa (*Leucorrhinia pectoralis*) – na terenach torfowiskowych.

Z płazów i gadów na terenie gminy Bartoszyce występują: traszka zwyczajna, grzebiuszka ziemna, ropucha szara, ropucha paskówka, ropucha zielona, rzekotka drzewna, żaba trawna, żaba moczarowa, żaba wodna, żaba jeziorkowa, żmija zygzakowata, padalec zwyczajny, zaskroniec zwyczajny, jaszczurka zwinka, jaszczurka żyworodna. Możliwe jest występowanie gatunków chronionych: traszki grzebieniastej i kumaka nizinnego.

Ptaki są chyba najliczniejszą grupą gatunków zwierząt kręgowych występującą w gminie Bartoszyce. Często występują miejsca gniazdowania bociana białego (umieszczonego w Załączniku I Dyrektywy 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikich ptaków – jako gatunek objęty szczególną ochroną) – najliczniej na północy gminy. Spotyka się także inne gatunki ptaków gniazdujących, wymienione w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej jak: kania czarna, kania ruda, orlik krzykliwy, orzeł bielik, dzięcioł średni, puchacz, bąk, czapla siwa, błotniak zbożowy, bocian czarny i żuraw. Ponadto, licznie występują inne gatunki pospolitych ptaków.

Z mniejszych ssaków występuje: lis, jenot, borsuk, wydra (również umieszczona w Załączniku IV Dyrektywy Siedliskowej), norka amerykańska, tchórz, kuna leśna i domowa, łasica, zając, wiewiórka, jeż europejski, piżmak, nornica ruda i inne. Ponadto, często spotyka się siedliska bobra (umieszczony w Załączniku IV Dyrektywy Siedliskowej). Spośród ssaków występują także nietoperze (nocek duży, karlik malutki, borowiec wielki, gacek wielkouch, mopek).

W gminie Bartoszyce można spotkać kilka gatunków dużych ssaków: łoś, jeleni, daniel, sarna, dzik.

5.9.1. Lasy

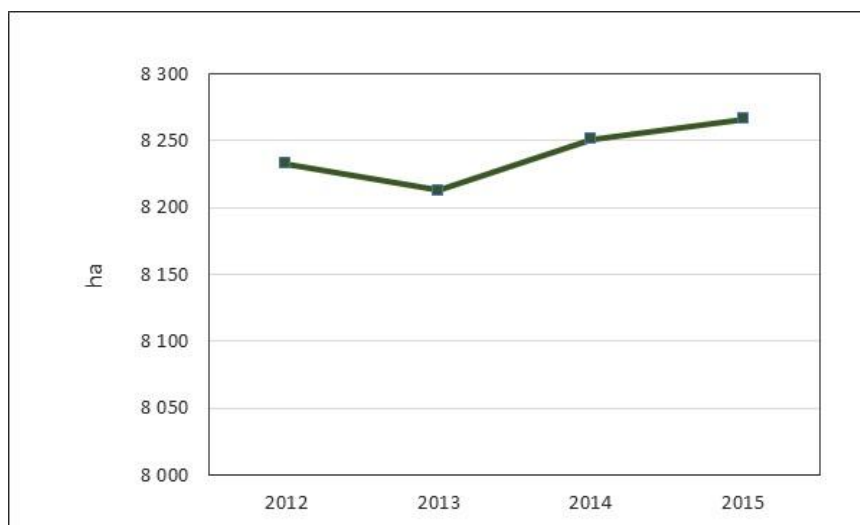
Duże kompleksy leśne w Gminie Bartoszyce w zasadzie nie występują. Mniejsze kompleksy są porozrzucane po całym terenie gminy. Tabela 30 przedstawia powierzchnie gruntów leśnych i lasów z podziałem na lasy stanowiące i niestanowiące własności skarbu państwa. We władaniu skarbu państwa znajduje się 80,5% gruntów leśnych. Zarządzającym lasami będącymi we władaniu skarbu państwa jest przedsiębiorstwo Lasy Państwowe, nadleśnictwa Bartoszyce i Górowo Iławeckie.

Tabela 30. Lasy w gminie Bartoszyce

JST	Grunty leśne ogółem	Lasy ogółem	Lasy publiczne	Lesistość	Lasy niestanowiące własności skarbu państwa				
					grunty leśne ogółem	lasy ogółem	grunty leśne prywatne ogółem	grunty leśne gminne ogółem	lasy gminne ogółem
	[ha]	[ha]	[ha]	[%]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]
Gmina Bartoszyce	8 266,60	8 093,58	6 507,35	18,9	1 615,97	1 615,43	1 586,77	29,20	29,20
Odsetek w stosunku do wartości dla całego powiatu / * wartość w powiecie									
Powiat bartoszycki = 100%	26,05%	26,1%	23,9%	*23,7	41,0%	41,0%	41,4%	26,9%	27,2%

źródło: dane BDL, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Rys. 4 przedstawia wielkość powierzchni gruntów leśnych w latach 2012-2015. W gminie Bartoszyce nastąpił niewielki przyrost gruntów leśnych o 33,5 ha.

źródło BDL, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Rys. 4. Powierzchnia gruntów leśnych w latach 2012-2015

Biorąc pod uwagę regionalizację przyrodniczo-leśną, lasy należą do Krainy Mazursko-Podlaskiej. Ze względu na bardzo wysoką żyzność charakteryzują się stosunkowo dużą różnorodnością siedliskową oraz gatunkową drzewostanów. Wśród typów siedliskowych przeważają:

- las świeży – charakterystyczne gatunki to: brzoza z domieszką świerku,

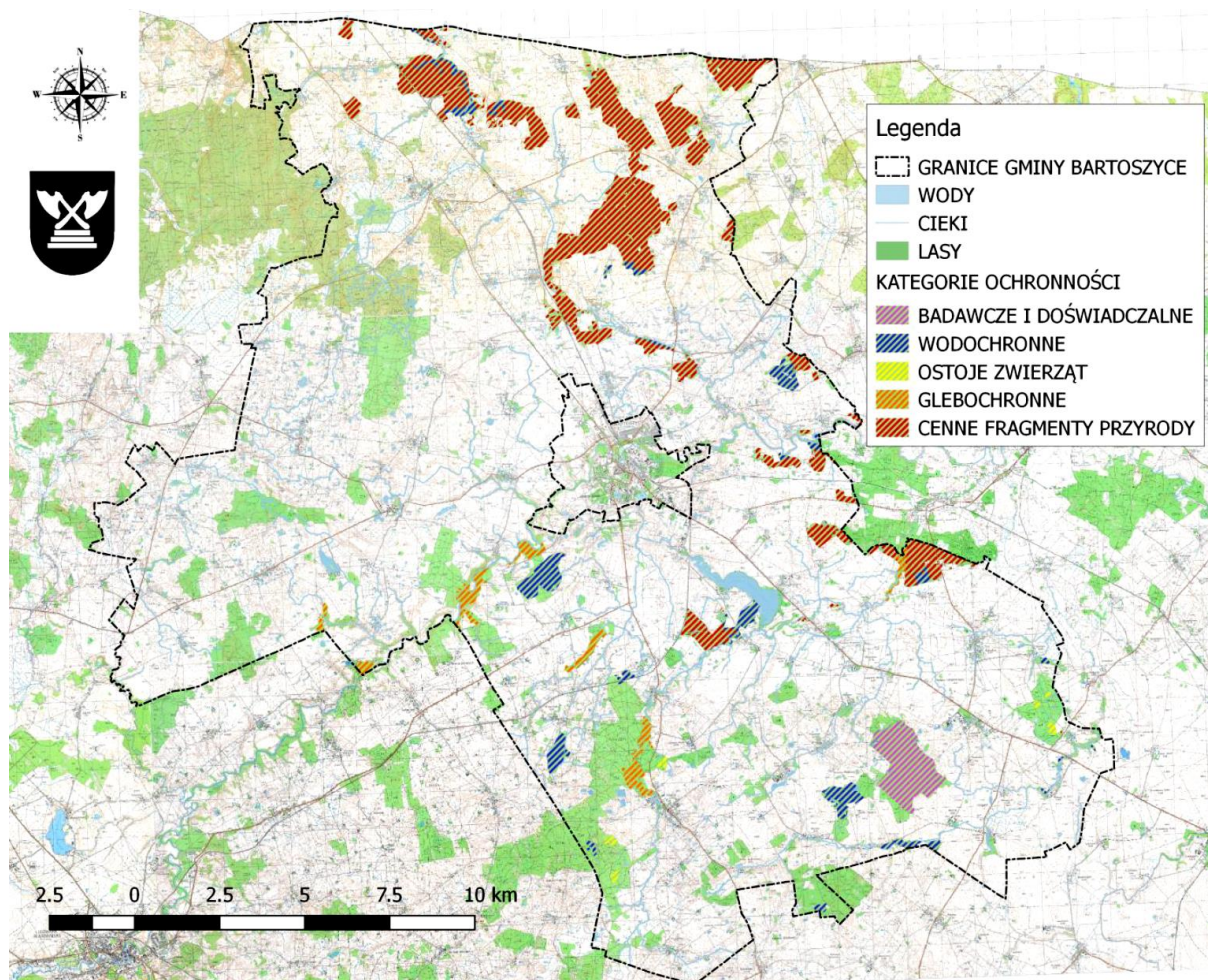
- las mieszany świeży – charakterystyczne gatunki to: brzoza z domieszką dębu, sosny i olchy,
- las wilgotny – charakterystyczne gatunki to: brzoza, dąb, buk,
- ols – charakterystyczne gatunki to: olsza, dąb oraz brzoza.
- las mieszany bagienny.

Dominujące gatunki drzew to: dąb szypułkowy (32,5%), brzoza brodawkowata (23,8%), świerk (15,6%), sosna zwyczajna i modrzew (15,0%) oraz olsza czarna (10,81%). Duży udział w powierzchni zalesionej ma brzoza, która charakteryzuje się na terenach gminy znaczną ekspansywnością i dobrą jakością. Również świerk charakteryzuje się dobrą jakością techniczną. Bonitacja i jakość techniczna modrzewia i jesionu odznaczają się wysokimi parametrami. Dobra jakość na tym obszarze cechuje również lipę drobnolistną, która jeszcze na początku XVI w. współtworzyła panujące tu wówczas liściaste lasy dębowo-lipowo-klonowe. Obecnie drzewostany z panującą lipą drobnolistną stanowią 0,80% powierzchni leśnej zalesionej Nadleśnictwa Bartoszyce.

W gminie Bartoszyce ustanowiono następujące typy lasów ochronnych:

- Lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody – o powierzchni 1 910,97 ha,
- Lasy wodochronne – o powierzchni 447,43 ha,
- Lasy glebochronne – o powierzchni 211,06 ha,
- Lasy stanowiące ostoje zwierząt – o powierzchni 28,48 ha,
- Lasy badawcze i doświadczalne – o powierzchni 310,31 ha.

Źródło: : Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bartoszyce, Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XXVIII/331/2017 Rady Gminy Bartoszyce z dnia 28 czerwca 2017 r.

Mapa 15. Rozmieszczenie kompleksów lasów ochronnych.

5.9.2. Lądowe ekosystemy nieleśne

Blisko 76% powierzchni gminy pokrywają lądowe ekosystemy nieleśne, głównie agrocenozy (grunty orne, łąki, pastwiska) i torfowiska.

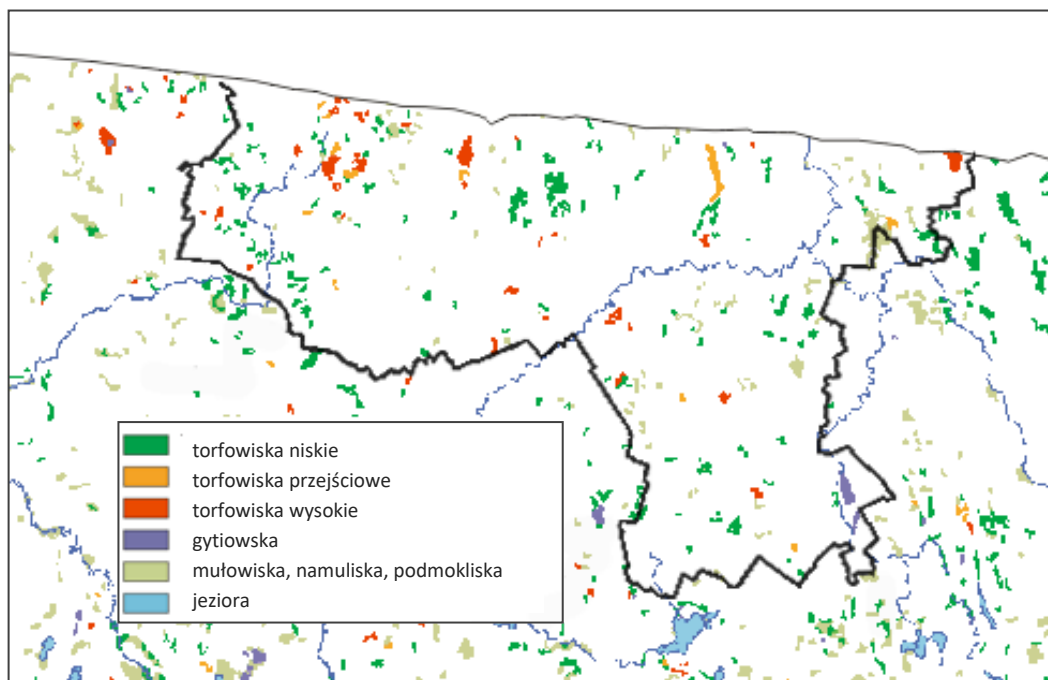
Za POŚ Województwa Warmińsko-Mazurskiego: „Torfowiska są bardzo cennym elementem przyrodniczych zasobów województwa, a głównymi czynnikami ich znaczenia są:

- funkcje biocenotyczne, jako siedliska specyficznej roślinności oraz wielu rzadkich gatunków roślin i zwierząt;
- retencjonowanie wód;
- ochrona wód podziemnych przed zanieczyszczeniem;
- wiązanie węgla (wyłącznie na terenach z utrzymanymi procesami torfotwórczymi);

- torfowiska zdegradowane w wyniku odwodnienia i następujących procesów murszenia torfu uwalniają do atmosfery duże ilości CO₂);
- znaczenie gospodarcze (wykorzystanie torfu i wyrobów torfowych, głównie w ogrodnictwie);
- znaczenie lecznicze (wykorzystanie borowiny);
- znaczenie naukowe, edukacyjne i turystyczne (turystyka przyrodnicza)”.

Na terenie gminy Bartoszyce przeważają **torfowiska** niskie (Mapa 16).

źródło: POŚ Województwa Warmińsko-Mazurskiego, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Mapa 16. Rozmieszczenie siedlisk mokradłowych na terenie powiatu bartoszyckiego.

Na terenie torfowiska w pobliżu miejscowości Łabędnik ustanowiono obszar chroniony w ramach sieci Natura 2000 – „Torfowiska źródłiskowe koło Łabędnika”. Na terenie torfowisk ustanowiono jeszcze dwa użytki ekologiczne; „Torfowisko źródłiskowe Sokolica” i „Torfowisko źródłiskowe Spurgle”.

Zagrożenia dla torfowisk obejmują m.in. następujące zjawiska:

- obniżanie lub utrzymywanie niskiego poziomu wód gruntowych w wyniku melioracji rolniczych w obrębie torfowisk lub ich pobliżu;
- eksploatację torfowisk, w tym także nielegalne wydobywanie torfu;
- zanieczyszczenie wód zasilających torfowiska;
- inwazję obcych gatunków, w szczególności na obszarach torfowisk niskich w dolinach rzek;
- długotrwałe susze, zagrażające głównie torfowiskom wysokim i przejściowym;
- naturalna sukcesja, która zagraża wielu gatunkom rzadkim i chronionym.

Agrocenozy

Największy obszar lądowych ekosystemów nieleśnych gminy stanowią grunty orne (pola uprawne), łąki i pastwiska – łącznie w gminie Bartoszyce 31 313 ha. Za POŚ Województwa Warmińsko-Mazurskiego: „Ostojami różnorodności biologicznej na terenach rolnych są fragmenty krajobrazu charakteryzujące się mozaikowym układem użytków, dużym udziałem łąk i pastwisk, obecnością zadrzewień i zakrzewień, miedz, oczek wodnych i obszarów podmokłych. Ważną rolę dla zachowania różnorodności biologicznej, w aspekcie zróżnicowania genetycznego, pełnią niektóre sady, z drzewami owocowymi dawnych odmian. Niedocenianym elementem przyrodniczym jest występowanie w agrocenozach roślin segetalnych – chwastów rosnących wśród roślin uprawnych. Większość roślin segetalnych to gatunki zawleczone w dawnych czasach, często przedhistorycznych, tzw. archeofity, najczęściej wraz z nasionami uprawianych roślin. Niektóre (tzw. kenofity) zawleczone zostały niedawno, głównie z Ameryki Północnej. Niektóre gatunki roślin segetalnych stają się coraz rzadsze i grozi im wyginięcie. Przyczyną tego jest doskonalenie metod zwalczania chwastów w rolnictwie i powszechne ich stosowanie.

Podstawowymi zagrożeniami dla zachowania różnorodności biologicznej agrocenoz są: intensyfikacja gospodarki rolnej (uprawy monokulturowe, chemizacja), zaniechanie użytkowania łąk i pastwisk, uproszczenia krajobrazu i likwidacja siedlisk marginalnych (w tym: ograniczanie zielonej infrastruktury: miedzy, żywopłotów, pasów zieleni i zarośli śródpolnych, zadrzewień, rowów, stert kamieni, oczek wodnych), zanik lokalnych ras zwierząt gospodarskich i odmian roślin uprawnych, inwazje obcych gatunków. Bardzo groźna staje się ekspansja drobnej zabudowy oraz towarzyszących jej dróg dojazdowych i ogrodzeń na dotychczas otwarte tereny rolnicze. Ma to miejsce szczególnie wokół większych miast, na terenach o atrakcyjnym krajobrazie”.

5.9.3. Ekosystemy wodne

Ekosystemy wodne obejmują zbiorniki wodne i rzeki. Na terenie gminy znajduje się kilka zbiorników wodnych. Oprócz jeziora Kinkajmskiego, są to zbiorniki niewielkie i płytkie, bez większego znaczenia dla rekreacji czy gospodarki rybackiej. Łączne zasoby wodne jezior są niewielkie.

Rzeki gminy Bartoszyce obejmują następujące typy wód płynących:

- rzeka nizinna żwirowa,
- potok nizinny piaszczysty,
- potok nizinny żwirowy.

5.9.4. Formy ochrony przyrody

Zadania ochrony przyrody i różnorodności biologicznej są realizowane przede wszystkim poprzez ustanawianie różnych prawnych form ochrony: rezerwatów, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, pomników przyrody.

Tereny chronione na obszarze gminy Bartoszyce zajmują 4 571,1 ha (10,7%), w tym:

- obszary chronionego krajobrazu 4 562,80 ha,
- użytki ekologiczne 8,30 ha.

Tabela 31 przedstawia szczegółowe dane.

Tabela 31. Ochrona przyrody w gminie Bartoszyce					
JST	Obszary prawnie chronione ogółem	Rezerwy przyrody	Obszary chronionego krajobrazu	Użytki ekologiczne	Pomniki przyrody ogółem
	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[szt]
Gmina Bartoszyce	4 571,10	0,00	4 562,80	8,30	62
Odsetek w stosunku do wartości dla całego powiatu					
Powiat bartoszycki = 100%	17,8%	0,0%	17,7%	7,0%	38,3%

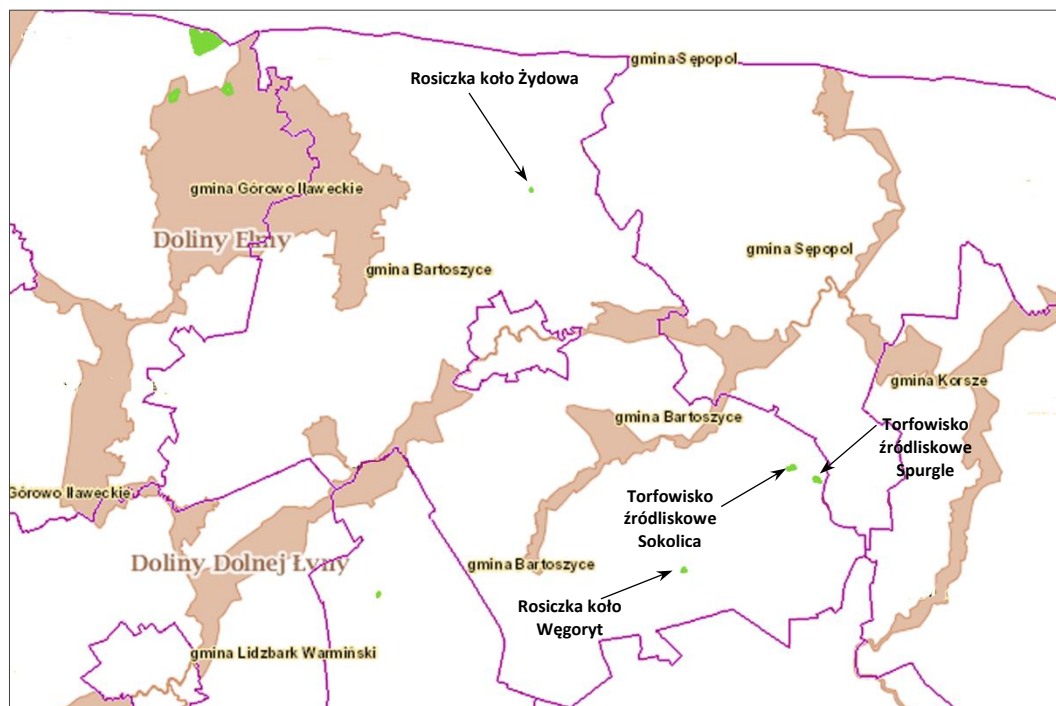
źródło: dane BDL, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Na terenie gminy nie występują rezerwy przyrody.

Obszary chronionego krajobrazu wyznaczono przede wszystkim w dolinach głównych cieków wodnych i na obszarze węzła hydrograficznego:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Elmy (powierzchnia ogółem 8 923,2 ha),
- Obszar Chronionego Krajobrazu Wzniesień Górowskich (powierzchnia ogółem 11 067,4 ha).

Granice OChK przedstawia Mapa 17.

źródło: <http://geoservis.gdos.gov.pl/mapy/> opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Mapa 17. Rozmieszczenie obszarów chronionego krajobrazu i użytków ekologicznych

Na terenie gminy Bartoszyce występują 4 użytki ekologiczne (Mapa 17). Tabela 32 przedstawia ich spis.

Tabela 32. Użytki ekologiczne w gminie Bartoszyce

Nazwa		Powierzchnia [ha]	Typ	Akt ustanawiający
1.	Rosiczka koło Węgoryt	0,38	torfowiskowy	Rozporządzenie Nr 86 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Rosiczka koło Węgoryt"
2.	Rosiczka koło Żydowa	0,95	torfowiskowy	Rozporządzenie Nr 84 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Rosiczka koło Żydowa"
3.	Torfowisko źródłiskowe Sokolica	3,33	torfowiskowy	Rozporządzenie Nr 58 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Torfowisko źródłiskowe Sokolica"
4.	Torfowisko źródłiskowe Spurgle	3,63	torfowiskowy	Rozporządzenie Nr 44 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Torfowisko źródłiskowe Spurgle"

źródło: dane RDOŚ, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Na obszarze gminy znajdują się dwa obszary chronione w ramach sieci Natura 2000 (Mapa 18):

- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Ostoja Warmińska” PLB280015, powierzchnia 142 016,2 ha. „Ostoja Warmińska” została ustanowiona jako obszar Natura 2000 przede wszystkim dla ochrony jednego gatunku – bociana białego, który osiąga tu największą liczebność i największe zagęszczenie w kraju. Jest to jednak również bardzo ważna ostoja dla wielu innych gatunków ptaków, występują tu bowiem aż 93 gatunki ptaków waloryzujące obszary Natura 2000 (w tym 81 gatunków lęgowych i prawdopodobnie lęgowych). Jest wśród nich 38 gatunków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej i 15 gatunków z Polskiej czerwonej księgi zwierząt.
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Torfowiska źródłiskowe koło Łabędnika” PLH280047, powierzchnia 27 ha. Obszar jest położony na Równinie Sępolskiej. W skład obszaru wchodzi dwa osobne torfowiska źródłiskowe otoczone użytkami zielonymi. Jedno znajduje się ok. 1,5 km na wschód od wsi Sokolica i reprezentuje dobrze wykształcony kopułowy typ torfowiska źródłiskowego. Na obrzeżach kopuły liczniej rosną drzewa i krzewy: olsza szara i czarna, jesion wyniosły, dziki bez czarny i wierzba szara. Na dzikim bzie czarnym występuje grzyb – ucho bżowe, po raz pierwszy znaleziony w północnej Polsce na tym właśnie obiekcie. Na kopule występuje źródłiskowy zbiornik wodny - miejsce wypływu wody gruntowej otoczony kępami turzycy prosowej przechodzącej dalej w szuwar turzycy błotnej i szuwar trzcinowy. W źródłiskowym zbiorniku wodnym występuje rzeżucha gorzka typowa oraz mech żebrowiec paprociowy – gatunki charakterystyczne dla źródłiskowych fitocenoz. Drugie torfowisko znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie osady Spurgle,

na południowy wschód od zabudowań. Zajmuje ono pow. 15,39 ha, z czego większość to torfowisko źródliskowe wiszące, a reszta to łąki zmiennowilgotne. Przylega ono do wzniesienia i reprezentuje głównie typ wiszący. Deniwelacja dochodzi do 15 m, a na grząskim zboczu występują liczne źródła. Na torfowisku tym występuje siedlisko: źródliskowe lasy olszowe na niżu oraz punktowo petryfikujące źródła z utworami tufowymi. W źródliskowym olesie licznie występują: porzecznica czarna, sitowie leśne i chmiel zwyczajny. Występują też płyty szuwaru trzcinowego, turzycowiska turzycy prosowej oraz źródliskowe zbiorowisko. Z rzadszych gatunków roślin występują m.in.: kruszczyk błotny, listera jajowata, jaskier wielki, bniec czerwony, trędownik skrzydlaty, rzeżucha gorzka typowa oraz mech żebrowiec paprociowy.

źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/> opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Mapa 18. Rozmieszczenie obszarów chronionych w ramach sieci Natura 2000

Z pozostałych form ochrony przyrody na terenie Gminy Bartoszyce znajdują się 62 pomniki przyrody (ożywionej i nieożywionej). Ochroną objęto przede wszystkim wiekowe okazy dębów, buków, lip.

5.9.5. Podsumowanie

5.9.5.1 Realizacja POŚ dla Gminy Bartoszyce na lata 2012-2015

Stan realizacji zadań w obszarze zasobów przyrodniczych na terenie gminy Bartoszyce w latach 2012–2015 przedstawia Tabela 33.

Tabela 33. Stan realizacji zadań w obszarze zasobów przyrodniczych w latach 2012–2015.

Kierunki działań	Zadanie	Podmioty ponoszące nakłady	Nakłady planowane 2012-2015	Nakłady zrealizowane (PLN) 2012-2015	
				gmina	Razem
Priorytet: Ochrona zasobów naturalnych					
Cel szczegółowy: Skuteczna ochrona przyrody w tym różnorodności biologicznej oraz krajobrazu					
II.1. Ochrona przyrody i krajobrazu	II.1.4.1. Zachowanie, powiększanie i pielęgnacja terenów zielonych na obszarach zurbanizowanych, jako obszarów rekreacji i ostoje przyrodniczych.	Gmina Bartoszyce	120 000,00	16 602,32	16 602,32
	Razem		120 000,00	16 602,32	16 602,32
OGÓŁEM			120 000,00	16 602,32	16 602,32

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Osiągnięcie wskaźników realizacji POŚ w obszarze zasobów przyrodniczych przedstawia Tabela 34.

Tabela 34. Wskaźniki realizacji POŚ w obszarze zasobów przyrodniczych

Cele	Wskaźniki	Jednostka miary	Planowana wartość wskaźnika na koniec okresu	Osiągnięta wartość wskaźnika na koniec 2015 r.	Źródło informacji o wskaźnikach
PRIORYTET II: Zapewnienie ochrony i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych					
Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych	Liczba nasadzeń drzew (poza lasami) w okresie 2012-2015	szt.	≥100	0	GUS
	Obszary chronionego krajobrazu	ha	≥4 562,80	4 562,80	GUS
	Użytki ekologiczne	ha	≥8,3	8,3	GUS
	Lesistość	% pow. gminy	≥18,3	18,9	GUS

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Na koniec okresu realizacji POŚ nie osiągnięto planowanego poziomu nasadzeń drzew.

5.9.5.2 Analiza SWOT

MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> • Duża różnorodność przyrodnicza – krajobrazów, ekosystemów, siedlisk i gatunków; • Wysoki udział powierzchni prawnie chronionych; • Rosnąca lesistość gminy; 	<ul style="list-style-type: none"> • Degradacja siedlisk w wyniku zanieczyszczenia środowiska, zmian stosunków wodnych i innych form antropopresji; • Inwazje obcych gatunków roślin i zwierząt; • Przekształcenia siedlisk związane z niewłaściwym użytkowaniem obszarów cennych pod względem przyrodniczym;
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> • Doskonalenie aktów normatywnych w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu, • Doskonalenie metod monitoringu, oceny stanu ochrony siedlisk i gatunków oraz zagrożeń dla zasobów przyrodniczych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Niedobór środków finansowych. • Wystąpienie katastrofalnych zjawisk pogodowych (w szczególności suszy hydrologicznej); • Inwazje obcych gatunków i dalszy wzrost liczebności problematycznych gatunków rodzimych.

5.9.5.3 Kierunki interwencji

Po analizie stanu aktualnego na terenie gminy Bartoszyce i uwarunkowań wynikających z dokumentów strategicznych, sektorowych i programowych, a w szczególności POŚ Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 r. oraz POŚ dla powiatu bartoszyckiego do roku 2020, określono podstawowe cele służące zapewnieniu ochrony różnorodności biologicznej powiatu oraz doskonaleniu zrównoważonego użytkowania zasobów naturalnych:

1. Ochrona obszarów i obiektów o szczególnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych;
2. Zapewnienie spójności przestrzeni przyrodniczej województwa, powiatu i gminy;
3. Doskonalenie trwale zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej;
4. Ograniczanie zagrożeń dla rodzimej przyrody;
5. Ochrona różnorodności biologicznej w rolnictwie i na terenach zurbanizowanych;
6. Podniesienie poziomu wiedzy oraz wzrost aktywności społeczeństwa w zakresie działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej.

Cele te będą mogły być osiągnięte poprzez podjęcie następujących kierunków interwencji i zadań:

Kierunek interwencji: Rozwój i weryfikacja obszarowych form ochrony przyrody i krajobrazu

Zadania:

- weryfikacja granic, celów i przedmiotów ochrony w powołanych formach ochrony przyrody;
- aktualizacja dokumentów planistycznych gminy, z uwzględnieniem lokalizacji krajobrazów priorytetowych i zasad ich zagospodarowania.

Kierunek interwencji: Zachowanie obiektów o szczególnych walorach przyrodniczych

Zadania:

- zapewnienie ochrony tworów przyrody ożywionej i nieożywionej o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej – pomników przyrody.

Kierunek interwencji: Doskonalenie planowania i realizacji zadań ochronnych

Zadania:

- realizacja zadań wyznaczonych dla zachowania lub poprawy stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz cennych gatunków roślin, zwierząt i grzybów na obszarach chronionych.

Kierunek interwencji: Zachowanie ciągłości terytorialnej i spójności ekologicznej przestrzeni przyrodniczej i zapobieganie jej fragmentacji

Zadania:

- utrzymanie i rozwijanie zielonej infrastruktury na terenach nieleśnych, w tym przydrożnych alei i szpalerów drzew oraz ochrona i renaturyzacja zbiorowisk roślinnych towarzyszących ciekom wodnym, otaczającym zbiorniki wodne i obszary podmokłe;

Kierunek interwencji: Utrzymanie, powiększanie i ochrona zasobów leśnych oraz gruntów zadrzewionych i zakrzewionych

Zadania:

- aktualizacja planów urzędzenia lasów, w celu zapewnienia racjonalnego użytkowania zasobów leśnych Lasów Państwowych;
- uzupełnianie i aktualizacja planów urzędzenia lasów niebędących w zarządzie Lasów Państwowych;
- realizacja zadań wynikających z planów urzędzenia lasu, programów ochrony przyrody nadleśnictw;
- utrzymanie i powiększanie powierzchni gruntów zadrzewionych i zakrzewionych;
- prowadzenie racjonalnej gospodarki łowieckiej;
- wzmacnianie i rozwijanie publicznych funkcji lasów, w szczególności w zakresie edukacji i turystyki, z uwzględnieniem potrzeb ochrony przyrody;
- ochrona i restytucja elementów rodzimej przyrody, w tym realizacja programów czynnej ochrony gatunków zagrożonych wyginięciem.

Kierunek interwencji: Ograniczanie inwazji obcych gatunków

Zadania:

- ograniczanie liczebności i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się gatunków zagrażających rodzimej przyrodzie lub powodujących znaczne straty gospodarcze.

Kierunek interwencji: Zrównoważone użytkowanie gruntów rolnych i rozwój zielonej infrastruktury na terenach zurbanizowanych

Zadania:

- zrównoważone gospodarowanie gruntami (w celu ochrony gleb, wód, klimatu), ochrona cennych siedlisk przyrodniczych i zagrożonych gatunków, różnorodności krajobrazu oraz zasobów genetycznych roślin uprawnych i zwierząt gospodarskich w ramach programu rolno-środowiskowo-klimatycznego;
- utrzymanie ekstensywnego użytkowania cennych przyrodniczo łąk i pastwisk;
- powstrzymywanie sukcesji ekologicznej i ograniczanie zalesień użytków rolnych o wysokiej wartości przyrodniczej;

- zachowanie i odtwarzanie śródpolnych remiz, zadrzewień, zakrzaczeń i małych zbiorników wodnych;
- upowszechnianie wiedzy i promocja proekologicznych form gospodarowania, upowszechnianie Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych;

Kierunek interwencji: Podniesienie poziomu wiedzy oraz wzrost aktywności społeczeństwa w zakresie działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej

Zadania:

- wspieranie inicjatyw społecznych, w tym wolontariatu, na rzecz ochrony przyrody;
- prowadzenie edukacji ekologicznej;

5.10. Zagrożenia poważnymi awariami

Zagrożenia poważnymi awariami są szczególnie istotne z punktu widzenia skutków, jakie mogą wystąpić w związku z niekontrolowaną emisją niebezpiecznych substancji do środowiska. Niekontrolowane uwolnienie się substancji niebezpiecznych może stanowić znaczne zagrożenie pożarowe i wybuchowe oraz toksyczne i ekologiczne.

W Polsce istnieje system nadzoru nad instalacjami mogącymi stworzyć zagrożenie poważnych awarii dla środowiska, sprawowany przez służby Inspekcji Ochrony Środowiska, w przypadku powiatu bartoszyckiego: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie. Na terenie gminy Bartoszyce nie ma żadnych obiektów mogących zagrażać bezpieczeństwu biologicznemu lub chemicznemu. Nie ma też zakładów, które mogą być sprawcą nadzwyczajnego zagrożenia środowiska – zarówno zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii, jak i zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii. Potencjalne zagrożenie poważnymi awariami na terenie gminy stwarzają natomiast:

- transport substancji i preparatów niebezpiecznych, które są przewożone środkami komunikacji drogowej.

Najbardziej niebezpieczne związki stosowane w przemyśle i transporcie na terenie gminy to produkty ropopochodne – w szczególności benzyny i oleje napędowe, gaz propan-butan, kwasy i zasady.

Cytując za POŚ Województwa Warmińsko Mazurskiego: „W strukturze przewozów towarów niebezpiecznych w transporcie drogowym dominują paliwa płynne (benzyny i oleje napędowe). W okresie ostatnich kilku lat obserwuje się stałą tendencję wzrostową liczby transportów materiałów niebezpiecznych, w tym szczególnie przewozów tranzytowych przez województwo, często trasami wyznaczonymi przez duże ośrodki miejskie i tereny o dużym znaczeniu turystycznym i przyrodniczym. Wzrost zagrożenia na drogach odnotowuje się zwłaszcza w okresie zimowym (oblodzone nawierzchnie dróg)”.

Do najważniejszych odcinków szlaków komunikacyjnych przebiegających przez teren gminy należy droga krajowa nr 51. Wg informacji Komendy Powiatowej PSP w Bartoszycach

w 2014 r. odnotowano wyciek substancji chemicznej, do którego doszło na terenie przejścia granicznego w Bezledach. Do wycieku doszło w naczepie pojazdu ciężarowego, który przewoził beczki zawierające środek dezynfekujący na bazie 15% kwasu nadoctowego. Zidentyfikowaną substancję zneutralizowano. W działaniach uczestniczyło łącznie 7 zastępów straży pożarnej, w tym specjalistyczna jednostka ratownictwa chemicznego z Olsztyna.

Służbami reagowania w przypadku zagrożeń poważnymi awariami są przede wszystkim jednostki PSP oraz – wspomagająco – jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej.

5.10.1. Podsumowanie

5.10.1.1 Realizacja POŚ dla Gminy Bartoszyce na lata 2012-2015

Stan realizacji zadań w obszarze zagrożenia poważnymi awariami na terenie gminy Bartoszyce w latach 2012–2015 przedstawia Tabela 35.

Tabela 35. Stan realizacji zadań w obszarze zagrożenia poważnymi awariami w latach 2012–2015.

Kierunki działań	Zadanie	Podmioty ponoszące nakłady	Nakłady planowane 2012-2015	Nakłady zrealizowane (PLN) 2012-2015	
				gmina	Razem
Priorytet: Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego					
Cel główny: Wysoka jakość wszystkich komponentów środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego					
III.1. Ograniczanie środowiskowych zagrożeń zdrowia i życia	III.1.4. Doposażenie wyspecjalizowanych jednostek w sprzęt do wykrywania i lokalizacji awarii, likwidacji oraz analizy skutków tych awarii;	Gmina Bartoszyce	Nie były planowane	697 680,00	697 680,00
OGÓŁEM			-	697 680,00	697 680,00

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Realizacja zadania dotyczyła projektu związanego z doposażeniem jednostki OSP w pojazdy ratowniczo-gaśnicze („Zakup samochodu ratowniczo – gaśniczego z funkcją ograniczania stref skażeń dla OSP w Galinach”).

5.10.1.2 Analiza SWOT

MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> • Brak na terenie gminy zakładów znajdujących się na liście potencjalnych sprawców poważnych awarii; • Dobra współpraca między instytucjami przy usuwaniu i ograniczaniu skutków awarii i zagrożenia środowiska. 	<ul style="list-style-type: none"> • Przewóz substancji niebezpiecznych transportem drogowym, trasami przebiegającymi przez teren gminy; • Niska świadomość społeczna.
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój nowych technologii służących zapobieganiu awariom instalacji przemysłowych; • Rozwój dostępnych technik i technologii do likwidacji skutków awarii. 	<ul style="list-style-type: none"> • Niedobór środków finansowych.

5.10.1.3 Kierunki interwencji

Po analizie stanu aktualnego na terenie gminy Bartoszyce i uwarunkowań wynikających z dokumentów strategicznych, sektorowych i programowych, a w szczególności POŚ Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 r. oraz POŚ dla powiatu bartoszyckiego do roku 2020, określono podstawowe cele służące ochronie środowiska przed poważną awarią:

Kierunek interwencji: Ograniczanie zagrożeń poważnymi awariami

Zadania:

- propagowanie standardów prawidłowych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych i wypadków z udziałem pojazdów przewożących towary niebezpieczne.

Kierunek interwencji: Minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia poważnej awarii

Zadania:

- doposażenie wyspecjalizowanych jednostek w sprzęt do wykrywania i lokalizacji awarii, likwidacji oraz analizy skutków tych awarii.

6. CELE PROGRAMU

6.1. Cele, kierunki interwencji i zadania

Cele, wskaźniki ich realizacji, kierunki interwencji i zadania wynikające z oceny stanu środowiska oraz podmioty wskazane do realizacji zadań przedstawiono w formie tabelarycznej w załączniku nr 1.

Syntetyczne zestawienie celów i kierunków interwencji przypisanych poszczególnym obszarom interwencji przedstawia Tabela 36.

Tabela 36. Syntetyczne zestawienie celów i kierunków interwencji POŚ dla gminy Bartoszyce		
Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych	I. Zmniejszanie emisji zanieczyszczeń do atmosfery
		II. Wzrost wykorzystania OZE w bilansie energetycznym
		III. Doskonalenie systemu planowania, monitoringu i edukacji
		IV. Zmniejszanie zapotrzebowania na energię
		V. Zrównoważony rozwój energetyczny gminy
		VI. Ograniczanie zagrożeń i adaptacja do zmian klimatu
Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego poprzez obniżenie hałasu do poziomu obowiązujących standardów	VII. Ograniczanie hałasu
Pola elektromagnetyczne	Utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych	VIII. Ograniczenie oddziaływania pól elektromagnetycznych
Gospodarowanie wodami	Osiąganie celów środowiskowych dla wód	IX. Poprawa stanu/potencjału ekologicznego wód powierzchniowych
		X. Utrzymanie dobrego stanu ilościowego i chemicznego wód podziemnych
		XI. Stosowanie instrumentów ekonomicznych w racjonalnym użytkowaniu zasobów wodnych
	Ochrona przed niedoborami wody i powodzią	XII. Zwiększanie retencji wód w zlewniach
		XIII. Zapewnienie odpowiedniej ilości wody dla potrzeb gospodarki
		XIV. Doskonalenie planowania przestrzennego
Gospodarka wodno-ściekowa	Zapewnienie odpowiedniej ilości i jakości wody dla ludności	XV. Zaopatrzenie ludności w wodę
		XVI. Poprawa jakości wody przeznaczonej do spożycia
	Ograniczanie zużycia wody	XVII. Oszczędne gospodarowanie wodą
	Ochrona wód i gleb przed zanieczyszczeniem ściekami	XVIII. Budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych
		XIX. Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków
		XX. Monitoring postępowania z nieczystościami płynnymi na terenach nieskanalizowanych
Zasoby geologiczne	Racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin	XXI. Ochrona złóż surowców mineralnych
		XXII. Efektywne gospodarowanie zasobami kopalin ze złóż
		XXIII. Zmniejszenie uciążliwości wynikających z wydobywania kopalin
Gleby	Ochrona gleb	XXIV. Zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi
		XXV. Remediacja terenów zanieczyszczonych oraz rekultywacja terenów zdegradowanych

Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Utrzymanie tendencji oddzielenia wzrostu ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju wyrażonego w PKB	XXVI. Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów
	Zapobieganie powstawaniu odpadów	
	Zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy i zmiana ich zachowań	
	Zwiększenie udziału odzysku, w tym w szczególności ponownego użycia, recyklingu i energii zawartej w odpadach – odzyskiwanie energii powinno zostać ograniczone do materiałów nienadających się do recyklingu	XXVII. Odzysk surowców i recykling
	Dalszy rozwój systemu selektywnego zbierania odpadów, w tym odpadów biodegradowalnych i odpadów niebezpiecznych	
	Zmniejszenie ilości kierowanych na składowiska odpadów – składowanie powinno zostać ograniczone do odpadów reszkowych	XXVIII. Unieszkodliwianie odpadów komunalnych i pozostałych
	Remediacja terenów zanieczyszczonych oraz rekultywacja terenów zdegradowanych, w tym nieczynnych składowisk odpadów	XXIX. Zapobieganie zanieczyszczaniu powierzchni ziemi
Zasoby przyrodnicze	Ochrona obszarów i obiektów o szczególnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych	XXX. Rozwój i weryfikacja obszarowych form ochrony przyrody i krajobrazu
		XXXI. Zachowanie obiektów o szczególnych walorach przyrodniczych
		XXXII. Doskonalenie planowania i realizacji zadań ochronnych
	Zapewnienie spójności przestrzeni przyrodniczej województwa i powiatu	XXXIII. Zachowanie ciągłości terytorialnej i spójności ekologicznej przestrzeni przyrodniczej i zapobieganie jej fragmentacji
	Doskonalenie trwale zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej	XXXIV. Utrzymanie, powiększanie i ochrona zasobów leśnych oraz gruntów zadrzewionych i zakrzewionych
	Ograniczanie zagrożeń dla rodzimej przyrody	XXXV. Ograniczanie inwazji obcych gatunków
	Ochrona różnorodności biologicznej w rolnictwie i na terenach zurbanizowanych	XXXVI. Zrównoważone użytkowanie gruntów rolnych i rozwój zielonej infrastruktury na terenach zurbanizowanych
Włączanie społeczeństwa do działań na rzecz ochrony przyrody	XXXVII. Podniesienie poziomu wiedzy oraz wzrost aktywności społeczeństwa w zakresie działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej	
Zagrożenia poważnymi awariami	Ograniczanie zagrożeń poważnymi awariami i minimalizacja ich skutków	XXXVIII. Ograniczanie zagrożeń poważnymi awariami
		XXXIX. Minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia poważnej awarii

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

6.2. Harmonogram rzeczowo-finansowy

W Programie przewidziano 92 typy zadań do realizacji przez różne podmioty. Program nie określił szczegółowych zadań z obszaru interwencji „Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów”, które są przedstawione w WPGO. W obszarze tym wyznaczono cele do realizacji, wskaźniki realizacji wyznaczonych celów oraz kierunki interwencji, a także zadania własne samorządu gminnego.

Zidentyfikowane zapotrzebowanie na finansowanie zadań założonych w Programie przekracza kwotę 13,5 mln zł. Nie szacowano kosztów realizacji zadań o charakterze ogólnym, w których na obecnym etapie nie ma możliwości ustalenia ich zakresu (w zestawieniu kosztów realizacji występowanie kosztów bez ustalenia ich wysokości oznaczono znakiem x).

6.2.1. Zadania własne gminy

W ramach Programu, samorząd gminy będzie realizować 23 zadań własnych (w tym 9 zadań zgrupowanych w ramach szeroko pojętej edukacji i promowania zachowań proekologicznych oraz 14 zadań o charakterze inwestycyjnym o możliwych do oszacowania kosztach). Koszty realizacji oszacowano na ponad 10,5 mln zł. Koszty te będą finansowane z budżetu gminy oraz dofinansowania ze środków unijnych i budżetu krajowego.

Wykaz zadań własnych samorządu gminy wraz z harmonogramem finansowania przedstawiono w załączniku nr 2.

6.2.2. Zadania monitorowane

Zadania monitorowane realizowane będą przez organy administracji państwowej, jednostki samorządu terytorialnego (wojewódzkiego, powiatowego) i ich jednostki organizacyjne, służby i inspekcje, organizacje pozarządowe oraz przez podmioty gospodarcze i osoby fizyczne.

Działania o charakterze organizacyjno-prawnym będą realizowane przez służby planistyczne, RDOŚ, inne służby i inspekcje. Znaczna liczba zadań dotyczących działań o charakterze promocyjno-edukacyjnym będzie realizowana przez różne jednostki, głównie ośrodki edukacyjne organizacji pozarządowych, powiat wraz z jego jednostkami budżetowymi.

Zadania o charakterze inwestycyjnym będą realizowane przez różne podmioty: głównie samorządy (wojewódzki, powiatowy) i ich jednostki organizacyjne oraz podmioty gospodarcze i osoby fizyczne.

Trudno oszacować koszty realizacji zadań monitorowanych. Przewiduje się, że największej środków finansowych zostanie przeznaczonych na realizację zadań w obszarze „ochrona klimatu i jakości powietrza”. W obszarze tym będą realizowane zadania związane z pozyskaniem i lepszym wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, rozwojem kogeneracji oraz ograniczeniem niskiej emisji, poprawą efektywności energetycznej w transporcie i klimacie w obszarach miejskich, oraz stosowaniem energooszczędnych technologii w gospodarce, mieszkalnictwie i budynkach publicznych, jak również modernizacjami dróg (realizacja tego typu zadań pośrednio wpływa na poprawę jakości powietrza i ochronę klimatu i to na realizację tych zadań przeznaczają się większość środków).

Realizacja zadań w obszarach „gospodarka wodno-ściekowa” i „gospodarowanie wodami” obejmuje działania związane z ochroną gleb i wód powierzchniowych przed

zanieczyszczaniem ściekami, jak również utrzymanie dobrego stanu ilościowego i jakościowego wód. Są to głównie zadania związane z rozwojem sieci kanalizacyjnych (deszczowych).

Zadania realizacyjne w obszarach „gleby” oraz „zasoby przyrodnicze” obejmują działania w ramach pakietu rolno-środowiskowo-klimatycznego. W tym zakresie będą realizowane zadania związane z ochroną cennych siedlisk przyrodniczych i zagrożonych gatunków, walorów krajobrazu oraz zasobów genetycznych roślin uprawnych i zwierząt.

Zdefiniowane koszty realizacji działań w obszarze „gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów” obejmują działania „miękkie” w sferze edukacji (dotyczącej zmniejszenia ilości wytwarzanych oraz składowanych odpadów, w tym zwiększenia zakresu odzysku i recyklingu odpadów, a także w zakresie unieszkodliwiania odpadów i zapobiegania powstawaniu odpadów). Zadania do realizacji w tym obszarze uszczegółowione są w WPGO.

Wykaz zadań monitorowanych wraz z ich szacowanymi kosztami, ze wskazaniem źródeł finansowania oraz podmiotami realizującymi przedstawiono w załączniku nr 3.

6.3. Finansowanie zadań

Koszt wykonania wymienionych w Programie zadań oszacowano biorąc pod uwagę nakłady ponoszone na zadania o podobnym charakterze. Uwzględniono także informacje o planowanych kosztach inwestycji zawarte w Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy, a także planach innych instytucji.

Możliwości realizacji inwestycji w zakresie ochrony środowiska zarówno ze środków własnych samorządu jak i przedsiębiorstw są ograniczone kondycją finansową podmiotów, a w przypadku samorządu ponadto koniecznością zabezpieczania potrzeb zbiorowych mieszkańców w innych sferach życia.

W roku 2015 wielkość dochodów budżetu gminy wynosiła 38,803 mln zł. Wydatki samorządu w tym okresie były wyższe i wynosiły 43,191 mln zł, z czego na inwestycje wydatkowano 8,702 mln zł, tj. aż 20,1%.

Finansowanie działań POŚ spoczywa na jednostkach uczestniczących w jego realizacji. Podstawowym źródłem finansowania zadań będą środki własne jednostek oraz fundusze zewnętrzne, z których najważniejszą rolę w przypadku gminy odgrywają programy współfinansowane ze środków unijnych, takie jak:

- Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2014-2020,
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020,
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020,
- Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014-2020.

Ponadto realizacja zadań może być finansowana ze środków WFOŚiGW w Olsztynie, NFOŚiGW, kredytów bankowych oraz dotacji z budżetu wojewódzkiego i centralnego.

7. SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

7.1. Współpraca z interesariuszami

Podstawową zasadą realizacji POŚ dla Gminy Bartoszyce będzie zasada wykonywania zadań jednostek związanych z systemem zarządzania środowiskiem, świadomych istnienia niniejszego dokumentu i ich uczestnictwa w nim. Interesariuszami POŚ są następujące grupy:

- podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu Programem;
- podmioty realizujące zadania Programu;
- podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty Programu;
- mieszkańcy miasta jako główny podmiot odbierający wyniki wdrożenia Programu.

Włączanie do procesu szerokiego grona uczestników zapewnia jego akceptację i równomierne obciążenie poszczególnych partnerów w postaci środków i obowiązków. Bezpośrednim realizatorem POŚ dla Gminy Bartoszyce będzie samorząd gminny i jednostki samorządowe planujące i realizujące inwestycje zgodnie z kierunkami nakreślonymi przez Program, podmioty gospodarcze. Podmioty te będą również przekazywały informacje w ramach monitoringu realizacji zadań Programu i efektów w środowisku. Bezpośrednim odbiorcą POŚ dla Gminy Bartoszyce będą mieszkańcy gminy.

W procesie planowania uwzględniany jest również szeroki udział społeczeństwa, polegający na konsultacjach treści dokumentu ze społeczeństwem poprzez zgłaszanie wniosków, uwag i opinii. Możliwość udziału społeczeństwa musi być zapewniona na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2017 r. poz. 1405, z późn. zm.).

7.2. Opracowanie treści POŚ

POŚ dla Gminy Bartoszyce opracowywano w dwóch etapach:

- I. W pierwszym etapie zgromadzono i przeanalizowano dane dotyczące obecnego stanu środowiska oraz zagadnień ochrony środowiska w gminie Bartoszyce, z uwzględnieniem zrealizowanych działań. Następnie zweryfikowano: problemy zidentyfikowane w poprzednim okresie programowania oraz cele i kierunki interwencji na następny okres programowania.
- II. W drugim etapie zaplanowano zadania, których realizacja doprowadzi do osiągnięcia założonych celów. Przy planowaniu zadań uwzględniono uwarunkowania zewnętrzne (programy ochrony środowiska wyższego szczebla, strategię i inne dokumenty planistyczne). Sporządzono szczegółowy harmonogram realizacji, zaplanowano system realizacji POŚ.

We wszystkich etapach przygotowania POŚ, a szczególnie w gromadzeniu danych, weryfikacji listy problemów, a następnie formułowaniu celów, aktywnie uczestniczyli przedstawiciele Gminy Bartoszyce.

Inwentaryzację danych prowadzono w oparciu o następujące źródła danych:

1. Urząd Gminy Bartoszyce,
2. jednostki organizacyjne gminy,
3. Starostwo Powiatowe w Bartoszczach,
4. dane z dostępnych opracowań dotyczących zarówno terenu gminy, terenu powiatu, jak i terenu całego województwa.

Dane pochodzące z Urzędu Gminy oraz Starostwa Powiatowego w Bartoszczach inwentaryzowano w oparciu o materiały i dokumenty (analizy) dostępne w Urzędzie, ankietę opracowaną przez Biuro Doradcze EkoINFRA oraz spotkania i kontakty telefoniczne z pracownikami Urzędu. Ponadto korzystano z danych zamieszczonych w następujących opracowaniach:

- Dane ze strony internetowej Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych): <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>
- Raporty o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie zamieszczone na stronie: www.wios.olsztyn.pl
- Dane ze strony internetowej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Olsztynie: www.olsztyn.rdos.gov.pl
- Dane ze strony internetowej Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Olsztynie: www.olsztyn.lasy.gov.pl
- Dane ze strony internetowej dotyczącej obszarów Natura 2000: <http://natura2000.gdos.gov.pl/>

Po zgromadzeniu wszystkich dostępnych danych przeprowadzono analizę SWOT dla poszczególnych obszarów interwencji i zidentyfikowano podstawowe problemy związane z ochroną środowiska w gminie Bartoszyce. Następnie, poprzez przeformułowanie problemów, wyodrębniono cele programu ochrony środowiska i wyznaczono kierunki interwencji.

Po sformułowaniu celów wyznaczono zadania, których realizacja doprowadzi do osiągnięcia zaplanowanych celów programu ochrony środowiska. Następnie opracowano harmonogram realizacji i oszacowano koszty realizacji poszczególnych zadań.

7.3. Zarządzanie i monitoring Programu

Program ochrony środowiska jest dokumentem, którego realizacja jest zależna nie tylko od odpowiedzialnego za jego przygotowanie organu wykonawczego Gminy Bartoszyce, ale również od działań podejmowanych przez liczne podmioty i instytucje funkcjonujące na terenie zarówno gminy, powiatu bartoszyckiego, jak i województwa warmińsko-mazurskiego, które są zaangażowane w proces realizacji POŚ w obszarze swoich kompetencji. Realizacja POŚ zależy również od mieszkańców gminy. W ramach określonych kierunków interwencji w poszczególnych obszarach podmioty będą realizować różne zadania: o charakterze inwestycyjnym, organizacyjnym (monitoring, nadzór) czy też edukacyjnym (załącznik nr 1).

Zarząd Gminy będzie wykonywać zadania pozostające w gestii Samorządu Gminnego. Należą do nich przede wszystkim zadania o charakterze organizacyjnoprawnym i inwestycyjnym.

Większość z zaplanowanych działań będzie realizowana przez samorząd Gminy, najczęściej za pośrednictwem Urzędu Gminy lub jednostek organizacyjnych Gminy. W ramach realizacji niniejszego programu, powiat będzie pełnił rolę ciała doradczego i/lub koordynatora przy realizacji zaplanowanych działań.

Struktura organizacyjna realizacji programu została stworzona w oparciu o Urząd Gminy Bartoszyce. Spośród pracowników Urzędu została wyznaczona osoba, która pełni funkcję koordynatora d/s realizacji programu ochrony środowiska (Podinspektor ds. Rolnictwa i Ochrony Przyrody – w ramach dotychczasowych obowiązków). Koordynator gminny wchodzi w skład powiatowego zespołu d/s realizacji programów ochrony środowiska.

Zespół odbywa regularne spotkania (nie rzadziej, niż raz na rok), na których omawia realizację poszczególnych zadań programu oraz sygnalizuje ewentualne problemy. Spotkania takie służą wymianie doświadczeń. W zależności od potrzeb, w zebraniach zespołu uczestniczą przedstawiciele instytucji odpowiedzialnych za realizację pozostałych zadań programu (Lasów Państwowych, ODR-ów, szkół, przedsiębiorców, rolników, organizacji pozarządowych, itd.).

Koordynator gminny czuwa nad prawidłową realizacją zadań realizowanych przez gminę lub jednostki organizacyjne oraz monitoruje realizację programu. Koordynator jest zobowiązany do:

- kontaktów z instytucjami szczebla powiatowego, regionalnego i krajowego podczas realizacji zadań koordynowanych przez te instytucje.
- kontaktów z osobami trzecimi, których współpraca będzie niezbędna przy realizacji programu (np. nauczyciele, firmy zewnętrzne realizujące prace zleczone przez miasto w ramach realizacji programu, itp.),
- uczestniczenia w spotkaniach zespołu d/s realizacji programów,

7.4. Okresowa sprawozdawczość i ewaluacja programu

Procedury kontroli

Zgodnie z wymogiem ustawy *Prawo ochrony środowiska*, Wójt będzie co 2 lata dokonywać oceny realizacji programu i przygotowywać raporty z wykonania programu. Raporty te będą przedstawione Radzie Gminy zgodnie z harmonogramem (Tabela 37).

Tabela 37. Harmonogram realizacji monitoringu POŚ	
Zadanie	Termin
Opracowanie raportu okresowego wraz z ewaluacją z realizacji Programu w latach 2017–2018	do 31 stycznia 2020 roku
Przedstawienie raportu za okres 2017–2018 Radzie Gminy i przedłożenie do wiadomości Staroście Bartoszyckiemu (jako przewodniczącemu Zarządu Powiatu)	do 28 lutego 2020 roku
Opracowanie raportu okresowego wraz z ewaluacją z realizacji Programu w latach 2019–2020	do 31 stycznia 2022 roku
Przedstawienie raportu za okres 2019-2020 Radzie Gminy i przedłożenie do wiadomości Staroście Bartoszyckiemu (jako przewodniczącemu Zarządu Powiatu)	do 28 lutego 2022 roku

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Ocena realizacji programu będzie zawierać:

- kontrolę zgodności wykonania zadań wyszczególnionych w niniejszym programie z harmonogramem realizacji programu (załącznik 2);
- ocenę realizacji celów i działań określonych w programie opartą na wskaźnikach realizacji programu.

Tabela 38 przedstawia syntetycznie wskaźniki realizacji celów programu.

Tabela 38. Wskaźniki realizacji programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce				
Obszar interwencji	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość wskaźnika	
			Bazowa (2015)	Docelowa (2020)
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Liczba zrealizowanych projektów z zakresu OZE w okresie 2017-2020 (szt.)	dane własne gminy	-	2
Zagrożenia hałasem	Liczba zrealizowanych projektów dotyczących modernizacji, przebudowy dróg w okresie 2017-2020 (szt.)	dane własne gminy	-	4
	Długość ścieżek rowerowych (km)	GUS	8,0	>8,0
Pola elektromagnetyczne	Procent ogólnej liczby punktów pomiarowych w których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych (%)	WIOŚ, PMŚ	0	0
Gospodarowanie wodami	Liczba badanych JCWP rzecznych, których stan oceniono jako dobry	WIOŚ	0	>0
Gospodarka wodno-ściekowa	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności ogółem (hm ³)	GUS	445,6	≤445,6
	Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków (%)	GUS	42,2	≥42,2
	Wielkość oczyszczalni komunalnych w RLM (osoba)	GUS	3 274	≥3 274
	Długość sieci kanalizacyjnej (km)	GUS	62,0	≥62,0
	Długość sieci wodociągowej (km)	GUS	302,3	≥302,3
Zasoby geologiczne	Przypadki nielegalnej eksploatacji kopalnin	dane własne gminy	0	0
Gleby	Udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych (% powierzchni użytków rolnych)	WIOŚ	31	<31
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Odpady zebrane selektywnie i wyselekcjonowane z suchej frakcji odpadów (tony)	Sprawozdanie gminy	298	>298
	Poziom masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r. (%)	Sprawozdania gminy	Nie osiągnięty	≤35
Ochrona zasobów przyrodniczych	Poziom lesistości (%)	GUS	18,9	≥18,9
	Powierzchnia lasów (ha)	GUS	8 266,60	≥8 266,60
	Powierzchnia obiektów i obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych ogółem (ha)	GUS	4 571,1	≥4 571,1
	Liczba pomników przyrody ogółem (szt.)	GUS	62	≥62
Zagrożenia poważnymi awariami	Liczba przypadków wystąpienia poważnych awarii (odpowiadających definicji zawartej w art. 3 pkt 23 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska)	PMŚ, WIOŚ	0	0

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Aby w pełni zabezpieczyć zgodną z planem realizację zadań, gminny koordynator d/s realizacji programu będzie dokonywał okresowej kontroli realizacji. W trakcie spotkań z interesariuszami oraz w oparciu o dostępne środki komunikacji, jak również o dane Urzędu Gminy, będzie zbierał informacje dotyczące stanu realizacji poszczególnych zadań. Informacje będą w szczególności dotyczyły wydatkowanych środków i/lub efektów zrealizowanych działań. Ponadto, koordynator gminny będzie w miarę możliwości gromadził informacje od pozostałych instytucji, odpowiedzialnych za wdrażanie zadań programu. Uzyskane informacje będą przez gminnego koordynatora zapisywane w formie krótkich raportów, które będą także zawierać dane na temat stanu realizacji zadań własnych gminy. Koordynator będzie porównywał zebrane informacje z założeniami niniejszego programu oraz ze wskaźnikami realizacji programu.

W razie znaczących opóźnień w realizacji programu, gminny koordynator będzie informował o tym fakcie oraz o przyczynach opóźnień Wójta, a ten – w miarę możliwości – podejmie stosowne działania.

Ocena realizacji programu zostanie sporządzona na podstawie informacji zgromadzonych przez koordynatora gminnego.

7.5. Aktualizacja Programu

Aktualizacja POŚ powinna będzie uwzględniać wyniki ocen realizacji programu, zawarte w raporcie przygotowanym przez Wójta.

Niezależnie od obligatoryjnej aktualizacji, „Program ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce” będzie mógł być weryfikowany w miarę uściślenia i zwiększania zakresu dostępnych danych. Weryfikacji w pierwszym rzędzie mogą zostać poddane aktualne wskaźniki realizacji zadań programu.

Konieczność weryfikacji programu będzie zgłaszana Wójtowi przez gminnego koordynatora d/s realizacji programu. Zweryfikowana wersja programu zostanie poddana takiej samej procedurze uchwalania, jak wersja niniejsza.

8. SPIS TABEL

Tabela 1.	Dane demograficzne gminy Bartoszyce (2016 r.)	11
Tabela 2.	Struktura użytkowania powierzchni w gminie Bartoszyce	11
Tabela 3.	Podmioty gospodarcze.....	12
Tabela 4.	Rolnictwo wg Powszechnego Spisu Rolnego 2010	13
Tabela 5.	Kotłownie na terenie gminy Bartoszyce.....	24
Tabela 6.	Klasyfikacja strefy warmińsko-mazurskiej w latach 2014-2015.	26
Tabela 7.	Stan realizacji zadań w obszarze ochrony klimatu i jakości powietrza	30
	w latach 2012–2015.....	
Tabela 8.	Wskaźniki realizacji POŚ w obszarze ochrony klimatu i jakości powietrza....	30
Tabela 9.	Wyniki Generalnego Pomiaru Ruchu w 2015 r.....	35
Tabela 10.	Stacje bazowe telefonii komórkowej w gminie Bartoszyce	38
Tabela 11.	Wskaźniki realizacji POŚ w obszarze pól elektromagnetycznych.....	39
Tabela 12.	Podstawowe dane większych rzek.....	41
Tabela 13.	Charakterystyka podstawowych JCWP rzecznych.....	42
Tabela 14.	Charakterystyka jeziora Kinkajmskiego.....	44
Tabela 15.	Stan JCPW rzecznych, których zlewnie znajdują się na terenie gminy	46
Tabela 16.	Ładunki zanieczyszczeń w ściekach oczyszczonych w latach 2012-2015.....	47
Tabela 17.	Zużycie wody w gminie Bartoszyce w 2015 r.	52
Tabela 18.	Zestawienie danych dotyczących wodociągów	52
Tabela 19.	Zestawienie danych dotyczących kanalizacji	53
Tabela 20.	Charakterystyka oczyszczalni ścieków w gminie Bartoszyce.....	55
Tabela 21.	Stan realizacji zadań w obszarze gospodarki wodno-ściekowej	56
	w latach 2012–2015.....	
Tabela 22.	Wskaźniki realizacji POŚ w obszarze gospodarki wodno-ściekowej	57
Tabela 23.	Udokumentowane złoża kopalin w gminie Bartoszyce.....	59
Tabela 24.	Wskaźniki realizacji POŚ w obszarze ochrony gleb	62
Tabela 25.	Odpady komunalne w 2015 r.....	65
Tabela 26.	Odpady zebrane selektywnie w 2015 r. (w tonach).....	66
Tabela 27.	Osiągnięte poziomy odzysku i recyklingu – stan na koniec 2015 r.	66
Tabela 28.	Stan realizacji zadań w obszarze gospodarki odpadami w latach 2012–2015.	69
Tabela 29.	Wskaźniki realizacji POŚ w obszarze gospodarki odpadami.....	70
Tabela 30.	Lasy w gminie Bartoszyce.....	73
Tabela 31.	Ochrona przyrody w gminie Bartoszyce	78
Tabela 32.	Użytki ekologiczne w gminie Bartoszyce	79
Tabela 33.	Stan realizacji zadań w obszarze zasobów przyrodniczych w latach	81
	2012–2015.	
Tabela 34.	Wskaźniki realizacji POŚ w obszarze zasobów przyrodniczych	81
Tabela 35.	Stan realizacji zadań w obszarze zagrożenia poważnymi awariami	85
	w latach 2012–2015.....	
Tabela 36.	Syntetyczne zestawienie celów i kierunków interwencji POŚ dla	87
	gminy Bartoszyce	
Tabela 37.	Harmonogram realizacji monitoringu POŚ	93
Tabela 38.	Wskaźniki realizacji programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce... ..	94

9. SPIS MAP

Mapa 1.	Położenie gminy Bartoszyce w układzie administracyjnym	8
Mapa 2.	Położenie gminy Bartoszyce na tle krain fizycznogeograficznych	9
Mapa 3.	Mapa topograficzna gminy Bartoszyce	10
Mapa 4.	Obszary przekroczeń poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 w powiecie bartoszyckim w 2015 roku	27
Mapa 5.	Obszary przekroczeń poziomu docelowego benzo(a)pirenu w powiecie bartoszyckim w 2015 roku	27
Mapa 6.	Wartości wskaźnika L_{DWN} wzdłuż drogi krajowej nr 51 w Bartoszycach – mapa akustyczna opracowana przez GDDKiA.	34
Mapa 7.	Dorzecza na terenie Gminy Bartoszyce (kolor szary – dorzecze Świeżej).	40
Mapa 8.	Zlewnie JCWP na terenie Gminy Bartoszyce.	43
Mapa 9.	Obszary zagrożenia powodziowego na terenie gminy Bartoszyce (zaznaczono na niebiesko).	44
Mapa 10.	Obszary zagrożone suszą rolniczą na terenie Bartoszyce (na tle powiatu bartoszyckiego i regionów wodnych).	45
Mapa 11.	Główne użytkowe piętra wodonośne na terenie gminy (wydajność w m^3/d)... ..	48
Mapa 12.	Obszar GZWP nr 205 na terenie gminy (kolor fioletowy).	49
Mapa 13.	Lokalizacja oczyszczalni ścieków	54
Mapa 14.	Rozmieszczenie złóż kopalin w rejestrze PIG na terenie gminy Bartoszyce na tle budowy geologicznej.	59
Mapa 15.	Rozmieszczenie kompleksów lasów ochronnych.....	75
Mapa 16.	Rozmieszczenie siedlisk mokradłowych na terenie powiatu bartoszyckiego. .	76
Mapa 17.	Rozmieszczenie obszarów chronionego krajobrazu i użytków ekologicznych	78
Mapa 18.	Rozmieszczenie obszarów chronionych w ramach sieci Natura 2000	80

10. SPIS RYSUNKÓW

Rys. 1.	Prognoza liczby ludności terenów wiejskich powiatu bartoszyckiego do 2050 r. .	19
Rys. 2.	Wyniki Generalnego Pomiaru Ruchu 2015 na terenie powiatu bartoszyckiego.	35
Rys. 3.	Zmieszane odpady komunalne zebrane z gospodarstw domowych w latach 2012-2015	65
Rys. 4.	Powierzchnia gruntów leśnych w latach 2012-2015	73

11. SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

Załącznik 1.	Cele, kierunki interwencji oraz zadania	98
Załącznik 2.	Harmonogram realizacji zadań własnych wraz z ich finansowaniem	113
Załącznik 3.	Harmonogram realizacji zadań monitorowanych wraz z ich finansowaniem	118
Załącznik 4.	Zgodność POŚ z kierunkami interwencji i działaniami celów środowiskowych wybranych dokumentów strategicznych	127

12. ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1. Cele, kierunki interwencji oraz zadania

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik		Kierunek interwencji	Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka	
		Nazwa (źródło danych)	Wartość						
			Bazowa (2015)						Docelowa (2020)
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych	Liczba zrealizowanych projektów z zakresu OZE w okresie 2017-2020 (szt.) (dane własne gminy)	-	2	I. Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery	1	Likwidacja lokalnych kotłowni o dużej emisji i rozbudowa sieci ciepłowniczej	zadanie monitorowane: właściciele kotłowni, spółdzielnie mieszkaniowe	niedobory środków finansowych
						2	Wymiana kotłowni węglowych na obiekty niskoemisyjne.	zadanie monitorowane: właściciele i zarządzający obiektami i instalacjami	niedobory środków finansowych
						3	Rozbudowa sieci gazowej (przesyłowej i rozdzielczej).	zadanie monitorowane: operatorzy systemów dystrybucyjnych	niedobory środków finansowych
						4	Ograniczanie występowania „niskiej emisji” m.in. poprzez: wymianę starych kotłów małej mocy oraz pieców na jeden z systemów proekologicznych.	zadanie własne: samorząd gminny, zadanie monitorowane: właściciele i zarządzający budynkami	niedobory środków finansowych, brak programów, niska świadomość społeczna
						5	Kampanie edukacyjne w zakresie ekozachowań: prawidłowego spalania paliw stałych, w tym węgla kamiennego i drewna w kotłach i kominkach, skutków spalania odpadów w urządzeniach do tego nieprzystosowanych, ekojazdy.	zadanie własne: samorząd gminny,	brak
						6	Budowa, przebudowa i modernizacja dróg	zadanie własne: samorząd gminny zadanie monitorowane: zarządcy dróg	niedobory środków finansowych
						7	Budowa tras rowerowych;	zadanie własne: samorząd gminny zadanie monitorowane: zarządcy dróg	niedobory środków finansowych

Program ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik		Kierunek interwencji	Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka	
		Nazwa (źródło danych)	Wartość						
			Bazowa (2015)						Docelowa (2020)
				II. Wzrost wykorzystania OZE w bilansie	8	Wspieranie rozwoju energetyki odnawialnej z uwzględnieniem wymogów ochrony przyrody, w tym krajobrazu;	zadanie monitorowane: firmy doradztwa energetycznego, ośrodki edukacyjne, przedsiębiorcy	brak odpowiednich zapisów w planach zagospodarowania przestrzennego	
					9	Rozwój biogazowni rolniczych;	zadanie monitorowane: rolnicy, przedsiębiorcy	niedobory środków finansowych, brak odpowiedniej ilości biomasy i bioodpadów rolniczych	
					10	Rozwój mikroinstalacji oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii (energetyki prosumenckiej);	zadanie monitorowane: właściciele nieruchomości	niedobory środków finansowych, brak odpowiednich programów	
					11	Stosowanie w gospodarstwach indywidualnych rozwiązań grzewczych przyjaznych środowisku (układy solarne, pompy ciepła);	zadanie monitorowane: gminy, właściciele budynków	niedobory środków finansowych, brak odpowiednich programów	
					12	Rozwój instalacji wykorzystujących biomasę (z wykluczeniem współspalania z węglem), wykorzystujących uprawy energetyczne oraz lokalne bioodpady rolnicze.	zadanie monitorowane: właściciele kotłowni	niedobory środków finansowych, brak odpowiedniej ilości biomasy w sąsiedztwie	
					III. Doskonalenie systemu planowania, monitoringu i edukacji	13	Edukacja społeczeństwa w zakresie odnawialnych źródeł energii, z uwzględnieniem działań adaptacyjnych do zmian klimatu;	zadanie własne: samorząd gminny zadanie monitorowane: samorząd powiatowy, ośrodki edukacyjne, WFOŚiGW	niedobory środków finansowych
						14	Tworzenie mechanizmów kontrolowania źródeł „niskiej emisji”;	zadanie własne: samorząd gminny	niedobory środków finansowych, niska świadomość społeczna
						15	Upowszechnianie wiedzy na temat mechanizmów finansowych sprzyjających poprawie jakości powietrza	zadanie własne: samorząd gminny zadanie monitorowane: WFOŚiGW, ośrodki edukacyjne, NGO	niedobory środków finansowych
						16	Akcje informacyjne uświadamiające mieszkańcom zagrożenia dla zdrowia, związane z zanieczyszczeniem powietrza;	zadanie własne: samorząd gminny zadanie monitorowane: samorząd powiatowy, ośrodki edukacyjne, WFOŚiGW	niedobory środków finansowych

Program ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik		Kierunek interwencji	Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka				
		Nazwa (źródło danych)	Wartość									
			Bazowa (2015)						Docelowa (2020)			
				IV. Zmniejszenie zapotrzebowania na energię	17	Stosowanie energooszczędnych technologii w gospodarce, dokonywanie termomodernizacji budynków, wprowadzanie nowoczesnych systemów grzewczych w domach jednorodzinnych, zmniejszanie strat energii w systemach przesyłowych (elektroenergetycznych i cieplnych).	zadanie własne: samorząd gminny zadanie monitorowane: podmioty gospodarcze, właściciele i zarządzający obiektami i instalacjami	niedobory środków finansowych, niska świadomość społeczna				
					18	Rozwój wysokosprawnej kogeneracji i ciepłownictwa, instalowanie wysokosprawnych urządzeń ciepłowniczych, budowa nowoczesnych sieci ciepłowniczych;	zadanie monitorowane: właściciele i zarządzający obiektami i instalacjami	niedobory środków finansowych				
					19	Rozbudowa energooszczędnych systemów oświetlenia dróg publicznych;	zadanie własne: samorząd gminny zadanie monitorowane: zarządcy dróg	niedobory środków finansowych				
					20	Poprawa efektywności energetycznej w transporcie;	zadanie monitorowane: firmy transportowe	niedobory środków finansowych				
					21	Prowadzenie edukacji upowszechniającej wiedzę nt. możliwości zmniejszania zapotrzebowania na energię w gospodarstwach domowych.	zadanie własne: samorząd gminny zadanie monitorowane: ośrodki edukacyjne, NGO	niedobory środków finansowych				
					22	Podnoszenie świadomości ekologicznej w zakresie potrzeb oszczędnego i efektywnego wykorzystania energii.	zadanie monitorowane: ośrodki edukacyjne, ODR, NGO	niedobory środków finansowych				
					23	Promocja właściwego gospodarowania na obszarach rolnych, wsparcie technologiczne gospodarstw oraz doradztwo technologiczne uwzględniające aspekty dostosowania budownictwa i produkcji rolnej do zmieniających się warunków klimatycznych;	zadanie monitorowane: ARiMR, ODR, ośrodki edukacyjne,	niedobory środków finansowych				
					24	Adaptacja rolnictwa, leśnictwa i rybactwa do zmian klimatu oraz ich udział w przeciwdziałaniu tym zmianom(mitygacja);	zadanie monitorowane: ARiMR, LP, właściciele gruntów, rolnicy, rybacy, przedsiębiorcy	niedobory środków finansowych, niska świadomość społeczna				
					25							
					26							

Program ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik		Kierunek interwencji	Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka	
		Nazwa (źródło danych)	Wartość						
			Bazowa (2015)						Docelowa (2020)
					25	Edukacja i zwiększanie świadomości w zakresie: zmian klimatu i sposobów minimalizowania ich skutków, wpływu inwazyjnych gatunków obcych oraz znaczenia i konieczności oszczędzania zasobów, w szczególności wody.	zadanie własne: samorząd gminny zadanie monitorowane: samorząd powiatowy, ośrodki edukacyjne, ODR, NGO	niedobory środków finansowych	
Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego poprzez obniżenie hałasu do poziomu obowiązujących standardów	Liczba zrealizowanych projektów dotyczących modernizacji, przebudowy dróg w okresie 2016-2020 (dane własne gminy)	-	4	VII. Ograniczanie hałasu	26	Uwzględnianie w planowaniu przestrzennym ochrony przed hałasem, stosownie do wymogów ustawy Prawo ochrony środowiska, między innymi poprzez właściwe kształtowanie przestrzeni urbanistycznej	zadanie własne: samorząd gminny	bariery prawne
		Długość ścieżek rowerowych (km) (GUS)	8,0	>8,0		27	Ograniczanie hałasu, zwłaszcza w osiedlach mieszkaniowych poprzez m.in. tworzenie stref wolnych od transportu, ograniczenie szybkości ruchu, tworzenie pasów zadrzewień;	zadanie monitorowane: spółdzielnie mieszkaniowe i wspólnoty mieszkaniowe	niedobory środków finansowych, bariery społeczne
						28	Wprowadzenie koniecznych zmian w inżynierii ruchu drogowego (budowa obwodnic, poprawa stanu nawierzchni ulic i dróg, zapewnienie płynności ruchu, montaż osłon przeciwdźwiękowych w miejscach występowania uciążliwości akustycznych);	zadanie monitorowane: zarządzający drogami	niedobory środków finansowych
						29	Budowa tras rowerowych;	zadanie własne: samorząd gminny zadanie monitorowane: zarządcy dróg	niedobory środków finansowych
Pola elektromagnetyczne	Utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych	Procent ogólnej liczby punktów pomiarowych w których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych (%) (WIOŚ, PMŚ)	0	0	VIII. Ograniczenie oddziaływania pól elektromagnetycznych	30	Uwzględnienie zagrożenia promieniowaniem elektromagnetycznym w planach zagospodarowania przestrzennego.	zadanie własne: samorząd gminny	bariery prawne

Program ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik		Kierunek interwencji	Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka	
		Nazwa (źródło danych)	Wartość						
			Bazowa (2015)						Docelowa (2020)
Gospodarowanie wodami	Osiąganie celów środowiskowych dla wód	Liczba JCWP rzecznych, których stan oceniono jako dobry (WIOŚ)	0	>0	IX. Poprawa stanu/potencjału ekologicznego wód powierzchniowych	31	Ograniczanie dopływu do wód zanieczyszczeń zawartych w ściekach komunalnych i przemysłowych, m.in. poprzez realizację zadań z zakresu gospodarki wodno-ściekowej;	zadanie monitorowane: podmioty gospodarcze	niedobory środków finansowych
						32	Ograniczanie dopływu do wód zanieczyszczeń ze źródeł rozproszonych i obszarowych, w szczególności poprzez: a. ochronę i odtwarzanie trwałej pokrywy roślinnej w strefie brzegowej wód, ograniczanie urbanizacji i przekształcania stref brzegowych, b. wyposażenie jak największej liczby gospodarstw rolnych w zbiorniki na gnojowicę i płyty obornikowe, c. edukację – upowszechnianie Kodeksu DPR;	zadanie monitorowane: właściciele i użytkownicy gruntów, gospodarstwa rolne, samorządy, ODR	niedostateczna świadomość zagrożeń dla wód, wynikających ze sposobu użytkowania gruntów w zlewniach, niedobory środków finansowych
						33	Zachowanie wielkości i dynamiki przepływu wód, w tym utrzymanie i regulacja rzek – z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczych i gospodarczych	zadanie monitorowane: RZGW Gdańsk i Warszawa, ŻZMiUW, ZMiUW w Olsztynie, spółki wodne, właściciele gruntów	Opóźnienia w zatwierdzaniu planów utrzymania wód, niedobory środków finansowych
						34	Wdrażanie działań zapisanych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy oraz w programie wodno-środowiskowym kraju;	zadanie monitorowane: ŻZMiUW, ZMiUW Olsztyn, samorządy lokalne, właściciele nieruchomości, WIOŚ	Opóźnienia w zatwierdzeniu APGWD, niedobory środków finansowych
					X. Utrzymanie dobrego stanu ilościowego i chemicznego wód podziemnych	35	Ochrona słabo izolowanych stref ujęć wód oraz ich właściwe użytkowanie,	zadanie monitorowane: właściciele ujęć, RZGW, organa właściwe do wydawania pozwoleń wodnoprawnych, właściciele i użytkownicy gruntów	długotrwałe susze, niewłaściwe użytkowanie gruntów w wyznaczonych strefach ochronnych
						36	Likwidacja nieczynnych ujęć wody;	zadanie własne: samorząd gminny zadanie monitorowane: właściciele nieczynnych ujęć wody, organa właściwe do wydawania pozwoleń wodnoprawnych, państwowa służba hydrogeologiczna	niedostateczna świadomość zagrożeń, niedobory środków finansowych

Program ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik		Kierunek interwencji	Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka	
		Nazwa (źródło danych)	Wartość						
			Bazowa (2015)						Docelowa (2020)
Ochrona przed niedoborami wody i powodziami					XI. Stosowanie instrumentów ekonomicznych w racjonalnym użytkowaniu zasobów wodnych	37	Stosowanie zasad pełnego zwrotu kosztów za korzystanie z wody;	zadanie monitorowane: przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne – operatorzy, RZGW	opóźnienia w wycenie i wprowadzeniu opłat za usługi wodne poza sektorem komunalnym i przemysłowym
						38	Wdrożenie zasad proporcjonalnej partycypacji w utrzymaniu urządzeń wodnych.	zadanie monitorowane: spółki wodne, RZGW	opóźnienia w ustalaniu wysokości kosztów utrzymania urządzeń wodnych i podziału opłat partycypacyjnych
					XII. Zwiększenie retencji w zlewniach	39	Ochrona retencji naturalnej w zlewniach (terenów podmokłych, bagien, mokradel) – wdrażanie zadań wynikających z Programu małej retencji i Planów przeciwdziałania skutkom suszy;	zadanie monitorowane: właściciele i zarządzający gruntami	niedobory środków finansowych
						40	Utrzymanie i powiększanie liczby oraz pojemności obiektów małej retencji wodnej;	zadanie monitorowane: właściciele i zarządzający gruntami	niedobory środków finansowych
						41	Utrzymanie i powiększanie liczby zbiorników przeciwpożarowych w strefach wysokiego zagrożenia pożarowego;	zadanie monitorowane: Lasy Państwowe, samorządy lokalne	niedobory środków finansowych
						42	Realizacja projektów mających na celu pokrycie zapotrzebowania na wodę rolnictwa, leśnictwa, rybactwa i przemysłu.	zadanie monitorowane: rolnicy, podmioty gospodarcze, samorządy lokalne, RDLP	długotrwałe okresy suszy, niedobory środków finansowych
						43	Wyznaczanie obszarów zalewowych tam, gdzie nie zostały wyznaczone;	zadanie monitorowane: RZGW, służby planistyczne samorządów lokalnych	niedobory środków finansowych

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik		Kierunek interwencji	Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka	
		Nazwa (źródło danych)	Wartość						
			Bazowa (2015)						Docelowa (2020)
Gospodarka wodno-ściekowa	Zapewnienie odpowiedniej ilości i jakości wody dla ludności	Długość sieci wodociągowej (km) (GUS)	302,3	≥302,3	XV. Zaopatrzenie ludności w wodę	44	Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej oraz stacji uzdatniania wody.	zadanie własne: samorząd gminny	niedobory środków finansowych
					XVI. Poprawa jakości wody przeznaczonej do spożycia	45	Doskonalenie technologii produkcji wody przeznaczonej do spożycia.	zadanie monitorowane: operatorzy stacji uzdatniania wody	niedobory środków finansowych
						46	Prowadzenie monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia.	zadanie monitorowane: Państwowa Inspekcja Sanitarna, PSS-E	brak
	Ograniczanie zużycia wody	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności ogółem (hm ³) (GUS)	445,6	≤445,6	XVII. Oszczędne gospodarowanie wodą	47	Ograniczanie zużycia wody w gospodarstwach domowych;	zadanie monitorowane: gospodarstwa domowe	niedostateczne oddziaływanie bodźców ekonomicznych i edukacji
						48	Ograniczanie strat wody w sieciach wodociągowych;	zadanie monitorowane: operator sieci, administracja budynków	awarie sieci, niedobory środków finansowych
						49	Wdrażanie rozwiązań wykorzystujących wody opadowe do lokalnego zaopatrzenia w wodę;	zadanie monitorowane: podmioty gospodarcze, rolnicy, właściciele nieruchomości	niedobory środków finansowych
						50	Prowadzenie działań edukacyjnych dotyczących potrzeby oszczędnego gospodarowania wodą.	zadanie własne: samorząd gminny zadanie monitorowane: samorząd powiatowy, ośrodki edukacji środowiskowej, szkoły, przedszkola, media, NGO i in.	niedobory środków finansowych

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik		Kierunek interwencji	Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka	
		Nazwa (źródło danych)	Wartość						
			Bazowa (2015)						Docelowa (2020)
Ochrona wód i gleb przed zanieczyszczeniem ściekami		Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków (%) (GUS)	42,2	≥42,2	XVIII. Budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych	51	Budowa systemów kanalizacji sanitarnej na terenach wiejskich, z uwzględnieniem miejscowości zwodociągowanych;	zadanie własne: samorząd gminny	opóźnienia w opracowaniu projektów, niedobory środków finansowych
		Wielkość oczyszczalni komunalnych w RLM (osoba) (GUS)	3 274	≥3 274		52	Budowa i modernizacja kanalizacji deszczowej z urządzeniami podczyszczającymi.	zadanie monitorowane: zarządy dróg	opóźnienia w opracowaniu projektów, niedobory środków finansowych
		Długość sieci kanalizacyjnej (km) (GUS)	62,0	≥62,0		XIX. Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków	53	Realizacja zadań dotyczących budowy, rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków	zadanie własne: samorząd gminny
					54		Poprawa technologii oczyszczania ścieków i podnoszenie sprawności oczyszczania (wprowadzanie BAT);	zadanie własne: samorząd gminny, ZBGKiM	niedobory środków finansowych
					55		Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.	zadanie własne: samorząd gminny	niedobory środków finansowych
								zadanie monitorowane: właściciele nieruchomości	
					XX. Monitoring postępowania z nieczystościami płynnymi na terenach nieskanalizowanych	56	Kontrola częstotliwości i sposobu pozbywania się nieczystości płynnych przez właścicieli nieruchomości oraz kontrola funkcjonowania oczyszczalni przydomowych.	zadanie własne: samorząd gminny	niedostateczne egzekwowanie obowiązków właścicieli nieruchomości przez organa kontroli

Program ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik		Kierunek interwencji	Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka	
		Nazwa (źródło danych)	Wartość						
			Bazowa (2015)						Docelowa (2020)
Zasoby geologiczne	Racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin	Przypadki nielegalnej eksploatacji kopalin (dane własne gminy)	0	0	XXI. Ochrona złóż surowców mineralnych	57	Zapobieganie nielegalnej eksploatacji kopalin.	zadanie własne: samorząd gminny	niedobory środków finansowych
								zadanie monitorowane: PIG-PIB, policja, straże	
					XXII. Efektywne gospodarowanie zasobami kopalin ze złóż	58	Racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych, z wykorzystaniem BAT;	zadanie własne: samorząd gminny	niedobory środków finansowych, niska świadomość społeczna
		zadanie monitorowane: podmioty gospodarcze, właściciele ujęć, PIGPIB							
		XXIII. Zmniejszenie uciążliwości wynikających z wydobywania kopalin	59	Uwzględnianie w procesie planowania przestrzennego ograniczeń związanych z ochroną kopalin;	zadanie własne: samorząd gminny	bariery prawne			
					60	Ograniczenie presji wywieranej na środowisko i ludność lokalną podczas prowadzenia prac geologicznych, eksploatacji i magazynowania kopalin, w tym uwzględnienie zmian klimatu (wpływu silnych wiatrów, susz, nawałnych opadów);	zadanie monitorowane: podmioty gospodarcze	niedobory środków finansowych, niska świadomość społeczna	
							61	Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.	zadanie monitorowane: podmioty gospodarcze

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik		Kierunek interwencji	Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka	
		Nazwa (źródło danych)	Wartość						
			Bazowa (2015)						Docelowa (2020)
Gleby	Ochrona gleb	Udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych (% powierzchni użytków rolnych) (WIOŚ)	31	<31	XXIV. Zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi	62	Upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej oraz doskonalenie doradztwa rolniczego;	zadanie monitorowane: ODR, OSChR, ARiMR, NGO	niedobory środków finansowych
						63	Przeciwdziałanie erozji gleb poprzez wprowadzanie trwałej pokrywy roślinnej oraz stosowanie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych;	zadanie monitorowane: właściciele i użytkownicy gruntów, ARiMR	niedobory środków finansowych
						64	Zapobieganie ruchom masowym ziemi i ich skutkom;	zadanie monitorowane: właściciele gruntów	niedobory środków finansowych
						65	Przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogeniczne, w szczególności zapobieganie dewastacji gleb hydrogenicznych.	zadanie monitorowane: właściciele i użytkownicy gruntów, ARiMR, ODR, PK	niedobory środków finansowych, niska świadomość społeczna
						66	Promocja rolnictwa ekologicznego i rolnictwa integrowanego.	zadanie monitorowane: właściciele i użytkownicy gruntów, ARiMR, ODR, NGO	niedobory środków finansowych
						67	Promocja właściwego gospodarowania na obszarach rolnych, wsparcie technologiczne gospodarstw oraz doradztwo technologiczne uwzględniające aspekty dostosowania produkcji rolnej do zmieniających się warunków klimatycznych.	zadanie monitorowane: ARiMR, ODR, ośrodki edukacyjne,	niedobory środków finansowych
					XXV. Remediacja terenów zanieczyszczonych oraz rekultywacja terenów zdegradowanych	68	Działania naprawcze w przypadku zaistnienia szkód na powierzchni ziemi	zadanie monitorowane: sprawcy szkód, samorządy władające gruntami, właściciele gruntów, instytuty badawcze, RDOŚ, WIOŚ, WFOŚiGW	niedobory środków finansowych, niska świadomość społeczna

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik		Kierunek interwencji	Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka		
		Nazwa (źródło danych)	Wartość							
			Bazowa (2015)						Docelowa (2020)	
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Zapobieganie powstawaniu odpadów	Odpady zebrane selektywnie i wyselekcjonowane z suchej frakcji odpadów (tony) (Sprawozdanie gminy)	298	>298	XXVI. Minimalizacja ilości wytworzonych odpadów	-	Zgodnie z WPGO	Zgodnie z WPGO	niedobory środków finansowych, niska świadomość społeczna	
	Zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu i zmiana ich zachowań									
	Dalszy rozwój systemu selektywnego zbierania odpadów, w tym odpadów biodegradowalnych i odpadów niebezpiecznych	Poziom masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r. (%) (Sprawozdanie gminy)	Nie osiągnięty	≤35	XXVII. Odzysk surowców i recykling	69	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy	zadanie własne: samorząd gminny	zadanie monitorowane: właściciele wyrobów	niedobory środków finansowych
	Zmniejszenie ilości kierowanych na składowiska odpadów – składowanie powinno zostać ograniczone do odpadów resztkowych									
	Remediacja terenów zanieczyszczonych oraz rekultywacja terenów zdegradowanych									
				XXVIII. Unieszkodliwianie odpadów komunalnych i pozostałych	70	Edukacja w zakresie gospodarki odpadami, promowanie selektywnej zbiórki odpadów, informowanie o zasadach działania systemu zbiórki odpadów, propagowanie idei zapobiegania powstawaniu odpadów (zmiana nawyków konsumenckich), itp.	zadanie własne: samorząd gminny	brak		
				XXIX. Zapobieganie zanieczyszczeniu powierzchni ziemi					zadanie monitorowane: samorząd powiatowy, ośrodki edukacji środowiskowej, szkoły, przedszkola, media, NGO i in.	

Program ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik		Kierunek interwencji	Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka	
		Nazwa (źródło danych)	Wartość						
			Bazowa (2015)						Docelowa (2020)
Zasoby przyrodnicze	Ochrona obszarów i obiektów o szczególnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych	Powierzchnia obiektów i obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych ogółem (ha) GUS	4 571,1	≥4 571,1	XXX. Rozwój i weryfikacja obszarowych form ochrony przyrody i krajobrazu	71	Weryfikacja granic, celów i przedmiotów ochrony w powołanych formach ochrony przyrody.	zadanie monitorowane: RDOŚ– zgodnie z kompetencjami określonymi w ustawie o ochronie przyrody	brak precyzyjnej metodyki waloryzacji krajobrazów oraz kadr i środków finansowych do opracowania audytu
						72	Aktualizacja dokumentów planistycznych gminy, z uwzględnieniem lokalizacji krajobrazów priorytetowych i zasad ich zagospodarowania.	zadanie własne: samorząd gminny	opóźnienie wykonania audytu krajobrazowego województwa i wynikająca stąd konieczność przesunięcia realizacji zadania
		Liczba pomników przyrody ogółem (szt.) GUS	62	≥62	XXXI. Zachowanie obiektów o szczególnych walorach przyrodniczych	73	Zapewnienie ochrony tworów przyrody ożywionej i nieożywionej o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej – pomników przyrody.	zadanie własne: samorząd gminny	brak inicjatyw rad gmin w zakresie ustanawiania nowych pomników przyrody, niedostateczna wiedza o ustanowionych pomnikach przyrody oraz brak monitoringu ich stanu
				XXXII. Doskonalenie planowania i realizacji zadań ochronnych	74	Realizacja zadań wyznaczonych dla zachowania lub poprawy stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz cennych gatunków roślin, zwierząt i grzybów na obszarach chronionych.	zadanie monitorowane: RDOŚ, właściciele i użytkownicy gruntów na obszarach chronionych	opóźnienia w opracowaniu i zatwierdzeniu planów zadań ochronnych, niedobory środków finansowych	
Zapewnienie spójności przestrzeni przyrodniczej województwa i powiatu			XXXIII. Zachowanie ciągłości terytorialnej i spójności ekologicznej przestrzeni przyrodniczej i zapobieganie jej fragmentacji	75	Utrzymanie i rozwijanie zielonej infrastruktury na terenach nieleśnych, w tym przydrożnych alei i szpalerów drzew oraz ochrona i renaturyzacja zbiorowisk roślinnych towarzyszących ciekom wodnym, otaczających zbiorniki wodne i obszary podmokłe;	zadanie monitorowane: właściciele i użytkownicy gruntów	niezgodne z prawem działania eliminujące lub degradujące elementy zielonej infrastruktury (zadrzewienia, oczka wodne i in.)		

Program ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik		Kierunek interwencji	Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka	
		Nazwa (źródło danych)	Wartość						
			Bazowa (2015)						Docelowa (2020)
Doskonalenie trwale zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej		Poziom lesistości (%) (GUS)	18,9	≥18,9	XXXIV. Utrzymanie, powiększanie i ochrona zasobów leśnych oraz gruntów zadrzewionych i zakrzewionych	76	Aktualizacja planów urządzenia lasów, w celu zapewnienia racjonalnego użytkowania zasobów leśnych Lasów Państwowych;	zadanie monitorowane: nadleśnictwa Lasów Państwowych	niewzględnianie części potrzeb ochrony przyrody i środowiska w planach zarządzania lasu
		Powierzchnia lasów (ha) (GUS)	8 266,60	≥8 266,60		77	Uzupełnianie i aktualizacja planów urządzenia lasów niebędących w zarządzie Lasów Państwowych;	zadanie monitorowane: właściciele lasów	niedobory środków finansowych
						78	Realizacja zadań wynikających z planów urządzenia lasu, programów ochrony przyrody nadleśnictw;	zadanie monitorowane: Lasy Państwowe	brak
						79	Utrzymanie i powiększanie powierzchni gruntów zadrzewionych i zakrzewionych	zadanie monitorowane: właściciele i użytkownicy gruntów	niedobory środków finansowych
						80	Prowadzenie racjonalnej gospodarki łowieckiej;	zadanie monitorowane: Lasy Państwowe, koła łowieckie	niepełne wykonywanie planów łowieckich
						81	Wzmacnianie i rozwijanie publicznych funkcji lasów, w szczególności w zakresie edukacji i turystyki, z uwzględnieniem potrzeb ochrony przyrody;	zadanie monitorowane: właściciele i administratorzy lasów publicznych	niedobór środków finansowych, niewłaściwa ocena zagrożeń dla przyrody wynikających ze wzrostu antropopresji
						82	Ochrona i restytucja elementów rodzimej przyrody, w tym realizacja programów czynnej ochrony gatunków zagrożonych wyginieciem;	zadanie monitorowane: Lasy Państwowe, podmioty realizujące działania ochronne	pogorszenie warunków siedliskowych, oddziaływanie czynników biotycznych wpływających negatywnie na stan populacji, różne formy antropopresji

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik		Kierunek interwencji	Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka	
		Nazwa (źródło danych)	Wartość						
			Bazowa (2015)						Docelowa (2020)
Ograniczanie zagrożeń dla rodzimej przyrody	-	-	-	XXXV. Ograniczanie inwazji obcych gatunków	83	Ograniczanie liczebności i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się gatunków zagrażających rodzimej przyrodzie lub powodujących znaczne straty gospodarcze.	zadanie monitorowane: RDOS, właściciele i użytkownicy gruntów	nieświadomość zagrożeń, niedobory środków finansowych	
						Ochrona różnorodności biologicznej w rolnictwie i na terenach zurbanizowanych	-	-	XXXVI. Zrównoważone użytkowanie gruntów rolnych i rozwój zielonej infrastruktury na terenach zurbanizowanych
85	Utrzymanie ekstensywnego użytkowania cennych przyrodniczo łąk i pastwisk;	zadanie monitorowane: właściciele i użytkownicy łąk i pastwisk	zaprzeszczenie użytkowania lub intensyfikacja produkcji (nawożenie, podsiewanie etc.)						
86	Powstrzymanie sukcesji ekologicznej i ograniczanie zalesień użytków rolnych o wysokiej wartości przyrodniczej;	zadanie monitorowane: Lasy Państwowe, właściciele i użytkownicy gruntów	zaprzeszczenie użytkowania rolniczego						
87	Zachowanie i odtwarzanie śródpolnych remiz, zadrzewień, zakrzaczeń i małych zbiorników wodnych;	zadanie monitorowane: właściciele i użytkownicy gruntów	niedostateczna świadomość znaczenia zielonej infrastruktury w przyrodzie, krajobrazie i gospodarce						
88	Upowszechnianie wiedzy i promocja proekologicznych form gospodarowania, upowszechnianie Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych;	zadanie monitorowane: ODR, ośrodki edukacyjne	niedobory kadrowe, niedobory środków finansowych						

Program ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik		Kierunek interwencji	Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka	
		Nazwa (źródło danych)	Wartość						
			Bazowa (2015)						Docelowa (2020)
	Włączanie społeczeństwa do działań na rzecz ochrony przyrody	-	-	XXXVII. Podniesienie poziomu wiedzy oraz wzrost aktywności społeczeństwa w zakresie działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej	89	Wspieranie inicjatyw społecznych, w tym wolontariatu, na rzecz ochrony przyrody.	zadanie monitorowane: Lasy Państwowe, samorządy lokalne	brak inicjatyw w zakresie organizowania wolontariatu, niedobory środków finansowych	
							zadanie własne: samorząd gminny	niedobory środków finansowych	
					90	Prowadzenie edukacji ekologicznej.	zadanie monitorowane: samorząd powiatowy, szkoły, ośrodki edukacji ekologicznej		
Zagrożenia poważnymi awariami	Ograniczanie zagrożeń poważnymi awariami i minimalizacja ich skutków	Liczba przypadków wystąpienia poważnych awarii (odpowiadających definicji zawartej w art. 3 pkt 23 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska) (PMŚ, WIOŚ)	0	0	XXXVIII. Ograniczanie zagrożeń poważnymi awariami	91	Propagowanie standardów prawidłowych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych i wypadków z udziałem pojazdów przewożących towary niebezpieczne.	zadanie własne: samorząd gminny	niedobory środków finansowych
								zadanie monitorowane: WIOŚ, PSP, ośrodki edukacyjne	
					XXXIX. Minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia poważnej awarii	92	Doposażenie wyspecjalizowanych jednostek w sprzęt do wykrywania i lokalizacji awarii, likwidacji oraz analizy skutków tych awarii	zadanie monitorowane: PSP, OSP, WFOŚiGW	niedobory środków finansowych, brak odpowiednich programów

Załącznik 2. Harmonogram realizacji zadań własnych wraz z ich finansowaniem

Obszar interwencji	Kierunek interwencji	Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji	Szacunkowe koszty				Źródło finansowania
						2017	2018	2019	2020	
Ochrona klimatu i jakości powietrza	I. Zmniejszanie emisji zanieczyszczeń do atmosfery	4	Ograniczanie występowania „niskiej emisji” m.in. poprzez: wymianę starych kotłów małej mocy oraz pieców na jeden z systemów proekologicznych.	Samorząd gminy	2017-2020	x	x	x	x	budżet gminy, WFOŚiGW
		5	Kampanie edukacyjne w zakresie ekozachowań: prawidłowego spalania paliw stałych, w tym węgla kamiennego i drewna w kotłach i kominkach, skutków spalania odpadów w urządzeniach do tego nieprzystosowanych, ekojazdy.	Samorząd gminy	2017-2020	x	x	x	x	budżet gminy, WFOŚiGW
		6	Budowa, przebudowa i modernizacja dróg							
		6.1	Przebudowa drogi w Bezledach	Samorząd gminy	2017	1 248 630,30				budżet gminy, budżet powiatu
		7	Budowa tras rowerowych	Samorząd gminy	2019-2020			x	x	budżet gminy
	III. Doskonalenie systemu planowania, monitoringu i edukacji	13	Edukacja społeczeństwa w zakresie odnawialnych źródeł energii, z uwzględnieniem działań adaptacyjnych do zmian klimatu;	Samorząd gminy	2017-2020	x	x	x	x	budżet gminy, WFOŚiGW
		14	Tworzenie mechanizmów kontrolowania źródeł „niskiej emisji”;	Samorząd gminy	2017-2020	bezkosztowo	bezkosztowo	bezkosztowo	bezkosztowo	-
		15	Upowszechnianie wiedzy na temat mechanizmów finansowych sprzyjających poprawie jakości powietrza	Samorząd gminy	2017-2020	x	x	x	x	budżet gminy, WFOŚiGW
		16	Akcje informacyjne uświadamiające mieszkańcom zagrożenia dla zdrowia, związane z zanieczyszczeniem powietrza;	Samorząd gminy	2017-2020	x	x	x	x	budżet gminy, WFOŚiGW

Program ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce

Obszar interwencji	Kierunek interwencji	Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji	Szacunkowe koszty				Źródło finansowania
						2017	2018	2019	2020	
	IV. Zmniejszanie zapotrzebowania na energię	17	Stosowanie energooszczędnych technologii w gospodarce, dokonywanie termomodernizacji budynków, wprowadzanie nowoczesnych systemów grzewczych w domach jednorodzinnych, zmniejszanie strat energii w systemach przesyłowych (elektroenergetycznych i ciepłych).							
		17.1	Termomodernizacja obiektów SP Bezledy, SP Galiny, SP Sokolnica, SP Wojciechy, SP Żydowo, Gim Bezledy, Gim. Kinkajmy - wykonanie audytu	Samorząd gminy	2017-2020	29 000,00	x	x	x	budżet gminy, RPO W-M
		18	Rozbudowa energooszczędnych systemów oświetlenia dróg publicznych;	Samorząd gminy	2017-2020	x	x	x	x	budżet gminy
		21	Prowadzenie edukacji upowszechniającej wiedzę nt. możliwości zmniejszania zapotrzebowania na energię w gospodarstwach domowych.	Samorząd gminy	2017-2020	x	x	x	x	budżet gminy, WFOŚiGW
	VI. Ograniczanie zagrożeń i adaptacja do zmian klimatu	25	Edukacja i zwiększanie świadomości w zakresie: zmian klimatu i sposobów minimalizowania ich skutków, wpływu inwazyjnych gatunków obcych oraz znaczenia i konieczności oszczędzania zasobów, w szczególności wody.	Samorząd gminy	2017-2020	x	x	x	x	budżet gminy, WFOŚiGW
Zagrożenia hałasem	VII. Ograniczanie hałasu	25	Uwzględnianie w planowaniu przestrzennym ochrony przed hałasem, stosownie do wymogów ustawy <i>Prawo ochrony środowiska</i> , między innymi poprzez właściwe kształtowanie przestrzeni urbanistycznej	Samorząd gminy	2017-2020	bezkosztowo	bezkosztowo	bezkosztowo	bezkosztowo	-
		29	Budowa tras rowerowych;	Samorząd gminy	2019-2020			x	x	budżet gminy – tożsame z zad. 7
Pola elektromagnetyczne	VIII. Ograniczenie oddziaływania pól elektromagnetycznych	30	Uwzględnienie zagrożenia promieniowaniem elektromagnetycznym w planach zagospodarowania przestrzennego.	Samorząd gminy	2017-2020	bezkosztowo	bezkosztowo	bezkosztowo	bezkosztowo	-

Program ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce

Obszar interwencji	Kierunek interwencji	Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji	Szacunkowe koszty				Źródło finansowania
						2017	2018	2019	2020	
Gospodarowanie wodami	X. Utrzymanie dobrego stanu ilościowego i chemicznego wód podziemnych	36	Likwidacja nieczynnych ujęć wody;							
		36.1	Likwidacja wyłączonych z eksploatacji studni głębinowych	ZBGKiM	2017	40 500,00				ZBGKiM
Gospodarka wodno-ściekowa	XV. Zaopatrzenie ludności w wodę	44	Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej oraz stacji uzdatniania wody.	Samorząd gminy	2017-2020					
		44.1	Rozbudowa sieci wodociągowej w Galinach	ZBGKiM	2017	45 000,00				ZBGKiM
		44.2	Budowa stacji uzdatniania wody w Łabędniku	Samorząd gminy	2019-2020			32 000,00	1 000 000,00	budżet gminy
		44.3	Budowa sieci wodociągowej Galinki-Gromki z wyłączeniem SUW w Gromkach - dokumentacja projektowa + budowa	ZBGKiM Samorząd gminy	2017	391 500,00				ZBGKiM Budżet gminy
		44.4	Budowa sieci wodociągowej Łabędnik-Maszewy z przebudową sieci wodociągowej w Łabędniku.	Samorząd gminy	2019			600 000,00		budżet gminy
		44.5	Budowa sieci wodociągowej z Łabędnika do m. Sokolnica, Spurgle, Gruda Kosy - zabudowa mieszkaniowa z wyłączeniem SUW w Sokolnicy i Maszewach	ZBGKiM Samorząd gminy	2019-2020	391 500,00		300 000,00	198 000,00	ZBGKiM Budżet gminy
		44.6	Budowa stacji podnoszenia ciśnienia na sieci w Wawrzynach - z rozbudową sieci wodociągowej	Samorząd gminy	2017	75 000,00				budżet gminy
	XVII. Oszczędne gospodarowanie wodą	50	Prowadzenie działań edukacyjnych dotyczących potrzeby oszczędnego gospodarowania wodą.	Samorząd gminy	2017-2020	x	x	x	x	budżet gminy, WFOŚiGW
	XVIII. Budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych	51	Budowa systemów kanalizacji sanitarnej na terenach wiejskich, z uwzględnieniem miejscowości zwodociągowanych;							
		51.1	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Gminie Bartoszyce - obszar C	ZBGKiM Samorząd gminy	2017-2018	1 900 000,00	1 600 000,00			ZBGKiM Budżet gminy
		51.2	Budowa kanalizacji sanitarnej grawitacyjno-tłocznej Kosy-Kinkajmy, etap II Kosy-Maszewy	Samorząd gminy	2017	800 000,00				budżet gminy
		51.3	Budowa kanalizacji sanitarnej w Bezledach	Samorząd gminy	2017-2019	18 176,00		534 500,00		budżet gminy
		51.4	Budowa kanalizacji sanitarnej w Łabędniku	Samorząd gminy	2019-2020	18 176,00		182 000,00	748 000,00	budżet gminy

Program ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce

Obszar interwencji	Kierunek interwencji	Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji	Szacunkowe koszty				Źródło finansowania
						2017	2018	2019	2020	
		51.5	Kanalizacja sanitarna grawitacyjno-tłoczna-Dąbrowa -Bartoszyce	ZBGKiM	2017	760 000,00				ZBGKiM
	XIX. Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków	53	Realizacja zadań dotyczących budowy, rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków	Samorząd gminy	2017-2020	x	x	x	x	budżet gminy
		54	Poprawa technologii oczyszczania ścieków i podnoszenie sprawności oczyszczania (wprowadzanie BAT);	Samorząd gminy, ZBGKiM	2017-2020	x	x	x	x	budżet gminy
	XX. Monitoring postępowania z nieczystościami płynnymi na terenach nieskanalizowanych	56	Kontrola częstotliwości i sposobu pozbywania się nieczystości płynnych przez właścicieli nieruchomości oraz kontrola funkcjonowania oczyszczalni przydomowych.	Samorząd gminy	2017-2020	bezkosztowo	bezkosztowo	bezkosztowo	bezkosztowo	-
Zasoby geologiczne	XXI. Ochrona złóż surowców mineralnych	57	Zapobieganie nielegalnej eksploatacji kopalni.	Samorząd gminy	2017-2020	bezkosztowo	bezkosztowo	bezkosztowo	bezkosztowo	-
	XXII. Efektywne gospodarowanie zasobami kopalni ze złóż	58	Racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych, z wykorzystaniem BAT;	Samorząd gminy	2017-2020	x	x	x	x	budżet gminy
	XXIII. Zmniejszenie uciążliwości wynikających z wydobywania kopalni	59	Uwzględnianie w procesie planowania przestrzennego ograniczeń związanych z ochroną kopalni;	Samorząd gminy	2017-2020	bezkosztowo	bezkosztowo	bezkosztowo	bezkosztowo	-
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Wszystkie kierunki interwencji		Zadania zgodne z WPGO							
		69	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy	Samorząd gminy	2017-2020	x	x	x	x	budżet gminy, WFOŚiGW
		70	Edukacja w zakresie gospodarki odpadami, promowanie selektywnej zbiórki odpadów, informowanie o zasadach działania systemu zbiórki odpadów, propagowanie idei zapobiegania powstawaniu odpadów (zmiana nawyków konsumenckich), itp.	Samorząd gminy	2017-2020	x	x	x	x	budżet gminy, WFOŚiGW

Program ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce

Obszar interwencji	Kierunek interwencji	Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji	Szacunkowe koszty				Źródło finansowania
						2017	2018	2019	2020	
Zasoby przyrodnicze	XXX. Rozwój i weryfikacja obszarowych form ochrony przyrody i krajobrazu	72	Aktualizacja dokumentów planistycznych gminy, z uwzględnieniem lokalizacji krajobrazów priorytetowych i zasad ich zagospodarowania.	Samorząd gminy	2017-2020	bezkosztowo	bezkosztowo	bezkosztowo	bezkosztowo	-
	XXXI. Zachowanie obiektów o szczególnych walorach przyrodniczych	73	Zapewnienie ochrony tworów przyrody ożywionej i nieożywionej o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej – pomników przyrody.	Samorząd gminy	2017-2020	bezkosztowo	bezkosztowo	bezkosztowo	bezkosztowo	-
	XXXVII. Podniesienie poziomu wiedzy oraz wzrost aktywności społeczeństwa w zakresie działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej	90	Prowadzenie edukacji ekologicznej.	Samorząd gminy	2017-2020	x	x	x	x	budżet gminy, WFOŚiGW
Zagrożenia poważnymi awariami	XXXVIII. Ograniczanie zagrożeń poważnymi awariami	91	Propagowanie standardów prawidłowych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych i wypadków z udziałem pojazdów przewożących towary niebezpieczne.	Samorząd gminy	2017-2020	x	x	x	x	budżet gminy, WFOŚiGW
RAZEM					-	5 307 806,30	1 600 000,00	1 648 500,00	1 946 000,00	

Załącznik 3. Harmonogram realizacji zadań monitorowanych wraz z ich finansowaniem

Obszar interwencji	Kierunek interwencji	Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji	Szacunkowe koszty				Źródło finansowania
						2017	2018	2019	2020	
Ochrona klimatu i jakości powietrza	I. Zmniejszanie emisji zanieczyszczeń do atmosfery	6	Budowa, przebudowa i modernizacja dróg	Zarządcy dróg	2017-2020	x	x	x	x	brak danych
		6.1	Przebudowa drogi powiatowej nr 1400N na odcinku Galiny -Kosy na dl. 4 km wraz z budową zatok autobusowych w m -sc.Galiny i Kosy	Starostwo Powiatowe, Zarząd Dróg Powiatowych	2017-2019	2 963 922,29				budżet powiatu
		7	Budowa tras rowerowych	Zarządcy dróg	2017-2020	x	x	x	x	brak danych
	II. Wzrost wykorzystania OZE w bilansie	8	Wspieranie rozwoju energetyki odnawialnej z uwzględnieniem wymogów ochrony przyrody, w tym krajobrazu;	firmy doradztwa energetycznego, ośrodki edukacyjne, przedsiębiorcy	2017-2020	x	x	x	x	brak danych
		9	Rozwój biogazowni rolniczych;	rolnicy, przedsiębiorcy	2019-2020		x	x	x	brak danych
		10	Rozwój mikroinstalacji (energetyki prosumenckiej) oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii;	Właściciele nieruchomości	2017-2020		x	x	x	brak danych
		11	Stosowanie w gospodarstwach indywidualnych rozwiązań grzewczych przyjaznych środowisku (układy solarne, pompy ciepła);	Właściciele nieruchomości	2017-2020		x	x	x	brak danych
	12	Rozwój instalacji wykorzystujących biomasę (z wykluczeniem współspalania z węglem), wykorzystujących uprawy energetyczne oraz lokalne bioodpady rolnicze.	Właściciele kotłowni	2017-2020	x	x	x	x	brak danych	
	III. Doskonalenie systemu planowania, monitoringu i edukacji	13	Edukacja społeczeństwa w zakresie odnawialnych źródeł energii, z uwzględnieniem działań adaptacyjnych do zmian klimatu;	Samorząd powiatowy	2017-2020	x	x	x	x	budżet powiatu, WFOŚiGW
		15	Upowszechnianie wiedzy na temat mechanizmów finansowych sprzyjających poprawie jakości powietrza	Samorząd powiatowy	2017-2020	x	x	x	x	budżet powiatu, WFOŚiGW
		16	Akcje informacyjne uświadamiające mieszkańcom zagrożenia dla zdrowia, związane z zanieczyszczeniem powietrza;	Samorząd powiatowy	2017-2020	x	x	x	x	budżet powiatu, WFOŚiGW

Program ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce

Obszar interwencji	Kierunek interwencji	Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji	Szacunkowe koszty				Źródło finansowania
						2017	2018	2019	2020	
IV. Zmniejszanie zapotrzebowania na energię		17	Stosowanie energooszczędnych technologii w gospodarce, dokonywanie termomodernizacji budynków, wprowadzanie nowoczesnych systemów grzewczych w domach jednorodzinnych, zmniejszanie strat energii w systemach przesyłowych (elektroenergetycznych i ciepłych).	Podmioty gospodarcze, właściciele i zarządzający obiektami i instalacjami, operatorzy systemów przesyłowych	2017-2020	x	x	x	x	brak danych
		18	Rozwój wysokosprawnej kogeneracji i ciepłownictwa, instalowanie wysokosprawnych urządzeń ciepłowniczych, budowa nowoczesnych sieci ciepłowniczych;	Właściciele i zarządzający obiektami i instalacjami	2017-2020	x	x	x	x	brak danych
		19	Rozbudowa energooszczędnych systemów oświetlenia dróg publicznych;	Zarządcy dróg	2017-2020	x	x	x	x	brak danych
		20	Poprawa efektywności energetycznej w transporcie;	Zarządy transportu zbiorowego, firmy transportowe	2017-2020	x	x	x	x	brak danych
		21	Prowadzenie edukacji upowszechniającej wiedzę nt. możliwości zmniejszania zapotrzebowania na energię w gospodarstwach domowych.	Samorząd powiatowy	2017-2020	x	x	x	x	budżet powiatu, WFOŚiGW
V. Zrównoważony rozwój energetyczny gminy		22	Podnoszenie świadomości ekologicznej w zakresie potrzeb oszczędnego i efektywnego wykorzystania energii.	Ośrodki edukacyjne, NGO	2017-2020	x	x	x	x	brak danych
VI. Ograniczanie zagrożeń i adaptacja do zmian klimatu		23	Promocja właściwego gospodarowania na obszarach rolnych, wsparcie technologiczne gospodarstw oraz doradztwo technologiczne uwzględniające aspekty dostosowania budownictwa i produkcji rolnej do zmieniających się warunków klimatycznych;	ARiMR, ODR, ośrodki edukacyjne,	2017-2020	x	x	x	x	brak danych
		24	Adaptacja rolnictwa, leśnictwa i rybactwa do zmian klimatu oraz ich udział w przeciwdziałaniu tym zmianom (mitygacja);	ARiMR, LP, właściciele gruntów, rolnicy, rybacy, przedsiębiorcy	2017-2020	x	x	x	x	brak danych

Program ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce

Obszar interwencji	Kierunek interwencji	Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji	Szacunkowe koszty				Źródło finansowania
						2017	2018	2019	2020	
		25	Edukacja i zwiększanie świadomości w zakresie: zmian klimatu i sposobów minimalizowania ich skutków, wpływu inwazyjnych gatunków obcych oraz znaczenia i konieczności oszczędzania zasobów, w szczególności wody.	Samorząd powiatowy	2017-2020	x	x	x	x	budżet powiatu, WFOŚiGW
Zagrożenia hałasem	VII. Ograniczanie hałasu	27	Ograniczanie hałasu, zwłaszcza w osiedlach mieszkaniowych poprzez m.in. tworzenie stref wolnych od transportu, ograniczenie szybkości ruchu, tworzenie pasów zadrzewień;	Spółdzielnie mieszkaniowe i wspólnoty mieszkaniowe, policja	2017-2020	x	x	x	x	brak danych
		28	Wprowadzenie koniecznych zmian w inżynierii ruchu drogowego (budowa obwodnic, poprawa stanu nawierzchni ulic i dróg, zapewnienie płynności ruchu, montaż osłon przeciwdźwiękowych w miejscach występowania uciążliwości akustycznych);	Zarządcy dróg	2017-2020	x	x	x	x	brak danych – tożsame z zadaniem 6
		29	Budowa tras rowerowych	Zarządcy dróg	2017-2020	x	x	x	x	brak danych – tożsame z zad. 7
Gospodarowanie wodami	IX. Poprawa stanu/potencjału ekologicznego wód powierzchniowych	31	Ograniczanie dopływu do wód zanieczyszczeń zawartych w ściekach komunalnych i przemysłowych, m.in. poprzez realizację zadań z zakresu gospodarki wodno-ściekowej;	Podmioty gospodarcze	2017-2020	x	x	x	x	brak danych
		32	Ograniczanie dopływu do wód zanieczyszczeń ze źródeł rozproszonych i obszarowych, w szczególności poprzez: a. ochronę i odtwarzanie trwałej pokrywy roślinnej w strefie brzegowej wód, ograniczanie urbanizacji i przekształcania stref brzegowych, b. wyposażenie jak największej liczby gospodarstw rolnych w zbiorniki na gnojowicę i płyty obornikowe, c. edukację – upowszechnianie Kodeksu DPR;	właściciele i użytkownicy gruntów, gospodarstwa rolne, samorządy, ODR	2017-2020	x	x	x	x	brak danych
		33	Zachowanie wielkości i dynamiki przepływu wód, w tym utrzymanie i regulacja rzek – z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczych i gospodarczych	RZGW Gdańsk i Warszawa, ŻZMiUW, ZMiUW w Olsztynie, spółki wodne, właściciele gruntów	2017-2020	x	x	x	x	brak danych

Program ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce

Obszar interwencji	Kierunek interwencji	Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji	Szacunkowe koszty				Źródło finansowania
						2017	2018	2019	2020	
		34	Wdrażanie działań zapisanych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy oraz w programie wodno-środowiskowym kraju;	ŻZMiUW, ZMiUW Olsztyn, samorządy lokalne, właściciele nieruchomości, WIOŚ	2017-2020	x	x	x	x	brak danych
	X. Utrzymanie dobrego stanu ilościowego i chemicznego wód podziemnych	35	Ochrona słabo izolowanych stref ujęć wód oraz ich właściwe użytkowanie,	właściciele ujęć, RZGW, organa właściwe do wydawania pozwoleń wodnoprawnych, właściciele i użytkownicy gruntów	2017-2020	x	x	x	x	brak danych
		36	Likwidacja nieczynnych ujęć wody;	właściciele nieczynnych ujęć wody, organa właściwe do wydawania pozwoleń wodnoprawnych, państwowa służba hydrogeologiczna	2017-2020	x	x	x	x	brak danych
	XII. Zwiększenie retencji wód w zlewniach	39	Ochrona retencji naturalnej w zlewniach (terenów podmokłych, bagien, mokradeł) – wdrażanie zadań wynikających z Programu małej retencji i Planów przeciwdziałania skutkom suszy;	właściciele i zarządzający gruntami	2017-2020	x	x	x	x	brak danych
		40	Utrzymanie i powiększanie liczby oraz pojemności obiektów małej retencji wodnej;	właściciele i zarządzający gruntami	2017-2020	x	x	x	x	brak danych
		41	Utrzymanie i powiększanie liczby zbiorników przeciwpożarowych w strefach wysokiego zagrożenia pożarowego;	Lasy Państwowe, samorządy lokalne	2017-2020	x	x	x	x	brak danych
	XIII. Zapewnienie odpowiedniej ilości wody dla potrzeb gospodarki	42	Realizacja projektów mających na celu pokrycie zapotrzebowania na wodę rolnictwa, leśnictwa, rybactwa i przemysłu.	rolnicy, podmioty gospodarcze, samorządy lokalne, RDLP	2017-2020	x	x	x	x	brak danych
	XIV. Doskonalenie planowania przestrzennego	43	Wyznaczanie obszarów zalewowych tam, gdzie nie zostały wyznaczone;	RZGW, służby planistyczne	2017-2020		x	x	x	brak danych

Program ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce

Obszar interwencji	Kierunek interwencji	Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji	Szacunkowe koszty				Źródło finansowania
						2017	2018	2019	2020	
Gospodarka wodno-ściekowa	XVI. Poprawa jakości wody przeznaczonej do spożycia	45	Doskonalenie technologii produkcji wody przeznaczonej do spożycia.	operatorzy stacji uzdatniania wody	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych
		46	Prowadzenie monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia.	Państwowa Inspekcja Sanitarna, PSS-E	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych
	XVII. Oszczędne gospodarowanie wodą	47	Ograniczanie zużycia wody w gospodarstwach domowych;	gospodarstwa domowe	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych
		48	Ograniczanie strat wody w sieciach wodociągowych;	operator sieci, administracje budynków	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych
		49	Wdrażanie rozwiązań wykorzystujących wody opadowe do lokalnego zaopatrzenia w wodę;	podmioty gospodarcze, rolnicy, właściciele nieruchomości	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych
		50	Prowadzenie działań edukacyjnych dotyczących potrzeby oszczędnego gospodarowania wodą.	Samorząd powiatowy	2017-2020	x	x	x	x	budżet powiatu, WFOŚiGW
	XVIII. Budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych	52	Budowa i modernizacja kanalizacji deszczowej z urządzeniami podczyszczającymi.	zadanie monitorowane: zarządy dróg	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych
	XIX. Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków	55	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	właściciele nieruchomości	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych
Zasoby geologiczne	XXIII. Zmniejszenie uciążliwości wynikających z wydobywania kopalin	60	Ograniczenie presji wywieranej na środowisko i ludność lokalną podczas prowadzenia prac geologicznych, eksploatacji i magazynowania kopalin, w tym uwzględnienie zmian klimatu (wpływu silnych wiatrów, susz, nawalnych opadów);	zadanie monitorowane: podmioty gospodarcze	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych
		61	Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.	zadanie monitorowane: podmioty gospodarcze	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych

Program ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce

Obszar interwencji	Kierunek interwencji	Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji	Szacunkowe koszty				Źródło finansowania
						2017	2018	2019	2020	
Gleby	XXIV. Zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi	62	Upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej oraz doskonalenie doradztwa rolniczego;	zadanie monitorowane: ODR, OSChR, ARiMR, NGO	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych
		63	Przeciwdziałanie erozji gleb poprzez wprowadzanie trwałej pokrywy roślinnej oraz stosowanie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych;	właściciele i użytkownicy gruntów, ARiMR	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych
		64	Zapobieganie ruchom masowym ziemi i ich skutkom;	właściciele gruntów	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych
		65	Przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogeniczne, w szczególności zapobieganie dewastacji gleb hydrogenicznych.	właściciele i użytkownicy gruntów, ARiMR, ODR, PK	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych
		66	Promocja rolnictwa ekologicznego i rolnictwa integrowanego.	właściciele i użytkownicy gruntów, ARiMR, ODR, NGO	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych
		67	Promocja właściwego gospodarowania na obszarach rolnych, wsparcie technologiczne gospodarstw oraz doradztwo technologiczne uwzględniające aspekty dostosowania produkcji rolnej do zmieniających się warunków klimatyczn.	ARiMR, ODR, ośrodki edukacyjne,	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych
	XXV. Remediacja terenów zanieczyszczonych oraz rekultywacja terenów zdegradowanych	68	Działania naprawcze w przypadku zaistnienia szkód na powierzchni ziemi	sprawcy szkód, właściciele gruntów, instytuty badawcze, RDOŚ, WIOŚ, WFOŚiGW	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Wszystkie kierunki interwencji	-	Zgodnie z WPGO	-	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych
		69	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy	właściciele wyrobów	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych
		70	Edukacja w zakresie gospodarki odpadami, promowanie selektywnej zbiórki odpadów, informowanie o zasadach działania systemu zbiórki odpadów, propagowanie idei zapobiegania powstawaniu odpadów (zmiana nawyków konsumenckich), itp.	Starostwo Powiatowe	2017-2020	x	x	x	x	budżet powiatu, WFOŚiGW

Program ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce

Obszar interwencji	Kierunek interwencji	Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji	Szacunkowe koszty				Źródło finansowania
						2017	2018	2019	2020	
Zasoby przyrodnicze	XXX. Rozwój i weryfikacja obszarowych form ochrony przyrody i krajobrazu	71	Weryfikacja granic, celów i przedmiotów ochrony w powołanych formach ochrony przyrody.	zadanie monitorowane: RDOŚ– zgodnie z kompetencjami określonymi w ustawie o ochronie przyrody	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych
	XXXI. Zachowanie obiektów o szczególnych walorach przyrodniczych	73	Zapewnienie ochrony tworów przyrody ożywionej i nieożywionej o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej – pomników przyrody.	właściciele i użytkownicy gruntów	2017-2020	bezkosztowo	bezkosztowo	bezkosztowo	bezkosztowo	-
	XXXII. Doskonalenie planowania i realizacji zadań ochronnych	74	Realizacja zadań wyznaczonych dla zachowania lub poprawy stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz cennych gatunków roślin, zwierząt i grzybów na obszarach chronionych.	RDOŚ, właściciele i użytkownicy gruntów na obszarach chronionych	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych
	XXXIII. Zachowanie ciągłości terytorialnej i spójności ekologicznej przestrzeni przyrodniczej i zapobieganie jej fragmentacji	75	Utrzymanie i rozwijanie zielonej infrastruktury na terenach nieleśnych, w tym przydrożnych alei i szpalerów drzew oraz ochrona i renaturyzacja zbiorowisk roślinnych towarzyszących ciekom wodnym, otaczających zbiorniki wodne i obszary podmokłe;	właściciele i użytkownicy gruntów	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych
	XXXIV. Utrzymanie, powiększanie i ochrona zasobów leśnych oraz gruntów zadrzewionych i zakrzewionych	76	Aktualizacja planów urządzenia lasów, w celu zapewnienia racjonalnego użytkowania zasobów leśnych Lasów Państwowych;	nadleśnictwa Lasów Państwowych	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych
		77	Uzupełnianie i aktualizacja planów urządzenia lasów niebędących w zarządzie Lasów Państwowych;	właściciele lasów	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych
		78	Realizacja zadań wynikających z planów urządzenia lasu, programów ochrony przyrody nadleśnictw;	Lasy Państwowe	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych

Program ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce

Obszar interwencji	Kierunek interwencji	Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji	Szacunkowe koszty				Źródło finansowania
						2017	2018	2019	2020	
		79	Utrzymanie i powiększanie powierzchni gruntów zadrzewionych i zakrzewionych	właściciele i użytkownicy gruntów	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych
		80	Prowadzenie racjonalnej gospodarki łowieckiej;	Lasy Państwowe, koła łowieckie	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych
		81	Wzmacnianie i rozwijanie publicznych funkcji lasów, w szczególności w zakresie edukacji i turystyki, z uwzględnieniem potrzeb ochrony przyrody;	właściciele i administratorzy lasów publicznych	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych
		82	Ochrona i restytucja elementów rodzimej przyrody, w tym realizacja programów czynnej ochrony gatunków zagrożonych wyginięciem;	Lasy Państwowe, podmioty realizujące działania ochronne	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych
	XXXV. Ograniczanie inwazji obcych gatunków	83	Ograniczanie liczebności i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się gatunków zagrażających rodzimej przyrodzie lub powodujących znaczne straty gospodarcze.	RDOS, właściciele i użytkownicy gruntów	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych
	XXXVI. Zrównoważone użytkowanie gruntów rolnych i rozwój zielonej infrastruktury na terenach zurbanizowanych	84	Zrównoważone gospodarowanie gruntami (w celu ochrony gleb, wód, klimatu), ochrona cennych siedlisk przyrodniczych i zagrożonych gatunków, różnorodności krajobrazu oraz zasobów genetycznych roślin uprawnych i zwierząt gospodarskich w ramach programu rolno-środowiskowo-klimatycznego;	właściciele i użytkownicy terenów rolniczych	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych
		85	Utrzymanie ekstensywnego użytkowania cennych przyrodniczo łąk i pastwisk;	właściciele i użytkownicy łąk i pastwisk	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych
		86	Powstrzymywanie sukcesji ekologicznej i ograniczanie zalesień użytków rolnych o wysokiej wartości przyrodniczej;	Lasy Państwowe, właściciele i użytkownicy gruntów	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych
87		Zachowanie i odtwarzanie śródpolnych remiz, zadrzewień, zakrzaczeń i małych zbiorników wodnych;	właściciele i użytkownicy gruntów	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych	
	88	Upowszechnianie wiedzy i promocja proekologicznych form gospodarowania, upowszechnianie Kodeksu DPR;	ODR, ośrodki edukacyjne	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych	

Program ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce

Obszar interwencji	Kierunek interwencji	Nr zadania	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji	Szacunkowe koszty				Źródło finansowania
						2017	2018	2019	2020	
	XXXVII. Podniesienie poziomu wiedzy oraz wzrost aktywności społeczeństwa w zakresie działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej	89	Wspieranie inicjatyw społecznych, w tym wolontariatu, na rzecz ochrony przyrody.	Lasy Państwowe	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych
		90	Prowadzenie edukacji ekologicznej.	Starostwo Powiatowe	2017-2020	x	x	x	x	budżet powiatu, WFOŚiGW
Zagrożenia poważnymi awariami	XXXVIII. Ograniczenie zagrożeń poważnymi awariami	91	Propagowanie standardów prawidłowych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych i wypadków z udziałem pojazdów przewożących towary niebezpieczne.	właściciele instalacji, WIOŚ, PSP, ośrodki edukacyjne	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych
		92	Doposażenie wyspecjalizowanych jednostek w sprzęt do wykrywania i lokalizacji awarii, likwidacji oraz analizy skutków tych awarii	PSP, OSP, WFOŚiGW	2017-2020	x	x	x	x	Brak danych

Załącznik 4. Zgodność POŚ z kierunkami interwencji i działaniami celów środowiskowych wybranych dokumentów strategicznych

Dokument strategiczny	Cel środowiskowy	Kierunek interwencji, działanie	Ocena zgodności
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności	Cel 7 – Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska	Modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne	spójne
		Modernizacja sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczych	zgodne
		Realizacja programu inteligentnych sieci w elektroenergetyce	niesprzeczne
		Wzmocnienie roli odbiorców finalnych w zarządzaniu zużyciem energii	zgodne
		Stworzenie zachęt przyspieszających rozwój zielonej gospodarki	niesprzeczne
		Zwiększenie poziomu ochrony środowiska	zgodne
	Cel 8 – Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych	Rewitalizacja obszarów problemowych w miastach	spójne
		Stworzenie warunków sprzyjających tworzeniu pozarolniczych miejsc pracy na wsi i zwiększaniu mobilności zawodowej na linii obszary wiejskie - miasta	niesprzeczne
		Zrównoważony wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego zapewniający bezpieczeństwo żywnościowe oraz stymulujący wzrost pozarolniczego zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich	niesprzeczne
		Wprowadzenie rozwiązań prawnoorganizacyjnych stymulujących rozwój miast	niesprzeczne
	Cel 9 – Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski	Udrożnienie obszarów miejskich i metropolitalnych poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego	niesprzeczne
Strategia Rozwoju Kraju 2020 I. Sprawne i efektywne państwo	Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela	I.3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa obywatela	spójne
Strategia Rozwoju Kraju 2020 II. Konkurencyjna gospodarka	Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko	II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami	zgodne
		II.6.2. Poprawa efektywności energetycznej	spójne
		II.6.4. Poprawa stanu środowiska	zgodne
		II.6.5. Adaptacja do zmian klimatu	zgodne
Strategia Rozwoju Kraju 2020 III. Spójność społeczna i terytorialna	Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych	III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmocnienia potencjału obszarów wiejskich	niesprzeczne
		III.3.4. Zwiększenie spójności terytorialnej	niesprzeczne
Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko”	Cel 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska	Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin	zgodne
		Gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody	zgodne
		Zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjna gospodarka leśna	zgodne
		Uporządkowanie zarządzania przestrzenią	zgodne
	Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię	Lepsze wykorzystanie krajowych zasobów energii	zgodne
		Poprawa efektywności energetycznej	zgodne
		Wzrost znaczenia rozproszonych, odnawialnych źródeł energii	zgodne
		Rozwój energetyczny obszarów podmiejskich i wiejskich	zgodne

Dokument strategiczny	Cel środowiskowy	Kierunek interwencji, działanie	Ocena zgodności
	Cel 3. Poprawa stanu środowiska	Rozwój systemu zaopatrywania nowej generacji pojazdów wykorzystujących paliwa alternatywne	niesprzeczne
		Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki	zgodne
		Racjonalne gospodarowanie odpadami, w tym wykorzystanie ich na cele energetyczne	zgodne
		Ochrona powietrza, w tym ograniczenie oddziaływania energetyki	zgodne
		Wspieranie nowych i promocja polskich technologii energetycznych i środowiskowych	niesprzeczne
		Promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy	zgodne
Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”	Cel 3: Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców	Tworzenie warunków dla rozwoju zrównoważonej produkcji i konsumpcji oraz zrównoważonej polityki przemysłowej	niesprzeczne
		Podnoszenie społecznej świadomości i poziomu wiedzy na temat wyzwań zrównoważonego rozwoju i zmian klimatu	zgodne
		Poprawa efektywności energetycznej i materiałowej przedsięwzięć architektoniczno-budowlanych oraz istniejących zasobów	zgodne
Strategia rozwoju transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku)	Cel strategiczny 1. Stworzenie Zintegrowanego systemu transportowego	Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko	zgodne
Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012–2020	Cel szczegółowy 2. Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej	Rozbudowa i modernizacja ujęć wody i sieci wodociągowej	zgodne
		Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków	zgodne
		Rozwój systemów zbiórki, odzysku i unieszkodliwiania odpadów	zgodne
		Rozbudowa sieci przesyłowej i dystrybucyjnej gazu ziemnego	zgodne
		Rozbudowa i modernizacja lokalnej infrastruktury drogowej i kolejowej	zgodne
		Tworzenie powiązań lokalnej sieci drogowej z siecią dróg regionalnych, krajowych, ekspresowych i autostrad	zgodne
		Rozwój infrastruktury wodno-melioracyjnej i innej łagodzącej zagrożenia naturalne	zgodne
	Cel szczegółowy 3. Bezpieczeństwo żywnościowe	Wsparcie wytwarzania wysokiej jakości produktów rolno-spożywczych, w tym produktów wytwarzanych metodami integrowanymi, ekologicznymi oraz tradycyjnymi metodami produkcji z lokalnych surowców i zasobów oraz produktów rybnych	spójne
		Cel szczegółowy 5. Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich	Ochrona różnorodności biologicznej, w tym unikalnych ekosystemów oraz flory i fauny związanych z gospodarką rolną i rybacką
	Ochrona jakości wód, w tym racjonalna gospodarka nawozami i środkami ochrony roślin		zgodne
	Racjonalne wykorzystanie zasobów wodnych na potrzeby rolnictwa i rybactwa oraz zwiększanie retencji wodnej		zgodne
	Ochrona gleb przed erozją, zakwaszeniem, spadkiem zawartości materii organicznej i zanieczyszczeniem metalami ciężkimi		zgodne
	Rozwój wiedzy w zakresie ochrony środowiska rolniczego i różnorodności biologicznej na obszarach wiejskich i jej upowszechnianie		spójne

Dokument strategiczny	Cel środowiskowy	Kierunek interwencji, działanie	Ocena zgodności
		Zachowanie unikalnych form krajobrazu rolniczego	zgodne
		Właściwe planowanie przestrzenne	zgodne
		Racjonalna gospodarka gruntami	spójne
		Adaptacja produkcji rolnej i rybackiej do zmian klimatu	zgodne
		Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych w rolnictwie i całym łańcuchu rolnożywnościowym	spójne
		Zwiększenie sekwestracji węgla w glebie i biomasy wytwarzanej w rolnictwie	niesprzeczne
		Badania w zakresie wzajemnego oddziaływania rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa na zmiany klimatu	niesprzeczne
		Upowszechnianie wiedzy w zakresie praktyk przyjaznych klimatowi wśród konsumentów i producentów rolno-spożywczych	zgodne
		Racjonalne zwiększenie zasobów leśnych	zgodne
		Odbudowa drzewostanów po zniszczeniach spowodowanych katastrofami naturalnymi	spójne
		Zrównoważona gospodarka łowiecka służąca ochronie środowiska oraz rozwojowi rolnictwa i rybactwa	zgodne
		Wzmacnianie publicznych funkcji lasów	spójne
		Racjonalne wykorzystanie rolniczej i rybackiej przestrzeni produkcyjnej do produkcji energii ze źródeł odnawialnych	spójne
		Zwiększenie dostępności cenowej i upowszechnienie rozwiązań w zakresie odnawialnych źródeł energii wśród mieszkańców obszarów wiejskich	spójne
Strategia „Sprawne Państwo 2020”	Cel 3. Skuteczne zarządzanie i koordynacja działań rozwojowych	Zapewnienie ładu przestrzennego	spójne
	Cel 7. Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego	Usprawnienie działania struktur zarządzania kryzysowego	spójne
Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010–2020: regiony, miasta, obszary wiejskie	Cel 1. Wspomaganie wzrostu Konkurencyjności regionów	Dywersyfikacja źródeł i efektywne wykorzystanie energii oraz reagowanie na zagrożenia naturalne	zgodne
		Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego	spójne
	Cel 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych	Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe – usługi komunalne i związane z ochroną środowiska	zgodne
		Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze	spójne
		Przewycięzanie niedogodności związanych z położeniem obszarów przygranicznych, szczególnie wzdłuż zewnętrznych granic UE	niesprzeczne
Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020	Cel szczegółowy 4. Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej	Kształtowanie zdrowego stylu życia poprzez promocję zdrowia, edukację zdrowotną oraz prośrodowiskową oraz działania wspierające dostęp do zdrowej i bezpiecznej żywności	niesprzeczne
Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020	Cel szczegółowy 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego	Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz krajobrazu	spójne

Dokument strategiczny	Cel środowiskowy	Kierunek interwencji, działanie	Ocena zgodności
Polityka energetyczna Polski do 2030 roku	1. Kierunek – poprawa efektywności energetycznej	Dążenie do utrzymania zeroenergetycznego wzrostu gospodarczego, tj. rozwoju gospodarki następującego bez wzrostu zapotrzebowania na energię pierwotną	spójne
		Konsekwentne zmniejszanie energochłonności polskiej gospodarki do poziomu UE-15	spójne
	3. Kierunek – wytwarzanie i przesyłanie energii elektrycznej oraz ciepła	Zapewnienie ciągłego pokrycia zapotrzebowania na energię przy uwzględnieniu maksymalnego możliwego wykorzystania krajowych zasobów oraz przyjaznych środowisku technologii	zgodne
	5. Kierunek – rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym biopaliw	Wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii co najmniej do poziomu 15% w 2020 roku oraz dalszy wzrost tego wskaźnika w latach następnych	zgodne
		Osiągnięcie w 2020 roku 10% udziału biopaliw w rynku paliw transportowych oraz zwiększenie wykorzystania biopaliw II generacji	niesprzeczne
		Ochrona lasów przed nadmiernym eksploatowaniem, w celu pozyskiwania biomasy oraz zrównoważone wykorzystanie obszarów rolniczych na cele OZE, w tym biopaliw, tak aby nie doprowadzić do konkurencji pomiędzy energetyką odnawialną i rolnictwem oraz zachować różnorodność biologiczną	zgodne
		Zwiększenie stopnia dywersyfikacji źródeł dostaw oraz stworzenie optymalnych warunków do rozwoju energetyki rozproszonej opartej na lokalnie dostępnych surowcach	spójne
	7. Kierunek – ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko	Ograniczenie emisji CO ₂ do 2020 roku przy zachowaniu wysokiego poziomu bezpieczeństwa energetycznego	zgodne
		Ograniczenie emisji SO ₂ i NO _x oraz pyłów (w tym PM ₁₀ i PM _{2,5}) do poziomów wynikających z obecnych i projektowanych regulacji unijnych	zgodne
		Minimalizacja składowania odpadów poprzez jak najszerwsze wykorzystanie ich w gospodarce	zgodne
Zmiana struktury wytwarzania energii w kierunku technologii niskoemisyjnych		zgodne	
Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów	niesprzeczne	
	Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej	niesprzeczne	
	Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski	zgodne	
	Cel 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa	niesprzeczne	
	Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego	spójne	
Krajowy program ochrony powietrza do roku 2020 z perspektywą do roku 2030	Cel szczegółowy: osiągnięcie w możliwie krótkim czasie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji, określonych w dyrektywie 2008/50/WE i 2004/107/WE, oraz utrzymanie ich na tych obszarach, na których są dotrzymane, a w przypadku pyłu drobnego PM _{2,5} także pułapu stężenia ekspozycji oraz Krajowego Celu Redukcji Narazenia	zgodne	
	Cel szczegółowy: osiągnięcie w perspektywie do roku 2030 stężeń niektórych substancji w powietrzu na poziomach wskazanych przez WHO oraz nowych wymagań wynikających z regulacji prawnych projektowanych przepisami prawa unijnego	zgodne	

Dokument strategiczny	Cel środowiskowy	Kierunek interwencji, działanie	Ocena zgodności
Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030	Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska	Dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu	zgodne
		Dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu	spójne
		Ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu	zgodne
		Adaptacja do zmian klimatu w gospodarce przestrzennej i budownictwie	spójne
		Zapewnienie funkcjonowania skutecznego systemu ochrony zdrowia w warunkach zmian klimatu	niesprzeczne
	Cel 2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich	Stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami	spójne
		Organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu	spójne
	Cel 4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu	Monitoring stanu środowiska i systemy wczesnego ostrzegania i reagowania w kontekście zmian klimatu (miasta i obszary wiejskie)	spójne
		Miejska polityka przestrzenna uwzględniająca zmiany klimatu	niesprzeczne
	Cel 5. Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu	Promowanie innowacji na poziomie działań organizacyjnych i zarządczych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu	spójne
	Cel 6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu	Zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu	zgodne

Gmina Bartoszyce

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

dla projektu

Programu ochrony środowiska

dla Gminy Bartoszyce

do roku 2020

Olsztyn, luty 2018 r.

SPIS TREŚCI

1.	WPROWADZENIE.....	4
1.1.	PODSTAWA I CEL OPRACOWANIA.....	4
1.2.	ZAKRES OPRACOWANIA	4
1.3.	METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY.....	6
2.	PODSTAWOWE INFORMACJE O PROJEKCIE „PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY BARTOSZYCE DO ROKU 2020”	7
2.1.	ZAWARTOŚĆ PROJEKTU „PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY BARTOSZYCE DO ROKU 2020”	7
2.2.	CELE I KIERUNKI INTERWENCJI PRZYJĘTE W POŚ	7
2.3.	POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI	9
2.3.1.	<i>Powiązania z dokumentami szczebla wspólnotowego i krajowego .....</i>	<i>9</i>
2.3.2.	<i>Powiązania z dokumentami szczebla regionalnego .....</i>	<i>33</i>
2.3.3.	<i>Powiązania z dokumentami szczebla lokalnego.....</i>	<i>40</i>
3.	OCENA ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA GMINY BARTOSZYCE	41
3.1.	OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA.....	41
3.1.1.	<i>Klimat .....</i>	<i>41</i>
3.1.1.1.	Warunki klimatyczne	41
3.1.1.2.	Tendencje zmian klimatu w Polsce.....	41
3.1.1.3.	Przeciwdziałanie zmianom klimatu	42
3.1.2.	<i>Powietrze atmosferyczne .....</i>	<i>42</i>
3.1.2.1.	Jakość powietrza atmosferycznego	43
3.1.2.2.	Źródła i wielkości emisji.....	44
3.2.	ZAGROŻENIA HAŁASEM.....	46
3.3.	POLA ELEKTROMAGNETYCZNE.....	48
3.4.	GOSPODAROWANIE WODAMI	50
3.4.1.	<i>Zasoby i stan wód powierzchniowych .....</i>	<i>50</i>
3.4.2.	<i>Zasoby i stan wód podziemnych.....</i>	<i>57</i>
3.5.	GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA.....	59
3.5.1.	<i>Zużycie wody .....</i>	<i>59</i>
3.5.2.	<i>Sieć wodociągowa i kanalizacyjna .....</i>	<i>60</i>
3.5.3.	<i>Oczyszczalnie ścieków .....</i>	<i>61</i>
3.5.4.	<i>Aglomeracje z terenu gminy Bartoszyce umieszczone w AKPOŚK2015.....</i>	<i>64</i>
3.6.	ZASOBY GEOLOGICZNE	64
3.7.	GLEBY.....	65
3.8.	GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW.....	67
3.8.1.	<i>Odpady komunalne .....</i>	<i>67</i>
3.8.2.	<i>Odpady zawierające azbest.....</i>	<i>70</i>
3.8.3.	<i>Pozostałe odpady .....</i>	<i>71</i>
3.9.	ZASOBY PRZYRODNICZE	71
3.9.1.	<i>Lasy.....</i>	<i>72</i>
3.9.2.	<i>Lądowe ekosystemy nieleśne .....</i>	<i>75</i>
3.9.3.	<i>Ekosystemy wodne .....</i>	<i>76</i>
3.9.4.	<i>Formy ochrony przyrody.....</i>	<i>77</i>
3.10.	ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI	80
3.11.	ZABYTKI I DOBRA MATERIALNE	81
3.12.	STAN SANITARNO-HIGIENICZNY GMINY	81
3.12.1.	<i>Inwestycje/obiekty mogące znacząco oddziaływać na środowisko.....</i>	<i>82</i>
4.	ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA	85
4.1.	PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA	85
4.2.	ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTU POŚ, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW OBJĘTYCH OCHRONĄ	88
4.2.1.	<i>Obszary Chronionego Krajobrazu.....</i>	<i>88</i>
4.2.2.	<i>Rezerваты przyrody.....</i>	<i>91</i>

4.2.3.	<i>Użytki ekologiczne</i>	91
4.2.4.	<i>Pozostałe formy ochrony przyrody</i>	92
4.2.5.	<i>Ochrona gatunkowa</i>	92
5.	CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM WRAZ ZE SPOSOBEM ICH UWZGLĘDNIENIA W POŚ	94
5.1.	PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA PROGRAMU NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARÓW NATURA 2000	99
5.2.	ZMNIJSZENIE ODDZIAŁYWANIA NA KLIMAT	105
5.3.	PRZYSTOSOWANIE DO ZMIAN KLIMATU I ŁAGODZENIE ZMIANY KLIMATU, A TAKŻE ODPORNOŚĆ NA KLĘSKI ŻYWIOŁOWE	106
5.3.1.	<i>Identyfikacja czynników klimatycznych</i>	107
5.3.2.	<i>Klasyfikacja ryzyka dla zadań POŚ</i>	107
5.3.3.	<i>Zidentyfikowanie obszarów/elementów POŚ wrażliwych na klimat</i>	109
5.3.4.	<i>Ocena narażenia/ekspozycji na zagrożenia związane z klimatem – obecnie i w przyszłości</i>	109
5.3.5.	<i>Ocena podatności na zmiany klimatyczne – obecnie i w przyszłości dla zadań POŚ</i>	110
5.3.6.	<i>Ocena ryzyka – obecnie i w przyszłości dla zadań POŚ</i>	112
5.3.7.	<i>Wnioski – zidentyfikowanie opcji adaptacyjnych</i>	113
6.	ANALIZA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO SKUTKÓW REALIZACJI CELÓW I KIERUNKÓW INTERWENCJI POŚ	114
6.1.	PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIE REALIZACJI POŚ (W TYM ZNACZĄCE) NA POSZCZEGÓLNE KOMPONENTY ŚRODOWISKA	114
6.2.	ODDZIAŁYWANIE NA ZABYTKI	120
6.3.	ODDZIAŁYWANIE NA DOPRA MATERIAŁNE	120
6.4.	WPŁYW REALIZACJI POŚ NA STAN SANITARNO- HIGIENICZNY GMINY I ZDROWIE LUDZI.....	121
6.5.	SKUTKI DLA ŚRODOWISKA W PRZYPADKU ZANIECHANIA REALIZACJI POŚ	121
7.	ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ POTENCJALNYCH NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO	122
8.	ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE	123
9.	INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO	123
10.	INFORMACJE O PRZEWIDYWANYCH METODACH ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTU POŚ ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA	125
10.1.	ZARZĄDZANIE I MONITORING PROGRAMU	125
10.2.	OKRESOWA SPRAWOZDAWCZOŚĆ I EWALUACJA PROGRAMU	126
10.3.	WSKAŹNIKI REALIZACJI POŚ	126
11.	REKOMENDACJE I WNIOSKI, KTÓRE POWINNY ZOSTAĆ WZIĘTE POD UWAGĘ PRZY FORMUŁOWANIU KOŃCOWEJ WERSJI POŚ	128
12.	STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	128
13.	SPIS TABEL	131
14.	SPIS MAP	131
15.	SPIS RYSUNKÓW	132

1. WPROWADZENIE

1.1. Podstawa i cel opracowania

Podstawą opracowania prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu „Program ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” (zwanego dalej POŚ), jest ustawa z dnia 3 października 2008 r. – o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 r. poz. 1405 z późn. zm.). Zapisy art. 46 ustawy zobowiązują organy opracowujące projekty polityk, strategii, planów lub programów do przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji tych dokumentów.

Nadrzędnym celem niniejszej prognozy jest określenie potencjalnych skutków w środowisku, jakie może wywołać wdrożenie POŚ, jak również sformułowanie zaleceń o charakterze przeciwdziałania lub minimalizacji dla wszelkich jego negatywnych oddziaływań. Prognoza będzie stanowić wsparcie procesu decyzyjnego w trakcie realizacji inwestycji ingerujących w stan środowiska, przewidzianych do realizacji w POŚ.

Ponadto, niniejsza prognoza ma za zadanie ocenić stopień i sposób uwzględnienia zagadnień ochrony środowiska we wszystkich częściach POŚ oraz zidentyfikować potencjalne skutki środowiskowe wdrażania zadań POŚ.

1.2. Zakres opracowania

Zgodnie z art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. – o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, oraz uzgodnieniami, których organ opracowujący POŚ dokonał z Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska w Olsztynie i Warmińsko-Mazurskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym, niniejsza prognoza:

1. Zawiera:

- a) informacje o zawartości, głównych celach POŚ oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami, w tym uwzględnia i dokonuje odniesienia do:
  - wszystkich dokumentów opracowanych na potrzeby powiatu/województwa mających charakter dokumentów strategicznych uwzględniających sferę przestrzenną, ekonomiczną i społeczną,
  - wszystkich dokumentów istotnych z punktu widzenia ochrony środowiska, opracowanych na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i unijnym;
- b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,

- c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień POŚ oraz częstotliwości jej przeprowadzania – monitoring realizacji,
- d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym;
- f) oświadczenie wykonawcy prognozy o spełnieniu wymagań, o których mowa w art. 74a ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. – o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, stanowiące załącznik 1 do prognozy.

2. Określa, analizuje i ocenia:

- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji POŚ,
- b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji POŚ, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia POŚ, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;

3. Przedstawia:

- rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji POŚ, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg POŚ oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazanie napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Reasumując, niniejsza prognoza:

- stanowi ocenę projektu „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” z punktu widzenia ochrony środowiska jako całości (ocenie poddano wszystkie elementy środowiska, na które ustalenia POŚ mogą wywierać wpływ przekształcający),
- stanowi ocenę racjonalności i efektywności wykorzystania środowiska naturalnego w trakcie realizacji POŚ z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju,
- zawiera analizę zagrożeń oraz skutków, które dla środowiska mogą stanowić zaprojektowane do zrealizowania w POŚ zadania, propozycje rozwiązań, które mogą przyczynić się do zmniejszenia, ograniczenia lub eliminacji tych zagrożeń.

1.3. Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy

Prognoza oddziaływania projektu „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” została sporządzona zgodnie z wymaganiami dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko oraz przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 r. poz. 1405 z późn. zm.).

Do opracowania prognozy wykorzystano także informacje uzyskane w Urzędzie Gminy Bartoszyce, jak i dane z wizji lokalnych oraz analiz przeprowadzonych bezpośrednio w terenie. Ponadto, do opracowania prognozy wykorzystano dostępne dane literaturowe oraz dane publikowane m.in. przez następujące instytucje i organy:

- Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie,
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie (WIOŚ),
- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Olsztynie,
- Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie,
- Państwowy Instytut Geologiczny (IKAR, MIDAS),
- Centralny Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej (GEOPORTAL),
- Główny Urząd Statystyczny (GUS), zwłaszcza Bank Danych Lokalnych (BDL),
- Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Bartoszycach.

Prognozę sporządzono przy zastosowaniu: metod opisowych, analiz jakościowych opartych na danych dostępnych z państwowego monitoringu środowiska, danych literaturowych. W niniejszej prognozie analizowano oddziaływanie kierunków interwencji zaproponowanych do realizacji w ramach POŚ na poszczególne komponenty środowiska, w tym na zdrowie człowieka, z uwzględnieniem zależności między tymi komponentami.

Podstawową metodą zastosowaną przy sporządzaniu prognozy była ocena realizacji celów oparta na analizie zgodności treści POŚ z kryteriami zawartymi w obowiązujących międzynarodowych i krajowych dokumentach oraz przepisach. Dodatkowo, w opracowywaniu prognozy odnoszono się do uzgodnień dokonanych z Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska w Olsztynie oraz opinii sanitarnej wydanej przez Warmińsko-Mazurskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

Dokonano oceny wpływu projektu POŚ na poszczególne komponenty środowiska w oparciu o matrycę środowiskowych oddziaływań realizacji celów i kierunków działań. Za pomocą matrycy określono, przeanalizowano i oceniono przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na poszczególne komponenty środowiska.

2. PODSTAWOWE INFORMACJE O PROJEKCIE „PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY BARTOSZYCE DO ROKU 2020”

2.1. Zawartość projektu „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020”

Projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” (zwanego dalej POŚ) zawiera w szczególności:

- ogólną charakterystykę gminy,
- ocenę obecnego stanu środowiska w gminie z uwzględnieniem dziesięciu obszarów przyszłej interwencji:
  1. ochrona klimatu i jakości powietrza,
  2. zagrożenia hałasem,
  3. pola elektromagnetyczne,
  4. gospodarowanie wodami,
  5. gospodarka wodno-ściekowa,
  6. zasoby geologiczne,
  7. gleby,
  8. gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów,
  9. zasoby przyrodnicze,
  10. zagrożenia poważnymi awariami,
- cele, kierunki interwencji i zadania wynikające z oceny stanu środowiska oraz harmonogram rzeczowo-finansowy;
- opis systemu realizacji POŚ.

2.2. Cele i kierunki interwencji przyjęte w POŚ

Syntetyczne zestawienie celów i kierunków interwencji przypisanych poszczególnym obszarom interwencji przedstawia Tabela 1.

Tabela 1. Syntetyczne zestawienie celów i kierunków interwencji POŚ dla Gminy Bartoszyce

Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych	I. Zmniejszanie emisji zanieczyszczeń do atmosfery
		II. Wzrost wykorzystania OZE w bilansie energetycznym
		III. Doskonalenie systemu planowania, monitoringu i edukacji
		IV. Zmniejszanie zapotrzebowania na energię
		V. Zrównoważony rozwój energetyczny gminy
		VI. Ograniczanie zagrożeń i adaptacja do zmian klimatu
Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego poprzez obniżenie hałasu do poziomu obowiązujących standardów	VII. Ograniczanie hałasu
Pola elektromagnetyczne	Utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych	VIII. Ograniczenie oddziaływania pól elektromagnetycznych
Gospodarowanie wodami	Osiąganie celów środowiskowych dla wód	IX. Poprawa stanu/potencjału ekologicznego wód powierzchniowych
		X. Utrzymanie dobrego stanu ilościowego i chemicznego wód podziemnych
	Ochrona przed niedoborami wody i powodzią	XI. Stosowanie instrumentów ekonomicznych w racjonalnym użytkowaniu zasobów wodnych
		XII. Zwiększanie retencji wód w zlewniach
Gospodarka wodno-ściekowa	Zapewnienie odpowiedniej ilości i jakości wody dla ludności	XIII. Zapewnienie odpowiedniej ilości wody dla potrzeb gospodarki
		XIV. Doskonalenie planowania przestrzennego
	Ograniczanie zużycia wody	XV. Zaopatrzenie ludności w wodę
		XVI. Poprawa jakości wody przeznaczonej do spożycia
	Ochrona wód i gleb przed zanieczyszczeniem ściekami	XVII. Oszczędne gospodarowanie wodą
		XVIII. Budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych
Zasoby geologiczne	Racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin	XIX. Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków
		XX. Monitoring postępowania z nieczystościami płynnymi na terenach nieskanalizowanych
		XXI. Ochrona złóż surowców mineralnych
Gleby	Ochrona gleb	XXII. Efektywne gospodarowanie zasobami kopalin ze złóż
		XXIII. Zmniejszenie uciążliwości wynikających z wydobywania kopalin
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Utrzymanie tendencji oddzielenia wzrostu ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju wyrażonego w PKB	XXIV. Zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi
		XXV. Remediacja terenów zanieczyszczonych oraz rekultywacja terenów zdegradowanych
	Zapobieganie powstawaniu odpadów	XXVI. Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów
	Zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy i zmiana ich zachowań	XXVII. Odzysk surowców i recykling
	Zwiększenie udziału odzysku, w tym w szczególności ponownego użycia, recyklingu i energii zawartej w odpadach – odzyskiwanie energii powinno zostać ograniczone do materiałów nienadających się do recyklingu	
Dalszy rozwój systemu selektywnego zbierania odpadów, w tym odpadów biodegradowalnych i odpadów niebezpiecznych		

Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji
	Zmniejszenie ilości kierowanych na składowiska odpadów – składowanie powinno zostać ograniczone do odpadów resztkowych	XXVIII. Unieszkodliwianie odpadów komunalnych i pozostałych
	Remediacja terenów zanieczyszczonych oraz rekultywacja terenów zdegradowanych, w tym nieczynnych składowisk odpadów	XXIX. Zapobieganie zanieczyszczaniu powierzchni ziemi
Zasoby przyrodnicze	Ochrona obszarów i obiektów o szczególnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych	XXX. Rozwój i weryfikacja obszarowych form ochrony przyrody i krajobrazu
		XXXI. Zachowanie obiektów o szczególnych walorach przyrodniczych
		XXXII. Doskonalenie planowania i realizacji zadań ochronnych
	Zapewnienie spójności przestrzeni przyrodniczej województwa i powiatu	XXXIII. Zachowanie ciągłości terytorialnej i spójności ekologicznej przestrzeni przyrodniczej i zapobieganie jej fragmentacji
	Doskonalenie trwale zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej	XXXIV. Utrzymanie, powiększanie i ochrona zasobów leśnych oraz gruntów zadrzewionych i zakrzewionych
	Ograniczanie zagrożeń dla rodzimej przyrody	XXXV. Ograniczanie inwazji obcych gatunków
	Ochrona różnorodności biologicznej w rolnictwie i na terenach zurbanizowanych	XXXVI. Zrównoważone użytkowanie gruntów rolnych i rozwój zielonej infrastruktury na terenach zurbanizowanych
Włączanie społeczeństwa do działań na rzecz ochrony przyrody	XXXVII. Podniesienie poziomu wiedzy oraz wzrost aktywności społeczeństwa w zakresie działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej	
Zagrożenia poważnymi awariami	Ograniczanie zagrożeń poważnymi awariami i minimalizacja ich skutków	XXXVIII. Ograniczanie zagrożeń poważnymi awariami
		XXXIX. Minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia poważnej awarii

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

2.3. Powiązania z innymi dokumentami

Zgodnie z ustawą *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2017 r. poz. 519, z późn. zm.) „Program ochrony środowiska” powinien uwzględniać cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2016 r. poz. 383, z późn. zm.).

Poniżej przedstawiono najważniejsze cele pochodzące z wybranych dokumentów strategicznych i programowych, ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym, regionalnym i lokalnym, które były rozpatrywane przy sporządzaniu projektu POŚ.

2.3.1. Powiązania z dokumentami szczebla wspólnotowego i krajowego

Strategia Europa 2020 (Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu)

Strategia Europa 2020 definiuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety: rozwój inteligentny, rozwój zrównoważony oraz rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu.

Rozwój inteligentny to rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji. Realizacja tego priorytetu wymaga podniesienia jakości edukacji, poprawy efektywności działalności badawczej,

wspierania transferu innowacji i wiedzy w Unii, pełnego wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych, a także wdrażanie innowacji w formie produktów i usług, które będą służyć wzrostowi gospodarczemu, tworzeniu nowych miejsc pracy i rozwiązywaniu problemów społecznych w Europie i na świecie.

Rozwój zrównoważony oznacza wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej. Jako główne cele wskazuje się: przeciwdziałanie zmianom klimatu poprzez ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, rozwój technologii przyjaznych środowisku, poprawę efektywności energetycznej oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Zakłada się, że dzięki takiemu podejściu Europa będzie mogła prosperować w niskoemisyjnym świecie ograniczonych zasobów, jednocześnie zapobiegając degradacji środowiska, utracie bioróżnorodności i niezrównoważonemu wykorzystywaniu zasobów.

Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu oznacza wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną. Postuluje się wzmocnienie pozycji obywateli poprzez zapewnienie wysokiego poziomu zatrudnienia, inwestowanie w kwalifikacje oraz modernizowanie rynków pracy, systemów szkoleń i ochrony socjalnej, zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz zmniejszenie nierówności w obszarze zdrowia.

Projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” w sformułowanych celach i kierunkach interwencji uwzględnia i odnosi się do Strategii Europa 2020, szczególnie w odniesieniu do priorytetu „rozwój zrównoważony”.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności

Celem głównym dokumentu „Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności” jest poprawa jakości życia Polaków mierzona zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB w Polsce.

Z diagnozy strategicznej wynika, że rozwój Polski powinien odbywać się w trzech obszarach strategicznych równocześnie:

- I. konkurencyjności i innowacyjności gospodarki (modernizacji),
- II. równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji),
- III. efektywności i sprawności państwa (efektywności).

W każdym z obszarów strategicznych zostały określone strategiczne cele rozwojowe (od dwóch do czterech w zależności od obszaru). Cele strategiczne uzupełnione są sprecyzowanymi kierunkami interwencji. Przy każdym z tych kierunków określony został cel do realizacji. Zebrane razem służą nowatorskiemu i niestandardowemu przedstawieniu zadań stojących przed administracją publiczną – przede wszystkim rządem, ale także samorządami – które należy zrealizować, aby poprawić jakość życia mieszkańców Polski.

Kierunki interwencji podporządkowane są schematowi trzech obszarów strategicznych, które zostały podzielone na osiem części (zgodnych ze strategicznymi celami rozwojowymi). Są to:

- I. W obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:
  - i. **Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna**
  - ii. **Polska Cyfrowa**
  - iii. **Kapitał ludzki**

iv. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

II. W obszarze równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski:

v. Rozwój regionalny

vi. Transport

III. W obszarze efektywności i sprawności państwa:

vii. Kapitał społeczny

viii. Sprawne państwo

W obszarze **innowacyjnej gospodarki i kreatywności indywidualnej** cele i kierunki interwencji obejmują zagadnienia związane z pobudzaniem innowacyjności, efektywności gospodarki i kreatywności ludzi. Przede wszystkim dotyczą edukacji – od wczesnej opieki przedszkolnej po szkolnictwo wyższe i procesy uczenia się przez całe życie. Dotyczą także badań i nauki. Ważne jest też tworzenie instrumentów inżynierii finansowej i wzmacnianie instytucji otoczenia biznesu służących przedsiębiorcom w Polsce. Istotnym elementem działań na rzecz przedsiębiorców powinna być poprawa sprawności funkcjonowania administracji państwowej oraz zniesienie barier legislacyjnych i administracyjnych blokujących lub spowalniających rozwój firm.

Istotność drugiego elementu tego obszaru strategicznego – **Polska Cyfrowa** – wynika z konieczności przyspieszenia w Polsce przemian technologicznych. Przede wszystkim niezbędne są inwestycje infrastrukturalne w szerokopasmowy Internet dostępny dla wszystkich. To zwiększy szanse rozwoju obszarów peryferyjnych, przyczyniając się do równoważenia terytorialnego rozwoju. Drugim elementem są działania na rzecz zwiększania potrzeb używania Internetu poprzez rozwój e-usług oraz e-gospodarki i wzrost sprawności państwa. Kluczowe będzie podejście w ramach zintegrowanej informatyzacji, opartej na logicznym i skutecznym obiegu informacji, wprowadzeniu zasad zarządzania procesowego, neutralności technologicznej państwa oraz efektywności kosztowej. Jeżeli te warunki zostaną spełnione, będzie można także działać na rzecz trzeciego elementu Polski Cyfrowej, jakim jest zwiększenie kompetencji cyfrowych społeczeństwa, zapobiegających nowym typom wykluczeń, np. osób starszych nieużywających obecnie Internetu.

Trzeci obszar – **kapitał ludzki** – obejmuje opis tych celów i kierunków interwencji, które są powiązane z systemem ochrony zdrowia oraz zapewnieniem spójności społecznej – edukacją i transferem absolwentów na rynek pracy oraz samą aktywnością zawodową. Dłuższa aktywność zawodowa połączona z efektywnym systemem ochrony zdrowia, w tym profilaktyki oraz rehabilitacji, pozwoli zmniejszyć ryzyko utraty potencjałów osób starszych oraz zwiększy udział osób niepełnosprawnych np. w rynku pracy. Lepszemu dostosowaniu do dynamicznie zmieniających się potrzeb rynku pracy będzie służył system edukacji, w tym uczenie się przez całe życie dostosowane do poszczególnych etapów życia i kariery Polaków.

Ważnym z punktu widzenia bezpieczeństwa Polski, ale także udziału w światowych procesach, jest **obszar bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrony środowiska**. Ważnym z punktu widzenia uczestnictwa w UE jest modyfikacja i coraz szersze wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii (tak aby ich udział w gospodarce stawał się coraz większy), ograniczenie wykorzystania węgla oraz dbałość o stan środowiska w Polsce. Te działania wiążą się także z potrzebą zapewnienia obywatelom bezpieczeństwa w przypadku nagłych zjawisk przyrodniczych czy zmian klimatycznych.

W kolejnych obszarach, które składają się na drugi obszar strategiczny DSRK – równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski, podkreślana jest istotność równomiernego **rozwoju regionalnego**. W przypadku rozwoju regionalnego, Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju rozwija i modyfikuje model polaryzacyjno-dyfuzyjny równoważenia rozwoju i zastępuje go modelem terytorialnego równoważenia rozwoju (dyfuzji). Wskazuje na szansę związaną z nowym rozumieniem europejskiej polityki spójności, jako narzędzia służącego rozwojowi regionalnemu, oraz na **system transportowy** jako klucz – techniczny – do zapewnienia dostępności, spójności oraz rozwoju poszczególnych regionów. Strategia nie rezygnuje z zaproponowanego w modelu polaryzacyjno-dyfuzyjnym rozwoju metropolii jako klucza do konkurencji światowej i europejskiej Polski. W większym stopniu podkreśla jednak istotność mechanizmów włączających obszary wciąż peryferyjne do światowej gry sił.

Trzeci obszar strategiczny – efektywności i sprawności państwa, składa się z dwóch części. Pierwsza z nich – **kapitał społeczny**, to zestaw kierunków interwencji służący osiągnięciu celu, jakim jest wzrost społecznego kapitału rozwoju. Jednym ze zdiagnozowanych problemów jest brak zaufania ludzi do siebie oraz do instytucji publicznych. Na stosunki społeczne wpływa także brak zaufania instytucji do ludzi. Kierunki interwencji służą poprawie jakości kompetencji społecznych i obywatelskich Polaków (zwiększeniu zdolności do współpracy), wzrostowi aktywności i partycypacji obywatelskiej, aktywności kulturalnej oraz wzmacnianiu potencjału kreatywnego Polski – przemysłów kulturowych i kreatywnych. Z punktu widzenia obecności Polski w świecie ważne jest także podkreślenie istotności działań na rzecz współpracy międzynarodowej i ponadregionalnej. Kierunki interwencji obejmują tak zróżnicowane działania jak: wprowadzenie nowych programów edukacji obywatelskiej do szkół, ułatwienia w finansowaniu organizacji pozarządowych, zmianę formuły działania Państwowej Komisji Wyborczej, a nawet cyfryzację zasobów kultury i rozszerzenie tradycyjnych ról instytucji kultury. Kierunki interwencji obejmują także rozwój mediów publicznych oraz wzmacnianie kompetencji językowych Polaków.

Efektywność administracji, wymiaru sprawiedliwości oraz spójność i stabilność stanowionego prawa stanowią nie tylko wyzwania rozwojowe, ale także warunki zapewnienia tego rozwoju w tak istotnych obszarach jak: wzmacnianie kapitału ludzkiego, rozwój przedsiębiorczości czy dbałość o kapitał społeczny. Dla **sprawności państwa** najważniejsze jest zrealizowanie czterech zaleceń:

- I. pomocności państwa, które zapewnia ludziom realizację praw i swobód obywatelskich, dba o ich niczym nieskrępowaną kreatywność, niezależność działania (w aktywności gospodarczej, publicznej, społecznej), ale jednocześnie szanuje ich prywatność,
- II. przyjazności państwa, które zmienia formułę działania na bardziej otwartą, opartą na dwustronnej komunikacji,
- III. partycypacyjności państwa, które zapewnia dostęp do wiedzy, gwarantuje możliwość udziału w sprawowaniu władzy poprzez konsultacje i debatę publiczną,
- IV. przejrzystości państwa, które nie tylko podejmuje decyzje, ale również tłumaczy je w sposób przejrzysty i zrozumiały dla wszystkich obywateli.

Ważnym elementem zmian powinno być, zgodnie z zasadą pomocniczości, zapewnienie swobody obywatelom i samorządom terytorialnym, dobra współpraca administracji rządowej z nimi, deregulacja sprzyjająca postawom przedsiębiorczym i kreatywnym oraz zapewnienie wysokiej jakości stanowionego prawa.

Projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” w sformułowanych celach i kierunkach interwencji uwzględnia i odnosi się do SRK, szczególnie w odniesieniu do obszaru strategicznego **innowacyjnej gospodarki i kreatywności indywidualnej** w części „bezpieczeństwo energetyczne i środowisko”:

Cel 7 - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska:

- Kierunek interwencji - Modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne;
- Kierunek interwencji - Modernizacja sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczych;
- Kierunek interwencji - Realizacja programu inteligentnych sieci w elektroenergetyce;
- Kierunek interwencji - Wzmocnienie roli odbiorców finalnych w zarządzaniu zużyciem energii;
- Kierunek interwencji - Stworzenie zachęt przyspieszających rozwój zielonej gospodarki;
- Kierunek interwencji - Zwiększenie poziomu ochrony środowiska;

w odniesieniu do obszaru strategicznego **równoważenia potencjałów rozwojowych regionów**:

Cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych:

- Kierunek interwencji - Stworzenie warunków sprzyjających tworzeniu pozarolniczych miejsc pracy na wsi i zwiększaniu mobilności zawodowej na linii obszary wiejskie - miasta;
- Kierunek interwencji - Zrównoważony wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego zapewniający bezpieczeństwo żywnościowe oraz stymulujący wzrost pozarolniczego zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich;

Cel 9 - Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski:

- Kierunek interwencji - Udrożnienie obszarów miejskich i metropolitalnych poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020, przyjętej uchwałą Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest dokumentem średniookresowym, opracowanym na podstawie długookresowej strategii rozwoju kraju (Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności)

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) została przyjęta Uchwałą Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r.

Głównym celem Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Wyznaczono trzy cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną
- Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony
- Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu

Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii to m.in.:

Obszar **Energia** z celem: „Zapewnienie powszechnego dostępu do energii pochodzącej z różnych źródeł”. Kierunki interwencji istotne z punktu widzenia POŚ to:

2. Poprawa efektywności energetycznej, z działaniami:

- Zwiększanie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych oraz w przedsiębiorstwach.
- Rozbudowa i modernizacja systemów ciepłowniczych i chłodniczych.
- Wsparcie dla strategii nisko- i zeroemisyjnych.
- Zmniejszenie strat przesyłowych energii elektrycznej.
- Inwestycje mające na celu podniesienie sprawności wytwarzanej energii.
- Wsparcie produkcji energii elektrycznej i ciepła w skojarzeniu (kogeneracja).
- Wsparcie mechanizmów zarządzania popytem na energię.
- Wsparcie inteligentnego zarządzania poborem energii w gospodarstwach domowych oraz automatyzacja procesów zarządzania energią.
- Uruchomienie narzędzi technicznych i systemowych umożliwiających stabilizację krajowej sieci elektroenergetycznej.

3. Rozwój techniki, z działaniami (m.in.):

- Promowanie i inicjowanie lokalnych przedsięwzięć (klastry, spółdzielnie energetyczne itp.) z zakresu wytwarzania energii (ze wskazaniem na rozwój OZE) oraz efektywności energetycznej w celu dążenia do samowystarczalności energetycznej gmin i powiatów (autonomiczne obszary energetyczne).
- Inwestycje w celu wykorzystania lokalnie dostępnych surowców energetycznych i innych zasobów, zgodnie z terytorialnym potencjałem (np. elektrownie wodne, biomasa, biogaz i biogaz rolniczy, odpady, instalacje geotermalne).
- Wykorzystanie istniejącego potencjału zasobów geotermicznych Polski.

Obszar **Środowisko** z celem: „Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców”. Oczekiwane rezultaty działań obejmują stopniowe zmniejszenie emisji zanieczyszczeń, zwiększenie ilości retencjonowanej wody do 15–20%, poprawę stanu jednolitych części wód, poprawę jakości zarządzania obszarami Natura 2000, zmniejszenie konfliktogenności ochrony zasobów przyrodniczych oraz wykorzystanie surowcowe odpadów komunalnych.

Wszystkie kierunki interwencji w tym obszarze są istotne z punktu widzenia POŚ:

1. Zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych i osiągnięcie wysokiej jakości wód, z działaniami (m.in.):

- Budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków na podstawie zaktualizowanego Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.
- Proekologiczne zarządzanie lokalnymi zasobami wodnymi, obejmujące także kształtowanie krajobrazów sprzyjających zatrzymywaniu wody.
- Rozwój infrastruktury przeciwpowodziowej w oparciu o inwestycje o wysokim stopniu skuteczności i racjonalności ekonomicznej oraz odpowiednie planowanie przestrzenne, w tym budowa wielofunkcyjnych, spójnych funkcjonalnie, zbiorników małej i – w szczególnych przypadkach – dużej retencji.
- Zarządzanie wodami opadowymi na obszarach zurbanizowanych poprzez różne formy retencji i rozwój infrastruktury zieleni.
- Działanie informacyjno-edukacyjne w zakresie upowszechniania przyjaznych środowisku sposobów przechowywania i stosowania nawozów, w tym realizacja działań mających na celu racjonalną gospodarkę nawozową.

2. Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania, z działaniami (m.in.):

- Dynamizacja przedsięwzięć na rzecz likwidacji niskiej emisji z systemów grzewczych.
- Wzmocnienie kontroli zgodności zainstalowanego systemu ogrzewania z projektem budowlanym.
- Wsparcie merytoryczne samorządów gminnych, w tym przygotowanie wytycznych w zakresie przygotowywania Programów Ograniczania Niskiej Emisji (PONE), obejmujące wielokryterialność programowanych działań oraz inwentaryzację źródeł emisji.

3. Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego, z działaniami (m.in.):

- Rozwój infrastruktury zielonej i błękitnej obszarów zurbanizowanych, w celu zachowania łączności przestrzennej wewnątrz tych obszarów i z terenami otwartymi oraz wspomagania procesów adaptacji do zmian klimatu.
- Utrzymanie, a w miarę dostępności gruntów do zalesienia, zwiększenie ogólnej lesistości kraju oraz zwartości kompleksów leśnych i powierzchni zalesianych.
- Modyfikacja zrównoważonej gospodarki leśnej w celu zwiększenia możliwości pochłaniania przez lasy dwutlenku węgla.
- Zwiększenie dostępności biomasy leśnej (w tym drewna energetycznego) na potrzeby zaspokojenia lokalnych potrzeb samowystarczalności energetycznej oraz współspalania w energetyce.

4. Ochrona gleb przed degradacją, z działaniami (m.in.):

- Realizacja zasady pierwszeństwa wtórnego użytkowania przestrzeni w procesach inwestycyjnych.
- Wsparcie remediacji zidentyfikowanych gleb zanieczyszczonych.
- Ochrona produktywności gruntów rolnych i leśnych.

5. Zarządzanie zasobami geologicznymi

6. Gospodarka odpadami, z działaniami:

- Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami.
- Rozwijanie recyklingu odpadów.
- Dążenie do maksymalizacji wykorzystywania odpadów jako surowców.

7. Oddziaływanie na jakość życia w zakresie klimatu akustycznego i oddziaływania pól elektromagnetycznych.

Projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” w sformułowanych celach i kierunkach interwencji uwzględnia i odnosi się do Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju szczególnie w odniesieniu do dwóch obszarów wpływających na osiągnięcie celów Strategii: Energii i Środowiska.

ZINTEGROWANE STRATEGIE SEKTOROWE

1. Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020” (SIEG)

Cel główny SIEG to stworzenie wysoce konkurencyjnej gospodarki (innowacyjnej i efektywnej) opartej na wiedzy i współpracy. Będzie on realizowany w oparciu o cztery cele szczególne:

- dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki,
- stymulowanie innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy i pracy,

- wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców,
- wzrost umiędzynarodowienia polskiej gospodarki.

Projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” w sformułowanych celach i kierunkach interwencji uwzględnia i odnosi się do SIEG szczególnie w obrębie celu 3:

Cel 3: Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców:

- Kierunek działań 3.1. Transformacja systemu społeczno-gospodarczego na tzw. „bardziej zieloną ścieżkę”, zwłaszcza ograniczanie energo- i materiałochłonności gospodarki:
  - Działanie 3.1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju zrównoważonej produkcji i konsumpcji oraz zrównoważonej polityki przemysłowej;
  - Działanie 3.1.2. Podnoszenie społecznej świadomości i poziomu wiedzy na temat wyzwań zrównoważonego rozwoju i zmian klimatu;
  - Działanie 3.1.3. Wspieranie potencjału badawczego oraz eksportowego w zakresie technologii środowiskowych, ze szczególnym uwzględnieniem niskoemisyjnych technologii węglowych (CTW);
  - Działanie 3.1.4. Promowanie przedsiębiorczości typu „business & biodiversity”, w szczególności na obszarach zagrożonych peryferyjnością;
- Kierunek działań 3.2. Wspieranie rozwoju zrównoważonego budownictwa na etapie planowania, projektowania, wznoszenia budynków oraz zarządzania nimi przez cały cykl życia:
  - Działanie 3.2.1. Poprawa efektywności energetycznej i materiałowej przedsięwzięć architektoniczno-budowlanych oraz istniejących zasobów;
  - Działanie 3.2.2. Stosowanie zasad zrównoważonej architektury.

2. Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku)

Strategia Rozwoju Transportu (SRT) wyznacza najważniejsze kierunki rozwoju transportu w Polsce. Strategia dotyczy wszystkich sektorów transportu: drogowego, kolejowego, lotniczego, morskiego i wodnego śródlądowego, miejskiego oraz intermodalnego. Rada Ministrów przyjęła SRT 22 stycznia 2013 r.

Wdrożenie SRT pozwoli:

- zwiększyć dostępność transportową Polski (łatwiejsze przemieszczanie się różnymi środkami transportu),
- poprawić bezpieczeństwo uczestników ruchu i przewożonych towarów,
- podnieść efektywność sektora transportowego,
- stworzyć nowoczesną, spójną sieć infrastruktury transportowej,
- poprawić sposób organizacji i zarządzania systemem transportowym,
- ograniczyć negatywny wpływ transportu na środowisko,
- zbudować racjonalny model finansowania inwestycji infrastrukturalnych.

Do priorytetów SRT dotyczących modernizacji i przestrzennego rozmieszczenia infrastruktury należą m.in.:

- rozwój połączeń Warszawy ze wszystkimi miastami wojewódzkimi i siecią europejską,
- rozwój połączeń transportowych miast wojewódzkich z najważniejszymi ośrodkami miejskimi w kraju i w relacjach europejskich,
- rozwój i budowa bezkolizyjnych skrzyżowań, obwodnic, transportu publicznego w miastach,

- poprawa połączeń lokalnych,
- tworzenie węzłów przesiadkowych,
- rozwój infrastruktury bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” w sformułowanych celach i kierunkach interwencji uwzględnia i odnosi się do SRT szczególnie w obrębie celu strategicznego 1:

Cel strategiczny 1. Stworzenie zintegrowanego systemu transportowego:

- Cel szczegółowy 1. Stworzenie nowoczesnej i spójnej sieci infrastruktury transportowej;
- Cel szczegółowy 4. Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko.

Realizacja celu oparta będzie na następujących kierunkach interwencji.

1. Kierunki interwencji o charakterze organizacyjno-systemowym:

- Wspieranie rozwiązań powodujących zmniejszenie transportochłonności gospodarki;
- Promowanie efektywności energetycznej:
  - rozwój transportu intermodalnego w przewozie ładunków,
  - promowanie energooszczędnych środków transportu skutkujące m.in. zmniejszeniem zależności sektora transportu od paliw bazujących na nieodnawialnych źródłach energii;
- Inwestowanie w gospodarkę niskoemisyjną, poprzez m.in. wspieranie projektów z zakresu transportu przyjaznego środowisku (transport kolejowy, transport morski oraz żegluga śródlądowa):
  - zwiększanie udziału transportu zbiorowego w przewozie osób,
  - promocję ruchu pieszego, rowerowego.

2. Kluczowe działania o charakterze inwestycyjnym:

- modernizacja i rozbudowa infrastruktury transportowej (liniowej i punktowej) odpowiadającej unijnym oraz krajowym standardom i wymogom ekologicznym (m.in. poprzez uwzględnianie przepisów odnośnie ochrony obszarów cennych przyrodniczo oraz ochrony gatunkowej, w tym sieci Natura 2000);
- unowocześniania taboru wszystkich gałęzi transportu (pojazdów oraz innych niezbędnych urządzeń i wyposażenia) w celu doprowadzenia go do stanu odpowiadającego unijnym oraz krajowym standardom i wymogom ochrony środowiska;
- wdrażania innowacyjnych systemów zarządzania ruchem transportowym w poszczególnych gałęziach oraz interoperacyjnych, przyczyniających się do zmniejszenia presji środowiskowych.

3. Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko”

15 kwietnia 2014 r. Rada Ministrów podjęła Uchwałę w sprawie przyjęcia Strategii „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 roku”. Wdrożenie Strategii przyczyni się do rozwoju nowoczesnego, przyjaznego środowisku sektora energetycznego, zdolnego zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne.

Wg informacji Ministerstwa Gospodarki: „Głównym celem Strategii jest stworzenie warunków dla rozwoju konkurencyjnego i efektywnego sektora energetycznego przy jednoczesnym poszanowaniu zasad zrównoważonego rozwoju i dbałości o środowisko naturalne. Przyjęty dokument wytycza kierunki rozwoju branży energetycznej. Wskazuje także priorytety w ochronie środowiska oraz kluczowe działania, które powinny zostać podjęte w ramach długofalowych planów rozwoju sektora energetycznego.

Wśród szczególnie ważnych wyzwań, które stoją przed sektorem energetycznym w Strategii „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko”, wymienione zostały m.in. zmniejszenie energochłonności polskiej gospodarki poprzez modernizację energetyki i ciepłownictwa, dywersyfikację struktury wytwarzania energii poprzez wdrożenie i rozwijanie energetyki jądrowej oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Strategia za kluczowe dla rozwoju polskiej gospodarki i sektora energetycznego uznaje stymulowanie „zielonego” wzrostu gospodarczego poprzez wyeliminowanie barier prawnych i administracyjnych, wykorzystanie innowacyjnych i przyjaznych środowisku technologii w rozwoju sektora energetycznego oraz konsekwentne i ustawiczne prowadzenie działań zwiększających konkurencję na rynku energetycznym.

Dokument zawiera również plany Rządu w zakresie ograniczenia zanieczyszczenia powietrza oraz reformy systemu gospodarki wodnej obejmującej m.in. inwestycje w ochronę przeciwpowodziową.”

Projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” w sformułowanych celach i kierunkach interwencji uwzględnia i odnosi się do SBEiŚ szczególnie w obrębie następujących celów i kierunków interwencji:

Cel 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska, kierunki interwencji:

- 1.1. Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin;
- 1.2. Gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody;
- 1.3. Zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjna gospodarka leśna;
- 1.4. Uporządkowanie zarządzania przestrzenią;

Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię, kierunki interwencji:

- 2.1. Lepsze wykorzystanie krajowych zasobów energii;
- 2.2. Poprawa efektywności energetycznej;
- 2.6. Wzrost znaczenia rozproszonych, odnawialnych źródeł energii;
- 2.7. Rozwój energetyczny obszarów podmiejskich i wiejskich;
- 2.8. Rozwój systemu zaopatrywania nowej generacji pojazdów wykorzystujących paliwa alternatywne;

Cel 3. Poprawa stanu środowiska, kierunki interwencji:

- 3.1. Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki;
- 3.2. Racjonalne gospodarowanie odpadami, w tym wykorzystanie ich na cele energetyczne;
- 3.3. Ochrona powietrza, w tym ograniczenie oddziaływania energetyki;
- 3.4. Wspieranie nowych i promocja polskich technologii energetycznych i środowiskowych;
- 3.5. Promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy.

4. Strategia Sprawne Państwo

Najważniejsze założenia Strategii Sprawne Państwo (SSP) to efektywna i sprawna administracja, otwarta na współpracę z obywatelem i tworząca dobre prawo. U podstaw strategii leży budowanie „państwa optimum” – takiego, które odpowiada na potrzeby

obywateli, nie zwleka z regulacjami, ale i też ich nie nadużywa. Taki model zakłada podniesienie efektywności administracji publicznej z korzyścią dla klienta administracji i szeroką współpracę - razem z obywatelem - przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii.

Cele strategii Sprawne Państwo:

1. Otwarty rząd
2. Zwiększenie sprawności instytucjonalnej państwa
3. Skuteczne zarządzanie i koordynacja działań rozwojowych
4. Dobre prawo
5. Efektywne świadczenie usług publicznych
6. Skuteczny wymiar sprawiedliwości i prokuratura
7. Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego

Projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” w sformułowanych celach i kierunkach interwencji uwzględnia i odnosi się do SSP szczególnie w obrębie następujących celów i kierunków interwencji:

Cel 3. Skuteczne zarządzanie i koordynacja działań rozwojowych:

- Kierunek interwencji 3.2. Skuteczny system zarządzania rozwojem kraju:
Przedsięwzięcie 3.2.1. Wprowadzenie mechanizmów zapewniających spójność programowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego;
Przedsięwzięcie 3.2.2. Zapewnienie ładu przestrzennego;
Przedsięwzięcie 3.2.3. Wspieranie rozwoju wykorzystania informacji przestrzennej z wykorzystaniem technologii cyfrowych;

Cel 5. Efektywne świadczenie usług publicznych:

- Kierunek interwencji 5.2. Ochrona praw i interesów konsumentów:
Przedsięwzięcie 5.2.3. Wzrost świadomości uczestników obrotu o przysługujących konsumentom prawach oraz stymulacja aktywności konsumenckiej w obszarze ochrony tych praw;
- Kierunek interwencji 5.5. Standaryzacja i zarządzanie usługami publicznymi, ze szczególnym uwzględnieniem technologii cyfrowych:
Przedsięwzięcie 5.5.2. Nowoczesne zarządzanie usługami publicznymi;

Cel 7. Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego:

- Kierunek interwencji 7.5. Doskonalenie systemu zarządzania kryzysowego:
Przedsięwzięcie 7.5.1. Usprawnienie działania struktur zarządzania kryzysowego.

5. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego (SRKL)

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 (SRKL) została przyjęta przez Radę Ministrów (uchwała nr 104 Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020).

Głównym celem SRKL jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia. Poza celem głównym w SRKL wyznaczono pięć celów szczegółowych:

- wzrost zatrudnienia;
- wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych;
- poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;

- poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej;
- podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

Realizacja celu głównego oraz celów szczegółowych SRKL odbywać się będzie poprzez działania podejmowane na różnych etapach życia: od wczesnego dzieciństwa, poprzez edukację szkolną, edukację na poziomie wyższym, okres aktywności zawodowej i rodzicielstwa, do starości.

Projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” w sformułowanych celach i kierunkach interwencji uwzględnia i odnosi się do SRKL szczególnie w obrębie celu 4:

Cel szczegółowy 4. Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej:

- Kierunek interwencji - kształtowanie zdrowego stylu życia poprzez promocję zdrowia, edukację zdrowotną oraz prośrodowiskową oraz działania wspierające dostęp do zdrowej i bezpiecznej żywności.

6. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego

W dniu 26 marca 2013 Rada Ministrów przyjęła Strategię Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 (SRKS), której koordynatorem jest Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Działania wskazane w SRKS mają wspierać zaangażowanie obywatelskie, zachęcać do współpracy oraz wzmacniać kreatywność Polaków. Z perspektywy MKiDN, ale również ustaleń raportu Polska 2030. Wyzwania Rozwojowe, „wzmacnianie kapitału społecznego jest projektem cywilizacyjnym, od którego powodzenia zależy jakość życia Polaków i rozwój gospodarczy kraju”. Strategia jest dokumentem wielowymiarowym, zakładającym skoordynowaną interwencję publiczną w obszarach dotychczas niedocenianych lub niewystarczająco akcentowanych w dokumentach horyzontalnych.

Za główny cel strategiczny dla obszaru kapitału społecznego uznano: „Wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski”. W SRKS sformułowano następujące cele operacyjne:

- Cel 1. Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji;
- Cel 2. Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne;
- Cel 3. Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy;
- Cel 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.

Projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” w sformułowanych celach i kierunkach interwencji uwzględnia i odnosi się do SRKS szczególnie w obrębie następujących celów i kierunków interwencji:

Cel szczegółowy 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego:

- Priorytet Strategii 4.1. Wzmocnienie roli kultury w budowaniu spójności społecznej:
Kierunek działań 4.1.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz krajobrazu.

7. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie
13 lipca 2010 r. Rada Ministrów przyjęła „Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie” (KSRR), tj. kompleksowy średniookresowy dokument strategiczny odnoszący się do prowadzenia polityki rozwoju społeczno-gospodarczego kraju w ujęciu wojewódzkim, którego przygotowanie przewiduje Ustawa z dnia 7 listopada 2008 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrażaniem funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności (Dz.U. 2008 nr 216 poz. 1370).

Dokument ten określa cele i priorytety rozwoju Polski w wymiarze terytorialnym, zasady i instrumenty polityki regionalnej, nową rolę regionów w ramach polityki regionalnej oraz zarys mechanizmu koordynacji działań podejmowanych przez poszczególne resorty.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego wprowadza szereg modyfikacji sposobu planowania i prowadzenia polityki regionalnej w Polsce, a wraz z nimi różnych polityk publicznych mających największy wpływ na osiąganie celów określonych w stosunku do terytoriów. Wiele propozycji dotyczy zarządzania politykami ukierunkowanymi terytorialnie i obejmuje zagadnienia współpracy, koordynacji, efektywności, monitorowania i ewaluacji. KSRR zakłada także dalsze wzmocnienie roli regionów w osiąganiu celów rozwojowych kraju i w związku z tym zawiera propozycje zmian roli samorządów wojewódzkich w tym procesie oraz modyfikacji sposobu udziału w nim innych podmiotów publicznych. Polityka regionalna jest w nim rozumiana szerzej niż dotychczas – jako interwencja publiczna realizująca cele rozwojowe kraju przez działania ukierunkowane terytorialnie, a których głównym poziomem planowania i realizacji pozostaje układ regionalny.

Projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” w sformułowanych celach i kierunkach interwencji uwzględnia i odnosi się do KSRR szczególnie w obrębie następujących celów i kierunków działań:

Cel 1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów:

- Kierunek działań 1.2. Tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji na obszary poza ośrodkami wojewódzkimi:
  - Działanie 1.2.1. Zwiększanie dostępności komunikacyjnej wewnątrz regionów;
  - Działanie 1.2.2. Wspieranie rozwoju i znaczenia miast subregionalnych;
  - Działanie 1.2.3. Pełniejsze wykorzystanie potencjału rozwojowego obszarów wiejskich;
- Kierunek działań 1.3. Budowa podstaw konkurencyjności województw - działania tematyczne:
  - Działanie 1.3.5. Dywersyfikacja źródeł i efektywne wykorzystanie energii oraz reagowanie na zagrożenia naturalne;
  - Działanie 1.3.6. Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego;

Cel 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych:

- Kierunek działań 2.2. Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe:
  - Działanie 2.2.3. Zwiększanie dostępności i jakości usług komunikacyjnych;
  - Działanie 2.2.4. Usługi komunalne i związane z ochroną środowiska;
- Kierunek działań 2.4. Przewycięzanie niedogodności związanych z położeniem obszarów przygranicznych, szczególnie wzdłuż zewnętrznych granic UE;

- Kierunek działań 2.5. Zwiększanie dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich na obszarach o najniższej dostępności.

8. Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa

Rada Ministrów przyjęła Strategię zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020 (SZRWRiR) w dniu 25 kwietnia 2012 r.

Długookresowy cel główny działań służących rozwojowi obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa zdefiniowano w strategii w następujący sposób: „Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich oraz efektywne wykorzystanie ich zasobów i potencjałów, w tym rolnictwa i rybactwa, dla zrównoważonego rozwoju kraju”. Dążenie do osiągnięcia celu głównego będzie realizowane poprzez działania przypisane do pięciu celów szczegółowych:

- Cel 1. Wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich;
- Cel 2. Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej;
- Cel 3. Bezpieczeństwo żywnościowe;
- Cel 4. Wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego;
- Cel 5. Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich.

Projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” w sformułowanych celach i kierunkach interwencji uwzględnia i odnosi się do SZRWRiR szczególnie w obrębie następujących celów i kierunków interwencji:

Cel szczegółowy 2. Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej:

- Priorytet 2.1. Rozwój infrastruktury gwarantującej bezpieczeństwo energetyczne, sanitarne i wodne na obszarach wiejskich, kierunki interwencji:
  - 2.1.1. Modernizacja sieci przesyłowych i dystrybucyjnych energii elektrycznej;
  - 2.1.2. Dywersyfikacja źródeł wytwarzania energii elektrycznej;
  - 2.1.3. Rozbudowa i modernizacja ujęć wody i sieci wodociągowej;
  - 2.1.4. Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków;
  - 2.1.5. Rozwój systemów zbiórki, odzysku i unieszkodliwiania odpadów;
  - 2.1.6. Rozbudowa sieci przesyłowej i dystrybucyjnej gazu ziemnego;
- Priorytet 2.2. Rozwój infrastruktury transportowej gwarantującej dostępność transportową obszarów wiejskich, kierunki interwencji:
  - 2.2.1. Rozbudowa i modernizacja lokalnej infrastruktury drogowej i kolejowej;
  - 2.2.2. Tworzenie powiązań lokalnej sieci drogowej z siecią dróg regionalnych, krajowych, ekspresowych i autostrad;
  - 2.2.3. Tworzenie infrastruktury węzłów przesiadkowych, transportu kołowego i kolejowego;
- Priorytet 2.5. Rozwój infrastruktury bezpieczeństwa na obszarach wiejskich, kierunek interwencji:
  - 2.5.1. Rozwój infrastruktury wodno-melioracyjnej i innej łagodzącej zagrożenia naturalne;

Cel szczegółowy 3. Bezpieczeństwo żywnościowe:

- Priorytet 3.2. Wytwarzanie wysokiej jakości, bezpiecznych dla konsumentów produktów rolno-spożywczych, kierunek interwencji:

- 3.2.2. Wsparcie wytwarzania wysokiej jakości produktów rolno spożywczych, w tym produktów wytwarzanych metodami integrowanymi, ekologicznymi oraz tradycyjnymi metodami produkcji z lokalnych surowców i zasobów oraz produktów rybnych;
- Priorytet 3.4. Podnoszenie świadomości i wiedzy producentów oraz konsumentów w zakresie produkcji rolno spożywczej i zasad żywienia, kierunek interwencji:
  - 3.4.3. Wsparcie działalności innowacyjnej ukierunkowanej na zmiany wzorców produkcji i konsumpcji;

Cel szczegółowy 5. Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich:

- Priorytet 5.1. Ochrona środowiska naturalnego w sektorze rolniczym i różnorodności biologicznej na obszarach wiejskich, kierunki interwencji:
  - 5.1.1. Ochrona różnorodności biologicznej, w tym unikalnych ekosystemów oraz flory i fauny związanych z gospodarką rolną i rybacką;
  - 5.1.2. Ochrona jakości wód, w tym racjonalna gospodarka nawozami i środkami ochrony roślin;
  - 5.1.3. Racjonalne wykorzystanie zasobów wodnych na potrzeby rolnictwa i rybactwa oraz zwiększanie retencji wodnej;
  - 5.1.4. Ochrona gleb przed erozją, zakwaszeniem, spadkiem zawartości materii organicznej i zanieczyszczeniem metalami ciężkimi;
  - 5.1.5. Rozwój wiedzy w zakresie ochrony środowiska rolniczego i różnorodności biologicznej na obszarach wiejskich i jej upowszechnianie;
- Priorytet 5.2. Kształtowanie przestrzeni wiejskiej z uwzględnieniem ochrony krajobrazu i ładu przestrzennego, kierunki interwencji:
  - 5.2.1. Zachowanie unikalnych form krajobrazu rolniczego;
  - 5.2.2. Właściwe planowanie przestrzenne;
  - 5.2.3. Racjonalna gospodarka gruntami;
- Priorytet 5.3. Adaptacja rolnictwa i rybactwa do zmian klimatu oraz ich udział w przeciwdziałaniu tym zmianom, kierunki interwencji:
  - 5.3.1. Adaptacja produkcji rolnej i rybackiej do zmian klimatu;
  - 5.3.2. Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych w rolnictwie i całym łańcuchu rolno żywnościowym;
  - 5.3.3. Zwiększenie sekwestracji węgla w glebie i biomase wytwarzanej w rolnictwie;
  - 5.3.4. Badania w zakresie wzajemnego oddziaływania rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa na zmiany klimatu;
  - 5.3.5. Upowszechnianie wiedzy w zakresie praktyk przyjaznych klimatowi wśród konsumentów i producentów rolno spożywczych;
- Priorytet 5.4. Zrównoważona gospodarka leśna i łowiecka na obszarach wiejskich, kierunki interwencji:
  - 5.4.1. Racjonalne zwiększenie zasobów leśnych;
  - 5.4.2. Odbudowa drzewostanów po zniszczeniach spowodowanych katastrofami naturalnymi;
  - 5.4.3. Zrównoważona gospodarka łowiecka służąca ochronie środowiska oraz rozwojowi rolnictwa i rybactwa;
  - 5.4.4. Wzmacnianie publicznych funkcji lasów;
- Priorytet 5.5. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na obszarach wiejskich, kierunki interwencji:

- 5.5.1. Racjonalne wykorzystanie rolniczej i rybackiej przestrzeni produkcyjnej do produkcji energii ze źródeł odnawialnych;
- 5.5.2. Zwiększenie dostępności cenowej i upowszechnienie rozwiązań w zakresie odnawialnych źródeł energii wśród mieszkańców obszarów wiejskich.

9. Strategia rozwoju systemu Bezpieczeństwa Narodowego

Strategia rozwoju systemu Bezpieczeństwa Narodowego (SRsBN) została przyjęta uchwałą Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2013 roku. Za cel główny uznano: „Wzmocnienie efektywności i spójności systemu bezpieczeństwa narodowego, który powinien być zdolny do identyfikacji i eliminacji źródeł, przejawów oraz skutków zagrożeń bezpieczeństwa narodowego”. Rozwinięciem celu głównego jest pięć celów operacyjnych:

1. Kształtowanie stabilnego międzynarodowego środowiska bezpieczeństwa w wymiarze regionalnym i globalnym.
2. Umacnianie zdolności państwa do obrony.
3. Rozwój odporności na zagrożenia bezpieczeństwa narodowego, zwłaszcza na sytuacje nadzwyczajne i nieprzewidziane zdarzenia (sytuacje kryzysowe).
4. Zwiększenie integracji polityk publicznych z polityką bezpieczeństwa.
5. Tworzenie warunków zintegrowanego systemu bezpieczeństwa narodowego.

Projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” w sformułowanych celach i kierunkach interwencji uwzględnia i odnosi się do SRsBN szczególnie w obrębie następujących celów i kierunków interwencji:

Cel 3. Rozwój odporności na zagrożenia bezpieczeństwa narodowego:

- Priorytet 3.1. Zwiększanie odporności infrastruktury krytycznej.

Cel 4. Zwiększenie integracji polityk publicznych z polityką bezpieczeństwa:

- Priorytet 4.1. Integracja rozwoju społeczno-gospodarczego i bezpieczeństwa narodowego, kierunki interwencji:
  - 4.1.1. Wzmocnienie relacji między rozwojem regionalnym kraju a polityką obronną;
  - 4.1.2. Koordynacja działań i procedur planowania przestrzennego uwzględniających wymagania obronności i bezpieczeństwa państwa;
  - 4.1.3. Wspieranie rozwoju infrastruktury przez sektor bezpieczeństwa;
  - 4.1.4. Wspieranie ochrony środowiska przez sektor bezpieczeństwa.

Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020

Krajowy Program Ochrony Powietrza (KPOP), przyjęty 3 września 2015 r., ma na celu poprawę jakości życia mieszkańców, ochronę ich zdrowia i warunków życia, z uwzględnieniem zasad ochrony środowiska. Jego realizacja ma pozwolić na osiągnięcie w możliwie krótkim czasie dopuszczalnych poziomów pyłu zawieszonego i innych szkodliwych substancji w powietrzu, wynikających z obowiązujących przepisów prawa, a w perspektywie do 2030 r. – poziomów wskazywanych przez Światową Organizację Zdrowia.

Projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” w sformułowanych celach i kierunkach interwencji uwzględnia i odnosi się do KPOP szczególnie w obrębie następujących celów i kierunków działań:

Cele szczegółowe:

- osiągnięcie w możliwie krótkim czasie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji, określonych w dyrektywie 2008/50/WE i 2004/107/WE, oraz

utrzymanie ich na tych obszarach, na których są dotrzymywane, a w przypadku pyłu PM_{2,5} także pułapu stężenia ekspozycji oraz Krajowego Celu Redukcji Narażenia;

- osiągnięcie w perspektywie do roku 2030 stężeń niektórych substancji w powietrzu na poziomach wskazanych przez WHO oraz nowych wymagań wynikających z regulacji prawnych projektowanych przepisami prawa unijnego.

Kierunki działań:

- włączenie społeczeństwa w działania na rzecz poprawy jakości powietrza poprzez zwiększenie świadomości społecznej oraz tworzenie trwałych platform dialogu z organizacjami społecznymi;
- rozwój i rozpowszechnienie technologii sprzyjających poprawie jakości powietrza;
- rozwój mechanizmów kontrolowania źródeł niskiej emisji sprzyjających poprawie jakości powietrza;
- upowszechnienie mechanizmów finansowych sprzyjających poprawie jakości powietrza.

Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej - projekt

Projekt z dnia 4 sierpnia 2015 roku jako cel główny NPRGN przyjmuje: Rozwój gospodarki niskoemisyjnej przy zapewnieniu zrównoważonego rozwoju kraju.

Projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” w sformułowanych celach i kierunkach interwencji uwzględnia i odnosi się do NPRGN szczególnie w obrębie następujących celów i priorytetów:

- Cel szczegółowy A: Niskoemisyjne wytwarzanie energii:
  - Priorytet A.2. Rozwój wykorzystania OZE;
  - Priorytet A.3 Upowszechnienie alternatywnych, innych niż odnawialne, metod pozyskiwania energii;
- Cel szczegółowy B: Poprawa efektywności gospodarowania surowcami i materiałami, w tym odpadami:
  - Priorytet B.1 Promocja optymalnego wykorzystywania surowców;
  - Priorytet B.2 Rozwój niskoemisyjnej gospodarki odpadami;
- Cel szczegółowy C: Rozwój zrównoważonej produkcji (przemysł, budownictwo, rolnictwo):
  - Priorytet C.3 Poprawa standardu energetycznego istniejących budynków;
  - Priorytet C.4 Poprawa standardu energetycznego nowobudowanych budynków;
  - Priorytet C.5 Rozwój zrównoważonej produkcji w rolnictwie;
- Cel szczegółowy D: Transformacja niskoemisyjna w dystrybucji i mobilności:
  - Priorytet D.1 Zwiększenie efektywności wybranych elementów łańcucha logistycznego;
  - Priorytet D.2 Transformacja niskoemisyjna w sektorze handlu;
  - Priorytet D.3 Modernizacja pojazdów oraz infrastruktury w celu upowszechnienia niskoemisyjnych form transportu;
  - Priorytet D.4 Poprawa efektywności zarządzania transportem oraz wspieranie rozwoju transportu publicznego;
  - Priorytet D.5 Rozwój i zastosowanie niskoemisyjnych paliw w transporcie oraz magazynowania energii w środkach transportu;
- Cel szczegółowy E: Promocja wzorców zrównoważonej konsumpcji:
  - Priorytet E.1 Promocja wzorców zrównoważonej konsumpcji w edukacji;

- Priorytet E.2 Wspieranie dostępności oraz wiarygodności informacji na temat wpływu konsumpcji poszczególnych produktów i usług na emisyjność gospodarki;
- Priorytet E.3 Promocja wzorców zrównoważonej konsumpcji w gospodarstwach domowych;
- Priorytet E.4 Promocja transformacji niskoemisyjnej w sektorze publicznym.

Polityka energetyczna Polski do 2030 roku

Wg „Polityki energetycznej Polski do 2030 r.”, przyjętej przez Radę Ministrów dnia 10 listopada 2009 r., podstawowymi kierunkami polskiej polityki energetycznej są:

1. poprawa efektywności energetycznej,
2. wzrost bezpieczeństwa energetycznego,
3. rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym biopaliw,
4. rozwój konkurencyjnych rynków paliw i energii,
5. ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko.

Projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” w sformułowanych celach i kierunkach interwencji uwzględnia i odnosi się do „Polityki energetycznej Polski” w obrębie 1, 2, 3 i 5 kierunku.

Krajowy Plan Działań dotyczący efektywności energetycznej

Krajowy Plan Działań dotyczący efektywności energetycznej dla Polski 2014 został przygotowany w związku z obowiązkiem przekazywania Komisji Europejskiej sprawozdań z wdrażania dyrektywy 2012/27/UE w sprawie efektywności energetycznej, a także na podstawie obowiązku nałożonego na Ministra Gospodarki na podstawie art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o efektywności energetycznej (Dz. U. Nr 94, poz. 551, z późn. zm.).

Dokument ten zawiera opis planowanych środków poprawy efektywności energetycznej określających działania mające na celu poprawę efektywności energetycznej w poszczególnych sektorach gospodarki, niezbędnych dla realizacji krajowego celu w zakresie oszczędnego gospodarowania energią na 2016 r., a także środków służących osiągnięciu ogólnego celu w zakresie efektywności energetycznej rozumianego, jako uzyskanie 20 % oszczędności w zużyciu energii pierwotnej w Unii Europejskiej do 2020 r.

Projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” w sformułowanych celach i kierunkach interwencji uwzględnia i odnosi się do głównego celu Krajowego Planu Działań dotyczącego efektywności energetycznej.

Polityka klimatyczna Polski

Dokument pn. „Polityka klimatyczna Polski. Strategie redukcji emisji gazów cieplarnianych w Polsce do roku 2020” został przyjęty przez Radę Ministrów 4 października 2003 r. Celem strategicznym tej polityki jest: *włączenie się Polski do wysiłków społeczności międzynarodowej na rzecz ochrony klimatu globalnego poprzez wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju, zwłaszcza w zakresie poprawy wykorzystania energii, zwiększania zasobów leśnych i glebowych kraju, racjonalizacji wykorzystania surowców i produktów przemysłu oraz racjonalizacji zagospodarowania odpadów, w sposób*

zapewniający osiągnięcie maksymalnych, długoterminowych korzyści gospodarczych, społecznych i politycznych.

Do krótkookresowych celów polityki należą między innymi:

- redukcja gazów cieplarnianych poprzez działania w zakresie energetyki,
- realizacja postanowień Konwencji Klimatycznej i Protokołu z Kioto,
- integracja polityki klimatycznej z innymi politykami państwa,
- opracowanie krajowego programu redukcji emisji gazów cieplarnianych,
- poprawa systemu informacji i edukacji społeczeństwa w zakresie ochrony klimatu.

Celem ilościowym polityki jest zapewnienie 40% redukcji emisji gazów cieplarnianych do roku 2020 w porównaniu z rokiem bazowym konwencji klimatycznej (tj. 1988 r.)

Projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” w sformułowanych celach i kierunkach interwencji uwzględnia i odnosi się do głównego celu Polityki Klimatycznej Polski.

Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” (SPA 2020)

Głównym celem SPA2020 jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmieniającego się klimatu. Dokument stanowi bazę dla działań podejmowanych w Polsce w celu zmniejszenia podatności gospodarki i zidentyfikowanych obszarów na skutki zmian klimatu. Celem SPA 2020 jest określenie działań adaptacyjnych, które należy podjąć do 2020 roku w najbardziej wrażliwych na zmiany klimatu obszarach takich jak: gospodarka wodna, rolnictwo, leśnictwo, różnorodność biologiczna, zdrowie, energetyka, budownictwo i gospodarka przestrzenna, obszary zurbanizowane, transport, obszary górskie i strefy wybrzeża. Działania adaptacyjne zawarte w SPA2020 obejmują zarówno przedsięwzięcia techniczne, np. budowa niezbędnej infrastruktury przeciwpowodziowej i ochrony wybrzeża, jak i zmiany regulacji prawnych, np. w systemie planowania przestrzennego ograniczające możliwość zabudowy terenów zagrożonych powodzią. Wśród planowanych do realizacji inwestycji znajduje się szereg przedsięwzięć poprawiających jakość życia mieszkańców i pobudzających wzrost gospodarczy. Planowane działania obejmują np. poprawę jakości wód, rozwój odnawialnych źródeł energii, zwiększenie zalesienia czy wsparcie dla rozwoju technologii środowiskowych. Podjęte zostaną również działania edukacyjne, wyjaśniające opinii publicznej zjawisko zmian klimatu.

Projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” w sformułowanych celach i kierunkach interwencji uwzględnia i odnosi się do zapisów SPA2020, szczególnie w obrębie następujących celów i kierunków działań:

Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska, kierunki działań:

- 1.1 - dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu;
- 1.3 - dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu;
- 1.4 - ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu;
- 1.5 - adaptacja do zmian klimatu w gospodarce przestrzennej i budownictwie;
- 1.6 - zapewnienie funkcjonowania skutecznego systemu ochrony zdrowia w warunkach zmian klimatu;

Cel 2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich:

- 2.1 - stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami;
  - 2.2 - organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu;
- Cel 3. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu:
- 3.2 - zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu;
- Cel 4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu:
- 4.1 - monitoring stanu środowiska i systemy wczesnego ostrzegania i reagowania w kontekście zmian klimatu (miasta i obszary wiejskie);
  - 4.2 - miejska polityka przestrzenna uwzględniająca zmiany klimatu;
- Cel 5. Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu:
- 5.1 - promowanie innowacji na poziomie działań organizacyjnych i zarządczych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu;
- Cel 6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu:
- 6.1 - zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu;
  - 6.2 - ochrona grup szczególnie narażonych przed skutkami niekorzystnych zjawisk klimatycznych.

Projekt polityki wodnej państwa do roku 2030 (Projekt Narodowej Strategii Gospodarowania Wodami 2030)

Polityka wodna państwa określa podstawowe kierunki i zasady działania umożliwiające realizację idei trwałego i zrównoważonego rozwoju w gospodarowaniu zasobami wodnymi w Polsce.

Celem nadrzędnym Polityki wodnej państwa do roku 2030 (z uwzględnieniem etapu 2016) jest zapewnienie powszechnego dostępu ludności do czystej i zdrowej wody oraz istotne ograniczenie zagrożeń wywoływanych przez powódzie i susze. Ma to nastąpić w połączeniu z utrzymaniem dobrego stanu wód i związanych z nimi ekosystemów, przy zaspokojeniu uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki, poprawie spójności terytorialnej i dążeniu do wyrównania dysproporcji regionalnych oraz uwzględnieniu integrowania ochrony środowiska wodnego z innymi dziedzinami gospodarki kraju.

Cele strategiczne dla osiągnięcia celu nadrzędnego są następujące:

- osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód oraz związanych z nimi ekosystemów,
- zapewnienie dostępu do zasobów wodnych dla zaspokojenia potrzeb ludności, środowiska naturalnego oraz społecznie i ekonomicznie uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki,
- ograniczenie negatywnych skutków powodzi i suszy oraz minimalizowanie ryzyka wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych,
- wdrożenie systemu zintegrowanego zarządzania zasobami wodnymi i gospodarowania wodami.

Projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” w sformułowanych celach i kierunkach interwencji uwzględnia i odnosi się do NSGW w obrębie wszystkich w/w celów.

Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2022

Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2022 (KPGO) został przyjęty uchwałą nr 88 Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2016 r.

W gospodarce odpadami komunalnymi (w tym odpadami żywności i innymi odpadami ulegającymi biodegradacji) w KPGO przyjęto następujące cele:

- zmniejszenie ilości powstających odpadów;
- ograniczenie marnotrawienia żywności;
- wprowadzenie selektywnego zbierania bioodpadów z zakładów zbiorowego żywienia;
- zwiększanie świadomości społeczeństwa na temat właściwego gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym odpadami żywności i innymi odpadami ulegającymi biodegradacji;
- doprowadzenie do funkcjonowania systemów zagospodarowania odpadów zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami:
- osiągnięcie poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia frakcji: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła z odpadów komunalnych w wysokości minimum 50% ich masy do 2020 roku;
- do 2020 roku udział masy termicznie przekształczanych odpadów komunalnych oraz odpadów pochodzących z przetworzenia odpadów komunalnych w stosunku do wytworzonych odpadów komunalnych nie może przekraczać 30%;
- do 2025 roku recyklingowi powinno być poddawane 60% odpadów komunalnych;
- do 2030 roku recyklingowi powinno być poddawane 65% odpadów komunalnych;
- redukcja składowania odpadów komunalnych do maksymalnie 10% do 2030 roku;
- zmniejszenie udziału zmieszanych odpadów komunalnych w całym strumieniu zbieranych odpadów (zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie):
- objęcie wszystkich właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy systemem selektywnego zbierania odpadów komunalnych;
- wprowadzenie jednolitych standardów selektywnego zbierania odpadów komunalnych na terenie całego kraju do końca 2021 roku - zestandaryzowanie ma na celu zapewnienie minimalnego poziomu selektywnego zbierania odpadów szczególnie w odniesieniu do gmin w których stosuje się niedopuszczalny podział na odpady „suche” i „mokre”;
- zapewnienie jak najwyższej jakości zbieranych odpadów przez odpowiednie systemy selektywnego zbierania odpadów, w taki sposób, aby mogły one zostać w możliwie najbardziej efektywny sposób poddane recyklingowi;
- wprowadzenie we wszystkich gminach w kraju systemów selektywnego odbierania odpadów zielonych i innych bioodpadów u źródła - do końca 2021 roku;
- zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów, aby nie było składowanych w 2020 roku więcej niż 35% masy tych odpadów w stosunku do masy odpadów wytworzonych w 1995 roku;
- zaprzestanie składowania odpadów ulegających biodegradacji selektywnie zebranych;
- zaprzestanie składowania zmieszanych odpadów komunalnych bez przetworzenia;
- zmniejszenie liczby miejsc nielegalnego składowania odpadów komunalnych;
- utworzenie systemu monitorowania gospodarki odpadami komunalnym;
- monitorowanie i kontrola postępowania z frakcją odpadów komunalnych wysortowywaną ze strumienia zmieszanych odpadów komunalnych i nieprzeznaczoną do składowania (frakcja o kodzie 19 12 12);

- zbilansowanie funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi w świetle obowiązującego zakazu składowania określonych frakcji odpadów komunalnych i pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych, w tym odpadów o zawartości ogólnego węgla organicznego powyżej 5% suchej masy i o ciepłe spalania powyżej 6 MJ/kg suchej masy, od 1 stycznia 2016 roku.

W gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi przyjęto następujące cele:

- zapewnienie odpowiedniej jakości odpadów opakowaniowych zbieranych selektywnie w gospodarstwach domowych;
- utrzymanie poziomów odzysku i recyklingu co najmniej na poziomie określonym w załączniku nr 1 do ustawy z dnia 13 czerwca 2013 roku o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi;
- osiągnięcie i utrzymanie poziomów odzysku i recyklingu dla opakowań wielomateriałowych oraz opakowań po środkach niebezpiecznych (w tym po środkach ochrony roślin);
- wyeliminowanie stosowania nieuczciwych praktyk w zakresie wystawiania dokumentów potwierdzających przetworzenie odpadów opakowaniowych;
- zwiększenie świadomości użytkowników i sprzedawców środków zawierających substancje niebezpieczne, odnośnie prawidłowego postępowania z opakowaniami po tych produktach.

Projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” w sformułowanych celach i kierunkach interwencji uwzględnia i odnosi się do KPGO w obrębie wszystkich w/w celów.

Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032

Podstawowym celem programu jest oczyszczenie terytorium kraju z azbestu i usunięcie stosowanych od wielu lat materiałów zawierających azbest w terminie do 2032 roku. Program zakłada następujące cele:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu;
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” w sformułowanych celach i kierunkach interwencji uwzględnia i odnosi się do POKZA w obrębie wszystkich w/w celów.

Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Planem działań na lata 2014-2020

Program stanowi kontynuację „Krajowej strategii ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z programem działań”, która została uchwalona Uchwałą nr 270/2007 Rady Ministrów z dnia 26.10.2007 r.

Celem nadrzędnym programu jest: „Poprawa stanu różnorodności biologicznej i pełniejsze powiązanie jej ochrony z rozwojem społeczno-gospodarczym kraju.”. Program formułuje następujące cele strategiczne:

- Cel strategiczny A: Podniesienie poziomu wiedzy oraz kształtowanie postaw społeczeństwa związanych z włączaniem się do działań na rzecz różnorodności biologicznej.
- Cel strategiczny B: Włączenie wybranych sektorów gospodarki w działania na rzecz różnorodności biologicznej.
- Cel strategiczny C: Zachowanie i przywracanie populacji zagrożonych gatunków i siedlisk.
- Cel strategiczny D: Efektywne zarządzanie zasobami przyrodniczymi.
- Cel strategiczny E: Utrzymanie i odbudowa ekosystemów oraz ich usług.
- Cel strategiczny F: Ograniczenie presji gatunków inwazyjnych i konfliktowych.
- Cel strategiczny G: Ograniczenie i łagodzenie skutków zmian klimatycznych.
- Cel strategiczny H: Ochrona różnorodności biologicznej poprzez rozwój współpracy międzynarodowej.

Projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” w sformułowanych celach i kierunkach interwencji uwzględnia i odnosi się do zapisów SPA2020, szczególnie w obrębie następujących celów:

Cele strategiczne i cele operacyjne:

Cel strategiczny A: Podniesienie poziomu wiedzy oraz kształtowanie postaw społeczeństwa związanych z włączaniem się do działań na rzecz różnorodności biologicznej:

- A.II. Integracja oraz zwiększenie dostępności wiedzy w zakresie różnorodności biologicznej;
- A.III. Zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat różnorodności biologicznej i jej znaczenia dla rozwoju społeczno-gospodarczego;

Cel strategiczny B: Włączenie wybranych sektorów gospodarki w działania na rzecz różnorodności biologicznej:

- B.I. Ochrona różnorodności biologicznej poprzez zrównoważone gospodarowanie w rolnictwie;
- B.II. Wzmocnienie różnorodności biologicznej poprzez zrównoważone gospodarowanie w leśnictwie;
- B. IV. Wsparcie różnorodności biologicznej poprzez zrównoważoną gospodarkę wodną;
- B.V. Wzmocnienie narzędzi planistycznych w działaniach na rzecz ochrony różnorodności biologicznej;

Cel strategiczny C: Zachowanie i przywracanie populacji zagrożonych gatunków i siedlisk:

- C.II. Ochrona i odtwarzanie cennych siedlisk przyrodniczych;
- C.III. Poprawa skuteczności działań na rzecz ochrony gatunkowej;
- C. IV. Zrównoważone pozyskiwanie gatunków ze stanu dzikiego;

Cel strategiczny D: Efektywne zarządzanie zasobami przyrodniczymi:

- D.I. Skuteczna egzekucja przepisów w zakresie ochrony przyrody;
- D.II. Zapewnienie odpowiednich środków finansowych dla zachowania różnorodności biologicznej;
- D.III. Wzmocnienie systemu zarządzania obszarami chronionymi;
- D.IV. Objęcie ochroną obszarową terenów o wysokich walorach przyrodniczych;

Cel strategiczny E: Utrzymanie i odbudowa ekosystemów oraz ich usług:

- E.I. Nadanie ekosystemom wartości społeczno-ekonomicznej;
- E.II. Wdrożenie zielonej infrastruktury jako narzędzia pozwalającego na utrzymanie i wzmocnienie istniejących ekosystemów oraz ich usług;
- E.III. Odbudowa zdegradowanych ekosystemów i ich usług;

Cel strategiczny F: Ograniczenie presji gatunków inwazyjnych i konfliktowych:

- F.I. Poprawa stanu wiedzy na temat gatunków inwazyjnych i konfliktowych w celu przeciwdziałania ich negatywnemu wpływowi na różnorodność biologiczną;
- F.II. Ograniczenie presji ze strony gatunków inwazyjnych i konfliktowych poprzez wdrożenie prawodawstwa i systemu ich wykrywania, monitoringu oraz zwalczania;

Cel strategiczny G: Ograniczenie i łagodzenie skutków zmian klimatycznych:

- G.II. Zmniejszenie wrażliwości ekosystemów na spodziewane czynniki związane ze zmianami klimatu;

Polityka leśna państwa (Krajowy program zwiększania lesistości)

„Krajowy program zwiększania lesistości” (KPZL) został opracowany w 1993 r. przez Zakład Badań i Systemu Informacji Przestrzennych Instytutu Badawczego Leśnictwa na zlecenie i przy współudziale Departamentu Leśnictwa ówczesnego Ministerstwa Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa. Program ten został zaakceptowany do realizacji przez Radę Ministrów RP w dniu 23 czerwca 1995 r., jednak nie stał się programem rządowym, gdyż nie zagwarantowano środków na jego realizację w perspektywie wieloletniej. KPZL jest opracowaniem studialnym o charakterze strategicznym. Stanowi instrument polityki leśnej w zakresie kształtowania przestrzeni przyrodniczej kraju i zawiera ogólne wytyczne sporządzania regionalnych planów przestrzennego zagospodarowania w dziedzinie zwiększania lesistości.

Trzecia aktualizacja programu została wykonana w okresie od lipca do października 2014 r. w Zakładzie Zarządzania Zasobami Leśnymi IBL. Z formalnego punktu widzenia jest ona spełnieniem wymogu aktualizacji KPZL co pięć lat. Jednocześnie okres opracowania tej ekspertyzy zbiega się w czasie z początkiem nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2014-2020.

Celem KPZL jest zapewnienie warunków do zwiększenia lesistości kraju do 30%, a także optymalnego rozmieszczenia zalesień, ustalenia priorytetów ekologicznych i gospodarczych oraz instrumentów realizacyjnych. Szczególną funkcją zalesień powinno być odpowiednie kształtowanie struktur przestrzennych zasobów przyrody, zwiększanie ich biologicznej aktywności i różnorodności, a także estetycznych walorów krajobrazu. Ważnym zadaniem programu zalesiania jest ochrona i wzmacnianie oraz łączenie najcenniejszych obszarów przyrodniczych we wspólny system. Bardzo istotnym problemem jest też racjonalne przestrzenne rozmieszczenie przyszłych zalesień. Rozmiar zadań, potrzeba systemowych rozwiązań w skali kraju i regionu, a przede wszystkim znaczenie zalesień dla ochrony środowiska, racjonalizacji struktury użytkowania ziemi i tworzenia ładu w gospodarce przestrzennej nadają temu problemowi wysoką rangę.

Projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” w sformułowanych celach i kierunkach interwencji uwzględnia i odnosi się do KPZL w obrębie wszystkich w/w celów.

2.3.2. Powiązania z dokumentami szczebla regionalnego

Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020

Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020 jest narzędziem realizacji polityki ochrony środowiska, zbieżnej z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych, w województwie warmińsko-mazurskim. Określa obszary, kierunki interwencji i zadania służące poprawie stanu środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego jego mieszkańców. Zapewnia ciągłość działań związanych z tworzeniem warunków zrównoważonego rozwoju województwa, jest kontynuacją i rozszerzeniem planów określonych w Programie Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018.

Dla poprawy jakości powietrza i ochrony klimatu, POŚ wyznacza zadania w następujących kierunkach interwencji: zmniejszanie emisji zanieczyszczeń do atmosfery; wzrost wykorzystania OZE w bilansie energetycznym; doskonalenie systemu planowania, monitoringu i edukacji; zmniejszanie zapotrzebowania na energię; zrównoważony rozwój energetyczny regionu; ograniczanie zagrożeń i adaptacja do zmian klimatu.

Dla ochrony przed hałasem, POŚ wyznacza kierunek interwencji: ograniczanie hałasu, z zadaniami o charakterze technicznym i nietechnicznym (jak np. monitoring i edukacja).

Dla ochrony przed wzrostem promieniowania elektromagnetycznego, POŚ wyznacza kierunek interwencji: Ograniczenie oddziaływania pól elektromagnetycznych, z zadaniami dotyczącymi uwzględniania zagrożenia promieniowaniem elektromagnetycznym w planach zagospodarowania przestrzennego oraz prowadzenia monitoringu.

Dla ochrony zasobów ilościowych wód, poprawy ich stanu ekologicznego i chemicznego, ograniczania ryzyka suszy i powodzi, a także zapewnienia korzystania z wód do celów gospodarczych, POŚ wyznacza wiele zadań w następujących kierunkach interwencji: poprawa stanu/potencjału ekologicznego wód powierzchniowych; utrzymanie dobrego stanu ilościowego i chemicznego wód podziemnych; stosowanie instrumentów ekonomicznych w racjonalnym użytkowaniu zasobów wodnych; zwiększanie retencji wód w zlewniach; zapewnienie odpowiedniej ilości wody dla potrzeb gospodarki; utrzymanie i poprawa stanu obiektów osłony przeciwpowodziowej; doskonalenie planowania przestrzennego.

Dla doskonalenia gospodarki wodno-ściekowej, POŚ wytycza zadania w następujących kierunkach interwencji: zaopatrzenie ludności w wodę; poprawa jakości wody przeznaczonej do spożycia; oszczędne gospodarowanie wodą; budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych; budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków; monitoring postępowania z nieczystościami płynnymi na terenach nieskanalizowanych.

Dla zapewnienia właściwego gospodarowania zasobami geologicznymi, POŚ określa następujące kierunki interwencji: doskonalenie rozpoznania i ochrona złóż surowców mineralnych, w tym wód leczniczych i termalnych; efektywne gospodarowanie zasobami kopalin ze złóż; zmniejszenie uciążliwości wynikających z wydobywania kopalin.

Dla ochrony gleb, POŚ wyznacza następujące kierunki interwencji: zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi; remediacja terenów zanieczyszczonych oraz rekultywacja terenów zdegradowanych.

Dla dalszego doskonalenia gospodarki odpadami, POŚ wytycza kierunki interwencji zgodne z WPGO: minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów; odzysk surowców i recykling; unieszkodliwianie odpadów komunalnych i pozostałych; zapobieganie zanieczyszczeniu powierzchni ziemi.

Na podstawie analizy wielu czynników zagrożenia dla różnorodności przyrodniczej, walorów krajobrazowych oraz zagrożeń dla zrównoważonego użytkowania zasobów, POŚ wytycza następujące kierunki interwencji: rozwój i weryfikacja obszarowych form ochrony przyrody i krajobrazu; zachowanie obiektów o szczególnych walorach przyrodniczych; doskonalenie planowania i realizacji zadań ochronnych; zachowanie ciągłości terytorialnej i spójności ekologicznej przestrzeni przyrodniczej i zapobieganie jej fragmentacji; utrzymanie, powiększanie i ochrona zasobów leśnych oraz gruntów zadrzewionych i zakrzewionych; ograniczanie inwazji obcych gatunków; monitoring przyrodniczy; egzekwowanie przepisów dotyczących ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych; zrównoważone użytkowanie gruntów rolnych i rozwój zielonej infrastruktury na terenach zurbanizowanych; podniesienie poziomu wiedzy oraz wzrost aktywności społeczeństwa w zakresie działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej.

Dla przeciwdziałania zagrożeniom związanym z poważnymi awariami, POŚ wyznacza dwa kierunki interwencji: ograniczanie zagrożeń poważnymi awariami; minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia poważnej awarii.

Projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do 2020” roku jest w pełni zgodny z kierunkami realizacji programu ochrony środowiska na poziomie regionalnym, a wyznaczone w nim cele, kierunki interwencji i będą zadania służące osiągnięciu celów POŚ województwa warmińsko-mazurskiego.

Plan gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2016-2022

„Plan gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2016-2022” (WPGO 2016) został przyjęty uchwałą Nr XXIII/523/16 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28 grudnia 2016 r.

Główne cele w zakresie gospodarki odpadami WPGO 2016 określa następująco:

- utrzymanie tendencji oddzielenia wzrostu ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju wyrażonego w PKB,
- minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów, w szczególności niebezpiecznych,
- ograniczenie marnotrawstwa żywności,
- ograniczenie uciążliwości odpadów dla środowiska, poprzez działania na etapach wydobycia surowców, produkcji i konsumpcji,
- wysoki poziom selektywnego zbierania odpadów, głównie odpadów niebezpiecznych i odpadów przeznaczonych do recyklingu,
- wysoki poziom ponownego użycia produktów,
- wysoki udział odzysku, w tym w szczególności recyklingu,
- składowanie odpadów ograniczone do minimum,

- remediacja terenów zanieczyszczonych oraz rekultywacja terenów zdegradowanych, w tym nielegalnych i nieczynnych składowisk odpadów,
- wyeliminowanie praktyk nielegalnego postępowania z odpadami,
- wysoka świadomość ekologiczna mieszkańców województwa.

Projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” w sformułowanych celach i kierunkach interwencji uwzględnia i odnosi się do WPGO 2016 w obrębie wszystkich w/w celów.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego, przyjęty uchwałą nr VII/164/15 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 11 sierpnia 2015 roku (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. poz. 2931) uwzględnia środowiskowe uwarunkowania rozwoju przestrzennego województwa, opisując ich stan i zagrożenia. Zwraca uwagę m.in. na znaczenie powiązań przyrodniczych, zarówno zewnętrznych jak i wewnętrznych, podkreślając rolę terenów najcenniejszych pod względem przyrodniczym – obszarów Natura 2000 oraz sieci ekologicznych i projektowanego systemu korytarzy ekologicznych. Dużym zagrożeniem dla funkcjonowania powiązań przyrodniczych są sieci infrastruktury komunikacyjnej, a szczególnie te elementy, które charakteryzują się dużym natężeniem ruchu. Zagrożeniem może być lokalizacja zabudowy w obrębie struktur przyrodniczo-przestrzennych środowiska, ważnych dla realizacji powiązań przyrodniczych. Dotyczy to w szczególności zabudowy rekreacyjnej jezior i pozostałej zabudowy rozproszonej.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego przedstawia wiodące cechy i zasoby środowiska przyrodniczego, w tym budowę geologiczną, kopaliny, ukształtowanie terenu, zasoby wodne, gleby, klimat, szatę roślinną, faunę, obszary cenne pod względem przyrodniczym oraz koncepcję system korytarzy ekologicznych. Rekomenduje podjęcie działań w zakresie wyznaczenia w województwie systemu korytarzy ekologicznych.

W odniesieniu do środowiska przyrodniczego i kulturowego przyjęto cztery główne kierunki realizacji polityki przestrzennej:

- ochrona i kształtowanie najcenniejszych zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona krajobrazów;
- uwzględnianie w polityce przestrzennej wymogów ochrony i odtwarzania różnorodności gatunkowej i siedliskowej, w tym kształtowanie spójności terytorialnej i funkcjonalnej przestrzeni przyrodniczej dla zapobiegania jej fragmentacji;
- racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi, w tym zabezpieczenie cennych gospodarczo złóż kopalin, a także jakościowa i ilościowa ochrona wód;
- ochrona komponentów środowiska, kształtujących warunki zamieszkania człowieka.

W sferze infrastruktury technicznej do głównych kierunków realizacji polityki przestrzennej województwa należą m.in.:

- sprawnie funkcjonujące systemy zaopatrzenia w wodę w całym województwie;
- sprawnie funkcjonujące systemy utylizacji ścieków w oparciu o wysokosprawne technologie w całym województwie;
- zintegrowanie i usprawnienie systemu gospodarki odpadami w sposób zapewniający ochronę środowiska i ochronę zdrowia ludzi zgodnie z „Planem gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego”;

- prowadzenie działań zapobiegających (minimalizujących) wystąpienie powodzi oraz ograniczających jej negatywne skutki dla życia i zdrowia ludzi, dziedzictwa kulturowego, działalności gospodarczej oraz środowiska.

Projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do 2020” roku jest w pełni zgodny z kierunkami realizacji polityki przestrzennej, a wyznaczone w nim cele, kierunki interwencji i zadania będą służyć osiągnięciu celów planu zagospodarowania przestrzennego całego województwa.

Program rozwoju OZE województwa warmińsko –mazurskiego na lata 2013-2020

Program rozwoju OZE województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2013 –2020 wskazuje kierunki działań, w których polityka regionalna może najskuteczniej przyczynić się do zwiększenia udziału energii z odnawialnych źródeł w ogólnym bilansie energetycznym województwa. Osiągnięcie wymaganego w pakiecie energetyczno-klimatycznym wskaźnika 15 % udziału energii ze źródeł odnawialnych w zużyciu energii końcowej w 2020 roku zobowiązuje samorządy do wspierania istniejących oraz powstawania nowych inwestycji opartych na wykorzystaniu nowych źródeł energii, które zmierzają do rozwoju i uniezależnienia się regionu od zewnętrznych dostaw energii.

Cele Programu rozwoju OZE województwa warmińsko-mazurskiego na 2020 rok:

- Produkcja energii ogółem z OZE na poziomie 14 000 TJ, tj. około 18,4% przewidywanego zużycia energii w regionie;
- Produkcja energii elektrycznej na poziomie 1 700 GWh tj. około 49 % zużycia energii elektrycznej w województwie;
- Redukcja emisji CO₂ z tytułu produkcji energii elektrycznej z OZE o 1 530 tys. ton;
- Obniżenie wskaźnika zużycia energii na 1 mln PKB w regionie z poziomu 1,94 TJ/mln PKB do poziomu 1,67TJ/mln PKB w roku 2020.

Projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” w sformułowanych celach i kierunkach interwencji uwzględnia i odnosi się do „Programu rozwoju OZE województwa warmińsko-mazurskiego” w obrębie wszystkich w/w celów.

Program ochrony powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego dla pyłu PM₁₀ i poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe PM₁₀ wraz z Planem działań krótkoterminowych ze względu na ryzyko wystąpienia przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla pyłu zawieszzonego PM₁₀

Program Ochrony Powietrza został przyjęty Uchwałą Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego Nr IV/96/15 z dnia 16 lutego 2015 r. Głównym celem sporządzenia i wdrożenia Programu Ochrony Powietrza jest przywrócenie naruszonych standardów jakości powietrza, a przez to poprawa warunków życia mieszkańców, podwyższenie standardów cywilizacyjnych oraz lepsza jakość życia w strefie. Program identyfikuje następujące działania kierunkowe zmierzające do przywrócenia standardów jakości powietrza w zakresie pyłu zawieszzonego PM₁₀ i benzo(a)pirenu:

1. W zakresie ograniczania emisji powierzchniowej (niskiej, rozproszonej emisji komunalno-bytowej i technologicznej): rozbudowa centralnych systemów zaopatrywania w energię ciepłą, zmiana paliwa na inne o mniejszej zawartości popiołu lub zastosowanie energii elektrycznej, względnie indywidualnych źródeł energii odnawialnej, zmniejszanie zapotrzebowania na energię ciepłą poprzez ograniczanie strat ciepła –

- termomodernizacja budynków, ograniczanie emisji z niskich rozproszonych źródeł technologicznych, zmiana technologii i surowców stosowanych w rzemiośle, usługach i drobnej wytwórczości wpływająca na ograniczanie emisji pyłu zawieszonego PM10 i B(a)P.
2. W zakresie ograniczania emisji liniowej (komunikacyjnej): kontynuacja modernizacji taboru komunikacji w miastach i gminach, wprowadzenie nowych niskoemisyjnych paliw i technologii, szczególnie w systemie transportu publicznego i służb miejskich, szkolenia kierowców i obsługi maszyn dotyczące zmniejszenia emisji poprzez odpowiednie użytkowanie pojazdów, stosowanie zachęt finansowych do wymiany pojazdów na bardziej przyjazne środowisku, kierowanie ruchu tranzytowego z ominięciem miasta lub jego części centralnych, tworzenie stref z zakazem ruchu samochodów, rozwój i zwiększanie efektywności systemu transportu publicznego, polityka cenowa opłat za przejazdy i zsynchronizowanie rozkładów jazdy transportu zbiorowego zachęcające do korzystania z systemu transportu zbiorowego, tworzenie systemu ścieżek rowerowych, tworzenie systemu płatnego parkowania w centrum miast, intensyfikacja okresowego czyszczenia ulic (szczególnie w okresach bezdeszczowych), wprowadzenie ograniczeń prędkości na drogach o pyłacej nawierzchni, stosowanie przy modernizacji dróg i parkingów materiałów i technologii gwarantujących ograniczenie emisji pyłu podczas eksploatacji, uprzywilejowanie ruchu pieszego w centrum miasta.
  3. W zakresie ograniczania emisji z istotnych źródeł punktowych – energetyczne spalanie paliw: ograniczenie emisji pyłu zawieszonego PM10 oraz B(a)P poprzez optymalne sterowanie procesem spalania i podnoszenie sprawności procesu produkcji energii, zmiana paliwa na inne, o mniejszej zawartości popiołu i siarki, stosowanie technik gwarantujących zmniejszenie emisji substancji do powietrza, stosowanie technik odpylania, odsiarczania i odazotowania spalin o dużej efektywności, stosowanie oprócz spalania paliw odnawialnych źródeł energii, zmniejszenie strat przesyłu energii.
  4. W zakresie ograniczania emisji z istotnych źródeł punktowych – źródła technologiczne: stosowanie efektywnych technik odpylania, odsiarczania i odazotowania gazów odlotowych, zmiana technologii produkcji, w tym likwidacja źródeł o znaczącej emisji pyłu, zmiana profilu produkcji wpływająca na ograniczenie emisji substancji zanieczyszczających.
  5. W zakresie przetwórstwa mięsnego na skalę komercyjną (fast-foody, restauracje, itp.): stosowanie metod smażenia mięsa (np. z konwerterem katalitycznym), zapewniających obniżenie emisji benzo(a)pirenu, stosowanie zachęt finansowych dla restauracji, które są skłonne wymienić systemy wentylacyjne, promocja w lokalnych społecznościach obiektów przetwórstwa mięsa stosujących metody smażenia zapewniające obniżenie emisji benzo(a)pirenu.
  6. W zakresie ograniczania emisji powstającej w czasie pożarów lasów i wypalania łąk, ściernisk, pól: zapobieganie pożarom w lasach (uświadamianie społeczeństwa, zakazy wchodzenia w trakcie suszy, sprzątanie lasów), użytkowanie terenów publicznych z wykorzystaniem bezpiecznych praktyk wykorzystujących użycie ognia, skuteczne egzekwowanie zakazu wypalania łąk, ściernisk i pól.
  7. W zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi: usprawnianie infrastruktury recyklingu, w celu ułatwienia zbiórki odpadów, zachęcenie do stosowania kompostowników, stworzenie specjalnego systemu programów zbiórki odpadów zielonych pochodzących z ogrodów, zbiórka makulatury, prowadzenie kampanii edukacyjnych, informujących społeczeństwo o zagrożeniach dla zdrowia płynących z „otwartego” spalania śmieci.
  8. W zakresie edukacji ekologicznej i reklamy: kształtowanie właściwych zachowań społecznych poprzez propagowanie konieczności oszczędzania energii cieplnej

i elektrycznej oraz uświadamianie o szkodliwości spalania paliw niskiej jakości, prowadzenie akcji edukacyjnych mających na celu uświadamianie społeczeństwa o szkodliwości spalania odpadów (śmieci) połączonych z nakładaniem mandatów za spalanie odpadów (śmieci), uświadamianie społeczeństwa o korzyściach płynących z użytkowania scentralizowanej sieci ciepłowniczej, termomodernizacji i innych działań związanych z ograniczeniem emisji niskiej, promocja nowoczesnych, niskoemisyjnych źródeł ciepła, wspieranie przedsięwzięć polegających na reklamie oraz innych rodzajach promocji towaru i usług propagujących model konsumpcji zgodny z zasadami zrównoważonego rozwoju, w tym w zakresie ochrony powietrza.

9. W zakresie planowania przestrzennego:

- uwzględnianie w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego sposobów zabudowy i zagospodarowania terenu umożliwiających ograniczenie emisji pyłu zawieszonego PM10, B(a)P, poprzez działania polegające na: wprowadzaniu zieleni ochronnej i urządzonej oraz niekubaturowe zagospodarowanie przestrzeni publicznych miast (place, skwery), zachowaniu istniejących terenów zieleni i wolnych od zabudowy celem lepszego przewietrzania miast, ustalaniu sposobu zaopatrzenia w ciepło z zakazem używania paliw stałych w indywidualnych stałych źródłach ciepła w nowoplanowanej zabudowie, preferowanie podłączania nowych obiektów do sieci ciepłowniczej w rejonach objętych centralnym systemem ciepłowniczym, modernizowaniu układu komunikacyjnego celem przeniesienia ruchu poza ścisłe centrum miast, reorganizacji układu komunikacyjnego oraz wprowadzeniu stref zamkniętych dla ruchu samochodowego w ścisłym centrum miast, zapewnieniu obsługi transportem zbiorowym na etapie tworzenia planów miejscowych i wydawania decyzji o warunkach zabudowy,
- w decyzjach środowiskowych dla budowy i przebudowy dróg: zalecenie stosowania wzdłuż ciągów komunikacyjnych pasów zieleni izolacyjnej (z roślin o dużych zdolnościach fitoromediacyjnych), zalecenie stosowania ekranów akustycznych pochłaniających typu „zielona ściana” zamiast najczęściej stosowanych ekranów odbijających,
- Planowanie rozbudowy miast w sposób zapobiegający zbytniemu „rozlewaniu się” miast.

Projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” w sformułowanych celach i kierunkach interwencji uwzględnia i odnosi się do Programu Ochrony Powietrza w obrębie wszystkich w/w działań.

Programy transportowe

„Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego” został opracowany w 2013 r. i uchwalony przez Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego (Uchwała Nr XXX/582/2013 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 24 września 2013 r.). Plan został zaktualizowany w 2015 r.

Podstawowy cel opracowania planu transportowego to poprawa jakości systemu transportowego i jego rozwój zgodny z zasadami zrównoważonego rozwoju. Tak sformułowany cel nadrzędny planu transportowego powinien być osiągniany poprzez realizację następujących celów szczegółowych:

- Cel 1. Poprawa dostępności transportowej i jakości transportu - instrument poprawy warunków życia i usuwania barier rozwojowych
- Cel 2. Poprawa efektywności funkcjonowania systemu transportowego – instrument zwiększania wydajności systemu z jednoczesnym ograniczaniem kosztów

- Cel 3. Integracja systemu transportowego – w układzie gałęziowym i terytorialnym
- Cel 4. Wspieranie konkurencyjności gospodarki obszaru – instrument rozwoju gospodarczego
- Cel 5. Poprawa bezpieczeństwa - radykalna redukcja liczby wypadków i ograniczenie ich skutków (zabici, ranni) oraz poprawa bezpieczeństwa osobistego użytkowników transportu
- Cel 6. Ograniczenie negatywnego wpływu transportu na środowisko naturalne i warunki życia.

Projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” w sformułowanych celach i kierunkach interwencji uwzględnia i odnosi się do w/w Planu... szczególnie w obrębie celu 6.

Plan gospodarowania wodami dla dorzecza Pregoty

Plan gospodarowania wodami dla dorzecza Świeżej

W w/w planach gospodarowania wodami wyszczególniono następujące cele środowiskowe dla jednolitych części wód powierzchniowych:

Przy ustalaniu celów środowiskowych dla JCW brano pod uwagę aktualny stan JCW w związku z wymaganym zgodnie z RDW warunkiem niepogarszania ich stanu. Dla jednolitych części wód, będących obecnie w bardzo dobrym stanie/potencjale ekologicznym, celem środowiskowym będzie utrzymanie tego stanu/potencjału. Ponadto, ustalając cele uwzględniano także różnicę pomiędzy naturalnymi, a silnie zmienionymi oraz sztucznymi częściami wód. Dla naturalnych części wód celem będzie osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego, dla silnie zmienionych i sztucznych części wód – co najmniej dobrego potencjału ekologicznego. Ponadto, w obydwóch przypadkach, w celu osiągnięcia dobrego stanu/potencjału konieczne będzie dodatkowo utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego. Dla obszarów chronionych funkcjonujących na obszarach dorzeczy nie zostały podwyższone cele środowiskowe.

W w/w planach gospodarowania wodami wyszczególniono następujące cele środowiskowe dla jednolitych części wód podziemnych: dla części wód będących w co najmniej dobrym stanie chemicznym i ilościowym, celem środowiskowym będzie utrzymanie tego stanu.

Projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” w sformułowanych celach i kierunkach interwencji uwzględnia i odnosi się do w/w Planów... w obrębie jego celów środowiskowych.

Projekt planów ochrony oraz planów zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000

Plany zadań ochronnych opracowano i ustanowiono dla 1 spośród 2 obszarów Natura 2000 występujących na terenie gminy Bartoszyce:

- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 30 września 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 **Ostoja Warmińska** PLB280015.
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 30 września 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 **Torfowiska Źródłiskowe koło Łabędnika** PLH280047 z dnia 24 lutego 2014 r. (zmienione zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 24 czerwca 2015 r.).

Wymieniony dokument wyszczególnia m.in. cele planowanych działań ochronnych. Cele te zostały we właściwy sposób uwzględnione w projekcie „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020”.

2.3.3. Powiązania z dokumentami szczebla lokalnego

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011 - 2032

Podstawowym celem realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” jest: „Zabezpieczenie terenu powiatu bartoszyckiego przed szkodliwym wpływem wyrobów zawierających azbest poprzez ich bezpieczne usunięcie i unieszkodliwienie”.

Projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” w sformułowanych celach i kierunkach interwencji uwzględnia i odnosi się do celu głównego „Programu usuwania azbestu...”.

Program Ochrony Środowiska dla powiatu bartoszyckiego do 2020. Projekt.

Dokument określa cele i kierunki interwencji oraz działania zmierzające do poprawy stanu środowiska. Zostały one wskazane w ramach poszczególnych obszarów interwencji:

1. ochrona klimatu i jakości powietrza;
2. zagrożenie hałasem;
3. pola elektromagnetyczne;
4. gospodarowanie wodami;
5. gospodarka wodno-ściekowa;
6. zasoby geologiczne;
7. gleby;
8. gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów;
9. zasoby przyrodnicze;
10. zagrożenie poważnymi awariami.

Poza głównymi obszarami interwencji w strategii ochrony środowiska uwzględniono również zagadnienia horyzontalne takie, jak działania edukacyjne.

Projekt „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Bartoszyce do 2020” roku jest w pełni zgodny z kierunkami realizacji polityki ochrony środowiska dla powiatu bartoszyckiego, a wyznaczone w nim cele, kierunki interwencji i zadania będą służyć osiągnięciu celów POŚ całego powiatu.

3. OCENA ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA GMINY BARTOSZYCE

3.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza

3.1.1. Klimat

3.1.1.1 Warunki klimatyczne

Gmina Bartoszyce leży w mazurskim regionie klimatycznym, we wschodniobałtyckiej dzielnicy klimatycznej, która jest chłodniejsza od sąsiadującej od zachodu dzielnicy zachodniobałtyckiej, lecz cieplejsza niż przyległa od południa dzielnica mazurska. Charakteryzuje się ona następującymi wartościami elementów i zjawisk atmosferycznych:

- liczba dni mroźnych wynosi 38-43,
- liczba dni z przymrozkami 110-125,
- liczba dni z pokrywą śnieżną 60-65.

Opad atmosferyczny wynosi średnio około 600 mm w roku. Okres wegetacyjny trwa około 200 dni. W Gminie Bartoszyce przeważają wiatry z kierunku południowo-zachodniego (18,9% udziału w ciągu roku) i wiatry zachodnie (15,2 %). Udział wiatrów południowo-zachodnich jest szczególnie wysoki jesienią i zimą.

3.1.1.2 Tendencje zmian klimatu w Polsce

Zgodnie z danymi z portalu KLIMANDA (www.klimanda.mos.gov.pl) obserwuje się następujące tendencje zmian klimatycznych Polski:

- od końca XIX wieku klimat wykazuje systematyczną tendencję do wzrostu temperatury powietrza ze znaczącym wzrostem od roku 1989;
- opady nie wykazują jednokierunkowych tendencji i charakteryzują się okresami mniej lub bardziej wilgotnymi; zmieniła się struktura opadów głównie w cieplej porze roku; opady są bardziej gwałtowne, krótkotrwałe, niszczycielskie, powodujące coraz częściej gwałtowne powodzie; zanikają opady poniżej 1 mm/dobę;
- w ciągu ostatnich 60 lat obserwuje się rosnącą częstotliwość zjawiska suszy, w latach 1951-1981 na terenie Polski susze wystąpiły 6 razy, a w latach od 1982 do 2011 – 18 razy; od początku XXI wieku tj. w latach 2001-2011, susze wystąpiły 9 razy w różnych okresach roku; bezpośrednie przyczyny występowania suszy w Polsce to utrzymujące się przez ponad 10 dni okresy bezopadowe z niską temperaturą powietrza w zimie – przy braku opadów i pokrywy śnieżnej, utrzymywanie się w okresie wiosenno-letnim wysokiej temperatury z silną insolacją słoneczną, brakiem opadów i bardzo słabym wiatrem oraz długimi okresami trwania od 15 do 20 dni;
- skutkami ocieplania się klimatu jest wzrost występowania groźnych zjawisk pogodowych (susze, wiatry huraganowe i trąby powietrzne oraz grad);
- od 2005 r. wystąpiło w Polsce 11 huraganów, w których prędkości wiatru okresowo przekraczały 30-35 m/s; 28 marca 1997 r. nad Polską przeszła wichura mająca lokalnie charakter huraganu;

- tendencje wzrostowe fal upałów (ciągi dni z maksymalną temperaturą dobową powietrza $\geq 30^{\circ}\text{C}$ utrzymującą się przez co najmniej 3 dni);
- tendencje spadkowe liczby dni mroźnych i bardzo mroźnych (dni z temperaturą maksymalną dobową $\leq 0^{\circ}\text{C}$ i dni z temperaturą maksymalną $\leq -10^{\circ}\text{C}$, odpowiednio).

3.1.1.3 Przeciwdziałanie zmianom klimatu

Główną przyczyną zmian klimatycznych jest emisja tzw. gazów cieplarnianych: dwutlenku węgla, metanu, ozonu, freonów, podtlenku azotu i halonów. Emisja metanu stanowi ok. 15% całkowitej emisji gazów cieplarnianych.

Najważniejszym źródłem emisji dwutlenku węgla w powiecie bartoszyckim jest sektor komunalny i transport. Najważniejsze źródła emisji metanu w powiecie bartoszyckim to lotna emisja powstająca przy użytkowaniu paliw i emisja z sektora rolniczego (fermentacja).

Zatem wszystkie działania mające na celu ograniczenie spalania paliw przeciwdziałają zmianom klimatu. Do działań tych należy m.in. ograniczenie zużycia energii poprzez termomodernizację budynków. Termomodernizacja wpływa na zmniejszenie strat ciepła przy ogrzewaniu budynków, a tym samym zmniejszenie zużycia paliw energetycznych oraz zmniejszenie emisji zanieczyszczeń energetycznych.

Na terenie gminy Bartoszyce korzystano z następujących instalacji OZE:

1. Kolektory słoneczne, m.in.: na budynkach mieszkalnych jednorodzinnych należące do osób fizycznych.
2. Geotermia płytka – pompy ciepła, m.in.:
  - Zespół pałacowy w Galinach.
  - Dworek Dębówko w Dębówku .
3. Powietrzna inwerterowa pompa ciepła w OSP Wojciechy.

3.1.2. Powietrze atmosferyczne

Emisja do atmosfery substancji szkodliwych dla człowieka następuje zarówno na skutek procesów naturalnych, jak i działalności człowieka. Rozróżnia się następujące rodzaje emisji:

- powierzchniowa pochodzenia rolniczego,
- powierzchniowa pochodzenia komunalnego,
- liniowa (drogowa, kolejowa, lotnicza),
- punktowa.

W przypadku gminy Bartoszyce największe znaczenie ma emisja powierzchniowa pochodzenia komunalnego oraz emisja punktowa. Zanieczyszczenia szczególnie szkodliwe dla zdrowia ludzi, takie jak pył zawieszony PM10 i PM2.5 oraz benzo(a)piren, powstają na terenie gminy głównie w procesach spalania paliw stałych (węgiel kamienny oraz drewno) oraz – w mniejszym stopniu – paliw płynnych (ropa naftowa i jej pochodne, gaz płynny). Należy przy tym pamiętać, że zanieczyszczenie powietrza na terenie gminy Bartoszyce zależy również od transgranicznego transportu zanieczyszczeń.

3.1.2.1 Jakość powietrza atmosferycznego

Jakość powietrza atmosferycznego na terenie gminy Bartoszyce jest oceniana przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie w ramach oceny strefy obejmującej całe województwo warmińsko-mazurskie (z wyłączeniem miast Olsztyna i Elbląga).

Dla poziomu dopuszczalnego dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, ołowiu, benzenu, tlenku węgla oraz poziomu docelowego kadmu, arsenu, niklu strefę warmińsko-mazurską zaliczono w latach 2014-2015 do klasy A. Również w przypadku pyłu zawieszonego PM_{2,5} strefę zaliczono do klasy A.

Wyniki klasyfikacji w latach 2014-2015 prezentuje Tabela 2.

Tabela 2. Klasyfikacja strefy warmińsko-mazurskiej w latach 2014-2015.

Substancja	Klasyfikacja strefy	
	2014	2015
Klasyfikacja ze względu na ochronę zdrowia		
dwutlenek siarki	A	A
benzen	A	A
dwutlenek azotu	A	A
ozon troposferyczny	A D2 dla poziomu celu długoterminowego	A D2 dla poziomu celu długoterminowego
tlenek węgla	A	A
pył PM ₁₀	C	C
pył PM _{2.5}	A	A
kadm	A	A
nikiel	A	A
ołów	A	A
arsen	A	A
benzo(a)piren	C	C
Klasyfikacja ze względu na ochronę roślin		
dwutlenek siarki	A	A
tlenki azotu	A	A
ozon troposferyczny	A D2 dla poziomu celu długoterminowego	A D2 dla poziomu celu długoterminowego

Źródło: WIOŚ w Olsztynie, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

W przypadku pyłu zawieszonego PM₁₀ w 2015 r. zanotowano przekroczenie poziomu dopuszczalnego ze względu na liczbę dni z wartościami powyżej 35 µg/m³, zatem strefę zakwalifikowano do klasy C. Obszary przekroczeń wskazano na podstawie prowadzonych

pomiarów i modelowania matematycznego. Wg raportu WIOŚ główną przyczyną wystąpienia przekroczeń była wzmożona emisja zanieczyszczeń ze źródeł komunalnych spowodowana niekorzystnymi warunkami klimatycznymi w okresie zimowym oraz spalaniem słabej jakości materiału grzewczego w mało wydajnych piecach. Obszary przekroczeń poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 w powiecie bartoszyckim w 2015 r. – dotyczą wyłącznie terenu miasta Bartoszyce. W gminie Bartoszyce nie stwierdzono przekroczeń (wyniki modelowania matematycznego).

W przypadku benzo(a)pirenu w 2015 r. zanotowano przekroczenie poziomu docelowego, w związku z czym strefa warmińsko-mazurska została zaklasyfikowana do klasy C. Przy czym tylko na niektórych obszarach strefy występuje przekroczenie. W przypadku powiatu bartoszyckiego przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu dotyczą terenu miast: Bartoszyce, Górowa Iławeckiego, Bisztynka i Sępole – w gminie Bartoszyce nie stwierdzono przekroczeń (wyniki modelowania matematycznego) – chociaż można stwierdzić, że tereny gminy graniczące z miastem Bartoszyce mogą takich przekroczeń doświadczać.

W przypadku ozonu odnotowano przekroczenia poziomu celu długoterminowego (do 2020 r.), w związku z czym całej strefie warmińsko-mazurskiej przypisano klasę D2 w klasyfikacji pod kątem ochrony roślin. W klasyfikacji pod kątem ochrony zdrowia obszar przekroczeń występował w 2015 r. również w całej strefie, zatem w przypadku powiatu bartoszyckiego przekroczenia poziomu celu długoterminowego ozonu dotyczą również gminy Bartoszyce.

3.1.2.2 Źródła i wielkości emisji

Źródła powierzchniowe

Znaczącym źródłem emisji są na terenie gminy pozostają indywidualne źródła ogrzewania (paleniska domowe). Paleniska indywidualne mogą być lokalnie bardzo uciążliwe, szczególnie w niekorzystnych warunkach meteorologicznych oraz przy spalaniu niewłaściwego paliwa (np. najgorszej jakości węgla kamiennego, odpadów, szczególnie z tworzyw sztucznych, opon, polakierowanego drewna). Taka uciążliwość jest odnotowywana na terenie gminy.

Źródła punktowe

Główne źródło punktowych zanieczyszczeń powietrza w gminie Bartoszyce to energetyczne spalanie paliw, w wyniku którego do powietrza przedostają się: dwutlenek siarki, tlenki azotu, pył (w tym pył drobny), tlenek węgla. Głównym paliwem pozostaje nadal węgiel kamienny i drewno.

Na terenie gminy Bartoszyce znajduje się kilkanaście kotłowni grzewczych zlokalizowanych w następujących miejscowościach: Bezledy, Łabędnik, Galiny, Tolko. Największa kotłownia znajduje się w Bezledach, jest zasilana miałem węglowym.

Zestawienie większych kotłowni przedstawia Tabela 3.

Tabela 3. Kotłownie na terenie gminy Bartoszyce

L.p.	Lokalizacja	Właściciel / Zarządzający	Liczba i moc kotłów	Paliwo
1	Bezledy	Spółdzielnia Mieszkaniowa „Północ”	WCO 80A 2,2 MW	miał węglowy
			WCO 80A 2,2 MW	
2	Tolko	Kotłownia osiedlowa, Zakład Budżetowy GKiM	4 kotły, łącznie moc 1,2 MW	miał węglowy
3	Łabędnik	Kotłownia osiedlowa, Zakład Budżetowy GKiM	2 x 960 kW	miał węglowy, zrębki drewna, węgiel kamienny
4	Galiny	Kotłownia osiedlowa, Zakład Budżetowy GKiM	1 x 250 kW	eko-groszek
5	Sędławki	Siedziba Zakładu Budżetowego GKiM Sędławki	1 x 95 kW	węgiel kamienny, drewno
6	Galiny	Szkoła Podstawowa	1 x 130 kW	olej opałowy
			1 x 45 kW	miał węglowy
7	Wojciechy	Szkoła Podstawowa	1 x 140 kW	olej opałowy
			1 x 75 kW	
8	Rodnowo	Szkoła Podstawowa	1 x 95 kW	miał węglowy
9	Sokolica	Szkoła Podstawowa	1 x 140 kW	miał węglowy
10	Krawczyki	Szkoła Podstawowa	1 x 69 kW	węgiel kamienny
11	Kinkajmy	Gimnazjum	1 x 163 kW	olej opałowy
			1 x 37 kW	
12	Łabędnik	Ośrodek Zdrowia	1 x 23,5 kW	olej opałowy
13	Galiny	Ośrodek Zdrowia	1 x 40 kW	olej opałowy
14	Tolko	GOK	1 x 60 kW	węgiel kamienny
15	Łabędnik	GOK	1 x 24 kW	węgiel kamienny

*źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej do roku 2020 dla gminy Bartoszyce,
opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA*

Tylko kilka miejscowości położonych najbliżej miasta Bartoszyce ma sieć gazową (Wiatrak, Wawrzyny, Okopa, Połęczce). W miejscowościach tych istnieje 83 przyłączy gazowych do budynków, z czego 80 – do budynków mieszkalnych. Z gazu korzysta ok. 260 mieszkańców gminy.

Źródła liniowe

Emisja liniowa na terenie gminy Bartoszyce jest związana przede wszystkim ze środkami transportu. Choć jest ona znacznie niższa od emisji ze źródeł punktowych, pozostaje szczególnie istotna ze względu na niskie źródło emisji, prowadzące często do powstania wysokich stężeń w strefie przebywania ludzi.

Źródłem emisji liniowej w gminie jest transport samochodowy. Substancje emitowane z silników pojazdów wpływają na jakość powietrza, szczególnie w najbliższym otoczeniu dróg, a ich wpływ maleje wraz z odległością.

Przez teren gminy przebiega również linia kolejowa (niezelektryfikowana), ale odbywa się po niej wyłącznie transport towarowy. Linia ta nie jest mocno obciążona ruchem.

3.2. Zagrożenia hałasem

Można wyróżnić dwa podstawowe źródła hałasu pochodzenia antropogenicznego:

- hałas komunikacyjny,
- hałas przemysłowy (instalacyjny).

Podstawowym wskaźnikiem poziomu hałasu jest wskaźnik L_{DWN} – długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich dób w roku, z uwzględnieniem pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6.00 do godz. 18.00), pory wieczoru (rozumianej jako przedział czasu od godz. 18.00 do godz. 22.00) oraz pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22.00 do godz. 6.00).

W latach 2012-2015 na terenie gminy Bartoszyce nie prowadzono pomiarów poziomu hałasu.

GDDKiA prowadziła natomiast pomiary hałasu komunikacyjnego dla drogi krajowej nr 51 na terenie miasta Bartoszyce. Drogą tą w ciągu roku przemierza się ponad 3 mln pojazdów. Z tego powodu badania hałasu drogowego w otoczeniu DK51 wykonuje zarządzający drogą tj. GDDKiA. Mapa akustyczna wykonana w 2012 roku wykazała przekroczenie wskaźnika L_{DWN} w zakresie od 0 do 20 dB. W trakcie opracowywania mapy akustycznej przez GDDKiA obowiązywały bardziej restrykcyjne normy dotyczące hałasu w środowisku obowiązujące w 2011 roku i to do tych poziomów odnoszą się wykazane przekroczenia.

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Mapa 1. Wartości wskaźnika L_{DWN} wzdłuż drogi krajowej nr 51 w Bartoszycach – mapa akustyczna opracowana przez GDDKiA.

W otoczeniu samej drogi (ok. 10 m od osi jezdni) poziom hałasu wyrażony wskaźnikiem L_{DWN} przekracza dopuszczalne wartości (68 dB) – sięga 70, a miejscami 75 dB.

Można przypuszczać, że podobne przekroczenia poziomu hałasu mogą występować w miejscowościach z terenu gminy Bartoszyce, położonych przy drodze krajowej nr 51 – szczególnie w zabudowie usytuowanej blisko drogi.

O poziomie hałasu komunikacyjnego na pozostałych drogach można wnioskować na podstawie natężenia ruchu.

Ruch komunikacyjny na terenie całego powiatu (poza drogą krajową nr 51) jest średnio i mało nasilony, zatem hałas komunikacyjny jest mniejszy niż na drodze krajowej nr 51. Wyniki Generalnego Pomiaru Ruchu prowadzonego w 2015 r. na terenie gminy Bartoszyce przedstawia Tabela 4.

Przeciętny SDRR dla dróg krajowych województwa warmińsko-mazurskiego wyniósł 6133 pojazdów na dobę (w tym dla międzynarodowych 13 607, a dla pozostałych 5 142) – najniższy wskaźnik w kraju, a dla dróg wojewódzkich 1988 pojazdów na dobę – również najniższy wskaźnik w kraju. Natężenie ruchu tranzytowego w gminie Bartoszyce można zatem określić jako średnie (poza drogą nr 51).

Tabela 4. Wyniki Generalnego Pomiaru Ruchu w 2015 r.

Nr drogi	Nazwa odcinka	SDRR (średni dobowy ruch roczny) poj./dobę	Rodzajowa struktura ruchu pojazdów silnikowych						
			Motocykle	Samochody osobowe i mikrobusy	Lekkie sam. ciężarowe (dostawcze)	Samochody ciężarowe		Autobusy	Ciągniki rolnicze
						Bez przyczepy	Z przyczepą		
51	GR.PAŃSTWA-BARTOSZYCE	5769	27	5292	180	77	141	35	17
51	BARTOSZYCE-SZWARUNKI	8224	43	6907	536	209	448	67	14
51	SZWARUNKI-LIDZBARK WARM.	4776	33	3938	320	113	325	36	11
57	BARTOSZYCE-LUTRY /DW593/	2602	19	2143	196	74	137	26	7
511	GR. PAŃSTWA-GÓROWO IŁAW.	776	18	683	33	14	4	9	15
512	GÓROWO IŁAW.-BARTOSZYCE	1978	18	1711	140	51	24	26	8
512	BARTOSZYCE-SZCZURKOWO	732	15	651	29	18	7	11	1
592	BARTOSZYCE-DŁUGI LASEK	2487	30	2091	157	62	127	15	5

Źródło: GDDKiA, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Wyniki pomiaru ruchu przedstawia Rys. 1.

Źródło: GDDKiA

Rys. 1. Wyniki Generalnego Pomiaru Ruchu 2015 na terenie powiatu bartoszyckiego.

Wydaje się, że w przypadku dróg gminy Bartoszyce (poza drogą krajową nr 51) nie ma zagrożenia przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu. Mogą występować pojedyncze przypadki nadmiernego natężenia hałasu (niesprawne pojazdy, itp.). Wpływ na poziom hałasu komunikacyjnego może mieć również zły stan dróg. Jednak fakt braku zagrożenia mogą potwierdzić jedynie stosowne badania.

Hałas przemysłowy w gminie Bartoszyce występuje tylko w kilku miejscowościach, w których zlokalizowane są większe zakłady produkcyjne (Sędławki, Bezledy, Piersel), jednak nie jest on uciążliwy.

3.3. Pola elektromagnetyczne

Podstawowe źródła pól elektromagnetycznych to:

- przewody linii elektrycznych wysokiego napięcia,
- przewody trakcji elektrycznej pociągów,
- stacje transformatorowe, maszyny i urządzenia zasilane prądem stałym i zmiennym, magnesy stałe, elektromagnesy, iskrowniki.
- obiekty radiokomunikacyjne w tym: stacje nadawcze radiowe i telewizyjne, stacje bazowe telefonii komórkowej.

Przez teren Gminy Bartoszyce przebiegają następujące linie wysokiego napięcia 110 kV:

- Lidzbark Warmiński-Bartoszyce,
- Bartoszyce-Korsze.

Maksymalne natężenie pola elektromagnetycznego w otoczeniu tych linii wynosi 3,2 kV/m (konieczność zachowania strefy ochronnej drugiego stopnia – dopuszcza się okresowe przebywanie ludzi, lecz zabronione jest lokalizowanie budynków mieszkalnych).

Ponadto, na terenie gminy są zlokalizowane stacje bazowe telefonii komórkowej (9 stacji). Stacje bazowe telefonii komórkowej emitują pole elektromagnetyczne o największym natężeniu w kierunku pionowym w górę i zazwyczaj nie stanowią żadnego zagrożenia dla ludzi. Tabela 5 przedstawia listę stacji bazowych w gminie Bartoszyce.

Tabela 5. Stacje bazowe telefonii komórkowej w gminie Bartoszyce

L.p.	Nazwa stacji	Adres / lokalizacja
1	PTK Centertel 4422/3362 (3985)	Bezledy, Dz. Nr 3/25
2	P4 BAR0401_C	Bezledy, Dz. Nr 19/9
3	BT 44371	Bezledy, przejście graniczne
4	Polkomtel S.A BT 44404	Bezledy, Dz. Nr 12/13
5	PTC 34746 Bezledy	
6	PTC 34809 Łabędnik (44809N!)	Łabędnik, Dz. Nr 70/2
7	PTK Centertel 922/3034 (3653)	Pilwa, Dz. Nr 4/11
8	BAR0003_A	Ceglarki
9	BT43993	Węgoryty, Dz. Nr 97/4

źródło: Starostwo Powiatowe w Bartoszycach, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

W latach 2012-2015 na terenie gminy Bartoszyce badania poziomu pól elektromagnetycznych przeprowadzono w 2012 r. w Bezledach. Promieniowanie wynosiło odpowiednio 0,22 V/m dla częstotliwości 0,1 MHz – 1 GHz. Wartość dopuszczalna wynosi 7 V/m, a zatem znacznie przekracza poziom zmierzony. Należy dodać, że w żadnym z punktów pomiarowych objętych badaniem poziomu pól elektromagnetycznych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2008-2015 nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnego poziomu pól elektromagnetycznych. Wszystkie zmierzone wartości składowej elektrycznej pól elektromagnetycznych kształtowały się na niskim poziomie.

Można zatem stwierdzić, że występujący w gminie Bartoszyce poziom pól elektromagnetycznych nie stwarza zagrożenia dla ludzi i środowiska.

Jednocześnie zdarza się, że z powodu obaw przed wpływem pól elektromagnetycznych mieszkańcy protestują np. przeciwko lokalizacji stacji bazowych telefonii komórkowej w pobliżu ich domów. Wynika to najprawdopodobniej z niskiego stanu wiedzy i niedostatecznej informacji.

Prawobrzeżnym dopływem Łyny jest Pisa Północna (całkowita długość 35 km). Pisa Północna płynie generalnie z południa na północ, na terenie gminy Bartoszyce z kierunku południowego-zachodniego na północno-wschodni. Uchodzi do Łyny na terenie gminy Sępólno w miejscowości Rygarby. Rzeka bifurkuje (rozwidła się) do jeziora Kinkajmskiego, które leży również na terenie gminy Bartoszyce. Największym prawobrzeżnym dopływem Pisy jest Bajdycka Młynówka.

Rzeka Bezleda jest rzeką trzeciorzędową, prawobrzeżnym dopływem Świeżej (Riezwej – rzeki płynącej na terenie obwodu Kaliningradzkiego). Płynie przez północną część gminy z południa na północ.

Grunty pod wodami zajmują powierzchnię 298 ha, z czego przeważająca część stanowią wody płynące (292 ha). Podstawowe dane większych rzek przedstawia Tabela 6.

Tabela 6. Podstawowe dane większych rzek						
Rzeka	Długość całkowita [km]	Pow. zlewni [km ²]	Wodowskaz	Przepływy charakterystyczne [m ³ /s]		
				SWQ	SSQ	SNQ
Łyna	263,7	5700	Stopki	155,00	34,90	10,40
Pisa Północna	35,0	324	Rygarby	115,8	1,97	0,78
Bezleda	12,0*	56	-	4,490	0,455	0,112

*Długość w granicach państwa

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Na terenie gminy można wyróżnić następujące zlewnie jednolitych części wód powierzchniowych (wymieniono tylko najważniejsze JCWP):

DORZECZE: PREGOŁA

(obszar dorzecza Pregoly, region wodny Łyny i Węgorapy, RZGW Warszawa)

1. zlewnia Łyny (Łyna od Symsarny do Suszycy z Elmą do Powarszynki, kod JCWP: PLRW700020584759; Łyna od Suszycy do Pisy, kod JCWP: PLRW700020584779):
  - a) zlewnia Pisy Północnej (Pisa od źródeł do Połapińskiej Strugi z Połapińską Strugą, kod JCWP: PLRW7000185847849; Pisa od Połapińskiej Strugi do ujścia, kod JCWP: PLRW700020584789):
    - zlewnia Bajdyckiej Młynówki (Bajdycka Młynówka, kod JCWP: PLRW7000185847889),
    - zlewnia dopływu spod Kos (dopływ spod Kos, kod JCWP: PLRW700018584756),
  - b) zlewnia Suszycy (Suszycy, kod JCWP: PLRW700018584769),
  - c) zlewnia Wirwilckiej Młynówki (Wirwilcka Młynówka, kod JCWP: PLRW7000175847729),
  - d) zlewnia dopływu spod Małych Borek (dopływ spod Małych Borek, kod JCWP: PLRW700017584754),
  - e) zlewnia dopływu z Worgielit (dopływ z Worgielit, kod JCWP: PLRW700017584752),
  - f) zlewnia Elmy (Elma od źródeł do Powarszynki, kod JCWP: PLRW700017584748):
2. zlewnia Szczurkowskiej Młynówki (Szczurkowska Młynówka do granicy państwa, kod JCWP: PLRW70001758492).

DORZECZE: ŚWIEŻA

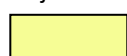
(obszar dorzecza Świeżej, region wodny Świeżej, RZGW Warszawa):

1. zlewnia rzeki Bezledy (Bezleda od źródeł do granicy państwa, kod JCWP: PLRW30001757425),

Dane najważniejszych JCWP przedstawia Tabela 7, a lokalizację zlewni JCWP – Mapa 3.

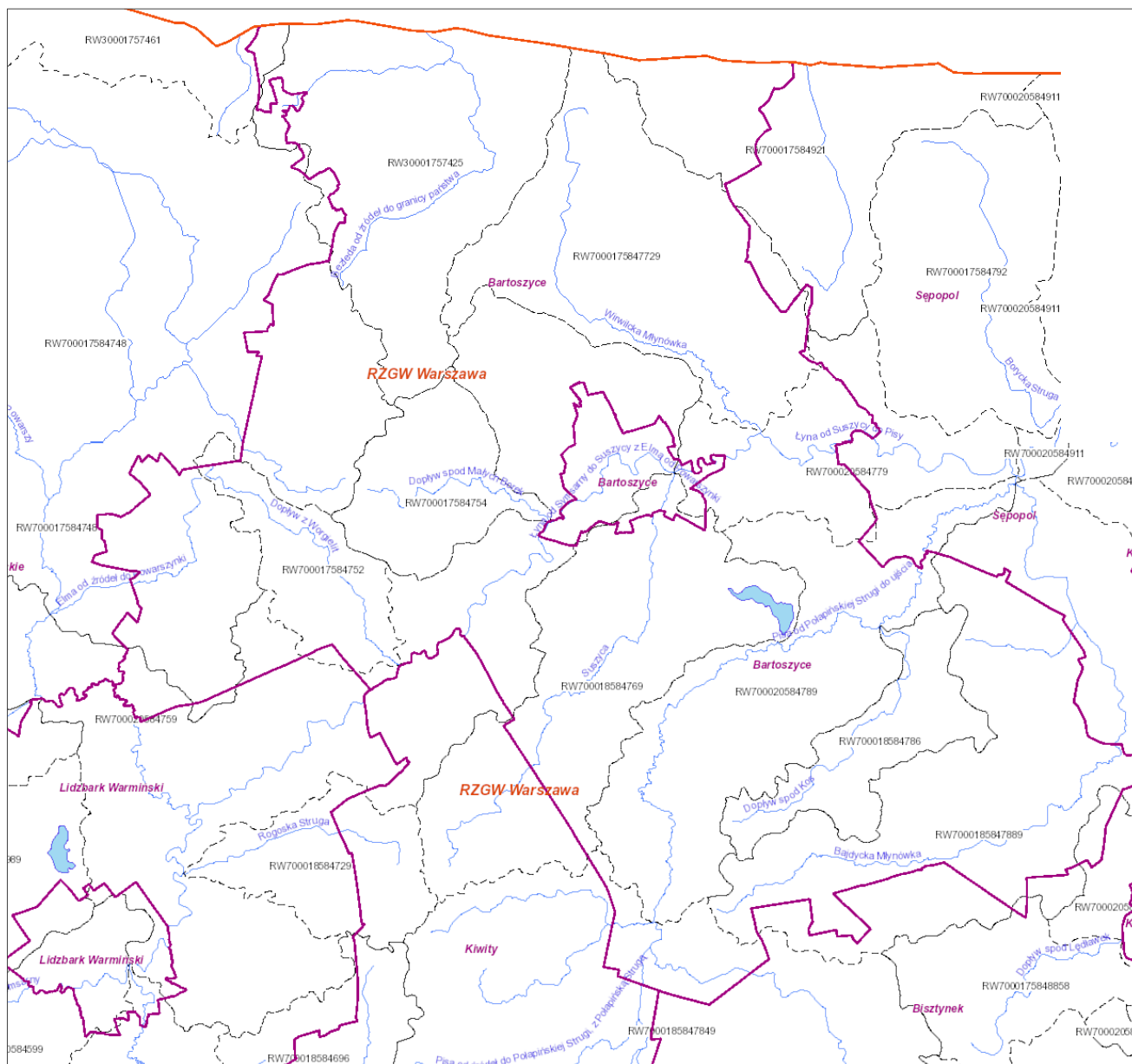
Tabela 7. Charakterystyka podstawowych JCWP rzecznych						
Nazwa	Kod JCPW /gmina	Dorzecze	Typ	Status	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
Łyna od Symarsny do Suszycy z Elmą do Powarszynki	PLRW700020584759 Gmina Bartoszyce, Miasto Bartoszyce, Gm. Górowo Iławeckie	Pregoła	rzeka nizinna żwirowa	naturalna część wód	zły	zagrożona
Łyna od Suszycy do Pisy	PLRW700020584779 Miasto Bartoszyce, Gmina Bartoszyce, Gmina Sępapol	Pregoła	rzeka nizinna żwirowa	naturalna część wód	zły	zagrożona
Pisa od źródeł do Połapińskiej Strugi z Połapińską Strugą	PLRW7000185847849 Bisztynek, Gmina Bartoszyce	Pregoła	potok nizinny żwirowy	naturalna część wód	zły	zagrożona
Pisa od Połapińskiej Strugi do ujścia	PLRW700020584789 Gmina Bartoszyce, Gmina Sępapol	Pregoła	rzeka nizinna żwirowa	naturalna część wód	zły	zagrożona
Bajdycka Młynówka	PLRW7000185847889 Gmina Bartoszyce, Sępapol, Bisztynek	Pregoła	potok nizinny żwirowy	naturalna część wód	dobry	niezagrożona
Dopływ spod Kos	PLRW700018584756 gmina Bartoszyce	Pregoła	potok nizinny żwirowy	naturalna część wód	dobry	niezagrożona
Suszycy	PLRW700018584769 Gmina Bartoszyce, Miasto Bartoszyce	Pregoła	potok nizinny żwirowy	naturalna część wód	dobry	niezagrożona
Wirwilcka Młynówka	PLRW7000175847729 Gmina Bartoszyce, Gmina Sępapol	Pregoła	potok nizinny piaszczysty	naturalna część wód	dobry	niezagrożona
Dopływ spod Małych Borek	PLRW700017584754 Gmina Bartoszyce	Pregoła	potok nizinny piaszczysty	naturalna część wód	dobry	niezagrożona
Dopływ z Worgielit	PLRW700017584752 Gmina Bartoszyce	Pregoła	potok nizinny piaszczysty	naturalna część wód	dobry	niezagrożona
Elma od źródeł do Powarszynki	PLRW700017584748 Gmina Górowo Iław., Miasto Górowo Iław., Gmina Bartoszyce	Pregoła	potok nizinny piaszczysty	naturalna część wód	dobry	niezagrożona
Szczurkowska Młynówka do granicy państwa	PLRW700017584921 Sępapol, Gm. Bartoszyce	Pregoła	potok nizinny piaszczysty	naturalna część wód	zły	zagrożona
Bezleda od źródeł do granicy państwa	PLRW30001757425 Gmina Bartoszyce, Gm. Górowo Iławeckie	Świeża	potok nizinny piaszczysty	naturalna część wód	zły	zagrożona

Objaśnienia:

ciek zlokalizowany na obszarze szczególnie narażonym, z którego odpływ azotu ze źródeł rolniczych należy ograniczyć

Źródło: <http://geoportal.kzgw.gov.pl> (jednolite części wód /aktualizacja planów gospodarowania wodami 2016-2021/), opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Źródło: <http://geportal.kzgw.gov.pl> (jednolite części wód /aktualizacja planów gospodarowania wodami 2016-2021/), opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Mapa 3. Zlewnie JCWP na terenie Gminy Bartoszyce.

Sześć spośród najważniejszych JCWP (Łyna, Pisa, Bezleda, Szczurkowska Młynówka) jest zagrożonych ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych. Należy jednak zaznaczyć, że obszar zlewni tej ostatniej rzeki na terenie gminy Bartoszyce jest niewielki – ciek jest zlokalizowany na terenie gminy Sępopol. Główne presje na JCWP to: presja komunalna i rolnictwo. Dwa cieki są położone na obszarze szczególnie narażonym, z którego należy ograniczyć odpływ azotu ze źródeł rolniczych.

Na terenie gminy znajduje się kilka zbiorników wód stojących. Są to jeziora niewielkie i płytkie, bez większego znaczenia dla rekreacji czy gospodarki rybnej. Łączne zasoby wodne jezior są niewielkie. Jedynym z jezior zidentyfikowanym jako jednolita część wód powierzchniowych jest jezioro Kinkajmskie. Jezioro to jest położone na obszarze szczególnie

narażonym, z którego należy ograniczyć odpływ azotu ze źródeł rolniczych, zostało także wyznaczone jako wrażliwe na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych.

Podstawowe parametry jeziora Kinkajmskiego przedstawia Tabela 8.

Tabela 8. Charakterystyka jeziora Kinkajmskiego				
Nazwa	Powierzchnia [ha]	Średnia głęb. [m]	Objętość [tys. m ³]	Uwagi
Jezioro Kinkajmskie	95,5	0,9	902,1	zlewnia Pisy Północnej, kod JCWP: PLLW30475, naturalna część wód, niezagrożone ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Stan wód powierzchniowych

W latach 2010-2015 WIOŚ w Olsztynie prowadził badania i ocenę stanu jednolitych części wód, realizując założenia programowe Państwowego Monitoringu Środowiska. Przebadano pięć JCWP rzecznych, których zlewnie znajdują się na terenie gminy Bartoszyce. W okresie 2010-2015 nie badano żadnych jezior z terenu gminy.

Na podstawie badań przeprowadzonych przez WIOŚ w Olsztynie można stwierdzić, że stan JCWP rzecznych, których zlewnie znajdują się na terenie gminy Bartoszyce jest zły. O ocenie zdecydował stan chemiczny oraz elementy fizykochemiczne.

Tabela 9 przedstawia wyniki badań jakości JCWP rzecznych w latach 2010-2015.

Tabela 9. Stan JCPW rzecznych, których zlewnie znajdują się na terenie gminy											
Lp.	Nazwa JCWP / miejsce badań	Kod JCWP/gmina	Rok badań	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydromorfologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych (bez grupy 3.6)	STAN / POTENCJAŁ EKOLOGICZNY	STAN CHEMICZNY	Czy występuje w obszarze chronionym	STAN W PPK MONITORINGU OBSZARÓW CHRONIONYCH	STAN
1	Bezleda od źródeł do granicy państwa / Lejdy	PLRW30001757425 Gmina Bartoszyce	2015	II	I	przekroczone stężenia średnioroczne i maksymalne	umiarkowany	przekroczone stężenia średnioroczne	TAK	ZŁY	ZŁY
2	Pisa od Połapińskiej Strugi do ujścia / Rygarby	PLRW700020584789 Gmina Bartoszyce, Gmina Sępólno	2014	III	I	przekroczone stężenia średnioroczne i maksymalne	umiarkowany	przekroczone stężenia średnioroczne	TAK	ZŁY	ZŁY
3	Pisa od źródeł do Połapińskiej Strugi, z Połapińską Strugą / pon. ujścia Połapińskiej Strugi	PLRW7000185847849 Bisztynek, Gmina Bartoszyce	2012	II	I	przekroczone stężenia średnioroczne i maksymalne	umiarkowany	-	TAK	ZŁY	ZŁY
4	Szczurkowska Młynówka do granicy państwa / Szczurkowo	PLRW700017584921 Sępólno, Bartoszyce	2012	III	I	przekroczone stężenia średnioroczne i maksymalne	umiarkowany	-	TAK	ZŁY	ZŁY

L.p.	Nazwa JCWP / miejsce badań	Kod JCWP/gmina	Rok badań	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydromorfologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych (bez grupy 3.6)	STAN / POTENCJAŁ EKOLOGICZNY	STAN CHEMICZNY	Czy występuje w obszarze chronionym	STAN W PPK MONITORINGU OBSZAROW CHRONIONYCH	STAN
5	Bajdycka Młynówka / Rygarby	PLRW7000185847889 Gmina Bartoszyce, Sępopol	2010	-	I	II	dobry	-	TAK	-	-

*Źródło: Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2015 r., WIOS w Olsztynie, opracowanie:
Biuro Doradcze EkoINFRA*

Podstawowe presje na jakość wód powierzchniowych na terenie gminy to presja komunalna i rolnictwo.

Podstawowe źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych to:

- źródła punktowe: przede wszystkim ścieki sanitarne, oczyszczone lub nie, odprowadzane do wód bezpośrednio kolektorami,
- źródła rozproszone: ścieki sanitarne (np. z nieszczelnych zbiorników bezodpływowych) lub ścieki rolnicze (np. z hodowli zwierząt – z nieszczelnych płyt gnojowych, zbiorników na gnojowicę) wprowadzane do wód z terenów nieskanalizowanych; zagrożenie zanieczyszczeniem z takich źródeł jest większe na tych terenach gminy Bartoszyce, gdzie uzbrojeniu w wodociąg nie towarzyszy uzbrojenie w kanalizację;
- źródła przestrzenne (obszarowe): ścieki sanitarne lub rolnicze (odchody zwierząt z pastwisk, nawożenie nawozami naturalnymi i sztucznymi) przedostające się do wód w wyniku infiltracji, spływu powierzchniowego lub erozji;
- źródła liniowe: odpływ zanieczyszczeń z dróg, linii kolejowych, itp.; w gminie Bartoszyce bez większego znaczenia.

Z tych źródeł do wód powierzchniowych przedostają się substancje organiczne i biogeny, które przyczyniają się do eutrofizacji, a w efekcie pogorszenia jakości wód. Rolnictwo może być także źródłem zanieczyszczeń toksycznych pochodzących ze środków ochrony roślin. Przedostanie się takich zanieczyszczeń do wód może spowodować całkowite wyginięcie organizmów wodnych.

Zarówno ścieki sanitarne, jak i zanieczyszczenia rolnicze mogą stanowić zagrożenie również dla wód podziemnych (gruntowych oraz – po przedostaniu się przez izolujące warstwy nieprzepuszczalne – głębszych).

Ścieki sanitarne są odprowadzane do wód powierzchniowych poprzez:

- wyloty z oczyszczalni ścieków – **ścieki oczyszczone**,
- przelewy ze zbiorników bezodpływowych (szamb), które są za pośrednictwem rur odprowadzane do wód powierzchniowych – droga niezgodna z prawem,
- nieszczelne zbiorniki bezodpływowe (szamba) poprzez infiltrację do wód gruntowych, a następnie powierzchniowych – droga niezgodna z prawem.

Znaczna część cieków będących odbiornikami ścieków sanitarnych jest pod stałą presją zanieczyszczeń. Jednak w wieloletniej perspektywie, wielkość ładunków zanieczyszczeń

organicznych docierających do wód – w związku z wyraźną poprawą sprawności oczyszczalni – wykazuje tendencję malejącą.

Zanieczyszczenia rolnicze przedostają się do wód powierzchniowych w wyniku stosowania niewłaściwych praktyk rolniczych i przekształcenia naturalnego krajobrazu w wyniku intensyfikacji rolnictwa (nieprzestrzegania terminów i dawek nawożenia, niewłaściwego wykorzystania użytków rolnych położonych w bezpośrednim sąsiedztwie wód powierzchniowych, uprawianie użytków rolnych do samej linii wody, bez stosowania barier ochronnych).

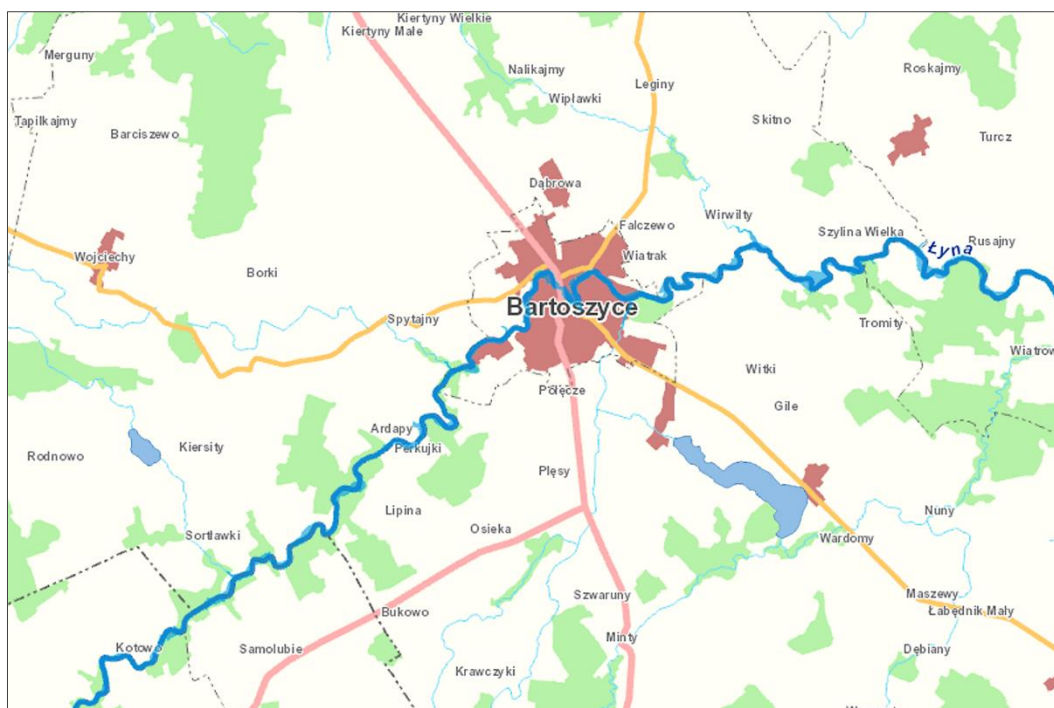
Wśród innych źródeł można wymienić:

- opady atmosferyczne – są źródłem azotu i fosforu wypłukiwanego z zanieczyszczonego powietrza, w przypadku gminy Bartoszyce: źródło bez większego znaczenia,
- odcieki ze składowisk odpadów: „dzikie” składowiska odpadów mogą stanowić zagrożenie dla wód.

Zagrożenie powodziowe

Prognozowane zmiany klimatyczne mogą spowodować wzrost częstości i zasięgu występowania opadów o dużej intensywności, podtopień i powodzi. Zjawiska te powodują znaczące straty gospodarcze oraz niekorzystne zmiany w środowisku przyrodniczym.

Na terenie gminy wyznaczone zostały obszary o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi Q 10% i Q 1%, zlokalizowane wzdłuż Łyny, głównie przy miejscowościach: Ardapy, Szylina Mała i Szylina Wielka (Mapa 4).

źródło KZGW (ISOK - Informatyczny System Osłony Kraju <http://mapy.isok.gov.pl/imap/>),
opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

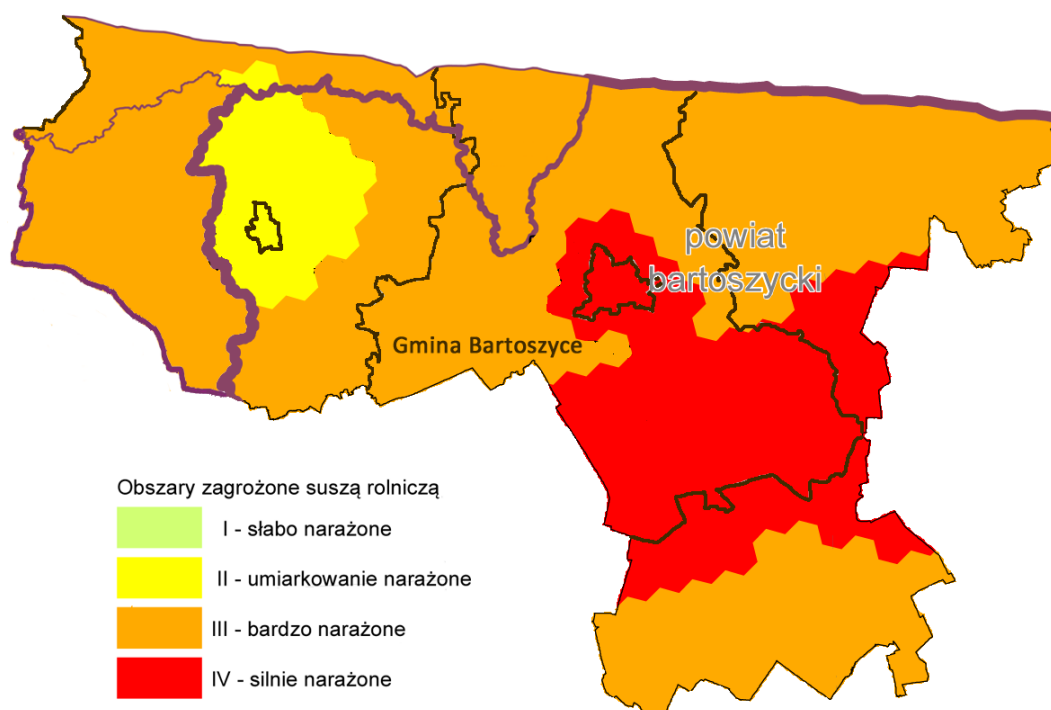
Mapa 4. Obszary zagrożenia powodziowego na terenie gminy Bartoszyce (zaznaczono na niebiesko).

Zagrożenie suszą

Wg opracowania: „Ochrona przed suszą w planowaniu gospodarowania wodami. Metodyka postępowania”. (KZGW 2013): „Spośród wszystkich zagrożeń związanych z pogodą susza jest zjawiskiem najbardziej złożonym, pojmowanym nie tylko jako niedobór opadów, ale również jako zagrożenie mogące przynieść poważne skutki ekonomiczne, społeczne i środowiskowe. Następstwa występowania susz nie są natychmiastowe, wręcz przeciwnie zjawisko to narasta powoli, a jego efekty uwidaczniają się po dłuższym okresie występowania. Czynniki meteorologiczne takie jak wysoka temperatura, mała wilgotność powietrza czy duża prędkość wiatru mogą dodatkowo potęgować zjawisko suszy”.

Zagrożenie suszą rolniczą na przeważającym obszarze gminy Bartoszyce jest silne, tylko północna część gminy jest bardzo narażona na suszę (Mapa 5).

Źródło: RZGW Warszawa, RZGW Gdańsk, plany przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych: Łyny i Węgorapy, Świeżej, Dolnej Wisły, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Mapa 5. Obszary zagrożone suszą rolniczą na terenie gminy Bartoszyce (na tle powiatu bartoszyckiego i regionów wodnych).

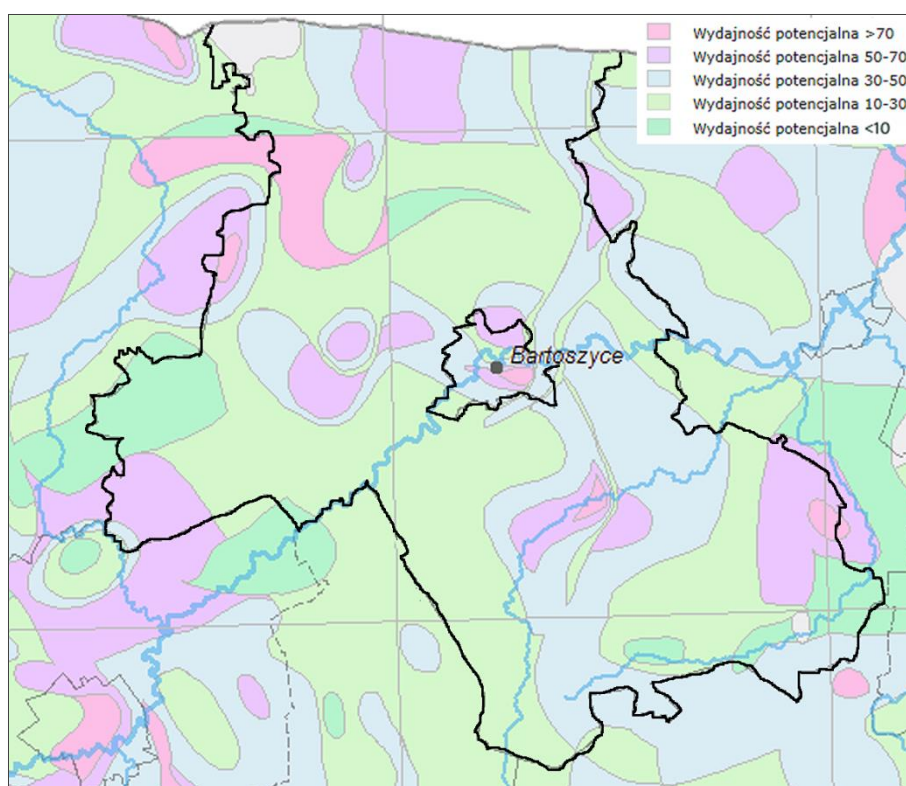
3.4.2. Zasoby i stan wód podziemnych

Wg informatora PSH „Główne Zbiorniki Wód Podziemnych w Polsce” (Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2017) gmina Bartoszyce leży

w granicach jednego pasma hydrogeologicznych (w Prowincji Hydrogeologicznej Nizinnej): pasma zbiorników Pojezierzy Pomorskiego i Mazurskiego.

Gmina Bartoszyce jest położona na obszarze jednej JCWpd obejmującej region wodny Łyny i Węgorapy (w tym dorzecze Świeżej) na terenie JCWpd o kodzie PLGW700020, będącej w zarządzie RZGW w Warszawie. Zarówno stan chemiczny, jak i stan ilościowy jednostki są oceniane jako dobre, a osiągnięcie celów środowiskowych jako niezagrożone.

Na całym terenie gminy występują poziomy wodonosne czwartorzędowe i trzeciorzędowe. Zróżnicowana jest głębokość występowania warstw wodonosnych (od kilkunastu do ponad 170 m) i ich miąższość (kilka – kilkanaście metrów). Główne użytkowe piętra wodonosne przedstawia Mapa 6.

Źródło: <http://epsh.pgi.gov.pl/epsh/#>, opracowanie Biuro Doradcze EkoINFRA

Mapa 6. Główne użytkowe piętra wodonosne na terenie gminy (wydajność w m³/d).

Należy podkreślić, że na terenie gminy warstwy wodonosne są stosunkowo dobrze izolowane osadami o słabej przepuszczalności i jakość wód wgłębnych nie jest zagrożona (zagrożenie średnie i niskie).

Teren gminy jest objęty zasięgiem Głównego Zbiornika Wód Podziemnych oznaczonego numerem 205 (Subzbiornik Warmia – Mapa 7), o powierzchni ogólnej 1660 km² i szacunkowych zasobach dyspozycyjnych wynoszących 53 tys. m³/d. Wody tego zbiornika są w naturalny sposób chronione od powierzchni terenu.

Wg raportów o stanie sanitarno-higienicznym gminy, sporządzanych rokrocznie przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Bartoszycach, w latach 2012-2015 w kilku wodociągach wystąpiły przekroczenia parametrów fizykochemicznych. Są to następujące wodociągi:

- Galiny - żelazo, mangan i mętność (2013, 2014),
- Maszewy - mangan i jon amonowy (2014),
- Sokolica - żelazo, jon amonowy i mętność (2014),
- Kinkajmy - żelazo, jon amonowy i mętność (2014),

Należy podkreślić, że w okresie 2012-2015 nie stwierdzono przekroczenia parametrów sanitarnych.

3.5.2. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

Gmina Bartoszyce jest w znacznym stopniu zwodociągowana. Wg danych za 2015 r. sieć wodociągowa ma długość ponad 302 km, co daje gęstość sieci 70,8 km/100 km². Z wodociągów korzysta 10 861 osób, czyli 98,7% mieszkańców gminy.

Zestawienie danych dotyczących zwodociągowania gminy Bartoszyce przedstawia Tabela 11 (dane za 2015 r.).

Tabela 11. Zestawienie danych dotyczących wodociągów					
JST	Mieszkańcy korzystający z wodociągów (tereny wiejskie)		Długość sieci wodociągowej [km]	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	Gęstość sieci wodociągowej na terenach wiejskich [km/100 km ²]
	osoby	odsetek			
Gmina Bartoszyce	10 861	98,7	302,3	1 883	70,8
Odsetek w stosunku do wartości dla całego powiatu / * średnia wartość w powiecie					
Powiat bartoszycki = 100%	44,6%	*91,5	32,9%	25,1%	*62,0

źródło: BDL, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Stopień skanalizowania gminy jest znacznie niższy niż stopień zwodociągowania. Długość kolektorów ogółem wynosi 62 km. Z kanalizacji korzystają 4 649 osób, a więc 42,2% mieszkańców gminy. Zestawienie danych dotyczących kanalizacji (za 2015 r.) przedstawia Tabela 12.

Tabela 12. Zestawienie danych dotyczących kanalizacji

JST	Mieszkańcy korzystający z kanalizacji (tereny wiejskie)		Długość sieci kanalizacyjnej [km]	Liczba połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych	Sieć kanalizacyjna na terenach wiejskich [km/100 km ²]
	liczba	odsetek			
Gmina Bartoszyce	4 649	42,2	62,0	437	14,5
Odsetek w stosunku do wartości dla całego powiatu / * średnia wartość w powiecie					
Powiat bartoszycki = 100%	51,5%	*33,9	3,3%	11,6%	*7,3

źródło: BDL, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

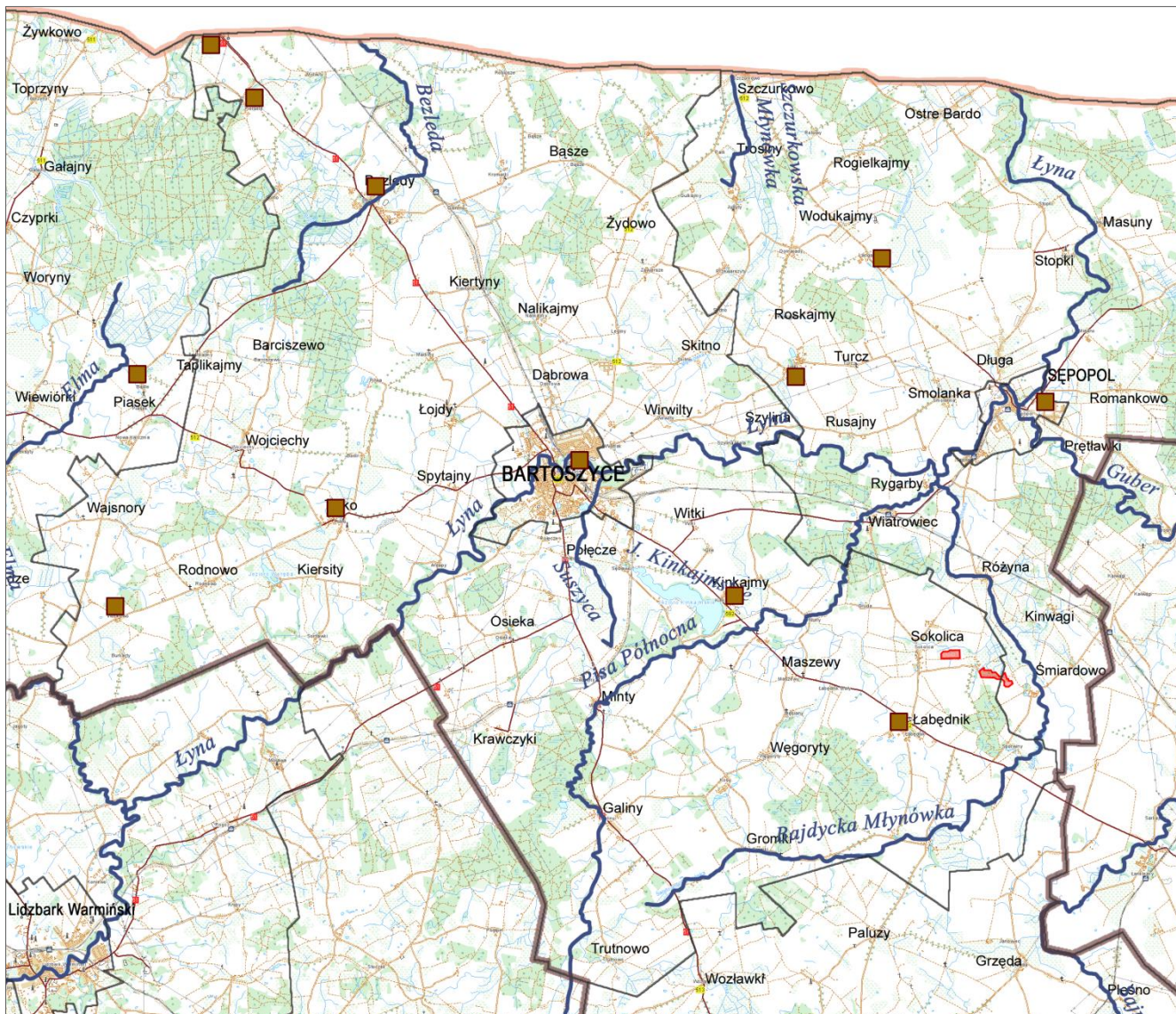
Mieszkańcy nieskanalizowanych miejscowości korzystają ze zbiorników bezodpływowych (szamb), które powinny być opróżniane za pomocą taboru asenizacyjnego, a ścieki powinny trafiać do oczyszczalni ścieków. Urządzenia te czasami jednak nie są eksploatowane właściwie (są nieszczelne lub są zaopatrzone w przelewy). Liczba zbiorników bezodpływowych na terenie gminy Bartoszyce wg danych BDL wynosi 942 szt.

3.5.3. Oczyszczalnie ścieków

Na terenie gminy Bartoszyce znajduje się 8 oczyszczalni ścieków, w tym 7 oczyszczalni komunalnych (jedna obsługuje przejście graniczne w Bezledach) oraz 117 oczyszczalni przydomowych (dane BDL za 2015 r.). Wszystkie oczyszczalnie to obiekty mechaniczno-biologiczne lub biologiczne. Łącznie oczyszczalnie w gminie Bartoszyce mogą oczyszczać 509 m³ ścieków w ciągu doby, w 2015 r. oczyściły 78 tys. m³ ścieków (łącznie z wodami infiltracyjnymi i ściekami dowożonymi). Łączna wielkość oczyszczalni wynosi 3 274 RLM.

Na mapie (Mapa 8) przedstawiono lokalizację oczyszczalni ścieków (miejsca punktowego zrzutu zanieczyszczeń).

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Mapa 8. Lokalizacja oczyszczalni ścieków

Zestawienie oczyszczalni ścieków w gminie przedstawia Tabela 13.

Tabela 13. Charakterystyka oczyszczalni ścieków w gminie Bartoszyce

Lp.	Lokalizacja	Typ	Ilość ścieków oczyszczanych w 2015 r. [m ³ /d]	Liczba mieszkańców obsługiwanych systemem kanalizacyjnym	Rok budowy/modernizacji	Stan techniczny	Odbiornik ścieków	Podmiot zarządzający
2.	Bezledy	MB ↑ biogeny	41,8	950	1981 1999	dobry	Bezleda	ZBGKiM
3.	Tolko	MB	70,6	600	1980 1998	dobry	rów melioracyjny	ZBGKiM
4.	Łabędnik	MB	26,6	510	1974	dostateczny	rów melioracyjny	ZBGKiM
5.	Piersele	BCh	7,4	110	2003	b. dobry	rów, Bezleda	ZBGKiM
6.	Wojtkowo	BCh	4,9	216	2003	b. dobry	rów, Powarszynka	ZBGKiM
7.	Kinkajmy	MB	33,0	381	2005	b. dobry	Pisa Północna	ZBGKiM
8.	Bezledy, przejście graniczne	MB	33,9	b.d.	b.d.	dobry	rów melioracyjny	Wojewoda
Razem			218,2	2767				

MB – mechaniczno-biologiczna

B – biologiczna

↑ biogeny – z podwyższonym usuwaniem biogenów

źródło: BDL, dane UG, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Tabela 14 przedstawia podstawowe dane związane z wpływem oczyszczalni na ludzi: lokalizację geograficzną, odległość od budynków mieszkalnych, rodzaj i skalę uciążliwości.

Tabela 14. Oczyszczalnie ścieków w gminie Bartoszyce – uciążliwość dla otoczenia

Lp.	Lokalizacja	Współrzędne	Odległość od budynków mieszkalnych [m]	Uciążliwości
2.	Bezledy	N: 54°19'40" E: 20°44'96"	360	Powietrze i klimat – niska uciążliwość. Hałas – niska uciążliwość. Odory – niska uciążliwość. Wpływ na jakość wód - zgodny z pozwoleniem wodnoprawnym
3.	Tolko	N: 54°14'5" E: 20°42'47"	280	Powietrze i klimat – niska uciążliwość. Hałas – niska uciążliwość. Odory – niska uciążliwość. Wpływ na jakość wód - zgodny z pozwoleniem wodnoprawnym
4.	Łabędnik	N: 54°11'6" E: 20°57'24"	200	Powietrze i klimat – niska uciążliwość. Hałas – niska uciążliwość. Odory – niska uciążliwość. Wpływ na jakość wód - zgodny z pozwoleniem wodnoprawnym
5.	Piersele	N: 54°21'8" E: 20°40'19"	170	Powietrze i klimat – niska uciążliwość. Hałas – niska uciążliwość. Odory – niska uciążliwość. Wpływ na jakość wód - zgodny z pozwoleniem wodnoprawnym
6.	Wojtkowo	N: 54°13'45" E: 20°36'25"	100	Powietrze i klimat – niska uciążliwość. Hałas – niska uciążliwość. Odory – niska uciążliwość. Wpływ na jakość wód - zgodny z pozwoleniem wodnoprawnym
7.	Kinkajmy	N: 54°13'1" E: 20°53'23"	180	Powietrze i klimat – niska uciążliwość. Hałas – niska uciążliwość. Odory – niska uciążliwość. Wpływ na jakość wód - zgodny z pozwoleniem wodnoprawnym
8.	Bezledy, przejście graniczne	N: 54°22'10" E: 20°39'40"	1800	Powietrze i klimat – niska uciążliwość. Hałas – niska uciążliwość. Odory – niska uciążliwość. Wpływ na jakość wód - zgodny z pozwoleniem wodnoprawnym

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Ładunek zanieczyszczeń odprowadzony do wód z oczyszczalni ścieków wyniósł w 2015 r.:

- 1,571 t BZT,
- 5,885 t ChZT,
- 1,439 t zawiesiny ogólnej.

Ścieki przemysłowe

W gminie Bartoszyce nie ma zakładów, które wytwarzają ścieki pochodzące z procesów technologicznych.

Część podmiotów posiada urządzenia do podczyszczania ścieków opadowych przed ich odprowadzeniem do odbiorników. Stosowanie takich urządzeń jest wymagane w przypadku, gdy wody opadowe są ujęte w systemy kanalizacyjne (otwarte lub zamknięte) oraz w przypadku:

- szczelnych powierzchni terenów przemysłowych, składowych, baz transportowych, miast, budowli kolejowych, dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych klasy G, parkingów o powierzchni pow. 0,1 ha, gdy natężenie odpływu przekracza co najmniej 15 l/s/ha szczelnej powierzchni,
- z zanieczyszczonej powierzchni szczelnej obiektów magazynowania i dystrybucji paliw.

Urządzenia do podczyszczania wód opadowych posiada stacja benzynowa „Pami” z Połęcza.

3.5.4. Aglomeracje z terenu gminy Bartoszyce umieszczone w AKPOŚK2015

Na terenie gminy Bartoszyce nie ma aglomeracji umieszczonych w KPOŚK.

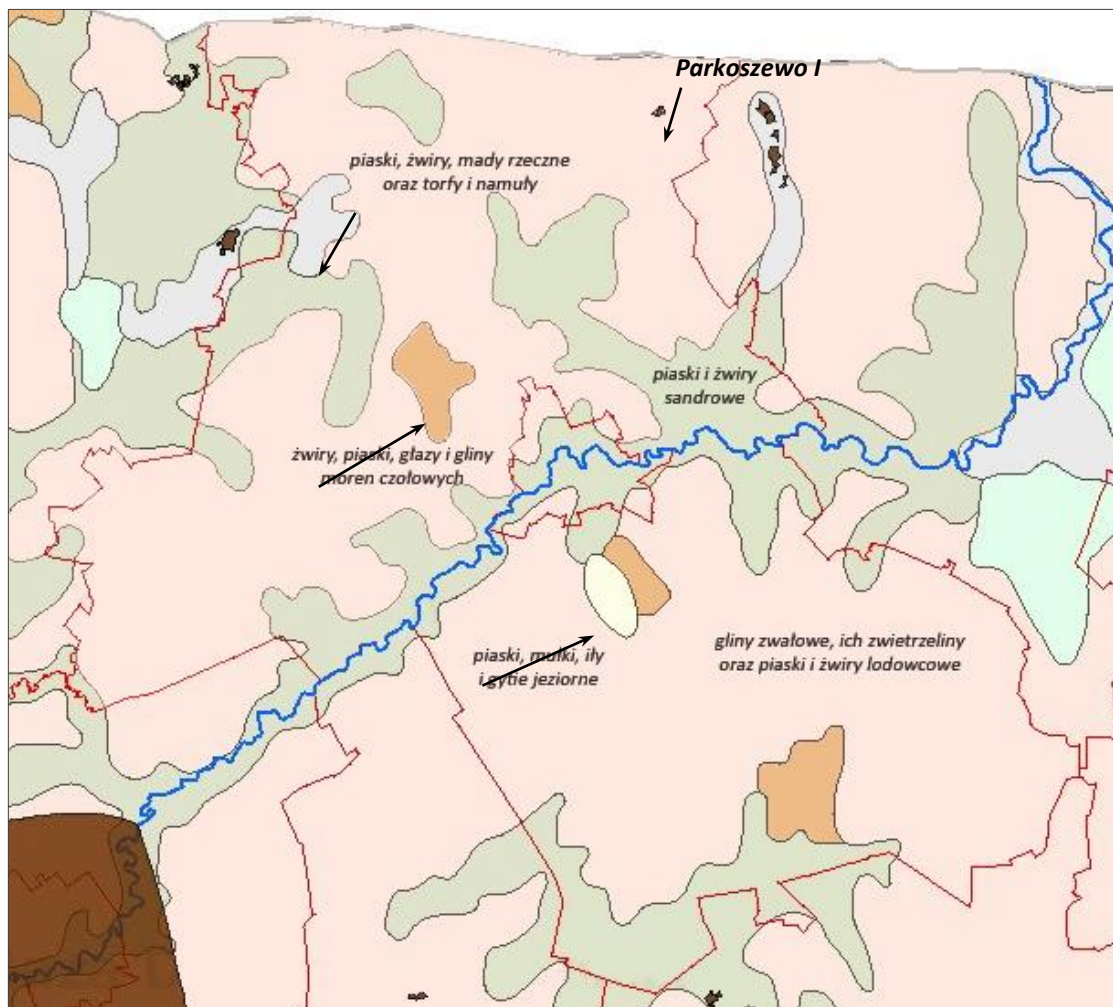
3.6. Zasoby geologiczne

Gmina Bartoszyce nie jest zasobna w kopaliny. Eksploatowane jest tylko 1 złożo: Parkoszewo I. Zestawienie udokumentowanych złóż kopalin przedstawia Tabela 15, a rozmieszczenie złóż – Mapa 9.

Tabela 15. Udokumentowane złoża kopalin w gminie Bartoszyce				
Nazwa złoża	Rodzaj	Zasoby	Eksploatacja	W rejestrze Państwowego Instytutu Geologicznego
Parkoszewo I	piaski i żwiry	1758 tys. ton	złożo eksploatowane ŻWIRPOL s.c.	TAK

źródło: „Bilans Zasobów Kopalin i Wód Podziemnych w Polsce” wg stanu na dzień 31-12-2016, Państwowy Instytut Geologiczny, dane Starostwa Powiatowego, dane gmin, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

źródło: Centralna Baza Danych Geologicznych PIG, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Mapa 9. Rozmieszczenie złóż kopalin w rejestrze PIG na terenie gminy Bartoszyce na tle budowy geologicznej.

3.7. Gleby

Na terenie Gminy Bartoszyce przeważają gleby brunatne właściwe i kwaśne morfologicznie. Kolejnym typem gleby występującym na większych połaciach (w dolinach rzek) są mady czarnoziemne i brunatne. Stosunkowo niewielką powierzchnię zajmują gleby hydrogeniczne (torfowe, murszowo-torfowe i murszowate) i biellicowe.

Pod względem urodzajności gleb gmina Bartoszyce plasuje się na drugim miejscu w powiecie bartoszyckim. Wskaźnik bonitacji jakości i przydatności rolniczej gleb wynosi 60,3 pkt (średnia wojewódzka wynosi 50,1 pkt). Najwięcej gleb należy do III klasy bonitacji zajmując 45% powierzchni gruntów rolnych i 46% wszystkich użytków rolnych. Najsłabsze gleby występują wzdłuż rzek Łyny i Pisy: V i VI klasa bonitacji. Są to utwory w większości powstałe na piaskach, co wyjaśnia ich niską bonitację.

Na terenie gminy Bartoszyce nie prowadzono badań czystości gleb. W ramach monitoringu chemizmu gleb ornych (jeden z komponentów Państwowego Monitoringu Środowiska) IUNG

w Puławach prowadził badania na terenie powiatu bartoszyckiego, w punkcie pomiarowym w Lipnikach (Gmina Górowo Iławeckie). Wydaje się, że ze względu na podobne uwarunkowania, wyniki tych badań można zastosować również do gleb w gminie Bartoszyce.

Badania prowadzone przez IUNG w Puławach w ramach monitoringu chemizmu gleb ornych w cyklach pięcioletnich od 1995 (jeden z komponentów Państwowego Monitoringu Środowiska) wykazały, że w punkcie pomiarowym w Lipnikach w 2015 r. gleby zawierały:

- 1,53% próchnicy,
- 0,89% węgla organicznego,
- 0,1% azotu,
- 0,12% wapnia,
- 0,04% fosforu,
- 0,17% magnezu,
- 0,15% potasu,
- odczyn w roztworze KCl 4,9 pH (gleby kwaśne).

Gleby w punkcie pomiarowym w Lipnikach wykazywały następującą zawartość metali:

- kadmu: 0,09 mg/kg gleby – klasyfikacja: gleba nie zanieczyszczona;
- miedzi: 6,3 mg/kg gleby – klasyfikacja: gleba nie zanieczyszczona;
- niklu: 8,8 mg/kg gleby – klasyfikacja: gleba nie zanieczyszczona;
- ołowiu: 9,1 mg/kg gleby – klasyfikacja: gleba nie zanieczyszczona;
- cynku: 34,6 mg/kg gleby – klasyfikacja: gleba nie zanieczyszczona.
- kobaltu: 4,21 mg/kg gleby – klasyfikacja: gleba nie zanieczyszczona;
- rtęci: 0,02 mg/kg gleby – klasyfikacja: gleba nie zanieczyszczona;
- arsenu: 4,28 mg/kg gleby – klasyfikacja: gleba nie zanieczyszczona

W przypadku węglowodorów aromatycznych (suma 13 WWA) zawartość wynosiła 217,4 µg/kg gleby. Poszczególne rodzaje badanych WWA utrzymywały się poniżej wartości granicznych z rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie sposobu prowadzenia oceny zanieczyszczenia powierzchni ziemi (Dz.U. z 2016 r. poz. 1395), co oznacza glebę niezanieczyszczoną.

Badano również pozostałości pestycydów chloroorganicznych i związków niechlorowych w glebach. W punkcie w Lipnikach wykryto jedynie pozostałości DDT/DDE/DDD w ilości 0,001 mg/kg gleby przy dopuszczalnej wartości <0,12 mg/kg. Pozostałe pestycydy chloroorganiczne oraz związki niechlorowe występowały w ilościach poniżej progu oznaczalności (<0,001 mg/kg gleby). Wartości te klasyfikują glebę jako wolną od pozostałości pestycydów.

Gleby kwaśne w latach 2012-2015 łącznie 70% powierzchni użytków rolnych, z czego bardzo kwaśne (pH do 4,5) i kwaśne (pH 4,6-5,5) stanowią odpowiednio 6 i 25%. Gleby te wymagają wapnowania. Należy zaznaczyć, że w stosunku do poprzedniego okresu badań udział gleb kwaśnych w powierzchni użytków rolnych spadł.

Gleby o bardzo niskiej i niskiej zasobności w:

- fosfor – stanowią 31% (odpowiednio 5% i 26%),
- potas – stanowią 12% (odpowiednio 2% i 10%),
- magnez – stanowią 10% (odpowiednio 2% i 8%).

Na terenie gminy nie występują grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji.

3.8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

3.8.1. Odpady komunalne

Na terenie gminy Bartoszyce odbiór odpadów komunalnych z gospodarstw domowych jest prowadzony w systemie pojemnikowym i workowym. Stosuje się następujące rodzaje pojemników przeznaczonych do zbierania odpadów komunalnych:

- pojemniki na odpady o pojemności 110/120 litrów,
- pojemniki na odpady o pojemności 240 litrów,
- pojemniki na odpady o pojemności 1100 litrów,
- pojemniki (KP7) o pojemności 7000 litrów,
- kosze uliczne o pojemności od 40 do 70 litrów,
- worki foliowe o pojemności od 60 do 120 litrów,
- pojemniki do selektywnej zbiórki odpadów o pojemności 1100 litrów.

Na terenach o zabudowie jednorodzinnej odpady zbierane są do worków dostarczonych przez firmę odbierającą odpady. Na terenach zabudowanych budynkami wielorodzinnymi dla potrzeb selektywnej zbiórki odpadów stosuje się oznakowane pojemniki.

Odpady komunalne są odbierane z następującą częstotliwością:

1. Odpady niesegregowane (zmieszane):
  - nieruchomości w zabudowie jednorodzinnej – co dwa tygodnie;
  - nieruchomości w zabudowie wielorodzinnej – raz w tygodniu;
2. Odpady gromadzone selektywnie: co cztery tygodnie.

Konsorcjum świadczące usługę odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych odbiera od mieszkańców następujące rodzaje odpadów:

- niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne (worek w kolorze czarnym),
- makulaturę, papier i tekturę (worek w kolorze niebieskim),
- odpady ulegające biodegradacji (worek w kolorze brązowym),
- opakowania szklane białe i kolorowe (worek w kolorze zielonym),
- tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe oraz metal (worek w kolorze żółtym),
- popiół (worek w kolorze szarym).

Worki na odpady komunalne zebrane w sposób selektywny są udostępniane mieszkańcom zabudowy jednorodzinnej nieodpłatnie przy odbiorze odpadów segregowanych oraz w siedzibach firm należących do konsorcjum. Odpady zmieszane i odpady segregowane w zabudowie wielorodzinnej są gromadzone w pojemnikach o pojemności 1100 l.

W ramach systemu gospodarki odpadami dwa razy w roku nieodpłatnie odbierane są od mieszkańców odpady wielkogabarytowe, meble, metale, opakowania wielomateriałowe oraz pozostałe odpady segregowane (przeterminowane leki i chemikalia, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte opony, baterie i akumulatory) wystawione przed posesję przez właścicieli, którzy uprzednio zgłoszą ich posiadanie do sołtysa. Ogłoszenia o terminie zbiórki

są umieszczane na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy oraz są publikowane na stronie internetowej, jak również są przekazywane sołtysom z odpowiednim wyprzedzeniem. Odpady budowlane są ponadto odbierane na indywidualne zgłoszenie właściciela nieruchomości. Zużyte baterie i akumulatory mieszkańcy mogą również przekazywać w placówkach oświatowych, wyznaczonych instytucjach i przedsiębiorstwach (również sklepach).

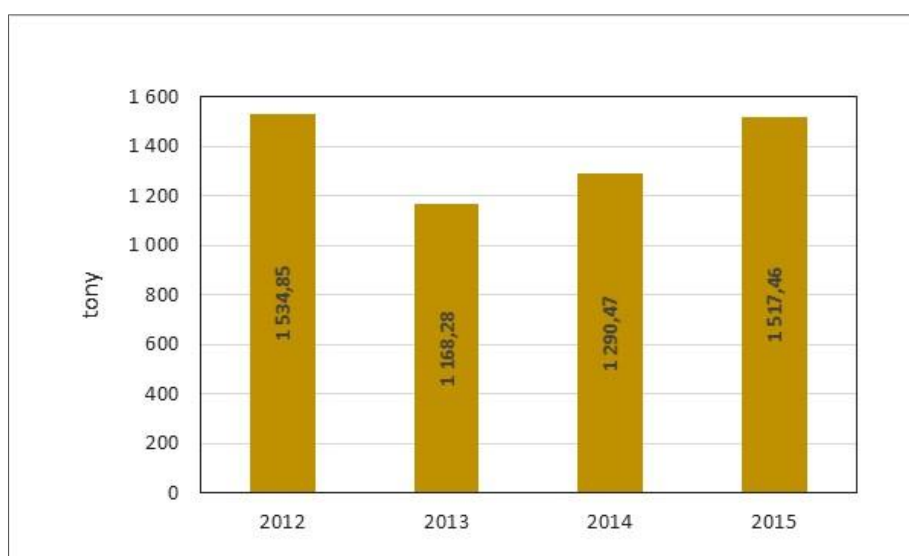
W 2015 r. zebrano na terenie gminy Bartoszyce 623,26 ton odpadów komunalnych, z czego 557,66 t pochodziło z gospodarstw domowych.

Tabela 16 przedstawia dane dotyczące odpadów komunalnych.

Tabela 16. Odpady komunalne w 2015 r.					
JST	Zmieszane odpady komunalne zebrane w ciągu roku ogółem	Zmieszane odpady komunalne z gospodarstw domowych	Zmieszane odpady komunalne na 1 mieszkańca		Liczba przedsiębiorstw odbierających odpady
			ogółem	z gospodarstw domowych	
	[t]	[t]	[kg]		[szt]
Gmina Bartoszyce	1 517,46	1 374,04	137,8	124,8	2
Odsetek w stosunku do wartości dla całego powiatu / * wartość w powiecie					
Powiat bartoszycki = 100%	12,5%	14,1%	*203,6	*163,6	*5

źródło: BDL, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Rys. 2 przedstawia ilości odpadów komunalnych z gospodarstw domowych zebrane w latach 2012-2015. Ilość zbieranych wymieszanych odpadów komunalnych z gospodarstw domowych w 2013 r. spadła, a następnie rokrocznie rosła.

źródło BDL, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Rys. 2. Zmieszane odpady komunalne zebrane z gospodarstw domowych w latach 2012-2015

Tabela 17 przedstawia ilości odpadów zebranych selektywnie i wyselekcjonowanych z suchej frakcji odpadów w roku 2015. Ogółem zebrano selektywnie blisko 300 t odpadów. Największy udział miały odpady ulegające biodegradacji, następnie szkło, tworzywa sztuczne, papier i tektura oraz odpady budowlane i rozbiórkowe.

Tabela 17. Odpady zebrane selektywnie w 2015 r. (w tonach)

JST	Ogółem	Papier i tektura	Szkło	Tworzywa sztuczne	Urządzenia zawierające freony	ZSEIE	Wielkogabarytowe	Ulegające biodegradacji	Odpady budowlane i rozbiórkowe
Gmina Bartoszyce	298,50	37,10	76,10	57,70	0,7	5,80	19,80	78,00	23,20
Odsetek w stosunku do wartości dla całego powiatu									
Powiat bartoszycki = 100%	12,0%	8,2%	16,2%	12,1%	21,3%	43,0%	21,6%	11,8%	7,5%

źródło: dane UG, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Tabela 18 prezentuje osiągnięte w 2015 r.:

- poziomy masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.
- poziomy recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła
- poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami odpadów innych niż niebezpieczne: odpady budowlane i rozbiórkowe.

Tabela 18. Osiągnięte poziomy odzysku i recyklingu – stan na koniec 2015 r.

JST	Poziom masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.		Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła		Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami odpadów innych niż niebezpieczne: odpady budowlane i rozbiórkowe	
	Osiągnięty	Wymagany w 2015 r.	Osiągnięty	Wymagany w 2015 r.	Osiągnięty	Wymagany w 2015 r.
Gmina Bartoszyce	143,0%	50%	14,0%	16%	100%	40%

źródło: dane UG, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

W 2015 r. problemem było osiągnięcie właściwego poziomu masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych

odpadów wytworzonych w 1995 r., a także poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła.

Gmina Bartoszyce funkcjonuje w Regionie Centralnym gospodarki odpadami. Gospodarka odpadami w Regionie Centralnym opiera się na następujących RIPOK:

- instalacji mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów w Olsztynie (ZGOK Sp. z o.o. Olsztyn),
- kompostowniach odpadów – m.in. na terenie Zakładu Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. w Wysiece: kompostownia odpadów zielonych i innych bioodpadów,
- składowisku odpadów zlokalizowanym na terenie Zakładu Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. w Wysiece, składowisko posiada wydzieloną kwaterę do składowania odpadów niebezpiecznych – azbestu.

Na terenie gminy funkcjonuje również kompostownia odpadów zielonych i innych bioodpadów Polfer Sp. z o.o. w Bezledach. Kompostowania posiada status RIPOK dla Regionu Centralnego. Lokalizacja kompostowni i stosowana technologia powoduje jednak emisję odorów, co stanowi uciążliwość zgłaszaną przez mieszkańców Bezled.

Odpady komunalne zebrane i odebrane z terenu gminy najpierw trafiają do stacji przeładunkowej w Medynach (gm. Lidzbark Warmiński), a następnie do regionalnej instalacji przetwarzania odpadów komunalnych ZGOK w Olsztynie. Balast pozostały po przetworzeniu trafia na składowisko w Wysiece (na terenie gminy). Część odpadów ulegających biodegradacji jest kierowana (bezpośrednio lub poprzez instalację MBP w Olsztynie) do kompostowni w Wysiece.

Zakład Gospodarki Odpadami w Wysiece jest zlokalizowany ok. 6 km w linii prostej na północny-zachód od granicy miasta Bartoszyce. Obiekt spełnia wymogi środowiskowe i ma uregulowany stan formalno-prawny. Przewidziany czas zakończenia eksploatacji obecnie użytkowanej kwatery to 2028 rok.

Na terenie gminy Bartoszyce w 2015 roku funkcjonowały dwa Punkty Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK): w miejscowościach Wysieka i Tolko. W PSZOK od mieszkańców gminy są przyjmowane nieodpłatnie następujące odpady komunalne: przeterminowane leki i chemikalia, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble i inne odpady wielkogabarytowe, zużyte opony, odpady zielone oraz odpady budowlane i rozbiórkowe stanowiące odpady komunalne. Pomimo istnienia PSZOK, zdarzają się ciągle przypadki porzucania odpadów (szczególnie wielkogabarytowych, ZSEiE, odpadów remontowych) w zaroślach, przy drogach itp., co wydaje się być spowodowane niską świadomością ekologiczną mieszkańców.

3.8.2. Odpady zawierające azbest

Na terenie gminy Bartoszyce występuje jedynie jeden rodzaj wyrobów zawierających azbest: płyty azbestowo-cementowe.

W 2011 r. opracowano „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu bartoszyckiego na lata 2011-2032” i przystąpiono do jego realizacji.

Łącznie w okresie 2012-2015 z terenu gminy Bartoszyce usunięto blisko 260 ton wyrobów zawierających azbest.

3.8.3. Pozostałe odpady

Odpady przemysłowe zgodnie z prawem są poddawane zagospodarowaniu przez wytwórców tych odpadów (bezpośrednio lub za pośrednictwem wyspecjalizowanych firm). Na terenie gminy Bartoszyce, zgodnie z danymi GUS, nie są wytwarzane żadne odpady przemysłowe.

Na terenie gminy nie funkcjonuje żadne składowisko odpadów przemysłowych, ani żadna spalarnia odpadów medycznych i weterynaryjnych.

Na terenie gminy nie działa żadna stacja demontażu pojazdów. Najbliższa znajduje się w Bartoszycach, prowadzona jest przez:

- Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe Import-Export, Hurt-Detal, Edward Jasiak, ul. Mrongowiusza 40, Bartoszyce, adres stacji: ul. Bema 40b.

Osady ściekowe

Na terenie gminy nie występują problemy z zagospodarowaniem osadów ściekowych z komunalnych oczyszczalni ścieków. Osady są zagospodarowywane poprzez rolnicze wykorzystanie.

3.9. Zasoby przyrodnicze

Wg podziału geobotaniczno-regionalnego, Gmina Bartoszyce leży w Dziale Pomorskim, który charakteryzuje się znacznym udziałem zbiorowisk o subatlantyckim typie zasięgu. Dla tego regionu charakterystyczne jest występowanie grądów, lasów liściastych, acidofilnych lasów dębowych, kontynentalnych borów sosnowych oraz niżowych buczyn.

Ze względu na synantropizację (całość przemian zachodzących w szacie roślinnej pod wpływem działalności człowieka), gmina leży w regionie IV stopnia (skala od I do VII), gdzie przeważa roślinność antropogeniczna (wprowadzona przez człowieka), a roślinność naturalna zachowała się fragmentarycznie w siedliskach skrajnie ubogich lub niedostępnych do wykorzystania przez człowieka.

Znacznie większe zróżnicowanie gatunkowe roślin i zwierząt występuje zatem na tych terenach gminy, które nie są silnie przekształcone przez działalność człowieka, w przypadku Gminy Bartoszyce – głównie działalność rolniczą.

Zgodnie z tym, największe bogactwo roślin w gminie występuje na obszarach leśnych, podmokłych, mało dostępnych i leśnych. Spotyka się tu wiele gatunków pospolitych, takich jak trzcina pospolita, pałka wąskolistna i szerokolistna, rdestnica, moczarka kanadyjska, grzybień biały, grązel żółty, ale także gatunki rzadkie i chronione jak: malina moroszka

(*Rubus chamaemorus*), wawrzynek wilczełyko (*Daphne mezereum*), podrzeń żebrowiec (*Blechnum spicant*), pełnik europejski (*Trollius europaeus*), lepnica litewska (*Silene lithuanica*). Ponadto, można też spotkać torfowiska niskie (eutroficzne) zasiedlone przez wiele gatunków (m.in. turzyce i kosańce).

Z owadów możliwe jest występowanie na terenie gminy Bartoszyce dwóch gatunków wymienionych w Dyrektywie Siedliskowej UE 92/43/EWG jako gatunek priorytetowy: pachnica dębowa (*Osmoderma eremita*) – szczególnie w alejach drzew przydrożnych, oraz zalotka większa (*Leucorrhinia pectoralis*) – na terenach torfowiskowych.

Z płazów i gadów na terenie gminy Bartoszyce występują: traszka zwyczajna, grzebiuszka ziemna, ropucha szara, ropucha paskówka, ropucha zielona, rzekotka drzewna, żaba trawna, żaba moczarowa, żaba wodna, żaba jeziorkowa, żmija zygzakowata, padalec zwyczajny, zaskroniec zwyczajny, jaszczurka zwinka, jaszczurka żyworodna. Możliwe jest występowanie gatunków chronionych: traszki grzebieniastej i kumaka nizinnego.

Ptaki są chyba najliczniejszą grupą gatunków zwierząt kręgowych występującą w gminie Bartoszyce. Często występują miejsca gniazdowania bociana białego (umieszczonego w Załączniku I Dyrektywy 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikich ptaków – jako gatunek objęty szczególną ochroną) – najliczniej na północy gminy. Spotyka się także inne gatunki ptaków gniazdujących, wymienione w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej jak: kania czarna, kania ruda, orlik krzykliwy, orzeł bielik, dzięcioł średni, puchacz, bąk, czapla siwa, błotniak zbożowy, bocian czarny i żuraw. Ponadto, licznie występują inne gatunki pospolitych ptaków.

Z mniejszych ssaków występuje: lis, jenot, borsuk, wydra (również umieszczona w Załączniku IV Dyrektywy Siedliskowej), norka amerykańska, tchórz, kuna leśna i domowa, łasica, zając, wiewiórka, jeż europejski, piżmak, normica ruda i inne. Ponadto, często spotyka się siedliska bobra (umieszczony w Załączniku IV Dyrektywy Siedliskowej). Spośród ssaków występują także nietoperze (nocek duży, karlik malutki, borowiec wielki, gacek wielkouch, mopek).

W gminie Bartoszyce można spotkać kilka gatunków dużych ssaków: łoś, jeleni, daniel, sarna, dzik.

3.9.1. Lasy

Duże kompleksy leśne w Gminie Bartoszyce w zasadzie nie występują. Mniejsze kompleksy są porozrzucane po całym terenie gminy. Tabela 19 przedstawia powierzchnie gruntów leśnych i lasów z podziałem na lasy stanowiące i niestanowiące własności skarbu państwa. We władaniu skarbu państwa znajduje się 80,5% gruntów leśnych. Zarządzającym lasami będącymi we władaniu skarbu państwa jest przedsiębiorstwo Lasy Państwowe, nadleśnictwa Bartoszyce i Górowo Iławeckie.

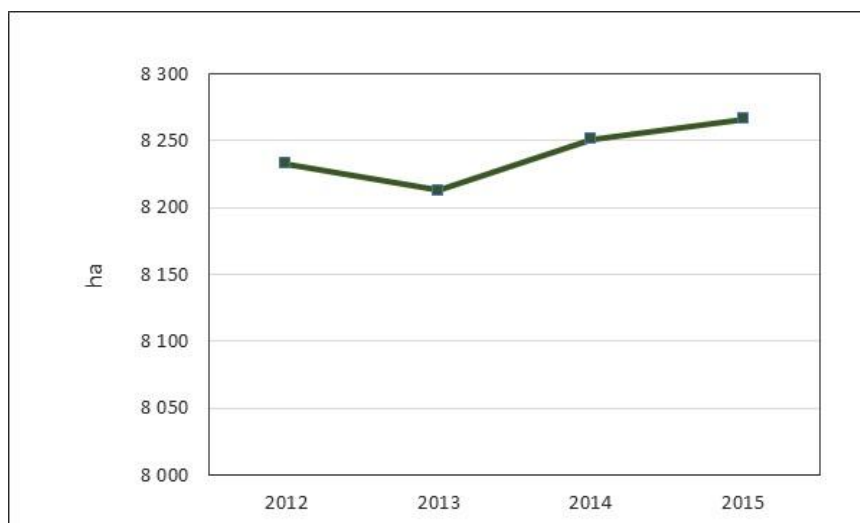

Tabela 19. Lasy w gminie Bartoszyce

JST	Grunty leśne ogółem	Lasy ogółem	Lasy publiczne	Lesistość	Lasy niestanowiące własności skarbu państwa				
					grunty leśne ogółem	lasy ogółem	grunty leśne prywatne ogółem	grunty leśne gminne ogółem	lasy gminne ogółem
					[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]
Gmina Bartoszyce	8 266,60	8 093,58	6 507,35	18,9	1 615,97	1 615,43	1 586,77	29,20	29,20
Odsetek w stosunku do wartości dla całego powiatu / * wartość w powiecie									
Powiat bartoszycki = 100%	26,05%	26,1%	23,9%	*23,7	41,0%	41,0%	41,4%	26,9%	27,2%

źródło: dane BDL, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Rys. 3 przedstawia wielkość powierzchni gruntów leśnych w latach 2012-2015. W gminie Bartoszyce nastąpił niewielki przyrost gruntów leśnych o 33,5 ha.

źródło BDL, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Rys. 3. Powierzchnia gruntów leśnych w latach 2012-2015

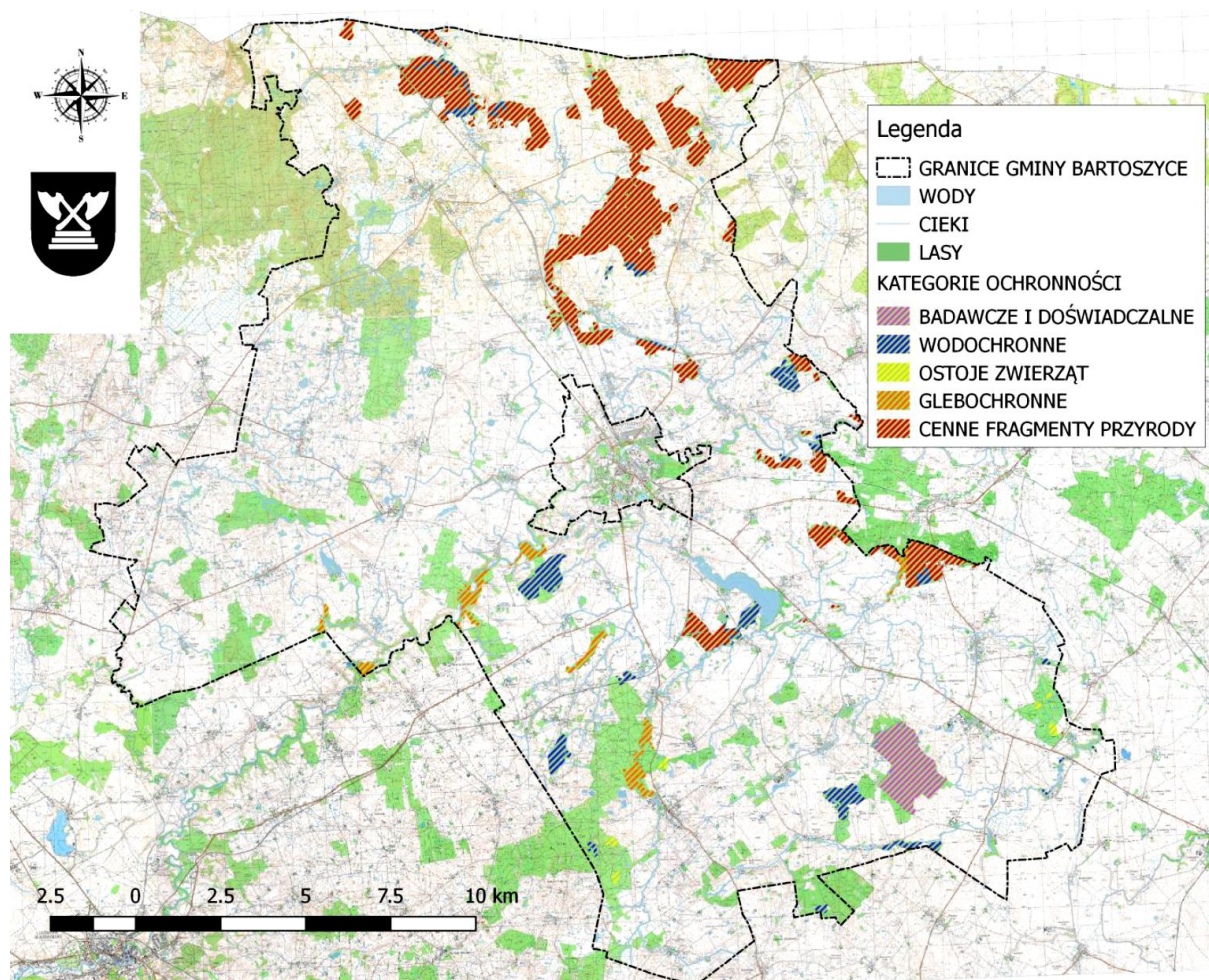
Biorąc pod uwagę regionalizację przyrodniczo-leśną, lasy należą do Krainy Mazursko-Podlaskiej. Ze względu na bardzo wysoką żyzność charakteryzują się stosunkowo dużą różnorodnością siedliskową oraz gatunkową drzewostanów. Wśród typów siedliskowych przeważają:

- las świeży – charakterystyczne gatunki to: brzoza z domieszką świerku,
- las mieszany świeży – charakterystyczne gatunki to: brzoza z domieszką dębu, sosny i olchy,
- las wilgotny – charakterystyczne gatunki to: brzoza, dąb, buk,
- ols – charakterystyczne gatunki to: olsza, dąb oraz brzoza.
- las mieszany bagienny.

Dominujące gatunki drzew to: dąb szypułkowy (32,5%), brzoza brodawkowata (23,8%), świerk (15,6%), sosna zwyczajna i modrzew (15,0%) oraz olsza czarna (10,81%). Duży udział w powierzchni zalesionej ma brzoza, która charakteryzuje się na terenach gminy znaczną ekspansywnością i dobrą jakością. Również świerk charakteryzuje się dobrą jakością techniczną. Bonitacja i jakość techniczna modrzewia i jesionu odznaczają się wysokimi parametrami. Dobra jakość na tym obszarze cechuje również lipę drobnolistną, która jeszcze na początku XVI w. współtworzyła panujące tu wówczas liściaste lasy dębowo-lipowo-klonowe. Obecnie drzewostany z panującą lipą drobnolistną stanowią 0,80% powierzchni leśnej zalesionej Nadleśnictwa Bartoszyce.

W gminie Bartoszyce ustanowiono następujące typy lasów ochronnych (Mapa 10):

- Lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody – o powierzchni 1 910,97 ha,
- Lasy wodochronne – o powierzchni 447,43 ha,
- Lasy glebochronne – o powierzchni 211,06 ha,
- Lasy stanowiące ostoje zwierząt – o powierzchni 28,48 ha,
- Lasy badawcze i doświadczalne – o powierzchni 310,31 ha.

Źródło: : Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bartoszyce, Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XXVIII/331/2017 Rady Gminy Bartoszyce z dnia 28 czerwca 2017 r.

Mapa 10. Rozmieszczenie kompleksów lasów ochronnych.

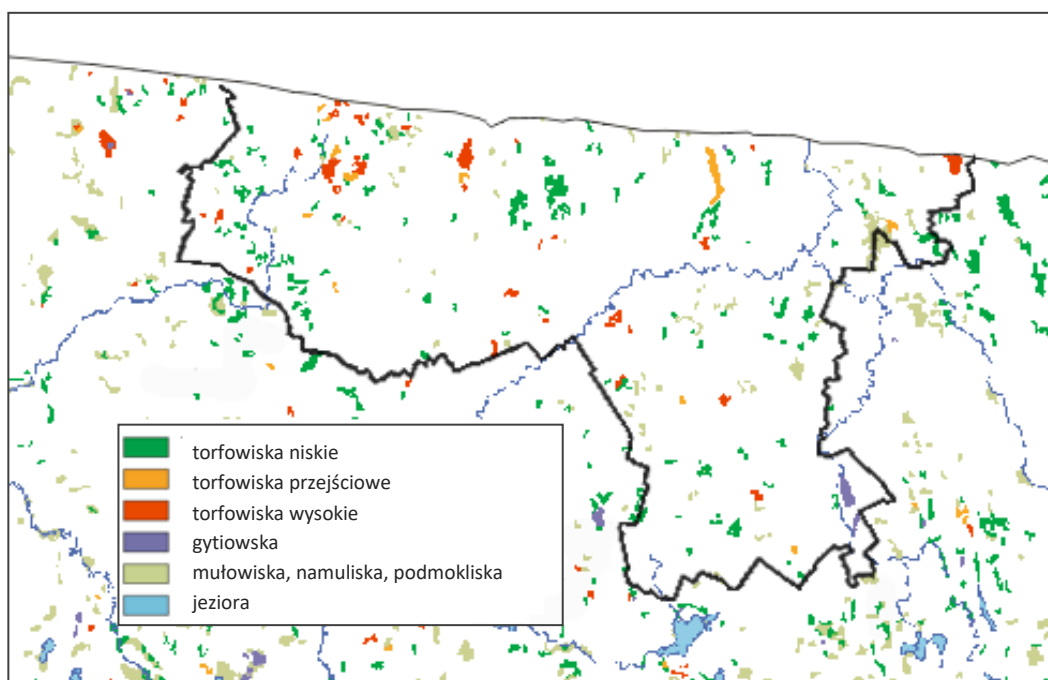
3.9.2. Łądowe ekosystemy nieleśne

Blisko 76% powierzchni gminy pokrywają łądowe ekosystemy nieleśne, głównie agrocenozy (grunty orne, łąki, pastwiska) i torfowiska.

Za POŚ Województwa Warmińsko-Mazurskiego: „Torfowiska są bardzo cennym elementem przyrodniczych zasobów województwa, a głównymi czynnikami ich znaczenia są:

- funkcje biocenotyczne, jako siedliska specyficznej roślinności oraz wielu rzadkich gatunków roślin i zwierząt;
- retencjonowanie wód;
- ochrona wód podziemnych przed zanieczyszczeniem;
- wiązanie węgla (wyłącznie na terenach z utrzymanymi procesami torfotwórczymi);
- torfowiska zdegradowane w wyniku odwodnienia i następujących procesów murszenia torfu uwalniają do atmosfery duże ilości CO₂);
- znaczenie gospodarcze (wykorzystanie torfu i wyrobów torfowych, głównie w ogrodnictwie);
- znaczenie lecznicze (wykorzystanie borowiny);
- znaczenie naukowe, edukacyjne i turystyczne (turystyka przyrodnicza)”.

Na terenie gminy Bartoszyce przeważają **torfowiska** niskie (Mapa 11).

źródło: POŚ Województwa Warmińsko-Mazurskiego, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Mapa 11. Rozmieszczenie siedlisk mokradłowych na terenie powiatu bartoszyckiego.

Na terenie torfowiska w pobliżu miejscowości Łabędnik ustanowiono obszar chroniony w ramach sieci Natura 2000 – „Torfowiska źródliskowe koło Łabędnika”. Na terenie torfowisk ustanowiono jeszcze dwa użytki ekologiczne; „Torfowisko źródliskowe Sokolica” i „Torfowisko źródliskowe Spurgle”.

Zagrożenia dla torfowisk obejmują m.in. następujące zjawiska:

- obniżanie lub utrzymywanie niskiego poziomu wód gruntowych w wyniku melioracji rolniczych w obrębie torfowisk lub ich pobliżu;
- eksploatację torfowisk, w tym także nielegalne wydobywanie torfu;
- zanieczyszczenie wód zasilających torfowiska;
- inwazje obcych gatunków, w szczególności na obszarach torfowisk niskich w dolinach rzek;
- długotrwałe susze, zagrażające głównie torfowiskom wysokim i przejściowym;
- naturalna sukcesja, która zagraża wielu gatunkom rzadkim i chronionym.

Agrocenozy

Największy obszar lądowych ekosystemów nieleśnych gminy stanowią grunty orne (pola uprawne), łąki i pastwiska – łącznie w gminie Bartoszyce 31 313 ha. Za POŚ Województwa Warmińsko-Mazurskiego: „Ostojami różnorodności biologicznej na terenach rolnych są fragmenty krajobrazu charakteryzujące się mozaikowym układem użytków, dużym udziałem łąk i pastwisk, obecnością zadrzewień i zakrzewień, miedz, oczek wodnych i obszarów podmokłych. Ważną rolę dla zachowania różnorodności biologicznej, w aspekcie zróżnicowania genetycznego, pełnią niektóre sady, z drzewami owocowymi dawnych odmian. Niedocenianym elementem przyrodniczym jest występowanie w agrocenozach roślin segetalnych – chwastów rosnących wśród roślin uprawnych. Większość roślin segetalnych to gatunki zawleczone w dawnych czasach, często przedhistorycznych, tzw. archeofity, najczęściej wraz z nasionami uprawianych roślin. Niektóre (tzw. kenofity) zawleczone zostały niedawno, głównie z Ameryki Północnej. Niektóre gatunki roślin segetalnych stają się coraz rzadsze i grozi im wyginięcie. Przyczyną tego jest doskonalenie metod zwalczania chwastów w rolnictwie i powszechne ich stosowanie.

Podstawowymi zagrożeniami dla zachowania różnorodności biologicznej agrocenoz są: intensyfikacja gospodarki rolnej (uprawy monokulturowe, chemizacja), zaniechanie użytkowania łąk i pastwisk, uproszczenia krajobrazu i likwidacja siedlisk marginalnych (w tym: ograniczanie zielonej infrastruktury: miedzy, żywopłotów, pasów zieleni i zarośli śródpolnych, zadrzewień, rowów, stert kamieni, oczek wodnych), zanik lokalnych ras zwierząt gospodarskich i odmian roślin uprawnych, inwazje obcych gatunków. Bardzo groźna staje się ekspansja drobnej zabudowy oraz towarzyszących jej dróg dojazdowych i ogrodzeń na dotychczas otwarte tereny rolnicze. Ma to miejsce szczególnie wokół większych miast, na terenach o atrakcyjnym krajobrazie”.

3.9.3. Ekosystemy wodne

Zadania ochrony przyrody i różnorodności biologicznej są realizowane przede wszystkim poprzez ustanawianie różnych prawnych form ochrony: rezerwatów, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, pomników przyrody.

3.9.4. Formy ochrony przyrody

Tereny chronione na obszarze gminy Bartoszyce zajmują 4 571,1 ha (10,7%), w tym:

- obszary chronionego krajobrazu 4 562,80 ha,
- użytki ekologiczne 8,30 ha.

Tabela 20 przedstawia szczegółowe dane.

Tabela 20. Ochrona przyrody w gminie Bartoszyce					
JST	Obszary prawnie chronione ogółem	Rezerwy przyrody	Obszary chronionego krajobrazu	Użytki ekologiczne	Pomniki przyrody ogółem
	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[szt]
Gmina Bartoszyce	4 571,10	0,00	4 562,80	8,30	62
Odsetek w stosunku do wartości dla całego powiatu					
Powiat bartoszycki = 100%	17,8%	0,0%	17,7%	7,0%	38,3%

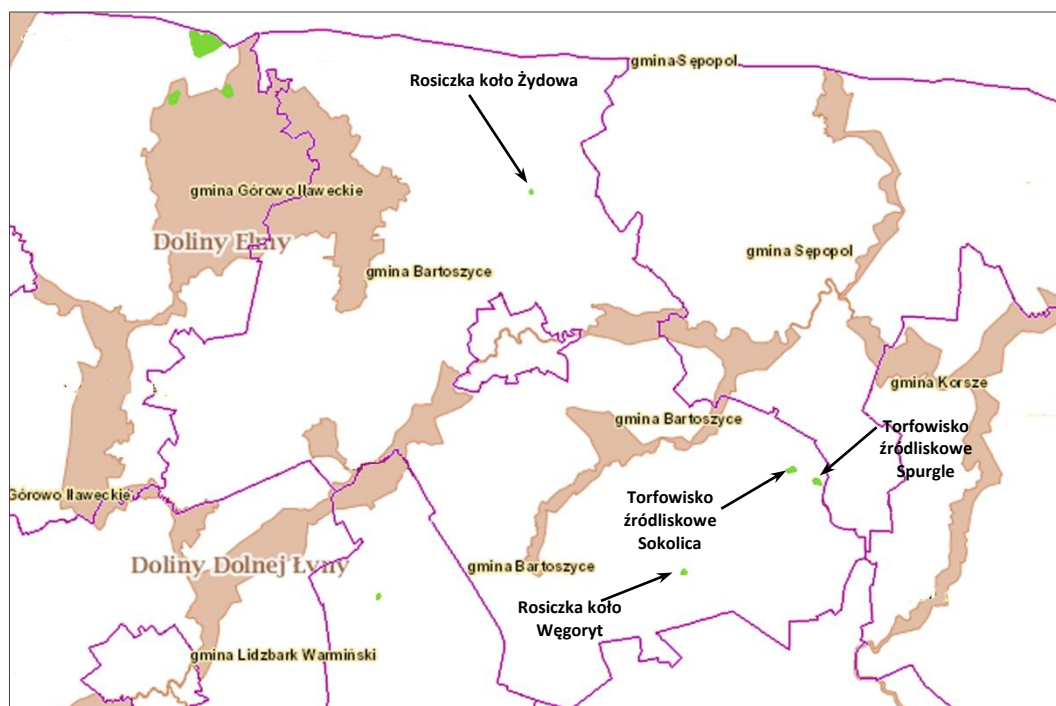
źródło: dane BDL, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Na terenie gminy nie występują rezerwy przyrody.

Obszary chronionego krajobrazu wyznaczono przede wszystkim w dolinach głównych cieków wodnych i na obszarze węzła hydrograficznego:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny (powierzchnia ogółem 16 429,9 ha),
- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Elmy (powierzchnia ogółem 8 923,2 ha).

Granice OChK przedstawia Mapa 12.

źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/> opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Mapa 12. Rozmieszczenie obszarów chronionego krajobrazu i użytków ekologicznych

Na terenie gminy Bartoszyce występują 4 użytki ekologiczne (Mapa 12). Tabela 21 przedstawia ich spis.

Tabela 21. Użytki ekologiczne w gminie Bartoszyce

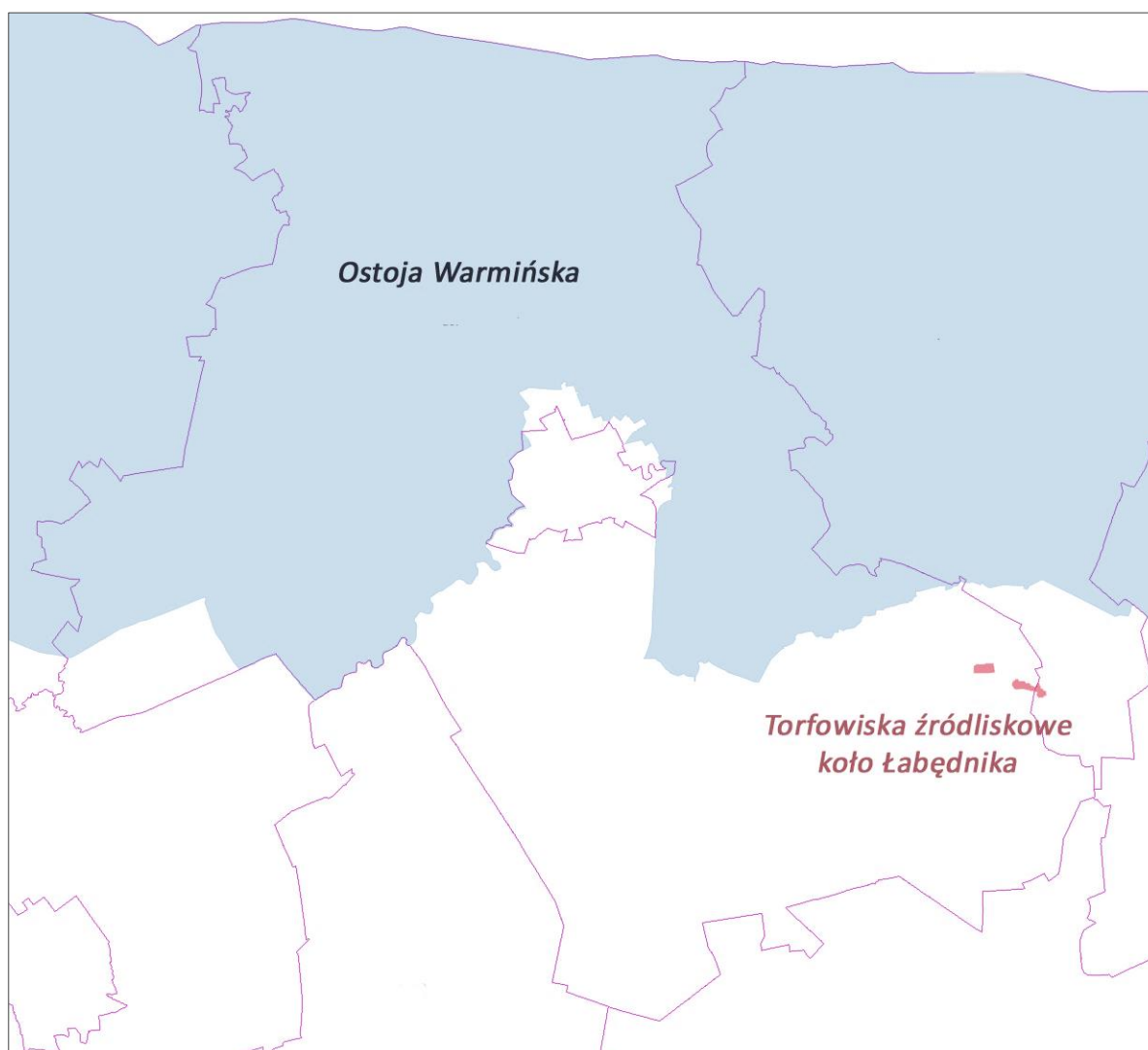
Nazwa		Powierzchnia [ha]	Typ	Akt ustanawiający
1.	Rosiczka koło Węgoryt	0,38	torfowiskowy	Rozporządzenie Nr 86 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Rosiczka koło Węgoryt"
2.	Rosiczka koło Żydowa	0,95	torfowiskowy	Rozporządzenie Nr 84 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Rosiczka koło Żydowa"
3.	Torfowisko źródłiskowe Sokolica	3,33	torfowiskowy	Rozporządzenie Nr 58 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Torfowisko źródłiskowe Sokolica"
4.	Torfowisko źródłiskowe Spurgle	3,63	torfowiskowy	Rozporządzenie Nr 44 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Torfowisko źródłiskowe Spurgle"

źródło: dane RDOŚ, opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Na obszarze gminy znajdują się dwa obszary chronione w ramach sieci Natura 2000 (Mapa 13):

- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Ostoja Warmińska” PLB280015, powierzchnia 142 016,2 ha. „Ostoja Warmińska” została ustanowiona jako obszar Natura 2000 przede wszystkim dla ochrony jednego gatunku – bociana białego, który osiąga tu największą liczebność i największe zagęszczenie w kraju. Jest to jednak również bardzo ważna ostoja dla wielu innych gatunków ptaków, występują tu bowiem aż 93 gatunki ptaków waloryzujące obszary Natura 2000 (w tym 81 gatunków lęgowych i prawdopodobnie lęgowych). Jest wśród nich 38 gatunków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej i 15 gatunków z Polskiej czerwonej księgi zwierząt.
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Torfowiska źródłiskowe koło Łabędnika” PLH280047, powierzchnia 27 ha. Obszar jest położony na Równinie Sępoleńskiej. W skład obszaru wchodzi dwa osobne torfowiska źródłiskowe otoczone użytkami zielonymi. Jedno znajduje się ok. 1,5 km na wschód od wsi Sokolica i reprezentuje dobrze wykształcony kopolowy typ torfowiska źródłiskowego. Na obrzeżach kopuły liczniej rosną drzewa i krzewy: olsza szara i czarna, jesion wyniosły, dziki bez czarny i wierzba szara. Na dzikim biezie czarnym występuje grzyb – ucho bżowe, po raz pierwszy znaleziony w północnej Polsce na tym właśnie obiekcie. Na kopule występuje źródłiskowy zbiornik wodny - miejsce wypływu wody gruntowej otoczony kępami turzycy prosowej przechodzącej dalej w szuwar turzycy błotnej i szuwar trzcinowy. W źródłiskowym zbiorniku wodnym występuje rzeżucha gorzka typowa oraz mech żebrowiec paprociowy – gatunki charakterystyczne dla źródłiskowych fitocenoz. Drugie torfowisko znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie osady Spurgle,

na południowy wschód od zabudowań. Zajmuje ono pow. 15,39 ha, z czego większość to torfowisko źródliskowe wiszące, a reszta to łąki zmiennowilgotne. Przylega ono do wzniesienia i reprezentuje głównie typ wiszący. Deniwelacja dochodzi do 15 m, a na grząskim zboczu występują liczne źródła. Na torfowisku tym występuje siedlisko: źródliskowe lasy olszowe na niżu oraz punktowo petryfikujące źródła z utworami tufowymi. W źródliskowym olesie licznie występują: porzecznica czarna, sitowie leśne i chmiel zwyczajny. Występują też płyty szuwaru trzcinowego, turzycowiska turzycy prosowej oraz źródliskowe zbiorowisko. Z rzadszych gatunków roślin występują m.in.: kruszczyk błotny, listera jajowata, jaskier wielki, bniec czerwony, trędownik skrzydlaty, rzeżucha gorzka typowa oraz mech żebrowiec paprociowy.

źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/> opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Mapa 13. Rozmieszczenie obszarów chronionych w ramach sieci Natura 2000

Z pozostałych form ochrony przyrody na terenie Gminy Bartoszyce znajdują się 62 pomniki przyrody. Ochroną objęto przede wszystkim wiekowe okazy dębów, buków, lip.

3.10. Zagrożenia poważnymi awariami

Zagrożenia poważnymi awariami są szczególnie istotne z punktu widzenia skutków, jakie mogą wystąpić w związku z niekontrolowaną emisją niebezpiecznych substancji do środowiska. Niekontrolowane uwolnienie się substancji niebezpiecznych może stanowić znaczne zagrożenie pożarowe i wybuchowe oraz toksyczne i ekologiczne.

W Polsce istnieje system nadzoru nad instalacjami mogącymi stworzyć zagrożenie poważnych awarii dla środowiska, sprawowany przez służby Inspekcji Ochrony Środowiska, w przypadku powiatu bartoszyckiego: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie. Na terenie gminy Bartoszyce nie ma żadnych obiektów mogących zagrażać bezpieczeństwu biologicznemu lub chemicznemu. Nie ma też zakładów, które mogą być sprawcą nadzwyczajnego zagrożenia środowiska – zarówno zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii, jak i zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii. Potencjalne zagrożenie poważnymi awariami na terenie gminy stwarzają natomiast:

- transport substancji i preparatów niebezpiecznych, które są przewożone środkami komunikacji drogowej.

Najbardziej niebezpieczne związki stosowane w przemyśle i transporcie na terenie gminy to produkty ropopochodne – w szczególności benzyny i oleje napędowe, gaz propan-butan, kwasy i zasady.

Cytując za POŚ Województwa Warmińsko Mazurskiego: „W strukturze przewozów towarów niebezpiecznych w transporcie drogowym dominują paliwa płynne (benzyny i oleje napędowe). W okresie ostatnich kilku lat obserwuje się stałą tendencję wzrostową liczby transportów materiałów niebezpiecznych, w tym szczególnie przewozów tranzytowych przez województwo, często trasami wyznaczonymi przez duże ośrodki miejskie i tereny o dużym znaczeniu turystycznym i przyrodniczym. Wzrost zagrożenia na drogach odnotowuje się zwłaszcza w okresie zimowym (oblodzone nawierzchnie dróg)”.

Do najważniejszych odcinków szlaków komunikacyjnych przebiegających przez teren gminy należy droga krajowa nr 51. Wg informacji Komendy Powiatowej PSP w Bartoszycach w 2014 r. odnotowano wyciek substancji chemicznej, do którego doszło na terenie przejścia granicznego w Bezedach. Do wycieku doszło w naczepie pojazdu ciężarowego, który przewoził beczki zawierające środek dezynfekujący na bazie 15% kwasu nadoctowego. Zidentyfikowaną substancję zneutralizowano. W działaniach uczestniczyło łącznie 7 zastępów straży pożarnej, w tym specjalistyczna jednostka ratownictwa chemicznego z Olsztyna.

Służbami reagowania w przypadku zagrożeń poważnymi awariami są przede wszystkim jednostki PSP oraz – wspomagająco – jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej.

3.11. Zabytki i dobra materialne

Na terenie gminy Bartoszyce wg Rejestru Zabytków Nieruchomych dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego (źródło: https://www.nid.pl/pl/Informacje_ogolne/Zabytki_w_Polsce/rejestr-zabytkow/zestawienia-zabytkow-nieruchomych/stan%20na%2030%20czerwca%202014/WAR-rej.pdf) znajdują się 43 obiekty zabytkowe.

Najcenniejszym zabytkiem jest kościół w Sokolicy. Innymi interesującymi zabytkami są kościoły w: Łabędniku, Galinach, Rodnowie i Wojciechach, pochodzące z XIV i XV wieku oraz założenia pałacowo-parkowe.

3.12. Stan sanitarno-higieniczny gminy

Jakość środowiska w znacznym stopniu wpływa na stan zdrowia społeczeństwa. Dotyczy to zarówno długotrwałej jakości poszczególnych komponentów środowiska (powietrza, wód, gleb, środowiska akustycznego), jak i zdarzeń krótkotrwałych.

Na terenie gminy Bartoszyce jakość środowiska była wysoka w porównaniu z najbardziej zanieczyszczonymi regionami w kraju, co przedstawiono w poprzednich rozdziałach. Pieczę nad aspektami zdrowotnymi środowiska sprawowała przede wszystkim Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Bartoszycach. PSSE sporządza coroczną „Ocenę stanu bezpieczeństwa sanitarnego gminy Bartoszyce”. Na podstawie tego dokumentu można stwierdzić, że ogólna ocena stanu sanitarno-higienicznego gminy jest dobra.

Stopień zwodociągowania gminy jest wysoki. Wg danych za 2015 r. (koniec poprzedniej perspektywy POŚ) sieć wodociągowa ma długość ponad 302 km, co daje gęstość sieci 70,8 km/100 km². Z wodociągów korzysta 10 861 mieszkańców gminy, czyli 98,7% mieszkańców.

Stopień skanalizowania gminy jest znacznie niższy niż stopień zwodociągowania. Długość kolektorów ogółem wynosi 62 km. Z kanalizacji korzysta 4 649 osób, a więc 42,2% mieszkańców gminy.

System grzewczy gminy opiera się na 15 kotłowniach. Dane dotyczące kotłowni przedstawiono w tabeli (Tabela 3).

Dla mieszkańców, którzy nie korzystają z lokalnych kotłowni, rozwiązaniem są indywidualne źródła ogrzewania (paleniska domowe, kotły gazowe, źródła OZE). Paleniska indywidualne mogą być lokalnie bardzo uciążliwe, szczególnie w niekorzystnych warunkach meteorologicznych oraz przy spalaniu niewłaściwego paliwa (np. najgorszej jakości węgla kamiennego, odpadów, szczególnie z tworzyw sztucznych, opon, polakierowanego drewna). Taka uciążliwość jest odnotowywana na terenie gminy.

System energetyczny gminy opiera się na liniach wysokiego napięcia 110 kV:

- Lidzbark Warmiński-Bartoszyce,
- Bartoszyce-Korsze.

3.12.1. Inwestycje/obiekty mogące znacząco oddziaływać na środowisko

W chwili obecnej na terenie gminy znajduje się 1 obiekt mogący zawsze znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r., poz. 71):

- Zakład Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. w Wysiece (gmina Bartoszyce).

Ponadto na terenie gminy znajdują się również obiekty i instalacje mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r., poz. 71), z których najważniejszy to:

- Kompostownia odpadów zielonych i innych bioodpadów, Polfer Sp. z o.o., Bezledy 35A.

Tabela 22 przedstawia charakterystykę tych obiektów wraz z oceną ich oddziaływania na środowisko obecnie i przewidywaną w przyszłości.

W zadaniach POŚ dla Gminy Bartoszyce nie przewidziano do realizacji żadnych przedsięwzięć, które mogą zostać zaliczone do grupy przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko.

Natomiast do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko będą należały głównie przedsięwzięcia wynikające z realizacji następujących zadań:

Do potencjalnych przedsięwzięć realizowanych w ramach w/w kierunków, mogących znacząco oddziaływać na środowisko, mogą należeć: budowa zbiorników wodnych, melioracje, budowa i modernizacja dróg o twardej nawierzchni o całkowitej długości przedsięwzięcia powyżej 1 km, budowa i modernizacja magistrali wodociągowych z wyłączeniem ich przebudowy metodą bezwykopową, budowa urządzeń do poboru wód podziemnych o zdolności poboru nie mniejszej niż 10 m³/godz., budowa i modernizacja ciepłowni lub innych instalacji do spalania paliw w celu wytwarzania energii elektrycznej lub ciepłej o mocy cieplnej nie mniejszej niż 25 MW, a przy stosowaniu paliwa stałego - nie mniejszej niż 10 MW, instalacje do przesyłu gazu oraz towarzyszące im tłocznie lub stacje redukcyjne, z wyłączeniem gazociągów o ciśnieniu nie większym niż 0,5 MPa i przyłączy do budynków, budowa lub modernizacja instalacji do oczyszczania ścieków przewidzianych do obsługi nie mniej niż 400 równoważnych mieszkańców, instalacje do oczyszczania ścieków przemysłowych z wyłączeniem instalacji, które nie powodują wprowadzania do wód lub urządzeń ścieków zawierających substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska, budowa lub modernizacja sieci kanalizacyjnych o całkowitej długości przedsięwzięcia nie mniejszej niż 1 km, z wyłączeniem ich przebudowy metodą bezwykopową oraz przyłączy do budynków.

Na obecnym etapie nie można jednoznacznie zakwalifikować projektów zadań do przedsięwzięć mogących zawsze lub do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. W trakcie procesów inwestycyjnych nastąpi właściwa kwalifikacja przedsięwzięć. Należy zauważyć, że proces inwestycyjny każdorazowo będzie prowadzony zgodnie z wymogami przepisów dotyczących środowiska (we wszystkich kwalifikujących się przypadkach zostanie przeprowadzona procedura oceny oddziaływania na środowisko).

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
dla projektu „Programu ochrony środowiska Gminy Bartoszyce do roku 2020”

Tabela 22. Charakterystyka obiektów mogących oddziaływać na środowisko

L.p.	Rodzaj obiektu / zarządzający	Lokalizacja	Skala i zasięg działalności	Oddziaływanie na środowisko		
				Komponent	Obecne	Przewidywane
1.	<p>Składowisko odpadów z kwaterą odpadów niebezpiecznych (azbest) Kompostownia odpadów zielonych i innych bioodpadów</p> <p>Zakład Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. ul. Zbożowa 8 11-200 Bartoszyce</p>	<p>Wysieka (gmina Bartoszyce)</p> <p>N: 54°17'30" E: 20°43'37"</p> <p>Najbliższe zabudowania mieszkalne znajdują się w odległości ok. 700 m na północ od instalacji i należą do wsi Wysieka. W najbliższym sąsiedztwie instalacji nie występują budynki mieszkalne, obiekty użyteczności publicznej, obszary parków narodowych ani obszary ochrony uzdrowiskowej.</p> <p>Składowisko jest zlokalizowane na Obszarze Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 „Ostoja Warmińska” (kod PLB280015)</p>	<p>Na składowisku gromadzone są odpady: 19 05 09, 19 08 01, 19 08 02, 19 09 99, 19 12 12, 20 01 99, 20 03 06. Odpady pochodzą z Regionu Centralnego Gospodarki Odpadami</p> <p>Na kwaterze składowania odpadów niebezpiecznych gromadzone są odpady o kodzie: 17 06 05*</p> <p>Na składowisku znajdują się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kwatera do składowania odpadów, • kwatera do składowania odpadów niebezpiecznych, • kompostownia odpadów zielonych i innych bioodpadów o zdolności przerobowej 20 040 Mg rocznie – proces odzysku R3, • sortownia o zdolności przerobowej 154 000 Mg rocznie. <p>Obiekt spełnia wymogi środowiskowe i ma uregulowany stan formalno-prawny. Jest zapisany w WPGO jako Regionalna Instalacja do Przetwarzania Odpadów Komunalnych dla Regionu Centralnego</p>	wszystkie komponenty	Zmniejszenie presji antropogenicznej na środowisko w wyniku prawidłowej gospodarki odpadami; zmniejszenie zagrożenia związanego ze zbieraniem, transportem, odzyskiem i unieszkodliwianiem odpadów.	jak obecne
				powietrze, klimat	Możliwość powstawania odorów podczas transportu i przetwarzania odpadów, jak również podczas kompostowania. Emisja dwutlenku węgla z procesu kompostowania. Emisja spalin ze środków transportu i sprzętu używanego na składowisku.	jak obecne
				wody podziemne i powierzchniowe	W sąsiedztwie składowiska – brak wpływu, występuje izolacja syntetyczna PEHD, drenaż odcieków, wywóz odcieków do oczyszczalni ścieków, monitoring wód odciekowych, wód powierzchniowych i podziemnych. Poprawa jakości wód na obszarze gminy w wyniku realizacji prawidłowej gospodarki odpadami.	jak obecne
				powierzchnia ziemi, gleby	Wyłączenie powierzchni ziemi i gleby z innego użytkowania. Konieczność rekultywacji po zakończeniu eksploatacji. Zmniejszenie presji na inne powierzchnie poprzez kontrolowane przetwarzanie i gromadzenie odpadów.	jak obecne
				zwierzęta, rośliny, różnorodność biologiczna, Natura 2000	Poprawa warunków siedliskowych; wzrost różnorodności biologicznej wskutek zmniejszenia zanieczyszczenia wód i gleb.	jak obecne
				ludzie	Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców w wyniku ograniczenia zanieczyszczenia środowiska odpadami. Emisja spalin i hałasu podczas transportu odpadów.	jak obecne
				zabytki, dobra materialne	Brak wpływu.	jak obecne

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
dla projektu „Programu ochrony środowiska Gminy Bartoszyce do roku 2020”

L.p.	Rodzaj obiektu / zarządzający	Lokalizacja	Skala i zasięg działalności	Oddziaływanie na środowisko		
				Komponent	Obecne	Przewidywane
2.	Kompostownia odpadów zielonych i innych bioodpadów Polfer Sp. z o.o. w Bezedach, Bezedy 35A (gm. Bartoszyce,	Bezedy (gmina Bartoszyce) N: 54°19'51" E: 20°43'28" Najbliższe zabudowania mieszkalne znajdują się w odległości ok. 250 m. Obiekt jest zlokalizowany na Obszarze Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 „Ostoja Warmińska” (kod PLB280015) W najbliższym sąsiedztwie nie występują obiekty użyteczn. publicznej, obszary parków narodowych ani obszary ochrony uzdrowiskowej.	Odpady pochodzą z gmin Regionu Centralnego • kompostownia odpadów o zdolności przerobowej 17 000 Mg (w tym 2 000 Mg/rok dla odpadów zielonych i innych bioodpadów). Obiekt spełnia wymogi środowiskowe i ma uregulowany stan formalno-prawny. Jest zapisany w WPGO jako Regionalna Instalacja do Przetwarzania Odpadów Komunalnych dla Regionu Centralnego.	wszystkie komponenty	Zmniejszenie presji antropogenicznej na środowisko w wyniku prawidłowej gospodarki odpadami;	jak obecne
				powietrze, klimat	Możliwość powstawania odorów podczas transportu odpadów, jak również podczas kompostowania. Emisja dwutlenku węgla z procesu kompostowania. Emisja spalin ze środków transportu i sprzętu używanego w zakładzie.	jak obecne
				wody podziemne i powierzchniowe	W sąsiedztwie obiektu – brak wpływu.	jak obecne
				powierzchnia ziemi, gleby	Wyłączenie powierzchni ziemi i gleby z innego użytkowania. Zmniejszenie presji na inne powierzchnie poprzez kontrolowane przetwarzanie i gromadzenie odpadów.	jak obecne
				zwierzęta, rośliny, różnorodność biologiczna, Natura 2000	Zmniejszenie presji na inne obszary poprzez kontrolowane przetwarzanie i gromadzenie odpadów.	jak obecne
				ludzie	Emisja odorów. Emisja spalin i hałasu podczas transportu odpadów.	jak obecne
				zabytki, dobra materialne	Brak wpływu.	jak obecne

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

4. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA

4.1. Problemy ochrony środowiska

Na terenie gminy Bartoszyce główną przyczyną powstawania zagrożeń dla **jakości powietrza i ochrony klimatu** jest energetyczne spalanie paliw. Większość zanieczyszczeń powietrza jest emitowana przez kotłownie. Na części obszaru gminy lokalny poziom stężeń zanieczyszczeń powietrza jest kształtowany przez tzw. emisję niską pochodzącą z niedużych obiektów mieszkalnych ogrzewanych indywidualnie oraz palenisk domowych. Zanieczyszczeniem szczególnie szkodliwym dla zdrowia ludzi jest pył zawieszony PM10 i PM2,5 emitowany bezpośrednio ze źródeł antropogenicznych i naturalnych jak również powstający w wyniku reakcji i przemian jego prekursorów (tlenków siarki i azotu, amoniaku, lotnych związków organicznych). Przy czym wytwarzanie ciepła jest oparte głównie na spalaniu węgla. Niska jest także świadomość społeczna zagrożeń wynikających ze spalania odpadów lub paliw najgorszej jakości.

Kolejnym źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza jest emisja komunikacyjna. Pośrednio na zwiększenie emisji zanieczyszczeń ma wpływ stan nawierzchni dróg oraz niewielka długość dróg rowerowych na terenie gminy (ścieżki rowerowe o łącznej długości 8,0 km – dane GUS za 2015 r.).

Na wymienione powyżej problemy nakładają się uwarunkowania zewnętrzne: nieefektywny system wdrażania programów ochrony powietrza, niska opłacalność produkcji energii elektrycznej ze źródeł OZE, brak środków finansowych.

Zagrożeniem dla środowiska może być także emisja **hałasu**. Decydujący wpływ na stan klimatu akustycznego w gminie ma infrastruktura transportowa. Jest to problem narastający, związany ze stałym wzrostem natężenia ruchu, w szczególności najcięższych i najbardziej hałaśliwych samochodów ciężarowych. Wzrost natężenia hałasu powodują również: nieprawidłowo rozwiązane układy komunikacyjne, nieodpowiedni stan nawierzchni jezdni, niezadawalający stan techniczny pojazdów oraz prędkość jazdy. Na wymienione powyżej problemy nakładają się uwarunkowania zewnętrzne, tzn. przede wszystkim brak środków finansowych.

Problemy w ochronie środowiska mogą być związane z wysokim poziomem **pól elektromagnetycznych**. W świetle przedstawionych w rozdziale 3.3 danych, występujący w gminie poziom pól elektromagnetycznych jest niski i nie stwarza zagrożenia dla ludzi i środowiska. Jedynym problemem może być niedostateczna edukacja i informacja o zagadnieniu pól elektromagnetycznych

Problemy w sferze **gospodarki wodnej** to przede wszystkim zły stan wielu części wód powierzchniowych. Wynika on przede wszystkim z wysokiego zagrożenia wód ze strony źródeł rozproszonych, rolnictwa i terenów zurbanizowanych.

Natomiast w odniesieniu do ilościowej gospodarki wodnej problemem jest niedostateczna retencja wód w zlewniach. Również możliwe wystąpienie katastrofalnych zjawisk pogodowych (długich okresów bezdeszczowych, gwałtownych roztopów, etc.) – może powodować wzrost zagrożenia suszą lub powodzią.

Na wyżej wymienione problemy nakładają się uwarunkowania zewnętrzne: regulacje prawne i niedobory środków finansowych.

Problem w sferze **gospodarki wodno-ściekowej** stanowią przede wszystkim – pomimo stosunkowo wysokiego stopnia skanalizowania gminy (mając na uwadze, że jest to gmina wiejska) – obszary o niewłaściwie rozwiązanej gospodarce ściekowej (np. zjawisko nielegalnego odprowadzania ścieków sanitarnych bez oczyszczenia z nieszczelnych zbiorników bezodpływowych). Odprowadzenie do wód nieoczyszczonych ścieków może doprowadzić do degradacji wód. Zawarte w ściekach związki biogenne (azot i fosfor) zwiększają poziom eutrofizacji. Zanieczyszczenie wód wpływa na stan ekosystemów wodnych i zależnych od wody, powodując zmiany struktury gatunkowej zasiedlających je organizmów, a w szczególności zmniejszenie bioróżnorodności. W opisie dotyczącym wód uwzględniono poszczególne źródła zanieczyszczeń: punktowe zrzuty ścieków, spływy obszarowe, opady atmosferyczne, zrzuty ścieków z obszarów nieobjętych kanalizacją, itd.

Na terenie gminy zdarzają się również problemy z właściwą jakością wody pitnej.

Na wyżej wymienione problemy nakładają się uwarunkowania zewnętrzne: przede wszystkim niedobory środków finansowych.

W związku z niewielkimi zasobami kopalin na terenie gminy, problem w sferze **zasobów geologicznych** to przede wszystkim – negatywne oddziaływanie eksploatacji złóż surowców mineralnych na środowisko przyrodnicze, w tym: degradacja naturalnej rzeźby terenu i gleb, możliwe lokalne obniżenie poziomu wód gruntowych. Zdarzają się również przypadki nielegalnej eksploatacji kopalin (przede wszystkim żwiru i piasku).

Zagrożeniem dla **gleb** jest przede wszystkim antropopresja, w tym rolnictwo, wpływające na utratę funkcji gleb. Pomimo poprawy ciągle znaczny jest udział gleb bardzo kwaśnych i kwaśnych (31% użytków rolnych). Lokalnie, zagrożenie gleb może być związane z nielegalnym składowaniem odpadów („dzikie wysypiska”).

W zakresie **gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów** problemem jest niska świadomość społeczna w zakresie potrzeby zmniejszania ilości wytwarzanych odpadów oraz zaniechania praktyk porzucania odpadów w miejscach do tego nieprzeznaczonych.

Największym problemem pozostaje jednak osiągnięcie właściwego poziomu masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.

Na wyżej wymienione problemy nakładają się uwarunkowania zewnętrzne: przede wszystkim niedobory środków finansowych.

Problemy w zakresie **zasobów przyrodniczych** na terenie gminy to przede wszystkim: degradacja siedlisk w wyniku zanieczyszczenia środowiska, zmian stosunków wodnych i innych form antropopresji, inwazje obcych gatunków roślin i zwierząt, przekształcenia

siedlisk związane z niewłaściwym użytkowaniem obszarów cennych pod względem przyrodniczym oraz fragmentacja środowiska – występowanie barier dla migracji organizmów.

Do głównych zagrożeń dla zasobów przyrodniczych należą:

- zmiany sposobów użytkowania ziemi, w tym ograniczenie lub zaniechanie tradycyjnych metod produkcji rolnej i wywoływane przez nie zjawiska sukcesji, ujednolicania upraw i niszczenie mozaiki siedlisk;
- procesy eutrofizacji i zanieczyszczenia środowiska,
- zmiany stosunków wodnych, związane głównie z melioracjami odwadniającymi,
- postępująca urbanizacja i zagospodarowanie obszaru, prowadzące m.in. do likwidacji powierzchni naturalnej i półnaturalnej przyrody, zaburzenia funkcjonowania ekosystemów (w tym ich łączności) oraz dysharmonii krajobrazu;
- fragmentacja krajobrazu i powstawanie barier migracyjnych dla zwierząt,
- postępująca synantropizacja fauny i flory oraz przenikanie gatunków obcych (w tym także ich planowe lub przypadkowe introdukcje), co powoduje wypadanie gatunków rodzimych, słabszych konkurencyjnie;
- bezpośrednie formy dewastacji przyrody (np. niszczenie i wypalanie trzcinowisk, wydeptywanie, zrywanie kwitnących okazów roślin, płoszenie, nielegalna eksploatacja torfu, wzniecane pożary, wycinka zadrzewień, zaśmiecanie),
- kłusownictwo,
- niewłaściwa gospodarka leśna na cennych przyrodniczo obszarach (np. utrzymywanie obcych – gatunkowo lub siedliskowo – gatunków drzew, wyrąb starodrzewi i drzew dziuplastych, stosowanie zrębów zupełnych, pozostawianie zbyt małych ilości martwego drewna).

Na wyżej wymienione problemy nakładają się uwarunkowania zewnętrzne: przede wszystkim niedobory środków finansowych, ale również wystąpienie katastrofalnych zjawisk pogodowych (w szczególności suszy hydrologicznej), inwazje obcych gatunków i dalszy wzrost liczebności problematycznych gatunków rodzimych.

Problemem ochrony środowiska może być **zagrożenie poważnymi awariami** oraz, w przypadku wystąpienia, szybkie usuwanie ich skutków. Na terenie gminy nie ma żadnych obiektów mogących zagrażać bezpieczeństwu biologicznemu lub chemicznemu. Nie ma też zakładów, które mogą być sprawcą nadzwyczajnego zagrożenia środowiska (zakładów o dużym ryzyku lub o zwiększonym ryzyku). Przez teren gminy są natomiast przewożone substancje niebezpieczne. W transporcie mamy do czynienia z mniejszymi ilościami (od kilku do kilkudziesięciu ton) substancji niebezpiecznych. Natomiast nieprzewidywalność miejsca wystąpienia awarii w transporcie substancji niebezpiecznych jest czynnikiem utrudniającym podejmowanie działań w przypadku jej wystąpienia. Kolejną barierą jest niska świadomość społeczna.

Eliminowanie w/w problemów ochrony środowiska wymaga prowadzenia działań zarówno o charakterze inwestycyjnym, jak i nieinwestycyjnym, w tym działań o charakterze edukacyjnym. Wśród nich szczególnego znaczenia nabiera podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców oraz rozwój schematów zarządzania dla podejmowania właściwych decyzji planistycznych i realizacyjnych.

4.2. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektu POŚ, w szczególności dotyczące obszarów objętych ochroną

Tereny chronione na obszarze gminy Bartoszyce zajmują 4 571,1 ha (10,7%), w tym:

- obszary chronionego krajobrazu 4 562,80 ha,
- użytki ekologiczne 8,30 ha.

4.2.1. Obszary Chronionego Krajobrazu

Na terenie gminy Bartoszyce występują następujące obszary chronionego krajobrazu:

- **Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny** (powierzchnia ogółem 16 429,9 ha). Obszar powołany rozporządzeniem Nr 162 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 19 grudnia 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny (Dz. Urz. Woj. W-M z 2008 r. Nr 201, poz. 3154).
- **Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Elmy** (powierzchnia ogółem 8 923,2 ha). Obszar powołany rozporządzeniem Nr 142 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 12 listopada 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Elmy (Dz. Urz. Woj. W-M z 2008 r. Nr 178, poz. 2624).

Lokalizację obszarów chronionego krajobrazu na tle gminy przedstawia Mapa 12.

W dokumentach powołujących Obszary znajdują się następujące ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów leśnych Obszarów:

- 1) utrzymanie ciągłości i trwałości ekosystemów leśnych; niedopuszczanie do ich nadmiernego użytkowania;
- 2) wspieranie procesów sukcesji naturalnej przez inicjowanie i utrwalanie naturalnego odnowienia o składzie i strukturze odpowiadającej siedlisku; tam gdzie nie są możliwe odnowienia naturalne - używanie do odnowień gatunków miejscowego pochodzenia przy ograniczaniu gatunków obcych rodzimej florze czy też modyfikowanych genetycznie;
- 3) zwiększanie udziału gatunków domieszkowych i biocenotycznych; tworzenie układów ekotonowych z tych gatunków;
- 4) pozostawianie drzew o charakterze pomnikowym, przestojów, drzew dziuplastych oraz części drzew obumarłych aż do całkowitego ich rozkładu;
- 5) zwiększanie istniejącego stopnia pokrycia terenów drzewostanami, w szczególności na terenach porolnych tam, gdzie z przyrodniczego i ekonomicznego punktu widzenia jest to możliwe; sprzyjanie tworzeniu zwartych kompleksów leśnych o racjonalnej granicy polno-leśnej; tworzenie i utrzymywanie leśnych korytarzy ekologicznych ze szczególnym uwzględnieniem możliwości migracji dużych ssaków;
- 6) utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższanie poziomu wód gruntowych, w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych, tj. w borach bagiennych, olsach i łęgach; budowa zbiorników małej retencji jako zbiorników wielofunkcyjnych, w szczególności podwyższających różnorodność biologiczną w lasach;
- 7) zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradeł, polan, torfowisk, wrzosowisk oraz muraw napiaskowych; niedopuszczanie do ich nadmiernego wykorzystania dla celów produkcji roślinnej lub sukcesji;
- 8) zwalczanie szkodników owadzych i patogenów grzybowych, a także ograniczanie szkód łowieckich poprzez zastosowanie metod mechanicznych lub biologicznych; stosowanie metod chemicznego zwalczania dopuszcza się tylko przy braku innych alternatywnych metod;

- 9) stopniowe usuwanie gatunków obcego pochodzenia, chyba że zaleca się ich stosowanie w ramach przyjętych zasad hodowli lasu;
- 10) ochrona stanowisk chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów; w przypadkach stwierdzenia obiektów i powierzchni cennych przyrodniczo (stanowiska rzadkich i chronionych roślin, zwierząt, grzybów oraz pozostałości naturalnych ekosystemów) wnioskowanie do właściwego organu o ich ochronę;
- 11) kształtowanie właściwej struktury populacji zwierząt, roślin i grzybów stanowiących komponent ekosystemu leśnego;
- 12) opracowanie i wdrażanie programów czynnej ochrony oraz reintrodukcji i restytucji gatunków rzadkich, zagrożonych;
- 13) wykorzystanie lasów dla celów rekreacyjno-krajoznawczych i edukacyjnych w oparciu o wyznaczone szlaki turystyczne oraz istniejące i nowe ścieżki edukacyjno-przyrodnicze wyposażone w elementy infrastruktury turystycznej i edukacyjnej zharmonizowanej z otoczeniem;
- 14) prowadzenie racjonalnej gospodarki łowieckiej, w szczególności poprzez dostosowanie liczebności populacji zwierząt łownych związanych z ekosystemami leśnymi do warunków środowiskowych.

W dokumentach powołujących Obszary znajdują się następujące ustalenia dotyczące czynnej ochrony nieleśnych ekosystemów lądowych Obszarów:

- 1) przeciwdziałanie zarastaniu łąk, pastwisk i torfowisk poprzez koszenie i wypas, a także mechaniczne usuwanie samosiewów drzew i krzewów na terenach otwartych, a w razie konieczności także karczowanie z usunięciem biomasy z pozostawieniem kęp drzew i krzewów;
- 2) propagowanie wśród rolników działań zmierzających do utrzymania trwałych użytków zielonych w ramach zwykłej, dobrej praktyki rolniczej, a także Krajowego Programu Rolnośrodowiskowego – zgodnie z wymogami zbiorowisk łąkowych; propagowanie dominacji gospodarstw prowadzących produkcję mieszaną, w tym preferowanie hodowli bydła opartej o naturalny wypas metodą pastwiskową; zalecana jest ochrona i hodowla lokalnych starych odmian drzew i krzewów owocowych oraz ras zwierząt; promowanie agroturystyki i rolnictwa ekologicznego;
- 3) maksymalne ograniczanie zmiany użytków zielonych na grunty orne; niedopuszczanie do przeorywania użytków zielonych; propagowanie powrotu do użytkowania łąkowego gruntów wykorzystywanych dotychczas jako rolne wzdłuż rowów i lokalnych obniżen terenowych;
- 4) preferowanie ochrony roślin metodami biologicznymi;
- 5) ochrona zieleni wiejskiej: zadrzewień, zakrzewień, parków wiejskich, oraz kształtowanie zróżnicowanego krajobrazu rolniczego poprzez ochronę istniejących oraz formowanie nowych zadrzewień śródpolnych i przydrożnych;
- 6) zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości oraz oczek wodnych;
- 7) zachowanie zbiorowisk wydmych, śródpolnych muraw napiaskowych, wrzosowisk i psiar;
- 8) melioracje odwadniające, w tym regulowanie odpływu wody z sieci rowów, dopuszczalne tylko w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, jednak z bezwzględnym zachowaniem w stanie nienaruszonym terenów podmokłych, w tym torfowisk i obszarów wodnołotnych oraz obszarów źródliskowych cieków;
- 9) eliminowanie nielegalnego eksploataowania surowców mineralnych oraz rekultywacja terenów powyroboiskowych; w szczególnych przypadkach, gdy w wyrobisku ukształtowały się właściwe biocenozy wzbogacające lokalną różnorodność biologiczną, przeprowadzenie rekultywacji nie jest wskazane, zalecane jest podjęcie działań ochronnych w celu ich zachowania;
- 10) utrzymywanie i w razie konieczności odtwarzanie lokalnych i regionalnych korytarzy ekologicznych;
- 11) prowadzenie racjonalnej gospodarki łowieckiej, m.in. poprzez dostosowanie liczebności populacji zwierząt łownych związanych z ekosystemami otwartymi do warunków środowiskowych;
- 12) melioracje nawadniające zalecane są w przypadku stwierdzonego niekorzystnego dla racjonalnej gospodarki rolnej obniżenia poziomu wód gruntowych.

W dokumentach powołujących Obszary znajdują się następujące ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów wodnych Obszarów:

- 1) zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi;
- 2) wyznaczenie lokalizacji nowych wałów przeciwpowodziowych o rzeczywistą konieczność ochrony człowieka i jego mienia przed powodzią; w miarę możliwości wały należy lokalizować jak najdalej od koryta rzeki, wykorzystując naturalną rzeźbę terenu;
- 3) tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia spływu substancji biogenych i zwiększenia różnorodności biologicznej;

- 4) prowadzenie prac regulacyjnych i utrzymaniowych rzek tylko w zakresie niezbędnym dla rzeczywistej ochrony przeciwpowodziowej;
- 5) ograniczanie zabudowy na krawędziach wysoczyznowych, w celu zachowania ciągłości przyrodniczo-krajobrazowej oraz ochrony krawędzi tarasów rzecznych przed ruchami osuwiskowymi;
- 6) rozpoznanie okresowych dróg migracji zwierząt, których rozwój związany jest bezpośrednio ze środowiskiem wodnym (w szczególności płazów) oraz podejmowanie działań w celu ich ochrony;
- 7) wznoszenie nowych budowli piętrzących na ciekach, rowach i kanałach (retencja korytowa) winno być poprzedzone analizą bilansu wodnego zlewni;
- 8) zapewnienie swobodnej migracji rybnom w ciekach poprzez budowę przepławek na istniejących i nowych budowlach piętrzących;
- 9) utrzymanie i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w szczególności starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej wpływ zanieczyszczeń z pól uprawnych;
- 10) ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych, w szczególności budowy urządzeń drenarskich i rowów odwadniających na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach w dolinach rzecznych oraz na krawędzi tarasów zalewowych i wysoczyzn;
- 11) opracowanie i wdrożenie programów reintrodukcji, restytucji, czynnej ochrony rzadkich i zagrożonych gatunków zwierząt, roślin i grzybów bezpośrednio związanych z ekosystemami wodnymi;
- 12) zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą;
- 13) zwiększanie retencji wodnej, przy czym zbiorniki małej retencji winny dodatkowo wzbogaca różnorodność biologiczną terenu, uwzględniając starorzecza i lokalne obniżenia terenu; w miarę możliwości technicznych i finansowych zalecane jest odtworzenie funkcji obszarów źródliskowych o dużych zdolnościach retencyjnych; w miarę możliwości należy zachowywać lub odtwarzać siedliska hydrogeniczne mające dużą rolę w utrzymaniu lokalnej różnorodności biologicznej;
- 14) rozpoznanie oraz ewentualna przebudowa struktury ichtiofauny zgodnie z charakterem siedliska we wszystkich zbiornikach wodnych przewidzianych do wykorzystania w myśl właściwych przepisów o rybactwie śródlądowym; gospodarka rybacka na wodach powierzchniowych powinna wspomagać ochronę gatunków krytycznie zagrożonych i zagrożonych oraz promować gatunki o pochodzeniu lokalnym prowadząc do uzyskania struktury gatunkowej i wiekowej ryb, właściwej dla danego typu wód.

Na terenie wszystkich Obszarów Chronionego Krajobrazu wprowadzono następujące zakazy:

- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarłisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 2) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska;
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 4) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- 6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- 7) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych; 8) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

Głównym problemem na Obszarach Chronionego Krajobrazu jest zachowanie zasad zrównoważonego rozwoju na tych terenach. Jednak realizacja zadań POŚ w żaden sposób nie koliduje z zachowaniem ochrony istniejących OChK oraz zasad zrównoważonego rozwoju, a wręcz przeciwnie – zwiększa tę ochronę, szczególnie poprzez realizację działań

zmniejszających wpływ zanieczyszczeń na poszczególne elementy środowiska. Z tego punktu widzenia ważna jest również realizacja zadań zgrupowanych w ramach szeroko pojętej edukacji i promowania zachowań proekologicznych.

4.2.2. Rezerwy przyrody

Na terenie gminy Bartoszyce nie występują rezerwy przyrody.

4.2.3. Użytki ekologiczne

Na terenie gminy Bartoszyce występują 4 użytki ekologiczne. Tabela 21 przedstawia ich spis, a rozmieszczenie – Mapa 12.

Zasady ochrony użytków ekologicznych regulują Rozporządzenia Nr 44, 58, 84, 86 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 105 z 2009 r.).

Obowiązują formy ochrony zawarte w Rozporządzeniach, na obszarach wszystkich użytków ekologicznych zabrania się:

- niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obszaru;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym lub przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
- zmiany sposobu użytkowania ziemi;
- wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- umieszczania tablic reklamowych.

Dla użytków ekologicznych: „Rosiczka koło Żydowa”, „Rosiczka koło Węgoryt” dodatkowo ustanowiono zakaz zbioru, niszczenia, uszkodzenia roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych.

Realizacja zadań POŚ w żaden sposób nie koliduje z zachowaniem ochrony istniejących rezerwatów, a wręcz przeciwnie – zwiększa tę ochronę, szczególnie poprzez realizację działań w obrębie kierunku interwencji „Poprawa stanu/potencjału ekologicznego wód powierzchniowych”, „Zwiększanie retencji wód w zlewniach”, „Doskonalenie planowania i realizacji zadań ochronnych”. Z tego punktu widzenia ważna jest również realizacja zadań zgrupowanych w ramach szeroko pojętej edukacji i promowania zachowań proekologicznych.

4.2.4. Pozostałe formy ochrony przyrody

Z pozostałych form ochrony przyrody na terenie gminy Bartoszyce znajdują się 62 pomniki przyrody. Ochroną objęto przede wszystkim wiekowe okazy dębów, buków, lip.

Realizacja zadań POŚ w żaden sposób nie koliduje z zachowaniem ochrony istniejących pomników przyrody, a wręcz przeciwnie – zwiększa tę ochronę, szczególnie poprzez realizację działań zmniejszających wpływ zanieczyszczeń na poszczególne elementy środowiska. Z tego punktu widzenia ważna jest również realizacja zadań zgrupowanych w ramach szeroko pojętej edukacji i promowania zachowań proekologicznych.

4.2.5. Ochrona gatunkowa

Zagadnienia ochrony gatunkowej reguluje ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016 r. poz. 2134 ze zm.) oraz następujące rozporządzenia wykonawcze:

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2014 r., poz. 1348),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r., poz. 1409),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. z 2014 r., poz. 1408);

Ochrona gatunkowa ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących na terenie kraju rzadkich, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie przepisów umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną, gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk i ostoi, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej. W celu ochrony ostoi i stanowisk roślin lub grzybów objętych ochroną gatunkową lub ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową mogą być ustalane strefy ochrony.

Na terenie gminy Bartoszyce występuje bogate spektrum gatunków roślin chronionych, z czego większość to rośliny zielne. Duży udział chronionych gatunków roślin związany jest

z torfowiskami i obszarami podmokłymi, dlatego szczególnie ważna jest potrzeba zachowania tych siedlisk. Cenne są też zbiorowiska roślinności wodnej i szuwarowej, a także leśnej.

Stwierdzono występowanie następujących gatunków z Załącznika IV Dyrektywy Siedliskowej:

- owadów: pachnica dębowa (*Osmoderma eremita*) oraz zalotka większa (*Leucorrhinia pectoralis*),
- płazów: traszka grzebieniasta (*Triturus cristatus*) i kumak nizinny (*Bombina bombina*),
- ssaków: mopek (*Barbastella Barbastellus*), wydra (*Lutra lutra*), bóbr (*Castor fiber*).

Wśród awifauny występuje wiele gatunków umieszczonych w Załączniku I Dyrektywy 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikich ptaków – jako gatunki objęte szczególną ochroną, w tym stanowiska lęgowe bielika (*Haliaeetus albicilla*), orlika krzykliwego (*Aquila pomarina*) i bociana czarnego (*Ciconia nigra*).

Jednym z problemów jest wzrastająca liczebność norki amerykańskiej (obcy gatunek inwazyjny w faunie rodzimej), wyrządzającej szkody wśród ptactwa wodno-błotnego oraz w rybostanie.

Największe zagrożenia dla ochrony gatunkowej to:

- zmiany sposobów użytkowania ziemi, w tym ograniczenie lub zaniechanie tradycyjnych metod produkcji rolnej;
- procesy eutrofizacji i zanieczyszczenia środowiska,
- zmiany stosunków wodnych, związane głównie z melioracjami odwadniającymi,
- bezpośrednie formy dewastacji przyrody,
- kłusownictwo.

Realizacja zadań POŚ w żaden sposób nie koliduje z zachowaniem ochrony istniejących pomników przyrody zwoju, a wręcz przeciwnie – zwiększa tę ochronę, szczególnie poprzez realizację działań zmniejszających wpływ zanieczyszczeń na poszczególne elementy środowiska. Z tego punktu widzenia ważna jest również realizacja zadań zgrupowanych w ramach szeroko pojętej edukacji i promowania zachowań proekologicznych.

5. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM WRAZ ZE SPOSOBEM ICH UWZGLĘDNIENIA W POŚ

Projekt POŚ dla Gminy Bartoszyce w pełni respektuje zasady polityki ekologicznej szczebla międzynarodowego, wspólnotowego i krajowego, w szczególności cele „6. Wspólnotowego programu działań w zakresie środowiska naturalnego”, takie jak:

- **zasada zrównoważonego rozwoju** opisana w odnowionej strategii Unii Europejskiej dotyczącej trwałego rozwoju;
- **zasada przezroczności**;
- **zasada równego dostępu do środowiska przyrodniczego**;
- **zasada uspołecznienia** realizowana poprzez stworzenie instytucjonalnych, prawnych i materialnych warunków do udziału obywateli, grup społecznych i organizacji pozarządowych w procesie kształtowania modelu zrównoważonego rozwoju przy jednoczesnym rozwoju edukacji ekologicznej, rozbudzaniu świadomości i wrażliwości ekologicznej oraz kształtowaniu nowej etyki zachowań wobec środowiska;
- **zasada „zanieczyszczający płaci”** odnosząca się do odpowiedzialności za skutki zanieczyszczenia i stwarzania innych zagrożeń, w POŚ zakłada się, że odpowiedzialność tę powinny ponosić wszystkie jednostki korzystające ze środowiska – również konsumenci, zwłaszcza, gdy mają możliwość wyboru mniej zagrażających środowisku dóbr konsumpcyjnych;
- **zasada prewencji** stanowiąca, że przeciwdziałanie negatywnym skutkom dla środowiska powinno być podejmowane już na etapie planowania i realizacji przedsięwzięć. Zasada ta realizowana jest poprzez:
  - zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń poprzez stosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT),
  - recykling, czyli zamykanie obiegu materiałów i surowców, odzysk energii, wody i surowców ze ścieków i odpadów oraz gospodarcze wykorzystanie odpadów zamiast ich składowania,
  - zintegrowane podejście do ograniczania i likwidacji zanieczyszczeń i zagrożeń zgodnie z zaleceniami Dyrektywy Rady 96/61/WE w sprawie zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i kontroli (tzw. dyrektywa IPPC),
  - wprowadzanie prośrodowiskowych systemów zarządzania procesami produkcji i usługami, zgodnie z ogólnosięciowymi i europejskimi wymogami w tym zakresie, wyrażonymi m.in. w standardach ISO 14000 i EMAS, programach czystszej produkcji, Responsible Care.
- **zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej** odnosząca się do wyboru planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska, a następnie do oceny osiągniętych wyników, oznaczająca potrzebę minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu.

Zgodnie z ustawą *Prawo ochrony środowiska*, POŚ powinien uwzględniać cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2016 r. poz. 383, z późn. zm.).

Do głównych dokumentów strategicznych, w oparciu o które prowadzona jest polityka rozwoju, należą:

- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności - przyjęta przez Radę Ministrów dnia 5 lutego 2013 roku;
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) została przyjęta Uchwałą Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. (aktualizacja dokumentu: Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjne gospodarka, sprawne państwo - przyjętego przez Radę Ministrów dnia 25 września 2012 roku).

Realizacji celów rozwojowych ma 9 strategii zintegrowanych:

- Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko” - perspektywa do 2020 roku;
- Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”;
- Strategia rozwoju transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku);
- Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020;
- Strategia „Sprawne Państwo 2020”;
- Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022;
- Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie;
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020;
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020.

Kluczowym dokumentem w zakresie ochrony środowiska jest Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko - perspektywa do 2020 roku. Celem głównym Strategii jest zapewnienie wysokiej jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń z uwzględnieniem ochrony środowiska oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego, zdolnego zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne oraz konkurencyjną i efektywną gospodarkę.

Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko nie jest dokumentem obejmującym wszystkie zagadnienia środowiskowe. Kwestie ochrony gleb czy problem hałasu zostały szczególnie ujęte również w Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020 (SZRWRiR) oraz Strategii rozwoju transportu do 2020 roku (SRT).

W tabeli poniżej przedstawiono wzajemne relacje pomiędzy celami POŚ dla Gminy Bartoszyce do 2020 roku a ustaleniami tych trzech ww. strategii oraz pozostałych – najbardziej istotnych z punktu widzenia POŚ. Stwierdza się, że cele POŚ dla Gminy Bartoszyce do 2020 roku są zgodne z celami i kierunkami interwencji w/w dokumentów.

Ponadto cele POŚ dla Gminy Bartoszyce do 2020 roku są zgodne z celami określonymi w pozostałych dokumentach strategicznych poziomu europejskiego, krajowego i wojewódzkiego opisanymi wcześniej w rozdziale 2.3.

Tabela 23. Zgodność POŚ z kierunkami interwencji i działaniami celów środowiskowych wybranych dokumentów strategicznych

Dokument strategiczny	Cel środowiskowy	Kierunek interwencji, działanie	Ocena zgodności
Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko”	Cel 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska	Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin	zgodne
		Gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody	zgodne
		Zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjna gospodarka leśna	zgodne
		Uporządkowanie zarządzania przestrzenią	zgodne
	Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię	Lepsze wykorzystanie krajowych zasobów energii	zgodne
		Poprawa efektywności energetycznej	zgodne
		Wzrost znaczenia rozproszonych, odnawialnych źródeł energii	zgodne
		Rozwój energetyczny obszarów podmiejskich i wiejskich	zgodne
	Cel 3. Poprawa stanu środowiska	Rozwój systemu zaopatrywania nowej generacji pojazdów wykorzystujących paliwa alternatywne	niesprzeczne
		Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki	zgodne
		Racjonalne gospodarowanie odpadami, w tym wykorzystanie ich na cele energetyczne	zgodne
		Ochrona powietrza, w tym ograniczenie oddziaływania energetyki	zgodne
		Wspieranie nowych i promocja polskich technologii energetycznych i środowiskowych	niesprzeczne
	Promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy	zgodne	
Strategia rozwoju transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku)	Cel strategiczny 1. Stworzenie Zintegrowanego systemu transportowego	Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko	zgodne
Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012–2020	Cel szczegółowy 2. Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej	Rozbudowa i modernizacja ujęć wody i sieci wodociągowej	zgodne
		Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków	zgodne
		Rozwój systemów zbiórki, odzysku i unieszkodliwiania odpadów	zgodne
		Rozbudowa sieci przesyłowej i dystrybucyjnej gazu ziemnego	zgodne
		Rozbudowa i modernizacja lokalnej infrastruktury drogowej i kolejowej	zgodne
		Tworzenie powiązań lokalnej sieci drogowej z siecią dróg regionalnych, krajowych, ekspresowych i autostrad	zgodne
		Rozwój infrastruktury wodno-melioracyjnej i innej łagodzącej zagrożenia naturalne	zgodne
	Cel szczegółowy 3. Bezpieczeństwo żywnościowe	Wsparcie wytwarzania wysokiej jakości produktów rolno-spożywczych, w tym produktów wytwarzanych metodami integrowanymi, ekologicznymi oraz tradycyjnymi metodami produkcji z lokalnych surowców i zasobów oraz produktów rybnych	spójne
	Cel szczegółowy 5. Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich	Ochrona różnorodności biologicznej, w tym unikalnych ekosystemów oraz flory i fauny związanych z gospodarką rolną i rybacką	zgodne
		Ochrona jakości wód, w tym racjonalna gospodarka nawozami i środkami ochrony roślin	zgodne

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
dla projektu „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020”

Dokument strategiczny	Cel środowiskowy	Kierunek interwencji, działanie	Ocena zgodności
		Racjonalne wykorzystanie zasobów wodnych na potrzeby rolnictwa i rybactwa oraz zwiększanie retencji wodnej	zgodne
		Ochrona gleb przed erozją, zakwaszeniem, spadkiem zawartości materii organicznej i zanieczyszczeniem metalami ciężkimi	zgodne
		Rozwój wiedzy w zakresie ochrony środowiska rolniczego i różnorodności biologicznej na obszarach wiejskich i jej upowszechnianie	spójne
		Zachowanie unikalnych form krajobrazu rolniczego	zgodne
		Właściwe planowanie przestrzenne	zgodne
		Racjonalna gospodarka gruntami	spójne
		Adaptacja produkcji rolnej i rybackiej do zmian klimatu	zgodne
		Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych w rolnictwie i całym łańcuchu rolnożywnościowym	spójne
		Zwiększenie sekwestracji węgla w glebie i biomase wytwarzanej w rolnictwie	niesprzeczne
		Badania w zakresie wzajemnego oddziaływania rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa na zmiany klimatu	niesprzeczne
		Upowszechnianie wiedzy w zakresie praktyk przyjaznych klimatowi wśród konsumentów i producentów rolno-spożywczych	zgodne
		Racjonalne zwiększenie zasobów leśnych	zgodne
		Odbudowa drzewostanów po zniszczeniach spowodowanych katastrofami naturalnymi	spójne
		Zrównoważona gospodarka łowiecka służąca ochronie środowiska oraz rozwojowi rolnictwa i rybactwa	zgodne
		Wzmacnianie publicznych funkcji lasów	spójne
		Racjonalne wykorzystanie rolniczej i rybackiej przestrzeni produkcyjnej do produkcji energii ze źródeł odnawialnych	spójne
		Zwiększenie dostępności cenowej i upowszechnienie rozwiązań w zakresie odnawialnych źródeł energii wśród mieszkańców obszarów wiejskich	spójne
		Polityka energetyczna Polski do 2030 roku	1. Kierunek – poprawa efektywności energetycznej
Konsekwentne zmniejszanie energochłonności polskiej gospodarki do poziomu UE-15	spójne		
3. Kierunek – wytwarzanie i przesyłanie energii elektrycznej oraz ciepła	Zapewnienie ciągłego pokrycia zapotrzebowania na energię przy uwzględnieniu maksymalnego możliwego wykorzystania krajowych zasobów oraz przyjaznych środowisku technologii		zgodne
	5. Kierunek – rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym biopaliw		Wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii co najmniej do poziomu 15% w 2020 roku oraz dalszy wzrost tego wskaźnika w latach następnych
Osiągnięcie w 2020 roku 10% udziału biopaliw w rynku paliw transportowych oraz zwiększenie wykorzystania biopaliw II generacji			niesprzeczne

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
dla projektu „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020”

Dokument strategiczny	Cel środowiskowy	Kierunek interwencji, działanie	Ocena zgodności
		Ochrona lasów przed nadmiernym eksploatowaniem, w celu pozyskiwania biomasy oraz zrównoważone wykorzystanie obszarów rolniczych na cele OZE, w tym biopaliw, tak aby nie doprowadzić do konkurencji pomiędzy energetyką odnawialną i rolnictwem oraz zachować różnorodność biologiczną	zgodne
		Zwiększenie stopnia dywersyfikacji źródeł dostaw oraz stworzenie optymalnych warunków do rozwoju energetyki rozproszonej opartej na lokalnie dostępnych surowcach	spójne
	7. Kierunek – ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko	Ograniczenie emisji CO ₂ do 2020 roku przy zachowaniu wysokiego poziomu bezpieczeństwa energetycznego	zgodne
		Ograniczenie emisji SO ₂ i NO _x oraz pyłów (w tym PM ₁₀ i PM _{2,5}) do poziomów wynikających z obecnych i projektowanych regulacji unijnych	zgodne
		Minimalizacja składowania odpadów poprzez jak najszersze wykorzystanie ich w gospodarce	zgodne
		Zmiana struktury wytwarzania energii w kierunku technologii niskoemisyjnych	zgodne
Krajowy program ochrony powietrza do roku 2020 z perspektywą do roku 2030	Cel szczegółowy: osiągnięcie w możliwie krótkim czasie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji, określonych w dyrektywie 2008/50/WE i 2004/107/WE, oraz utrzymanie ich na tych obszarach, na których są dotrzymywane, a w przypadku pyłu drobnego PM _{2,5} także pułapu stężenia ekspozycji oraz Krajowego Celu Redukcji Narażenia		zgodne
	Cel szczegółowy: osiągnięcie w perspektywie do roku 2030 stężeń niektórych substancji w powietrzu na poziomach wskazanych przez WHO oraz nowych wymagań wynikających z regulacji prawnych projektowanych przepisami prawa unijnego		zgodne
Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030	Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska	Dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu	zgodne
		Dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu	spójne
		Ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu	zgodne
		Adaptacja do zmian klimatu w gospodarce przestrzennej i budownictwie	spójne
		Zapewnienie funkcjonowania skutecznego systemu ochrony zdrowia w warunkach zmian klimatu	niesprzeczne
	Cel 2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich	Stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami	spójne
		Organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu	spójne
	Cel 4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu	Monitoring stanu środowiska i systemy wczesnego ostrzegania i reagowania w kontekście zmian klimatu (miasta i obszary wiejskie)	spójne
		Miejska polityka przestrzenna uwzględniająca zmiany klimatu	niesprzeczne
	Cel 5. Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu	Promowanie innowacji na poziomie działań organizacyjnych i zarządczych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu	spójne
Cel 6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu	Zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu	zgodne	

5.1. Przewidywane znaczące oddziaływania programu na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000

Na obszarze Gminy Bartoszyce znajdują się dwa obszary chronione w ramach sieci Natura 2000 (Mapa 13).

Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Ostoja Warmińska” PLB280015, powierzchnia 142 016,2 ha. „Ostoja Warmińska” została ustanowiona jako obszar Natura 2000 przede wszystkim dla ochrony jednego gatunku – bociana białego, który osiąga tu największą liczebność i największe zagęszczenie w kraju. Jest to jednak również bardzo ważna ostoja dla wielu innych gatunków ptaków, występują tu bowiem aż 93 gatunki ptaków waloryzujące obszary Natura 2000 (w tym 81 gatunków lęgowych i prawdopodobnie lęgowych). Jest wśród nich 38 gatunków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej i 15 gatunków z Polskiej czerwonej księgi zwierząt.

Plan zadań ochronnych dla obszaru ustanawia Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 30 września 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Warmińska PLB280015.

W załączniku 3 do zarządzenia przedstawiono identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków ptaków i ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Ostoja Warmińska PLB280015. Zestawienie zagrożeń prezentuje Tabela 24.

Tabela 24. Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla obszaru Natura 2000 „Ostoja Warmińska”

L.p.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis zagrożenia
		Istniejące	Potencjalne	
1	A030 Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i>	J02 spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych	C03.03 produkcja energii wiatrowej G05.04 wandalizm C03 wykorzystywanie odnawialnej energii abiotycznej	Rozbiórka tam bobrowych w celu likwidacji rozlewisk. Degradacja żerowisk w wyniku zmiany stosunków wodnych, zubożenie żerowisk bociana czarnego spowodowane budową małych elektrowni wodnych na rzekach Ostoi Warmińskiej
2	A031 Bocian biały <i>Ciconia ciconia</i>	A02 zmiana sposobu upraw A10 restrukturyzacja gospodarstw rolnych B01 zalesienia terenów otwartych J02.01 zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie	C03.03 produkcja energii wiatrowej F05.04 kłusownictwo G05.11 śmierć lub uraz w wyniku kolizji	Stopień zagrożenia w wyniku trucia i kłusownictwa jest bardzo trudny do oceny, gdyż większość przypadków pozostaje prawdopodobnie nieujawniona. Z ostatnich lat znany jest przypadek śmiertelnego zatrucia bielików przebywających w pobliżu stawów w Worynach.
3	A089 Orlik krzykliwy <i>Aquila pomarina</i>	A02 zmiana sposobu upraw A10 restrukturyzacja gospodarstw rolnych B01 zalesienia terenów otwartych	C03.03 produkcja energii wiatrowej G05.11 śmierć lub uraz w wyniku kolizji B07 inne rodzaje praktyk leśnych	Zagrożenia związane są głównie z przemianami na polskiej wsi, związanymi przede wszystkim z systemem finansowania rolnictwa ze środków Unii Europejskiej (scalanie gruntów, jednolite uprawy, likwidacja niejednorodności, a także zalesienia mniej produktywnych gruntów,

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
dla projektu „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020”

L.p.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis zagrożenia
		Istniejące	Potencjalne	
		J02.01 zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie		będących wcześniej atrakcyjnymi żerowiskami orlików). Wprowadzanie jednorocznych i wieloletnich upraw roślin energetycznych (np. wierzy, brzozy, topoli). W przypadku części ptaków brak wyznaczenia stref ochronnych (bądź też brak regularnej ich weryfikacji) może doprowadzić do strat w lęgach w wyniku prowadzenia prac leśnych w sezonie lęgowym.
4	Derkacz <i>Crex crex</i>	A02 zmiana sposobu upraw A03 koszenie/ścinanie trawy A10 restrukturyzacja gospodarstw rolnych J02 spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych J02.01 zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie	B01 zalesianie terenów otwartych	Ubytek powierzchni TUZ i otwartych nieużytków na rzecz zalesień i gruntów ornych, melioracje osuszające, zaniechanie użytkowania kośnego łąk (sukcesja), niedostosowanie terminu pokosu do biologii lęgowej, zła technika koszenia (od zewnątrz do środka). Wprowadzanie jednorocznych i wieloletnich upraw roślin energetycznych (np. wierzy, brzozy, topoli)
5	A239 Dzięcioł białogrzbiety <i>Dendrocopos leucotos</i>	B07 prowadzenie prac leśnych w sezonie lęgowym B02.04 usuwanie martwych i umierających drzew B02.02 wycinka lasu	G05.04 wandalizm J02.01 zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie	Rozbiórka tam bobrowych w celu likwidacji rozlewisk. Ilość pozostawianych zasobów drzew martwych i zamierających w ramach normalnej gospodarki leśnej w chwili obecnej jest niewystarczająca w stosunku do potrzeb tego gatunku. Głównym czynnikiem decydującym o przetrwaniu populacji są obecnie bobry, które powodują szybki zwiększenie ilości martwego drewna. Jednak „produktywność” drzew zamierających w obrębie zalewisk jest stosunkowo krótka (tzw. posusz jałowy jest nieatrakcyjny dla owadów, a tym samym dla dzięciołów). Szczególnie ważnym zagrożeniem jest więc wycinka starodrzewi objętych gospodarką leśną w obrębie występowania dzięciołów białogrzbietych.
6	A038 Łabędź krzykliwy <i>Cygnus cygnus</i>		H01.09 zanieczyszczenia wód powierzchniowych z innych źródeł rozproszonych J02.01 zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie	
7	A072 Trzmielojad <i>Pernis apivorus</i>		B01 zalesienia terenów otwartych F05.04 kłusownictwo	
8	A081 Błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i>		B01 zalesienia terenów otwartych J02.01 zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie F05.04 kłusownictwo	
9	A084 Błotniak łąkowy <i>Circus pygargus</i>		B01 zalesienia terenów otwartych F05.04 kłusownictwo K03.04 drapieźnictwo J02 spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych	
10	A127 Żuraw <i>Grus grus</i>		B01 zalesienia terenów otwartych, J02.01 zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie F05.04 kłusownictwo	

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
dla projektu „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020”

L.p.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia		Opis zagrożenia
		Istniejące	Potencjalne	
11	A140 Siewka złota <i>Pluvialis apricaria</i>		J02.01 zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie –ogólnie	
12	A142 Czajka <i>Vanellus vanellus</i>		B01 zalesienia terenów otwartych J02.01 zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie –ogólnie	
13	A229 Zimorodek <i>Alcedo atthis</i>		J02.06.06 pobór wód powierzchniowych przez hydroenergię K01.01 erozja K03.04 drapieżnictwo M01.01 zmiana temperatury M01.03 powódzie i zwiększenie opadów	
14	A234 Dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i>		A02.01 intensyfikacja rolnictwa B02.02 wycinka lasu B02.04 usuwanie martwych i umierających drzew	
15	A320 Muchotłówka mała <i>Ficedula parva</i>		B02.02 wycinka lasu B02.04 usuwanie martwych i umierających drzew	

Źródło: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 30 września 2014 r.
Opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

W ustanowionym planie zadań ochronnych przedstawiono również cele działań ochronnych. (Tabela 25).

Tabela 25. Cele działań ochronnych dla obszaru Natura 2000 „Ostoja Warmińska”

L.p.	Przedmiot ochrony	Cel działań ochronnych
1	A030 Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i>	Utrzymanie korzystnego stanu populacji poprzez ochronę miejsc gniazdowania i żerowania oraz ograniczanie zagrożeń
2	A031 Bocian biały <i>Ciconia ciconia</i>	Utrzymanie korzystnego stanu populacji poprzez ochronę siedlisk gatunku, odtwarzanie żerowisk, ograniczanie zagrożeń
3	A075 Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i>	Utrzymanie korzystnego stanu populacji poprzez ochronę miejsc gniazdowania i żerowania oraz ograniczanie zagrożeń
4	A089 Orlik krzykliwy <i>Aquila pomarina</i>	Utrzymanie korzystnego stanu populacji poprzez ochronę miejsc gniazdowania i żerowania oraz ograniczanie zagrożeń
5	Derkacz <i>Crex crex</i>	Utrzymanie korzystnego stanu populacji poprzez ochronę miejsc gniazdowania oraz ograniczanie zagrożeń
6	A239 Dzięcioł białostrzbiety <i>Dendrocopos leucotos</i>	Stopniowa poprawa stanu populacji poprzez zabezpieczenie odpowiedniej powierzchni siedliska (zwiększenie ilości martwego drewna w kompleksach leśnych zasiedlonych przez dzięcioły)
7	A038 Łabędź krzykliwy <i>Cygnus cygnus</i>	Rozpoznanie wielkości i stanu ochrony populacji
8	A072 Trzmielojad <i>Pernis apivorus</i>	Rozpoznanie wielkości i stanu ochrony populacji
9	A081 Błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i>	Rozpoznanie wielkości i stanu ochrony populacji
10	A084 Błotniak łąkowy <i>Circus pygargus</i>	Rozpoznanie wielkości i stanu ochrony populacji

L.p.	Przedmiot ochrony	Cel działań ochronnych
11	A127 żuraw <i>Grus grus</i>	Rozpoznanie wielkości i stanu ochrony populacji
12	A140 Siewka złota <i>Pluvialis apricaria</i>	Rozpoznanie wielkości i stanu ochrony populacji
13	A142 Czajka <i>Vanellus vanellus</i>	Rozpoznanie wielkości i stanu ochrony populacji
14	A229 Zimorodek <i>Alcedo atthis</i>	Rozpoznanie wielkości i stanu ochrony populacji
15	A234 Dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i>	Rozpoznanie wielkości i stanu ochrony populacji
16	A320 Muchotłówka mała <i>Ficedula parva</i>	Rozpoznanie wielkości i stanu ochrony populacji

Źródło: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 30 września 2014 r.
Opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

POŚ dla Gminy Bartoszyce przewiduje realizację kilku zadań, w ramach wymienionych poniżej kierunków interwencji, które potencjalnie mogłyby wpłynąć na powstanie w/w zagrożeń:

- I. Zmniejszanie emisji zanieczyszczeń do atmosfery, zadanie:
  - budowa, przebudowa i modernizacja dróg;
- II. Wzrost wykorzystania OZE w bilansie energetycznym, zadanie:
  - wspieranie rozwoju energetyki odnawialnej z uwzględnieniem wymogów ochrony przyrody, w tym krajobrazu
- XXXIV. Utrzymanie, powiększanie i ochrona zasobów leśnych oraz gruntów zadrzewionych i zakrzewionych, zadanie:
  - utrzymanie i powiększanie powierzchni gruntów zadrzewionych i zakrzewionych;

Należy jednak mieć na uwadze, że zrealizowanie planowanych inwestycji infrastrukturalnych wymaga przeprowadzenia procedury oceny oddziaływania na środowisko, która określi czy dana inwestycja wpływa na obszary Natura 2000 i w jakim stopniu, jak również wskaże optymalny z punktu widzenia wpływu na obszar Natura 2000 sposób realizacji.

Z drugiej strony, realizacja wielu zadań POŚ dla Gminy Bartoszyce nie koliduje z zachowaniem celów działań ochronnych dla istniejących obszarów Natura 2000, a wręcz przeciwnie – zwiększa tę ochronę. Podjęcie działań edukacyjnych wpłynie również na zmniejszenia zagrożenia G.05.04 – „Wandalizm”.

Na obecnym etapie oceny nie przewiduje się znaczącego oddziaływania realizacji zadań POŚ dla Gminy Bartoszyce na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000.

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Torfowiska źródłiskowe koło Łabędnika” PLH280047, powierzchnia 27 ha. Obszar jest położony na Równinie Sępopolskiej. W skład obszaru wchodzi dwa osobne torfowiska źródłiskowe otoczone użytkami zielonymi. Jedno znajduje się ok. 1,5 km na wschód od wsi Sokolica i reprezentuje dobrze wykształcony kopułowy typ torfowiska źródłiskowego. Na obrzeżach kopuły licznie rosną drzewa i krzewy: olsza szara i czarna, jesion wyniosły, dziki bez czarny i wierzba szara. Na dzikim bzie czarnym występuje grzyb – ucho bzowe, po raz pierwszy znaleziony w północnej Polsce

na tym właśnie obiekcie. Na kopule występuje źródłiskowy zbiornik wodny - miejsce wypływu wody gruntowej otoczony kępami turzycy prosowej przechodzącej dalej w szuwar turzycy błotnej i szuwar trzcinowy. W źródłiskowym zbiorniku wodnym występuje rzeżucha gorzka typowa oraz mech żebrowiec paprociowy – gatunki charakterystyczne dla źródłiskowych fitocenoz. Drugie torfowisko znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie osady Spurgle, na południowy wschód od zabudowań. Zajmuje ono pow. 15,39 ha, z czego większość to torfowisko źródłiskowe wiszące, a reszta to łąki zmiennowilgotne. Przylega ono do wzniesienia i reprezentuje głównie typ wiszący. Deniwelacja dochodzi do 15 m, a na grząskim zboczu występują liczne źródła. Na torfowisku tym występuje siedlisko: źródłiskowe lasy olszowe na niżu oraz punktowo petryfikujące źródła z utworami tufowymi. W źródłiskowym olesie licznie występują: porzeczką czarna, sitowie leśne i chmiel zwyczajny. Występują też płyty szuwaru trzcinowego, turzycowiska turzycy prosowej oraz źródłiskowe zbiorowisko. Z rzadszych gatunków roślin występują m.in.: kruszczyk błotny, listera jajowata, jaskier wielki, bniec czerwony, trędownik skrzydlaty, rzeżucha gorzka typowa oraz mech żebrowiec paprociowy.

Plan zadań ochronnych dla obszaru ustanawia Zarządzenie nr 8 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 20 lutego 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Torfowiska Źródłiskowe koło Łabędnika PLH280047.

W załączniku 3 do zarządzenia przedstawiono identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Torfowiska Źródłiskowe koło Łabędnika PLH280047. Zestawienie zagrożeń prezentuje Tabela 26.

Tabela 26. Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla obszaru Natura 2000 „Torfowiska Źródłiskowe koło Łabędnika”

Przedmiot ochrony	Opis zagrożenia
<p>*91E0: Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe</p> <p>(<i>Salicetum albae</i>, <i>Populetum albae</i>, <i>Alnenion glutinosoincanae</i>, olsy źródłiskowe)</p> <p>Podtyp:</p> <p>*91E0-4 – Źródłiskowe lasy olszowe na niżu <i>Cardamino-Alnetum glutinosae</i></p>	<p><u>Zagrożenia istniejące:</u></p> <p>1) J02: spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych - zmiany stosunków wodnych, np.: na skutek udrażniania istniejących rowów opaskowych przy północnej granicy kopuły lub budowy nowych urządzeń odwadniających teren;</p> <p>2) B02.02: wycinka lasu - znaczna powierzchnia lasów na torfowisku w Spurglach należy do indywidualnych właścicieli, stąd niebezpieczeństwo wycinki; dotyczy to także drzew, które otaczają kopułę torfowiska w Sokolicy.</p> <p><u>Zagrożenia potencjalne:</u></p> <p>1) J02.07: Pobór wód z wód podziemnych - zwiększenie poboru wód artezyjskich w pobliżu siedliska;</p> <p>2) J02.15: Inne spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych – katastrofalny samowypływ wód gruntowych jako wynik przerwania izolujących warstw powierzchniowych (głębokie roboty ziemne, kopanie studni itp.);</p> <p>3) H02: Zanieczyszczenie wód podziemnych (źródła punktowe i rozproszone) - zanieczyszczenie wód podziemnych poprzez następujące ogniska zanieczyszczeń:</p> <p>– H02.06: Rozproszone zanieczyszczenie wód podziemnych z powodu działalności związanej z rolnictwem i leśnictwem - użytki rolne – stosowane w niewłaściwych terminach lub w nadmiernych dawkach nawozy mineralne, gnojowica i środki ochrony roślin mogą być wymywane z gleby przez wody opadowe, a następnie przenoszone w kierunku torfowisk (na linii spływu) do wód powierzchniowych lub podziemnych. Ten rodzaj zanieczyszczeń może mieć wpływ na jakość wód podziemnych, gdzie występuje słabiej izolowany górny czwartorzędowy poziom wodonośny;</p> <p>– H02.07: Rozproszone zanieczyszczenie wód podziemnych z powodu terenów</p>

Przedmiot ochrony	Opis zagrożenia
	<p>nieskanalizowanych – obszary zabudowane – do kanalizacji sanitarnej podłączona jest część zabudowań w miejscowości Łabędnik, w pozostałych miejscowościach ścieki odprowadzane są bezpośrednio do gruntu lub gromadzone w szambach, z których najczęściej wywożone są na pola, łąki lub do rowów. Na terenach wiejskich dodatkowym źródłem zanieczyszczeń są obory i ферmy hodowlane, najczęściej niezabezpieczone przed wsiąkaniem gnojowicy;</p> <ul style="list-style-type: none"> – D01.02: Drogi, autostrady oraz D01.03: Parkingi samochodowe i miejsca postojowe - ulice są ogniskami zanieczyszczeń substancjami ropopochodnymi, produktami spalania paliw, substancjami chemicznymi rozsypanymi na drogach w okresie zimowym. Drogi stwarzają zagrożenie ze względu na możliwość: ulatniania, rozlania lub rozsypania substancji toksycznych (na południe od torfowiska przebiega ruchliwa droga między Bartoszycami a Kętrzyнем); – H02: Zanieczyszczenia wód podziemnych (źródła punktowe i rozproszone) - oczyszczalnie ścieków (w Łabędniku); – H02.06: Rozproszone zanieczyszczenie wód podziemnych z powodu działalności związanej z rolnictwem i leśnictwem - magazyny paliw płynnych przy większych gospodarstwach rolnych; – H02.06: Rozproszone zanieczyszczenie wód podziemnych z powodu działalności związanej z rolnictwem i leśnictwem - ферmy hodowlane; <p>4) F04.01: Plądrowanie stanowisk roślin - z uwagi na specyfikę i dużą wrażliwość torfowisk (grząski grunt), wszelka penetracja powinna być ograniczona do minimum. Jedyne uzasadnienie to monitoring przyrody;</p> <p>5) J01.01: Wypalanie - wypalanie traw w pobliżu torfowisk;</p> <p>6) C01.03: Wydobywanie torfu - zarówno z torfowisk źródłiskowych jak i przyległych od strony północnej łąk na glebie torfowej;</p> <p>7) J02.01: Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie - oczyszczanie i konserwowanie rowów melioracyjnych odwadniających torfowiska;</p> <p>8) B01: Zalesianie terenów otwartych - zalesienia gruntów rolnych</p>

Źródło: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 20 lutego 2014 r.

Opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Celem działań ochronnych jest: zachowanie powierzchni siedliska (15,39 ha) i utrzymanie go w nie pogorszonej formie.

POŚ dla Gminy Bartoszyce przewiduje realizację kilku zadań, w ramach wymienionych poniżej kierunków interwencji, które potencjalnie mogłyby wpłynąć na powstanie w/w zagrożeń:

I. Zmniejszanie emisji zanieczyszczeń do atmosfery, zadanie:

- budowa, przebudowa i modernizacja dróg;

XXXIV. Utrzymanie, powiększanie i ochrona zasobów leśnych oraz gruntów zadrzewionych i zakrzewionych, zadanie:

- utrzymanie i powiększanie powierzchni gruntów zadrzewionych i zakrzewionych;

Należy jednak mieć na uwadze, że zrealizowanie planowanych inwestycji infrastrukturalnych wymaga przeprowadzenia procedury oceny oddziaływania na środowisko, która określi czy dana inwestycja wpływa na obszary Natura 2000 i w jakim stopniu, jak również wskaże optymalny z punktu widzenia wpływu na obszar Natura 2000 sposób realizacji.

Z drugiej strony, realizacja wielu zadań POŚ dla Gminy Bartoszyce nie koliduje z zachowaniem celów działań ochronnych dla istniejących obszarów Natura 2000, a wręcz przeciwnie – zwiększa tę ochronę. Są to zadania z kierunków interwencji:

- XV. Zaopatrzenie ludności w wodę.
- XVIII. Budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych.

- XX. Monitoring postępowania z nieczystościami płynnymi na terenach nieskanalizowanych.
- XXIX. Zapobieganie zanieczyszczeniu powierzchni ziemi.
- XXXIX. Minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia poważnej awarii.

Podjęcie działań edukacyjnych wpłynie również na zmniejszenia zagrożeń: F04.01 – Płądrowanie stanowisk roślin, J01.01 – Wypalanie, C01.03 – Wydobywanie torfu.

Na obecnym etapie oceny nie przewiduje się znaczącego oddziaływania realizacji zadań POŚ dla Gminy Bartoszyce na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000.

5.2. Zmniejszenie oddziaływania na klimat

Niezmiernie ważnym zagadnieniem jest obecnie przeciwdziałanie zmianom klimatycznym. Celem strategicznym „Polityki klimatycznej Polski” jest: *włączenie się Polski do wysiłków społeczności międzynarodowej na rzecz ochrony klimatu globalnego poprzez wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju, zwłaszcza w zakresie poprawy wykorzystania energii, zwiększania zasobów leśnych i glebowych kraju, racjonalizacji wykorzystania surowców i produktów przemysłu oraz racjonalizacji zagospodarowania odpadów, w sposób zapewniający osiągnięcie maksymalnych, długoterminowych korzyści gospodarczych, społecznych i politycznych.*

Do krótkookresowych celów polityki należą między innymi:

- redukcja gazów cieplarnianych poprzez działania w zakresie energetyki,
- realizacja postanowień Konwencji Klimatycznej i Protokołu z Kioto,
- integracja polityki klimatycznej z innymi politykami państwa,
- opracowanie krajowego programu redukcji emisji gazów cieplarnianych,
- poprawa systemu informacji i edukacji społeczeństwa w zakresie ochrony klimatu.

Celem ilościowym polityki jest zapewnienie 40% redukcji emisji gazów cieplarnianych do roku 2020 w porównaniu z rokiem bazowym konwencji klimatycznej (tj. 1988 r.)

W zakresie ochrony klimatu oraz poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego należy również wspomnieć o dokumencie „Plan działań na rzecz zrównoważonej energii (SEAP)”. Po przyjęciu przez Unię Europejską w 2008 roku pakietu klimatyczno-energetycznego, Komisja Europejska – aby wspierać działania podejmowane przez władze lokalne zmierzające ku wdrożeniu polityk na rzecz zrównoważonej energii – zainicjowała tzw. *Porozumienie między burmistrzami (Covenant of Mayors)*. Sygnatariusze reprezentują jednostki różnej wielkości, począwszy od małych wiosek po wielkie metropolie, takie jak Londyn czy Paryż. Po upływie roku od przystąpienia sygnatariusze Porozumienia zobowiązują się do wdrożenia planu działań na rzecz zrównoważonej energii (SEAP) nastawionego na ograniczenie emisji CO₂ o co najmniej 20% do 2020 roku. Obecnie w inicjatywie uczestniczy ponad 6,6 tys. miast i gmin europejskich – w tym 53 z Polski.

Aby dołączyć do tego silnie rozwijającego się ruchu, lokalne władze muszą podjąć następujące kroki:

1. Przedstawić inicjatywę Porozumienia między burmistrzami radzie gminy;

2. Zapewnić podjęcie przez radę oficjalnej decyzji o sygnowaniu Porozumienia na drodze uchwały;
3. Udzielić upoważnienia do podpisania formularza o przystąpieniu burmistrzowi lub równorzędnemu przedstawicielowi Rady Miasta;
4. Powiadomić Biuro Porozumienia między burmistrzami drogą elektroniczną o decyzji o dołączeniu do inicjatywy;
5. Zapoznać się z treścią przesłanego drogą elektroniczną radzie gminy potwierdzenia, w którym opisano, jakie w następnej kolejności należy podjąć kroki.

Sygnatariusz Porozumienia między burmistrzami zobowiązuje się do przedłożenia – w ciągu roku od przystąpienia – Planu Działań Na Rzecz Zrównoważonej Energii (SEAP), obejmującego cele Porozumienia oraz środki pozwalające na ich realizację. Plan musi zostać zatwierdzony przez radę gminy.

Plan SEAP powinien obejmować cały obszar geograficzny zarządzany przez władze lokalne oraz zawierać działania obejmujące co najmniej sektor budynków publicznych i mieszkaniowych, infrastrukturę publiczną, w tym oświetlenie uliczne oraz transport publiczny. Władze lokalne mają obowiązek zapewnić zasoby kadrowe i finansowe niezbędne do realizacji działań przewidzianych w Planie. W pracy nad Planem powinna w jak najszerszym stopniu zostać zaangażowana społeczność lokalna.

W SEAP muszą znaleźć się zaplanowane środki i wskaźniki, które umożliwią monitorowanie wyników w zakresie wdrożonych działań, jak i redukcji emisji CO₂. Co najmniej raz na dwa lata władze lokalne powinny sporządzać sprawozdania z realizacji Planu i przysyłać je do Biura Porozumienia Burmistrzów.

Więcej informacji można znaleźć na stronie:

http://www.porozumienieburmistrzow.eu/index_pl.html

Działania związane ze zmniejszeniem oddziaływania na klimat zostały uwzględnione w projekcie POŚ w obszarze interwencji: **ochrona klimatu i jakości powietrza**, w następujących kierunkach interwencji:

- I. Zmniejszanie emisji zanieczyszczeń do atmosfery
- II. Wzrost wykorzystania OZE w bilansie energetycznym
- III. Doskonalenie systemu planowania, monitoringu i edukacji
- IV. Zmniejszanie zapotrzebowania na energię
- V. Zrównoważony rozwój energetyczny gminy
- VI. Ograniczanie zagrożeń i adaptacja do zmian klimatu

Wszystkie te działania – pośrednio lub bezpośrednio – wpłyną na zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych, a tym samym na zmniejszenie oddziaływania na klimat.

5.3. Przystosowanie do zmian klimatu i łagodzenie zmiany klimatu, a także odporność na klęski żywiołowe

W poniższej analizie uwzględniono kryteria dotyczące:

- odporności na zmiany klimatu,
- odporności na zagrożenia związane z klęskami żywiołowymi,

- minimalizowanie emisji gazów cieplarnianych.

Uwzględniono analizę ryzyka klimatycznego rozumianego w dwóch wymiarach:

- jako ryzyko braku (lub niedostatecznego poziomu) odporności projektu na zmiany klimatu (analiza odporności przedsięwzięcia na zmiany klimatu),
- jako ryzyko (znaczącego) wpływu na klimat (analiza wpływu przedsięwzięcia na klimat i jego zmiany).

Wszystkie kierunki interwencji POŚ oceniono pod względem środowiskowym (uwzględniając wpływ oraz odporność na zmianę klimatu i zagrożenia związane z klęskami żywiołowymi). Wybrano do dalszej analizy wyłącznie kierunki i zdania, w wyniku których powstaje infrastruktura techniczna.

Szczegółową analizę odporności na zmiany klimatyczne przedstawiono poniżej.

5.3.1. Identyfikacja czynników klimatycznych

Poniżej przedstawiono czynniki klimatyczne, zidentyfikowane jako istotne dla analizowanego projektu POŚ:

- Powodzie.
- Wzrost temperatury.
- Długotrwałe okresy panowania niskich temperatur.
- Intensywne lub długotrwałe opady.
- Burze.
- Silne wiatry.

5.3.2. Klasyfikacja ryzyka dla zadań POŚ

Poniższa matryca przedstawia klasyfikację ryzyka związanego z wystąpieniem zidentyfikowanych czynników klimatycznych.

Kierunek interwencji / Zadanie	Czynnik	PRAWDOPODOBIENSTWO (A-E) / SKUTEK (1-5)				
		1	2	3	4	5
I. Zmniejszanie emisji zanieczyszczeń do atmosfery (zadania: 6. Budowa, przebudowa i modernizacja dróg, 7. Budowa tras rowerowych)	Powodzie.				A	
	Wzrost temperatury.	C				
	Długotrwałe okresy panowania niskich temperatur.	C				
	Intensywne lub długotrwałe opady.			D		
	Burze.	C				
	Silne wiatry.	D				
II. Wzrost wykorzystania OZE w bilansie (wszystkie zadania)	Powodzie.			A		
	Wzrost temperatury.		C			
	Długotrwałe okresy panowania niskich temperatur.		C			
	Intensywne lub długotrwałe opady.			D		
	Burze.			C		
	Silne wiatry.			D		

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
dla projektu „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020”

Kierunek interwencji / Zadanie	Czynnik	PRAWDOPODOBIENSTWO (A-E) / SKUTEK (1-5)				
		1	2	3	4	5
IV. Zmniejszanie zapotrzebowania na energię (zadania: 18. Rozwój wysokosprawnej kogeneracji i ciepłownictwa, instalowanie wysokosprawnych urządzeń ciepłowniczych, budowa nowoczesnych sieci ciepłowniczych; 19. Rozbudowa energooszczędnych systemów oświetlenia dróg publicznych;	Powodzie.		A			
	Wzrost temperatury.	C				
	Długotrwałe okresy panowania niskich temperatur.	C				
	Intensywne lub długotrwałe opady.		D			
	Burze.		C			
	Silne wiatry.			D		
XV. Zaopatrzenie ludności w wodę Zadanie 44. Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej oraz stacji uzdatniania wody.	Powodzie.				A	
	Wzrost temperatury.	C				
	Długotrwałe okresy panowania niskich temperatur.		C			
	Intensywne lub długotrwałe opady.			D		
	Burze.		C			
	Silne wiatry.	D				
XVIII. Budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych Zadanie 51. Budowa systemów kanalizacji sanitarnej na terenach wiejskich, z uwzględnieniem miejscowości zwodociągowanych; Zadanie 52 Budowa i modernizacja kanalizacji deszczowej z urządzeniami podczyszczającymi.	Powodzie.		A			
	Wzrost temperatury.	C				
	Długotrwałe okresy panowania niskich temperatur.	C				
	Intensywne lub długotrwałe opady.		D			
	Burze.		C			
	Silne wiatry.	D				
XIX. Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków Zadanie 53 Realizacja zadań dotyczących budowy, rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków; Zadanie 55. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.	Powodzie.			A		
	Wzrost temperatury.		C			
	Długotrwałe okresy panowania niskich temperatur.		C			
	Intensywne lub długotrwałe opady.			D		
	Burze.	C				
	Silne wiatry.		D			
XXXIX. Minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia poważnej awarii Zadanie 92 Dopuszczenie wyspecjalizowanych jednostek w sprzęt do wykrywania i lokalizacji awarii, likwidacji oraz analizy skutków tych awarii (dotyczy wyłącznie pojazdów)	Powodzie.	A				
	Wzrost temperatury.	C				
	Długotrwałe okresy panowania niskich temperatur.		C			
	Intensywne lub długotrwałe opady.	D				
	Burze.		C			
	Silne wiatry.	D				

LEGENDA:

PRAWDOPODOBIENSTWO

- A. Bardzo mało prawdopodobne (0-10%)
- B. Mało prawdopodobne (10-33 %)
- C. Umiarkowanie prawdopodobne (33-66 %)
- D. Prawdopodobne (66-90 % prawdopodobieństwa)
- E. Bardzo prawdopodobne (90-100 %)

SKUTEK

- 1. Brak skutków ,
- 2. Nieznaczne straty
- 3. Umiarkowane straty
- 4. Krytyczne straty
- 5. Katastrofalne straty

Oceniono, że najbardziej prawdopodobne jest wystąpienie intensywnych lub długotrwałych opadów oraz silnych wiatrów. Jednak skutki, które te zjawiska mogłyby wywołać oszacowano jako co najwyżej umiarkowane straty.

Powodzie mogłyby wywołać krytyczne straty, jednak prawdopodobieństwo ich wystąpienia jest bliskie zeru, co potwierdzają mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego, opracowane przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej. Analizowane zadania nie będą realizowane na terenie obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego (WORP).

Czynniki takie jak: wzrost temperatury, długotrwałe okresy panowania niskich temperatur, burze mogą wystąpić z umiarkowanym prawdopodobieństwem i spowodować co najwyżej umiarkowane straty.

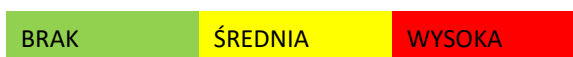
5.3.3. Zidentyfikowanie obszarów/elementów POŚ wrażliwych na klimat

Poniżej przedstawiono analizę wrażliwości projektu na zidentyfikowane zmienne klimatyczne.

Kierunek interwencji / Zadanie	Obszar analizy wrażliwości	Powodzie.	Wzrost temperatury.	Długotrwałe okresy panowania niskich temperatur.	Intensywne lub długotrwałe opady.	Burze.	Silne wiatry.
Wszystkie zidentyfikowane w macyry klasyfikacji ryzyka	Aktywa i proces na miejscu						
	Środki produkcji (woda, energia, inne)						
	Rezultaty (produkty i rynki)						
	Połączenie transportowe						

LEGENDA

Wrażliwość na zmiany klimatu

5.3.4. Ocena narażenia/ekspozycji na zagrożenia związane z klimatem – obecnie i w przyszłości

Poniżej przedstawiono ocenę narażenia na zagrożenia związane z klimatem dla zadań POŚ. Można przyjąć, że poszczególne zadania POŚ – w kontekście zagrożeń związanych z klimatem – są realizowane w tej samej lokalizacji geograficznej.

Czynnik	Ocena ekspozycji	
	Obecnie	Prognozowana (czas prognozy: 30 lat)
Powodzie.	Analizowane zadania POŚ <u>nie są zlokalizowane</u> na terenie obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego (WORP), w związku z czym nie opracowano map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego	Bez zmian w stosunku do stanu obecnego.
Wzrost temperatury.	Analizowane zadania POŚ są zlokalizowane na obszarze, na którym średnie roczne temperatury nie są wysokie.	Zgodnie z danymi z portalu KLIMANDA analizowane zadania POŚ są zlokalizowane na obszarze o największym narażeniu na wzrost temperatury w Polsce w okresie zimowym, natomiast w okresie letnim wzrost temperatur będzie dochodził do 2,5°
Długotrwałe okresy panowania niskich temperatur.	Analizowane zadania POŚ są zlokalizowane na obszarze, na którym mogą występować długotrwałe okresy panowania niskich temperatur .	Zgodnie z danymi z portalu KLIMANDA analizowane zadania POŚ są zlokalizowane na obszarze o największym narażeniu na wzrost temperatury w Polsce w okresie zimowym.
Intensywne lub długotrwałe opady.	Analizowane zadania POŚ są zlokalizowane na obszarze, na którym mogą występować intensywne lub długotrwałe opady.	Zgodnie z danymi z portalu KLIMANDA – bez istotnych zmian w stosunku do stanu obecnego.
Burze.	Analizowane zadania POŚ są zlokalizowane na obszarze, na którym mogą występować burze.	Zgodnie z danymi z portalu KLIMANDA – w skali całego kraju obserwuje się systematyczny wzrost częstości występowania gwałtownych burz.
Silne wiatry.	Analizowane zadania POŚ są zlokalizowane w strefie III ryzyka wystąpienia wiatru (o maksymalnych prędkościach 20-25 m/s) na obszarze mało narażonym na wiatry huraganowe.	Zgodnie z danymi z portalu KLIMANDA – w skali całego kraju obserwuje się systematyczny wzrost częstości występowania zjawiska wiatrów huraganowych.

5.3.5. Ocena podatności na zmiany klimatyczne – obecnie i w przyszłości dla zadań POŚ

Poniżej przedstawiono matrycę klasyfikacji podatności dla każdej zmiennej klimatycznej, która może mieć wpływ na zadania POŚ – zgodnie z wyżej przedstawioną identyfikacją kierunków interwencji/zadań POŚ wrażliwych na klimat.

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
dla projektu „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020”

OBECNIE

Kierunek interwencji / Zadania	Zadania	Powodzie.	Długotrwałe okresy panowania niskich temperatur.	Intensywne lub długotrwałe opady.	Burze.	Silne wiatry.
I. Zmniejszanie emisji zanieczyszczeń do atmosfery (zadania: 6. Budowa, przebudowa i modernizacja dróg, 7. Budowa tras rowerowych)	Obydwa zadania					
II. Wzrost wykorzystania OZE w bilansie (wszystkie zadania)	Wszystkie zadania					
IV. Zmniejszanie zapotrzebowania na energię (zadania: 18. Rozwój wysokosprawnej kogeneracji i ciepłownictwa, instalowanie wysokosprawnych urządzeń ciepłowniczych, budowa nowoczesnych sieci ciepłowniczych; 19. Rozbudowa energooszczędnych systemów oświetlenia dróg publicznych;	Zadanie 22					
	Zadanie 23					
XV. Zaopatrzenie ludności w wodę Zadanie 44. Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej oraz stacji uzdatniania wody.	-					
XVIII. Budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych Zadanie 51. Budowa systemów kanalizacji sanitarnej na terenach wiejskich, z uwzględnieniem miejscowości zwodociągowanych; Zadanie 52 Budowa i modernizacja kanalizacji deszczowej z urządzeniami podczyszczającymi.	Obydwa zadania					
XIX. Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków Zadanie 53 Realizacja zadań dotyczących budowy, rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków; Zadanie 55. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.	Zadanie 63					
	Zadanie 65					
XXXIX. Minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia poważnej awarii Zadanie 92 Doposażenie wyspecjalizowanych jednostek w sprzęt do wykrywania i lokalizacji awarii, likwidacji oraz analizy skutków tych awarii (dotyczy wyłącznie pojazdów)	-					

W PRZYSZŁOŚCI

Kierunek interwencji / Zadania	Zadania	Powodzie.	Długotrwałe okresy panowania niskich temperatur.	Intensywne lub długotrwałe opady.	Burze.	Silne wiatry.
I. Zmniejszanie emisji zanieczyszczeń do atmosfery (zadania: 6. Budowa, przebudowa i modernizacja dróg, 7. Budowa tras rowerowych)	Obydwa zadania					
II. Wzrost wykorzystania OZE w bilansie (wszystkie zadania)	Wszystkie zadania					
IV. Zmniejszanie zapotrzebowania na energię (zadania: 18. Rozwój wysokosprawnej kogeneracji i	Zadanie 22					

Kierunek interwencji / Zadania	Zadania	Powodzie.	Długotrwałe okresy panowania niskich temperatur.	Intensywne lub długotrwałe opady.	Burze.	Silne wiatry.
ciepłownictwa, instalowanie wysokosprawnych urządzeń ciepłowniczych, budowa nowoczesnych sieci ciepłowniczych; 19. Rozbudowa energooszczędnych systemów oświetlenia dróg publicznych;	Zadanie 23					
XV. Zaopatrzenie ludności w wodę Zadanie 44. Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej oraz stacji uzdatniania wody.	-					
XVIII. Budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych Zadanie 51. Budowa systemów kanalizacji sanitarnej na terenach wiejskich, z uwzględnieniem miejscowości zwodociągowanych; Zadanie 52 Budowa i modernizacja kanalizacji deszczowej z urządzeniami podczyszczającymi.	Obydwa zadania					
XIX. Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków Zadanie 53 Realizacja zadań dotyczących budowy, rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków; Zadanie 55. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.	Zadanie 63					
	Zadanie 65					
XXXIX. Minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia poważnej awarii Zadanie 92 Doposażenie wyspecjalizowanych jednostek w sprzęt do wykrywania i lokalizacji awarii, likwidacji oraz analizy skutków tych awarii (dotyczy wyłącznie pojazdów)	-					

LEGENDA

Poziom podatności

5.3.6. Ocena ryzyka – obecnie i w przyszłości dla zadań POŚ

Dla projektu zidentyfikowano następujące ryzyka związane ze zmiennością klimatu:

1. Zniszczenia infrastruktury drogowej w wyniku powodzi.
2. Zniszczenia infrastruktury drogowej w wyniku intensywnych lub długotrwałych opadów.
3. Zniszczenie infrastruktury wod-kan w wyniku powodzi.
4. Zniszczenia infrastruktury wod-kan w wyniku intensywnych lub długotrwałych opadów.
5. Narażenie systemu kanalizacji sanitarnej na zniszczenie (rozszczelnienie) w wyniku długotrwałych okresów panowania niskich temperatur.
6. Zniszczenie infrastruktury OZE w wyniku silnych wiatrów.
7. Zniszczenie infrastruktury OZE w wyniku burzy.

Poniżej przedstawiono macierz ryzyka dla warunków obecnych i przyszłych:

OBECNIE

			Wielkość konsekwencji					
			Nieistotne 1	Niewielkie 2	Umiarkowane 3	Duże 4	Katastrofalne 5	
PRAWDOPODOBIEŃSTWO	5	niemal pewne	95%					
	4	prawdopodobne	80%					
	3	umiarkowane	50%		6, 7			
	2	mało prawdopodobne	20%			2, 5	4	
	1	bardzo mało prawdopodobne	5%			1	3	

LEGENDA

Poziom ryzyka

NISKIE

UMIARKOWANE

WYSOKIE

SKRAJNE

W PRZYSZŁOŚCI

			Wielkość konsekwencji					
			Nieistotne 1	Niewielkie 2	Umiarkowane 3	Duże 4	Katastrofalne 5	
PRAWDOPODOBIEŃSTWO	5	niemal pewne	95%					
	4	prawdopodobne	80%		6, 7			
	3	umiarkowane	50%			2, 5	4	
	2	mało prawdopodobne	20%			1	3	
	1	bardzo mało prawdopodobne	5%					

LEGENDA

Poziom ryzyka

NISKIE

UMIARKOWANE

WYSOKIE

SKRAJNE

5.3.7. Wnioski – zidentyfikowanie opcji adaptacyjnych

W wyniku przeprowadzonej analizy ryzyka klimatycznego stwierdzono, że:

1. Dla zdań POŚ nie zidentyfikowano ryzyk skrajnych.
2. Ryzyka wysokie zidentyfikowano dla następujących czynników (dla obecnych warunków):
  - Zniszczenia infrastruktury drogowej w wyniku intensywnych lub długotrwałych opadów.
  - Zniszczenia infrastruktury wod-kan w wyniku intensywnych lub długotrwałych opadów.
3. Na etapie planowania należy poddać analizie warianty realizacji projektu, które redukują liczbę wystąpienia wysokich ryzyk.

**6. ANALIZA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO
SKUTKÓW REALIZACJI CELÓW I KIERUNKÓW INTERWENCJI POŚ**

6.1. Przewidywane oddziaływanie realizacji POŚ (w tym znaczące) na poszczególne komponenty środowiska

Wszystkie opisane w POŚ kierunki interwencji zostały przeanalizowane pod kątem zgodności z zakresem określonym przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

W podanej poniżej macyzy środowiskowych oddziaływań realizacji celów i kierunków działań (Tabela 27) określono, przeanalizowano i oceniono przewidywane znaczące oddziaływania (w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne) na poszczególne komponenty środowiska.

Ponadto przeanalizowano i oceniono przewidywane znaczące oddziaływania zadań przewidzianych do realizacji przez Gminę Bartoszyce (Tabela 28).

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
dla projektu „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020”

Tabela 27. Matryca środowiskowych oddziaływań realizacji celów i kierunków działań zaplanowanych w „Programie...”

	Potencjalnie może wystąpić istotne negatywne oddziaływanie na środowisko na etapie realizacji (R) i/lub eksploatacji (E), 0 – brak oddziaływania	Charakter potencjalnych oddziaływań: bezpośrednie (B), pośrednie (P), wtórne (W), skumulowane (S), krótkoterminowe (K), długoterminowe (D), stałe (ST), chwilowe (C)	Komponenty środowiska poddane oddziaływaniu (oddziaływanie negatywne: -2, -1, brak oddziaływania: 0, oddziaływanie pozytywne +1, +2)						
			Obszary chronione	Rośliny, zwierzęta, bioróżnorodność	Krajobraz, powierzchnia ziemi i gleby	Wody	Powietrze i klimat	Środowisko kulturowe, zabytki	Zdrowie ludzi
I. Zmniejszanie emisji zanieczyszczeń do atmosfery	R/E	B, P, W, S, K, D, ST, C	0/+1	-1/+1	-1/0	0/0	-1/+2	0/+1	0/+1
II. Wzrost wykorzystania OZE w bilansie energetycznym	R/E	B, P, S, K, D, ST, C	0/+1	-1	-1	0	0/+1	0	0/+1
III. Doskonalenie systemu planowania, monitoringu i edukacji	0	P, S, D, ST	+2	+2	+1	+1	+1	+1	+1
IV. Zmniejszanie zapotrzebowania na energię	R/E	B, P, S, K, D, ST, C	0/+1	-1/+1	-1/+1	0/0	-1/+1	0/0	0/+1
V. Zrównoważony rozwój energetyczny gminy	0	-	-	-	-	-	-	-	-
VI. Ograniczanie zagrożeń i adaptacja do zmian klimatu	0	P, S, D, ST	+2	+2	+1	+1	+1	+1	+1
VII. Ograniczanie hałasu	R/E	B, P, W, S, K, D, ST, C	0/+1	-1/+1	-1/+2	-1/+2	-1/+2	0/+1	0/+1
VIII. Ograniczenie oddziaływania pól elektromagnetycznych	0	-	-	-	-	-	-	-	-
IX. Poprawa stanu/potencjału ekologicznego wód powierzchniowych	E	B, P, W, S, K, D, ST, C	+2	+1	0	+2	0	0	+1
X. Utrzymanie dobrego stanu ilościowego i chemicznego wód podziemnych	E	B, P, W, S, K, D, ST, C	0	0	0	+2	0	0	+2
XI. Stosowanie instrumentów ekonomicznych w racjonalnym użytkowaniu zasobów wodnych	0	P, S, D, ST	+1	+1	0	+1	+1	0	+1
XII. Zwiększanie retencji wód w zlewniach	E	B, P, W, S, K, D, ST, C	+1	+1	+1	+2	0	0	+1
XIII. Zapewnienie odpowiedniej ilości wody dla potrzeb gospodarki	E	B, P, W, S, K, D, ST, C	0	-1	0	-1	0	0	+1
XIV. Doskonalenie planowania przestrzennego	0	-	-	-	-	-	-	-	-
XV. Zaopatrzenie ludności w wodę	R/E	B, P, W, S, K, D, ST, C	0/+1	-1/+1	-1/+2	-1/+2	-1/+2	0/+1	0/+1
XVI. Poprawa jakości wody przeznaczonej do spożycia	E	B, D, ST	0	0	0	0	0	0	+2
XVII. Oszczędne gospodarowanie wodą	E	B, D, ST	0	0	0	+1	0	0	+2
XVIII. Budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych	R/E	B, P, W, S, K, D, ST, C	0/+1	-1/+1	-1/+2	-1/+2	-1/+2	0/+1	0/+1
XIX. Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków	R/E	B, P, W, S, K, D, ST, C	0/+1	-1/+1	-1/+2	-1/+2	-1/+2	0/+1	0/+1
XX. Monitoring postępowania z nieczystościami płynnymi na terenach nieskanalizowanych	E	P, D, ST	+1	+1	+1	+1	0	0	+1
XXI. Ochrona złóż surowców mineralnych	E	P, W	+1	+1	+1	0	0	0	0
XXII. Efektywne gospodarowanie zasobami kopalin ze złóż	E	B, P, W, S, K, D, ST, C	0	0	0	0	0	0	+1
XXIII. Zmniejszenie uciążliwości wynikających z wydobywania kopalin	0	P, S, D, ST	+1	+1	+2	+1	+1	+1	+1

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
dla projektu „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020”

	Potencjalnie może wystąpić istotne negatywne oddziaływanie na środowisko na etapie realizacji (R) i/lub eksploatacji (E), 0 – brak oddziaływania	Charakter potencjalnych oddziaływań: bezpośrednie (B), pośrednie (P), wtórne (W), skumulowane (S), krótkoterminowe (K), długoterminowe (D), stałe (ST), chwilowe (C)	Komponenty środowiska poddane oddziaływaniu (oddziaływanie negatywne: -2, -1, brak oddziaływania: 0, oddziaływanie pozytywne +1, +2)						
			Obszary chronione	Rośliny, zwierzęta, bioróżnorodność	Krajobraz, powierzchnia ziemi i gleby	Wody	Powietrze i klimat	Środowisko kulturowe, zabytki	Zdrowie ludzi
XXIV. Zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi	0	P, S, D, ST	+1	+1	+2	+1	+1	+1	+1
XXV. Remediacja terenów zanieczyszczonych oraz rekultywacja terenów zdegradowanych	R	B, ST	+1	+1	+2	+1	0	0	+1
XXVI. Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów	0	P, S, D, ST	+1	+1	+2	+1	+1	+1	+1
XXVII. Odzysk surowców i recykling	0	P, S, D, ST	+1	+1	+2	+1	+1	+1	+1
XXVIII. Unieszkodliwianie odpadów komunalnych i pozostałych	R/E	B, P, W, S, K, D, ST, C	0/+1	0/+1	-1/+2	0/+2	-1/+2	0/+1	0/+1
XXIX. Zapobieganie zanieczyszczeniu powierzchni ziemi	R	B, ST	+1	+1	+2	+1	0	0	+1
XXX. Rozwój i weryfikacja obszarowych form ochrony przyrody i krajobrazu	0	P, S, D, ST	+2	+2	+1	+1	+1	+1	+1
XXXI. Zachowanie obiektów o szczególnych walorach przyrodniczych	0	P, S, D, ST	+2	+2	+1	+1	+1	+1	+1
XXXII. Doskonalenie planowania i realizacji zadań ochronnych	E	B, P, D	+2	+2	+1	+1	0	0	+1
XXXIII. Zachowanie ciągłości terytorialnej i spójności ekologicznej przestrzeni przyrodniczej i zapobieganie jej fragmentacji	R/E	B, P, W, S, K, D, ST, C	-1/+1	-1/+1	0/+1	0/+2	-1/+2	0	0/+1
XXXIV. Utrzymanie, powiększanie i ochrona zasobów leśnych oraz gruntów zadrzewionych i zakrzewionych	E	B, P, D	+1	+1	+1	+1	+1	0	+1
XXXV. Ograniczanie inwazji obcych gatunków	E	B, P, D	+1	+1	+1	0	0	0	+1
XXXVI. Zrównoważone użytkowanie gruntów rolnych i rozwój zielonej infrastruktury na terenach zurbanizowanych	E	B, P, D	0	+1	+1	0	0	0	+1
XXXVII. Podniesienie poziomu wiedzy oraz wzrost aktywności społeczeństwa w zakresie działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej	0	P, S, D, ST	+2	+2	+1	+1	+1	+1	+1
XXXVIII. Ograniczanie zagrożeń poważnymi awariami	0	P, S, D, ST	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
XXXIX. Minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia poważnej awarii	0	B, D, C	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
dla projektu „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020”

Tabela 28. Matryca środowiskowych oddziaływań zadań przewidzianych do realizacji przez Gminę Bartoszyce

Nazwa zadania	Potencjalnie może wystąpić istotne negatywne oddziaływanie na środowisko na etapie realizacji (R) i/lub eksploatacji (E), 0 – brak oddziaływania	Charakter potencjalnych oddziaływań: bezpośrednie (B), pośrednie (P), wtórne (W), skumulowane (S), krótkoterminowe (K), długoterminowe (D), stałe (ST), chwilowe (C)	Komponenty środowiska poddane oddziaływaniu (oddziaływanie negatywne: -2, -1, brak oddziaływania: 0, oddziaływanie pozytywne +1, +2) dla układu R/E (faza realizacji/faza eksploatacji)						
			Obszary chronione	Rośliny, zwierzęta, bioróżnorodność	Krajobraz, powierzchnia ziemi i gleby	Wody	Powietrze i klimat	Środowisko kulturowe, zabytki	Zdrowie ludzi
I. Zmniejszanie emisji zanieczyszczeń do atmosfery									
Ograniczanie występowania „niskiej emisji” m.in. poprzez: wymianę starych kotłów małej mocy oraz pieców na jeden z systemów proekologicznych.	R/E	B, P, W, S, K, D, ST, C	0/+1	-1/+1	0/0	0/0	-1/+2	0/+1	0/+1
Przebudowa drogi w Bezledach	R/E	B, P, W, S, K, D, ST, C	0/+1	-1/+1	-1/0	0/0	-1/+1	0/0	-1/+1
III. Doskonalenie systemu planowania, monitoringu i edukacji	0	P, S, D, ST	+2	+2	+1	+1	+1	+1	+1
IV. Zmniejszanie zapotrzebowania na energię									
Termomodernizacja obiektów SP Bezledy, SP Galiny, SP Sokolnica, SP Wojciechy, SP Żydowo, Gim Bezledy, Gim. Kinkajmy	R/E	B, P, S, K, D, ST, C	0/+1	-1/+1	-1/+1	0/0	-1/+1	0/0	0/+1
Rozbudowa energooszczędnych systemów oświetlenia dróg publicznych;	R/E	B, P, S, K, D, ST, C	0/+1	-1/+1	-1/0	0/0	-1/+1	0/0	0/+1
Prowadzenie edukacji upowszechniającej wiedzę nt. możliwości zmniejszania zapotrzebowania na energię w gospodarstwach domowych.	0	P, S, D, ST	+2	+2	+1	+1	+1	+1	+1
VI. Ograniczanie zagrożeń i adaptacja do zmian klimatu	0	P, S, D, ST	+2	+2	+1	+1	+1	+1	+1
Edukacja i zwiększanie świadomości w zakresie: zmian klimatu i sposobów minimalizowania ich skutków, wpływu inwazyjnych gatunków obcych oraz znaczenia i konieczności oszczędzania zasobów, w szczególności wody.	0	P, S, D, ST	+2	+2	+1	+1	+1	+1	+1

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
dla projektu „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020”

Nazwa zadania	Potencjalnie może wystąpić istotne negatywne oddziaływanie na środowisko na etapie realizacji (R) i/lub eksploatacji (E), 0 – brak oddziaływania	Charakter potencjalnych oddziaływań: bezpośrednie (B), pośrednie (P), wtórne (W), skumulowane (S), krótkoterminowe (K), długoterminowe (D), stałe (ST), chwilowe (C)	Komponenty środowiska poddane oddziaływaniu (oddziaływanie negatywne: -2, -1, brak oddziaływania: 0, oddziaływanie pozytywne +1, +2) dla układu R/E (faza realizacji/faza eksploatacji)						
			Obszary chronione	Rośliny, zwierzęta, bioróżnorodność	Krajobraz, powierzchnia ziemi i gleby	Wody	Powietrze i klimat	Środowisko kulturowe, zabytki	Zdrowie ludzi
VII. Ograniczanie hałasu	R/E	B, P, W, S, K, D, ST, C	0/+1	-1/+1	-1/+2	-1/+2	-1/+2	0/+1	0/+1
VIII. Ograniczenie oddziaływania pól elektromagnetycznych	0	-	-	-	-	-	-	-	-
X. Utrzymanie dobrego stanu ilościowego i chemicznego wód podziemnych									
Likwidacja wyłączonych z eksploatacji studni głębinowych	R/E	B, P, W, S, K, D, ST, C	0	0	0	-1/+2	0	0	-1/+2
XV. Zaopatrzenie ludności w wodę	R/E	B, P, W, S, K, D, ST, C	0/+1	-1/+1	-1/+2	-1/+2	-1/+2	0/+1	0/+1
Rozbudowa sieci wodociągowej w Galinach	R/E	B, P, W, S, K, D, ST, C	0/+1	-1/+1	-1/+2	-1/+2	-1/+2	0/+1	0/+1
Budowa stacji uzdatniania wody w Łabędniku	R/E	B, P, W, S, K, D, ST, C	0/+1	-1/+1	-1/+2	-1/+2	-1/+2	0/+1	0/+1
Budowa sieci wodociągowej Galinki-Gromki z wyłączeniem SUW w Gromkach - dokumentacja projektowa + budowa	R/E	B, P, W, S, K, D, ST, C	0/+1	-1/+1	-1/+2	-1/+2	-1/+2	0/+1	0/+1
Budowa sieci wodociągowej Łabędnik-Maszewy z przebudową sieci wodociągowej w Łabędniku.	R/E	B, P, W, S, K, D, ST, C	0/+1	-1/+1	-1/+2	-1/+2	-1/+2	0/+1	0/+1
Budowa sieci wodociągowej z Łabędnika do m. Sokolnica, Spurgle, Gruda Kosy - zabudowa mieszkaniowa z wyłączeniem SUW w Sokolnicy i Maszewach	R/E	B, P, W, S, K, D, ST, C	0/+1	-1/+1	-1/+2	-1/+2	-1/+2	0/+1	0/+1
Budowa stacji podnoszenia ciśnienia na sieci w Wawrzynach - z rozbudową sieci wodociągowej	R/E	B, P, W, S, K, D, ST, C	0/+1	-1/+1	-1/+2	-1/+2	-1/+2	0/+1	0/+1
XVII. Oszczędne gospodarowanie wodą	E	B, D, ST	0	0	0	+1	0	0	+2
XVIII. Budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych	R/E	B, P, W, S, K, D, ST, C	0/+1	-1/+1	-1/+2	-1/+2	-1/+2	0/+1	0/+1
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Gminie Bartoszyce - obszar C	R/E	B, P, W, S, K, D, ST, C	0/+1	-1/+1	-1/+2	-1/+2	-1/+2	0/+1	0/+1
Budowa kanalizacji sanitarnej grawitacyjno-tłocznej Kosy-Kinkajmy, etap II Kosy-Maszewy	R/E	B, P, W, S, K, D, ST, C	0/+1	-1/+1	-1/+2	-1/+2	-1/+2	0/+1	0/+1
Budowa kanalizacji sanitarnej w Bezledach	R/E	B, P, W, S, K, D, ST, C	0/+1	-1/+1	-1/+2	-1/+2	-1/+2	0/+1	0/+1
Budowa kanalizacji sanitarnej w Łabędniku	R/E	B, P, W, S, K, D, ST, C	0/+1	-1/+1	-1/+2	-1/+2	-1/+2	0/+1	0/+1
Kanalizacja sanitarna grawitacyjno-tłoczna-Dąbrowa - Bartoszyce	R/E	B, P, W, S, K, D, ST, C	0/+1	-1/+1	-1/+2	-1/+2	-1/+2	0/+1	0/+1

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
dla projektu „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020”

Nazwa zadania	Potencjalnie może wystąpić istotne negatywne oddziaływanie na środowisko na etapie realizacji (R) i/lub eksploatacji (E), 0 – brak oddziaływania	Charakter potencjalnych oddziaływań: bezpośrednie (B), pośrednie (P), wtórne (W), skumulowane (S), krótkoterminowe (K), długoterminowe (D), stałe (ST), chwilowe (C)	Komponenty środowiska poddane oddziaływaniu (oddziaływanie negatywne: -2, -1, brak oddziaływania: 0, oddziaływanie pozytywne +1, +2) dla układu R/E (faza realizacji/faza eksploatacji)						
			Obszary chronione	Rośliny, zwierzęta, bioróżnorodność	Krajobraz, powierzchnia ziemi i gleby	Wody	Powietrze i klimat	Środowisko kulturowe, zabytki	Zdrowie ludzi
XIX. Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków	R/E	B, P, W, S, K, D, ST, C	0/+1	-1/+1	-1/+2	-1/+2	-1/+2	0/+1	0/+1
XXVI. Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów	0	P, S, D, ST	+1	+1	+2	+1	+1	+1	+1
XXVII. Odzysk surowców i recykling	0	P, S, D, ST	+1	+1	+2	+1	+1	+1	+1
XXVIII. Unieszkodliwianie odpadów komunalnych i pozostałych	R/E	B, P, W, S, K, D, ST, C	0/+1	0/+1	-1/+2	0/+2	-1/+2	0/+1	0/+1
XXIX. Zapobieganie zanieczyszczeniu powierzchni ziemi	R	B, ST	+1	+1	+2	+1	0	0	+1
XXXVII. Podniesienie poziomu wiedzy oraz wzrost aktywności społeczeństwa w zakresie działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej	0	P, S, D, ST	+2	+2	+1	+1	+1	+1	+1
XXXVIII. Ograniczanie zagrożeń poważnymi awariami	0	P, S, D, ST	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

6.2. Oddziaływanie na zabytki

Przedstawiona w poprzednim rozdziale analiza środowiskowych oddziaływań wykazała, że realizacja kierunków interwencji i zadań będzie miała generalnie pozytywny wpływ na zabytki. W szczególności wpływ ten związany jest z oddziaływaniami pośrednimi (wpływ na poprawę jakości powietrza). Będzie on dotyczyć głównie zabytków architektonicznych.

Ponieważ na obecnym etapie nie są znane szczegółowe zamierzenia, nie można również wykluczyć wystąpienia oddziaływań zarówno o charakterze pozytywnym jak i negatywnym. Dotyczy to w szczególności zadań, które będą realizowane w ramach działań infrastrukturalnych. Biorąc jednak pod uwagę obowiązujące przepisy, w szczególności ustawę z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. nr 162. poz. 1568, z późn. zm.), jak również ustawę z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, która również uwzględnia konieczność ochrony zabytków i dóbr kultury, rozważania w zakresie oddziaływań negatywnych mają w dużej mierze charakter teoretyczny. Biorąc również pod uwagę zakres ewentualnych oddziaływań pozytywnych należy ocenić, że generalnie oddziaływanie realizacji celów POŚ na zabytki będzie miało ogólnie charakter pozytywny.

6.3. Oddziaływanie na dobra materialne

Realizacja zadań POŚ w odniesieniu do oddziaływań na dobra materialne może być rozpatrywana z kilku punktów widzenia. Z jednej strony, konieczne będzie poniesienie znacznych kosztów na realizację, co powodować będzie znaczne obciążenie budżetów administracji samorządowej, państwowej, podmiotów gospodarczych. Z drugiej strony podstawowym celem realizacji POŚ jest poprawa jakości środowiska, co w efekcie może przynieść oszczędności z tytułu poprawy stanu zdrowia mieszkańców lub też zwiększenia wartości nieruchomości.

Z punktu widzenia mieszkańca oddziaływanie może mieć analogiczny charakter (konieczne będzie poczynienie pewnych inwestycji, które w efekcie przynieść mogą w układzie długookresowym korzyści) – przykładem jest termomodernizacja budynków.

Niektóre kierunki działań uwzględnione w POŚ mogą wywierać wymierny wpływ na dobra materialne (np. działania termomodernizacyjne). Działania podejmowane na mocy opracowanych dokumentów jak również w ramach poszczególnych działań, realnie będą przekładały się na sposoby gospodarowania na danych terenach, a w efekcie na dobra materialne.

6.4. Wpływ realizacji POŚ na stan sanitarno- higieniczny gminy i zdrowie ludzi

Realizacja zadań POŚ przyczyni się przede wszystkim do poprawy kondycji zdrowotnej mieszkańców gminy poprzez:

- realizację zadań związanych z budową infrastruktury służącej ochronie powietrza i klimatu,
- realizację zadań związanych z budową infrastruktury wodno-kanalizacyjnej,
- zmniejszenie wpływu związanego z działalnością człowieka na środowisko.

W związku z realizacją zadań POŚ należy się spodziewać:

- Ograniczenia emisji zanieczyszczeń z dużych źródeł oraz emisji niskiej. Do poprawy jakości powietrza mogą się także przyczynić wdrożenia nowoczesnych technologii i proekologicznych sposobów produkcji w przemysłach tradycyjnych. Zmniejszeniu emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych sprzyja modernizacja i przebudowa dróg oraz budowa dróg (ścieżek) rowerowych. Ograniczeniu emisji służyć będzie także wspieranie produkcji energii opartej na źródłach odnawialnych oraz termomodernizacja budynków. Pośrednio na zachowanie warunków oczyszczania powietrza wpłyną działania nastawione na ochronę przyrody.
- Zmniejszenia uciążliwości hałasu komunikacyjnego poprzez: modernizację i przebudowę dróg, zapewnienie płynności ruchu. Budowa dróg (ścieżek) rowerowych przyczyni się również do poprawy klimatu akustycznego. Właściwe kształtowanie przestrzeni urbanistycznej zapobiegnie przed zabudową mieszkaniową terenów w sąsiedztwie tras komunikacyjnych oraz pogarszaniu się warunków zamieszkiwania. Lokalne i krótkotrwałe *pogorszenie jakości powietrza oraz zwiększona emisja hałasu* może wystąpić podczas prowadzonych prac budowlanych.
- Zmniejszenia zagrożeń sanitarnych wynikających z prowadzenia niewłaściwej gospodarki ściekowej – głównie w wyniku realizacji zadań dotyczących uporządkowania gospodarki ściekowej na nieskanalizowanych terenach gminy.

Powyższe przykłady pokazują, że projektowane POŚ kierunki interwencji w sposób bezpośredni lub pośredni wpłyną na poprawę kondycji zdrowotnej mieszkańców gminy.

6.5. Skutki dla środowiska w przypadku zaniechania realizacji POŚ

Niezrealizowanie kierunków interwencji przewidzianych w POŚ mogłoby doprowadzić do stopniowego pogarszania ogólnego stanu środowiska. Reakcja poszczególnych komponentów środowiska na trwanie stanu obecnego byłaby uzależniona od charakteru i siły zagrożeń, opisanych w treści niniejszej prognozy, a także od stopnia szczegółowości przepisów ustawowych.

Biorąc pod uwagę ogólnie dobry stan środowiska w gminie, a także brak obszarów zdegradowanych, nieznaczne pogorszenie niektórych walorów środowiskowych mieściłoby się w granicach dopuszczonych przez aktualnie obowiązujące prawo. Jednak zachowanie i poprawa stanu środowiska będzie uzależniona m.in. od podejmowania działań. W głównej

mierze dotyczy to decyzji związanych z planowaniem przestrzennym oraz merytorycznej poprawności ocen oddziaływania poszczególnych przedsięwzięć na środowisko, uwzględniających w pełnym zakresie zagadnienia ochrony przyrody, krajobrazu i warunków życia mieszkańców.

Niektóre potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji POŚ przedstawiono poniżej:

- wzrost zanieczyszczenia powietrza i natężenia hałasu, w szczególności na obszarach ze skoncentrowaną zabudową, z indywidualnymi źródłami ciepła oraz znacznym natężeniem ruchu samochodowego,
- degradacja krajobrazu i gleb, m.in. w wyniku niedostatecznej kontroli nad zagospodarowaniem przestrzennym,
- utrata różnorodności biologicznej, poprzez niepodejmowanie wielu działań ograniczających zagrożenia dla przyrody lub przywracających ją do właściwego stanu,
- pogarszanie się jakości wód i ich stanu sanitarnego, wynikające m.in. z dopływu niedostatecznie oczyszczanych ścieków (szczególnie z terenów nieskanalizowanych, na których ścieki nieoczyszczone są odprowadzane do środowiska – np. z nieszczelnych szamb),
- wzrost zagrożeń ze strony substancji chemicznych i odpadów.

Jeżeli kierunki interwencji planowane do realizacji w ramach POŚ nie zostaną wdrożone, mogą pojawić się negatywne trendy środowiskowe, a stan środowiska może się pogarszać.

7. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ POTENCJALNYCH NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Realizacja zadań „Programu...” będzie się wiązać nie tylko z osiągnięciem zamierzonych celów, ale także ze skutkami w środowisku. W niniejszej prognozie wyodrębniono projekty przedsięwzięć inwestycyjnych zawartych w „Programie...”, które mogą powodować znaczące oddziaływania na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 (także na jego integralność), a także na środowisko, a w szczególności na różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne – z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy. Rodzaj i zakres tych oddziaływań zostały opisane w „Matrycy środowiskowych oddziaływań realizacji działań zaplanowanych w Programie...” (Tabela 28).

Skala oddziaływań na środowisko będzie zmienna w zależności od rodzaju, wielkości, etapu i lokalizacji przedsięwzięcia. Niekorzystne oddziaływania związane z realizacją przedsięwzięć o znaczących oddziaływaniach na środowisko z poszczególnych kierunków interwencji będą miały w większości charakter krótkoterminowy i będą występować w czasie budowy lub modernizacji obiektów i urządzeń (działań inwestycyjnych). Charakter długoterminowych oddziaływań będą miały nowobudowane przedsięwzięcia, z których podczas eksploatacji

będą emitowane zanieczyszczenia do środowiska np.: ścieki, zanieczyszczenia powietrza, hałas. Jednakże w wyniku realizacji tych przedsięwzięć zostanie rozwiązanych wiele zidentyfikowanych problemów ekologicznych oraz zostaną uzyskane efekty ekologiczne.

Podstawowe sposoby zapobiegania, ograniczania i kompensacji negatywnych oddziaływań związanych z realizacją Programu przedstawiono poniżej:

- uwzględnianie zasad ochrony wartości przyrodniczych przy planowaniu i realizacji inwestycji,
- uwzględnianie zasad ochrony krajobrazu,
- ograniczenie do minimum strefy bezpośredniej ingerencji,
- racjonalna gospodarka materiałami (minimalizacja powstających odpadów),
- wprowadzenie nasadzeń zieleni,
- odtwarzanie siedlisk w miejscach zastępczych,
- dbałość o zapewnienie ciągłości korytarzy ekologicznych, w tym poprzez projektowanie przepławek dla ryb przy planowaniu inwestycji hydrotechnicznych,
- prowadzenie prac budowlanych poza okresem lęgowym ptaków, rozrodu zwierząt,
- sprawne przeprowadzenie prac,
- zastosowanie nowoczesnego sprzętu o ograniczonej emisji hałasu i spalin.

8. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE

Niektóre zadania planowane w POŚ mają bezpośredni lub pośredni pozytywny wpływ na środowisko. W chwili obecnej planowane działania nie są wystarczająco szczegółowe, aby można było proponować rozwiązania alternatywne.

Natomiast przy realizacji poszczególnych zadań należy rozważać warianty alternatywne tak, aby wybrać ten, który w najmniejszym stopniu będzie negatywnie oddziaływać na środowisko. Jako warianty alternatywne przedsięwzięcia można rozważać np.: warianty lokalizacji, warianty konstrukcyjne i technologiczne, warianty organizacyjne.

W przypadku wszystkich przedsięwzięć rozwiązania alternatywne, winny być przeanalizowane na etapie wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 r. poz. 1405 z późn. zm.).

9. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO

Gmina Bartoszyce graniczy od północy z Federacją Rosyjską (Obwodem Kaliningradzkim). Nawiązanie współpracy przygranicznej w zakresie projektów ochrony środowiska może mieć miejsce w oparciu o następujące podstawy:

- Stowarzyszenie Samorządów Przygranicznych „Łyna-Ława”.

Umowy o współpracy obejmują w zasadzie wszelkie formy współpracy, również w zakresie przedsięwzięć ochrony środowiska.

Przedsięwzięcia związane z ochroną środowiska mogą być także realizowane w ramach euroregionów. Euroregiony to obszary transgraniczne, w ramach których prowadzona jest współpraca między jednostkami reprezentującymi regiony dwóch lub więcej państw (jednostki samorządu terytorialnego). Każdy z nich jest powoływany na podstawie prawa wewnętrznego danego państwa. Celem euroregionów jest rozwój współpracy gospodarczej, rozbudowa infrastruktury, ochrona środowiska, turystyka i działalność kulturalno-edukacyjna. Cały obszar powiatu bartoszyckiego wchodzi w skład Euroregionu „Bałtyk” (ERB). Działa on na obszarze: Danii, Szwecji, Łotwy, Litwy, Rosji i Polski. Wszystkie gminy z terenu powiatu bartoszyckiego są członkami Stowarzyszenia Gmin RP Euroregionu „Bałtyk”.

W ramach Euroregionu „Bałtyk” od 1998 r. są realizowane projekty, w których wspólnie uczestniczą członkowie z poszczególnych krajów należących do euroregionu.

ERB bierze udział w realizacji strategii Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego. Strategia UE dla Regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB), która została przyjęta przez Radę Europejską na posiedzeniu w Brukseli 28-29 października 2009 roku, ma na celu koordynację działań państw członkowskich, regionów, UE, organizacji pan-bałtyckich, instytucji finansowych i organizacji pozarządowych w celu promowania bardziej zrównoważonego rozwoju regionu. Głównym celem SUE RMB jest zacieśnienie współpracy w regionie i wykorzystanie potencjału, jaki pojawił się wraz z rozszerzeniem UE. Strategia stwarza możliwość nawiązania szerokich kontaktów z partnerami makroregionu, inicjowania nowych projektów oraz promowania na forum międzynarodowym projektów już istniejących.

Implementację Strategii oparto na Planie Działania, zawierającym Obszary Tematyczne i Działania Horyzontalne. Plan Działania SUE RMB opiera się na 3 głównych celach (ocalenie morza, rozwój połączeń w regionie, zwiększenie dobrobytu). Towarzyszą im cele szczegółowe i wskaźniki.

Realizacja działań zapisanych w „Programie...” nie będzie powodować znaczących oddziaływań transgranicznych. Żadne z planowanych działań nie stanowi zagrożenia dla stanu środowiska i bezpieczeństwa mieszkańców innych państw, w szczególności Obwodu Kaliningradzkiego Federacji Rosyjskiej.

Przewiduje się, że realizacja zadań POŚ przyniesie pozytywne skutki w kontekście międzynarodowym. Należą do nich m.in.:

- poprawa jakości wód granicznych (w szczególności rzeki Łyny),
- zmniejszenie ładunku biogenów docierającego do Bałtyku,
- redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego,
- właściwe zagospodarowanie korytarzy ekologicznych, łączących centra o znaczeniu międzynarodowym.

10. INFORMACJE O PRZEWIDYWANYCH METODACH ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTU POŚ ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA

10.1. Zarządzanie i monitoring Programu

Program ochrony środowiska jest dokumentem, którego realizacja jest zależna nie tylko od odpowiedzialnego za jego przygotowanie organu wykonawczego gminy, ale również od działań podejmowanych przez liczne podmioty i instytucje funkcjonujące na terenie zarówno powiatu bartoszyckiego, jak i województwa warmińsko-mazurskiego, które są zaangażowane w proces realizacji POŚ w obszarze swoich kompetencji. Realizacja POŚ zależy również od mieszkańców gminy. W ramach określonych kierunków interwencji w poszczególnych obszarach podmioty będą realizować różne zadania: o charakterze inwestycyjnym, organizacyjnym (monitoring, nadzór) czy też edukacyjnym.

Zarząd Gminy będzie wykonywać zadania pozostające w gestii Samorządu Gminnego. Należą do nich przede wszystkim zadania o charakterze inwestycyjnym i organizacyjnoprawnym.

Większość z zaplanowanych działań będzie realizowana przez Zarząd Gminy, najczęściej za pośrednictwem Urzędu Gminy lub jednostek organizacyjnych Gminy. W ramach realizacji niniejszego programu, powiat będzie pełnił rolę ciała doradczego i/lub koordynatora przy realizacji zaplanowanych działań.

Struktura organizacyjna realizacji programu została stworzona w oparciu o Urząd Gminy Bartoszyce. Spośród pracowników Urzędu została wyznaczona osoba, która pełni funkcję koordynatora d/s realizacji programu ochrony środowiska (Podinspektor ds. Rolnictwa i Ochrony Przyrody – w ramach dotychczasowych obowiązków). Koordynator gminny wchodzi w skład powiatowego zespołu d/s realizacji programów ochrony środowiska.

Zespół odbywa regularne spotkania (nie rzadziej, niż raz na rok), na których omawia realizację poszczególnych zadań programu oraz sygnalizuje ewentualne problemy. Spotkania takie służą wymianie doświadczeń. W zależności od potrzeb, w zebraniach zespołu uczestniczą przedstawiciele instytucji odpowiedzialnych za realizację pozostałych zadań programu (Lasów Państwowych, ODR-ów, szkół, przedsiębiorców, rolników, organizacji pozarządowych, itd.).

Koordynator gminny czuwa nad prawidłową realizacją zadań realizowanych przez gminę lub jednostki organizacyjne oraz monitoruje realizację programu. Koordynator jest zobowiązany do:

- kontaktów z instytucjami szczebla powiatowego, regionalnego i krajowego podczas realizacji zadań koordynowanych przez te instytucje.
- kontaktów z osobami trzecimi, których współpraca będzie niezbędna przy realizacji programu (np. nauczyciele, firmy zewnętrzne realizujące prace zlecone przez miasto w ramach realizacji programu, itp.),
- uczestniczenia w spotkaniach zespołu d/s realizacji programów.

10.2. Okresowa sprawozdawczość i ewaluacja programu

Procedury kontroli

Zgodnie z wymogiem ustawy *Prawo ochrony środowiska*, Wójt będzie co 2 lata dokonywać oceny realizacji programu i przygotowywać raporty z wykonania programu. Raporty te będą przedstawione Radzie Gminy zgodnie z harmonogramem (Tabela 29).

Tabela 29. Harmonogram realizacji monitoringu POŚ	
Zadanie	Termin
Opracowanie raportu okresowego wraz z ewaluacją z realizacji Programu w latach 2017–2018	do 31 stycznia 2020 roku
Przedstawienie raportu za okres 2017–2018 Radzie Gminy i przedłożenie do wiadomości Staroście Bartoszyckiemu (jako przewodniczącemu Zarządu Powiatu)	do 28 lutego 2020 roku
Opracowanie raportu okresowego wraz z ewaluacją z realizacji Programu w latach 2019–2020	do 31 stycznia 2022 roku
Przedstawienie raportu za okres 2019-2020 Radzie Gminy i przedłożenie do wiadomości Staroście Bartoszyckiemu (jako przewodniczącemu Zarządu Powiatu)	do 28 lutego 2022 roku

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Ocena realizacji programu będzie zawierać:

- kontrolę zgodności wykonania zadań wyszczególnionych w niniejszym programie z harmonogramem realizacji programu (załącznik 2);
- ocenę realizacji celów i działań określonych w programie opartą na wskaźnikach realizacji programu.

10.3. Wskaźniki realizacji POŚ

Tabela 30 przedstawia syntetycznie wskaźniki realizacji celów programu.

Tabela 30. Wskaźniki realizacji programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce				
Obszar interwencji	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość wskaźnika	
			Bazowa (2015)	Docelowa (2020)
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Liczba zrealizowanych projektów z zakresu OZE w okresie 2017-2020 (szt.)	dane własne gminy	-	2
Zagrożenia hałasem	Liczba zrealizowanych projektów dotyczących modernizacji, przebudowy dróg w okresie 2017-2020 (szt.)	dane własne gminy	-	4
	Długość ścieżek rowerowych (km)	GUS	8,0	>8,0
Pola elektromagnetyczne	Procent ogólnej liczby punktów pomiarowych w których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych (%)	WIOŚ, PMŚ	0	0

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
dla projektu „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020”

Obszar interwencji	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość wskaźnika	
			Bazowa (2015)	Docelowa (2020)
Gospodarowanie wodami	Liczba badanych JCWP rzecznych, których stan oceniono jako dobry	WIOŚ	0	>0
Gospodarka wodno-ściekowa	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności ogółem (hm ³)	GUS	445,6	≤445,6
	Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków (%)	GUS	42,2	≥42,2
	Wielkość oczyszczalni komunalnych w RLM (osoba)	GUS	3 274	≥3 274
	Długość sieci kanalizacyjnej (km)	GUS	62,0	≥62,0
	Długość sieci wodociągowej (km)	GUS	302,3	≥302,3
Zasoby geologiczne	Przypadki nielegalnej eksploatacji kopalin	dane własne gminy	0	0
Gleby	Udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych (% powierzchni użytków rolnych)	WIOŚ	31	<31
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Odpady zebrane selektywnie i wyselekcjonowane z suchej frakcji odpadów (tony)	Sprawozdanie gminy	298	>298
	Poziom masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r. (%)	Sprawozdania gminy	Nie osiągnięty	≤35
Ochrona zasobów przyrodniczych	Poziom lesistości (%)	GUS	18,9	≥18,9
	Powierzchnia lasów (ha)	GUS	8 266,60	≥8 266,60
	Powierzchnia obiektów i obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych ogółem (ha)	GUS	4 571,1	≥4 571,1
	Liczba pomników przyrody ogółem (szt.)	GUS	62	≥62
Zagrożenia poważnymi awariami	Liczba przypadków wystąpienia poważnych awarii (odpowiadających definicji zawartej w art. 3 pkt 23 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska)	PMŚ, WIOŚ	0	0

opracowanie: Biuro Doradcze EkoINFRA

Aby w pełni zabezpieczyć zgodną z planem realizację zadań, gminny koordynator d/s realizacji programu będzie dokonywał okresowej kontroli realizacji. W trakcie spotkań z interesariuszami oraz w oparciu o dostępne środki komunikacji, jak również o dane Urzędu Gminy, będzie zbierał informacje dotyczące stanu realizacji poszczególnych zadań. Informacje będą w szczególności dotyczyły wydatkowanych środków i/lub efektów zrealizowanych działań. Ponadto, koordynator gminny będzie w miarę możliwości gromadził informacje od pozostałych instytucji, odpowiedzialnych za wdrażanie zadań programu. Uzyskane informacje będą przez gminnego koordynatora zapisywane w formie krótkich raportów, które będą także zawierać dane na temat stanu realizacji zadań własnych gminy. Koordynator będzie porównywał zebrane informacje z założeniami niniejszego programu oraz ze wskaźnikami realizacji programu.

W razie znaczących opóźnień w realizacji programu, gminny koordynator będzie informował o tym fakcie oraz o przyczynach opóźnień Wójta, a ten – w miarę możliwości – podejmie stosowne działania.

Ocena realizacji programu zostanie sporządzona na podstawie informacji zgromadzonych przez koordynatora gminnego.

11. REKOMENDACJE I WNIOSKI, KTÓRE POWINNY ZOSTAĆ WZIĘTE POD UWAGĘ PRZY FORMUŁOWANIU KOŃCOWEJ WERSJI POŚ

Projektowany POŚ zawiera prawidłowe nawiązania do kluczowych celów związanych z ochroną środowiska zdefiniowanych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym, krajowym i regionalnym.

W planowanych celach, kierunkach interwencji i zadaniach znajdują się odwołania zarówno do ochrony środowiska, jak i poprawy jego stanu. Planuje się działania związane z: poprawą efektywności energetycznej, wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, zmniejszeniem oddziaływania na klimat.

Zatem, przy formułowaniu końcowej wersji POŚ nie ma konieczności wprowadzania jakichkolwiek zmian związanych z planowanymi celami, kierunkami interwencji oraz zadaniami do realizacji.

Należy skorygować:

- W rozdziale 5.9.4. należy poprawić nazwę Obszaru Chronionego Krajobrazu Wzniesień Górowskich na Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny.
- Należy uaktualnić nazwy instytucji odpowiedzialnych za zarządzanie gospodarką wodną, zgodnie ze stanem prawnym na 2018 r. (utworzenie RZGW w Białymstoku w ramach Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie).

12. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

„Prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu *Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do 2020 r.* została opracowana w odniesieniu do wymagań ustawy *Prawo ochrony środowiska* oraz zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 r. poz. 1405 z późn. zm.). Ponadto „Prognoza...” uwzględnia wymagania prawne ochrony środowiska Unii Europejskiej zapisane w odpowiednich dokumentach Wspólnoty Europejskiej.

Przedmiotem prognozy, określanej również jako **strategiczna ocena oddziaływania na środowisko**, jest projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do 2020 r.”. Dokument został sporządzony w celu realizacji polityki ochrony środowiska zgodnie z wymogami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku *Prawo ochrony środowiska* (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 r., poz. 519).

Na podstawie diagnozy stanu środowiska gminy oraz analizy SWOT zostały sformułowane główne problemy i zagrożenia środowiska w gminie. Identyfikacja zagrożeń stanowiła jeden z punktów wyjścia do sformułowania celów POŚ dla Gminy Bartoszyce do 2020 roku. Przy

określaniu celów POŚ dla Gminy Bartoszyce zostały uwzględnione cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2016 r. poz. 383, z późn. zm.). Ponadto, została zapewniona zasada adekwatności i komplementarności celów POŚ dla Gminy Bartoszyce z innymi dokumentami strategicznymi i programowymi szczebla krajowego, wojewódzkiego i powiatowego.

Cele i kierunki interwencji POŚ dla Gminy Bartoszyce oraz działania zmierzające do poprawy stanu środowiska zostały wskazane w ramach poszczególnych obszarów interwencji:

1. ochrona klimatu i jakości powietrza;
2. zagrożenie hałasem;
3. pola elektromagnetyczne;
4. gospodarowanie wodami;
5. gospodarka wodno-ściekowa;
6. zasoby geologiczne;
7. gleby;
8. gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów;
9. zasoby przyrodnicze;
10. zagrożenie poważnymi awariami.

Poza głównymi obszarami interwencji w strategii ochrony środowiska uwzględniono również zagadnienia horyzontalne, takie jak działania edukacyjne.

POŚ dla Gminy Bartoszyce zawiera harmonogram rzeczowo-finansowy działań planowanych do realizacji w latach 2017-2020: zadań własnych samorządu oraz zadań monitorowanych realizowanych przez instytucje odpowiedzialne za realizację polityki w zakresie ochrony środowiska oraz zasobów przyrodniczych z terenu gminy. W POŚ dla Gminy Bartoszyce zostały wskazane główne źródła finansowania planowanych zadań.

W dokumencie został opisany system realizacji Programu. Program będzie wdrażany przy udziale wielu partnerów, wśród których należy wymienić: instytucje z zakresu ochrony środowiska i zasobów przyrody, instytucje kontrolujące, zarządy dróg, zakłady przemysłowe i podmioty gospodarcze, mieszkańców, organizacje pozarządowe, jednostki oświatowe i inne.

Ocena stopnia wdrażania POŚ dla Gminy Bartoszyce będzie dokonywana z częstotliwością co dwa lata. Podstawą monitoringu realizacji POŚ dla Gminy Bartoszyce będzie sprawozdawczość oparta na wskaźnikach odzwierciedlających stan środowiska naturalnego i presję na środowisko oraz stan infrastruktury technicznej. Organ wykonawczy Gminy będzie sporządzać co 2 lata raporty z wykonania Programu, które zostaną przedstawione Radzie Gminy.

Zakres merytoryczny prognozy wynika z przepisów ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, natomiast metoda opracowania prognozy oraz stopień jej szczegółowości wynikają z charakteru i zapisów dokumentu poddawanego ocenie (projekt „Programu...”).

W wyniku analizy przeprowadzonej i przedstawionej w „Prognozie...” można stwierdzić, że:

1. Stan ogólny środowiska w gminie jest w chwili obecnej dobry, chociaż w niektórych komponentach środowiska i na niektórych obszarach występują problemy.

2. Realizacja zadań „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do 2020 r.” doprowadzi do poprawy stanu środowiska.
3. Realizacja zadań „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do 2020 r.” wpłynie na zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie zagadnień związanych ze środowiskiem i jego ochroną.
4. Realizacja zadań „Programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce do 2020 r.” doprowadzi do:
  - Poprawy jakości powietrza atmosferycznego.
  - Zmniejszenia poziomu hałasu.
  - Utrzymania bezpiecznego poziomu promieniowania elektromagnetycznego.
  - Poprawy jakości wód.
  - Poprawy gospodarki odpadami.
  - Skuteczniejszej ochrony przyrody.
  - Skuteczniejszej ochrony przed nadzwyczajnymi zagrożeniami.

Realizacja zadań przyniesie pozytywny efekt zarówno w przypadku zdrowia ludzi, jak i cennych obszarów przyrodniczych, m.in. obszarów Natura 2000.
5. Możliwe negatywne oddziaływanie realizacji zadań „Programu...” na środowisko może się wiązać z przedsięwzięciami infrastrukturalnymi. Niekorzystne oddziaływania będą miały w większości charakter krótkoterminowy i będą występować w czasie budowy lub modernizacji infrastruktury, obiektów i urządzeń. Charakter długoterminowych oddziaływań będą miały nowobudowane przedsięwzięcia, z których podczas eksploatacji będą emitowane zanieczyszczenia do środowiska np.: ścieki, zanieczyszczenia powietrza, hałas.
6. Podstawowe sposoby, które zostaną zastosowane w celu zapobiegania, ograniczania i kompensacji negatywnych oddziaływań związanych z realizacją zadań „Programu...”, to:
  - uwzględnianie zasad ochrony środowiska już podczas planowania oraz w trakcie realizacji inwestycji,
  - uwzględnianie zasad ochrony krajobrazu,
  - ograniczenie do minimum strefy bezpośredniej ingerencji,
  - racjonalna gospodarka materiałami (minimalizacja powstających odpadów),
  - w przypadku konieczności wycięcia drzew lub krzewów na terenie prowadzonej inwestycji, odpowiednia liczba drzew i krzewów zostanie posadzona w innym miejscu,
  - odtwarzanie siedlisk roślin i zwierząt w miejscach zastępczych,
  - dbałość o zapewnienie ciągłości korytarzy ekologicznych, w tym poprzez projektowanie przejść dla zwierząt w przypadku inwestycji drogowych lub przepławek dla ryb przy planowaniu inwestycji hydrotechnicznych,
  - prowadzenie prac budowlanych poza okresem lęgowym ptaków, rozrodu zwierząt,
  - sprawne przeprowadzenie prac,
  - zastosowanie nowoczesnego sprzętu budowlanego – cichszego i ze sprawnym systemem oczyszczania spalin.
7. Realizacja zadań „programu...”, w tym postęp prac oraz uzyskane efekty, będzie odpowiednio kontrolowana przez koordynatora d/s realizacji programu ochrony środowiska. Nadzorowanie pozwoli na szybkie reagowanie w przypadku wystąpienia ewentualnych negatywnych oddziaływań na środowisko w trakcie realizacji działań.

13. SPIS TABEL

Tabela 1.	Syntetyczne zestawienie celów i kierunków interwencji POŚ dla Gminy Bartoszyce	8
Tabela 2.	Klasyfikacja strefy warmińsko-mazurskiej w latach 2014-2015.	43
Tabela 3.	Kotłownie na terenie gminy Bartoszyce	45
Tabela 4.	Wyniki Generalnego Pomiaru Ruchu w 2015 r.	47
Tabela 5.	Stacje bazowe telefonii komórkowej w gminie Bartoszyce.....	49
Tabela 6.	Podstawowe dane większych rzek	51
Tabela 7.	Charakterystyka podstawowych JCWP rzecznych	52
Tabela 8.	Charakterystyka jeziora Kinkajmskiego	54
Tabela 9.	Stan JCPW rzecznych, których zlewnie znajdują się na terenie gminy.....	54
Tabela 10.	Zużycie wody w gminie Bartoszyce w 2015 r.	59
Tabela 11.	Zestawienie danych dotyczących wodociągów.....	60
Tabela 12.	Zestawienie danych dotyczących kanalizacji.....	61
Tabela 13.	Charakterystyka oczyszczalni ścieków w gminie Bartoszyce	63
Tabela 14.	Oczyszczalnie ścieków w gminie Bartoszyce – uciążliwość dla otoczenia.....	63
Tabela 15.	Udokumentowane złoża kopalin w gminie Bartoszyce	64
Tabela 16.	Odpady komunalne w 2015 r.	68
Tabela 17.	Odpady zebrane selektywnie w 2015 r. (w tonach)	69
Tabela 18.	Osiągnięte poziomy odzysku i recyklingu – stan na koniec 2015 r.	69
Tabela 19.	Lasy w gminie Bartoszyce	73
Tabela 20.	Ochrona przyrody w gminie Bartoszyce	77
Tabela 21.	Użytki ekologiczne w gminie Bartoszyce.....	78
Tabela 22.	Charakterystyka obiektów mogących oddziaływać na środowisko	83
Tabela 23.	Zgodność POŚ z kierunkami interwencji i działaniami celów środowiskowych wybranych dokumentów strategicznych	96
Tabela 24.	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla obszaru Natura 2000 „Ostoja Warmińska”.....	99
Tabela 25.	Cele działań ochronnych dla obszaru Natura 2000 „Ostoja Warmińska”	101
Tabela 27.	Matryca środowiskowych oddziaływań realizacji celów i kierunków działań zaplanowanych w „Programie...”	115
Tabela 28.	Matryca środowiskowych oddziaływań zadań przewidzianych do realizacji przez Gminę Bartoszyce	117
Tabela 29.	Harmonogram realizacji monitoringu POŚ.....	126
Tabela 30.	Wskaźniki realizacji programu ochrony środowiska dla Gminy Bartoszyce	126

14. SPIS MAP

Mapa 1.	Wartości wskaźnika L_{DWN} wzdłuż drogi krajowej nr 51 w Bartoszycach – mapa akustyczna opracowana przez GDDKiA.....	46
Mapa 2.	Dorzecza na terenie Gminy Bartoszyce (kolor szary – dorzecze Świeżej).....	50
Mapa 3.	Zlewnie JCWP na terenie Gminy Bartoszyce.	53
Mapa 4.	Obszary zagrożenia powodziowego na terenie gminy Bartoszyce (zaznaczono na niebiesko).	56

Mapa 5.	Obszary zagrożone suszą rolniczą na terenie gminy Bartoszyce ..... (na tle powiatu bartoszyckiego i regionów wodnych).	57
Mapa 6.	Główne użytkowe piętra wodonośne na terenie gminy (wydajność w m ³ /d).	58
Mapa 7.	Obszar GZWP nr 205 na terenie gminy (kolor fioletowy).....	59
Mapa 8.	Lokalizacja oczyszczalni ścieków.....	62
Mapa 9.	Rozmieszczenie złóż kopalin w rejestrze PIG na terenie gminy Bartoszyce ..... na tle budowy geologicznej.....	65
Mapa 10.	Rozmieszczenie kompleksów lasów ochronnych.	74
Mapa 11.	Rozmieszczenie siedlisk mokradłowych na terenie powiatu bartoszyckiego.	75
Mapa 12.	Rozmieszczenie obszarów chronionego krajobrazu i użytków ekologicznych ...	77
Mapa 13.	Rozmieszczenie obszarów chronionych w ramach sieci Natura 2000.....	79

15. SPIS RYSUNKÓW

Rys. 1.	Wyniki Generalnego Pomiaru Ruchu 2015 na terenie powiatu bartoszyckiego.....	48
Rys. 2.	Zmieszane odpady komunalne zebrane z gospodarstw domowych ..... w latach 2012-2015	68
Rys. 3.	Powierzchnia gruntów leśnych w latach 2012-2015.....	73

Załącznik 1. Oświadczenie autora / kierownika zespołu

Olsztyn, 8 lutego 2018

Robert Bogucki
Biuro Doradcze EkoINFRA
ul. Kościuszki 115A/5
10-554 Olsztyn

OŚWIADCZENIE

Oświadczam, że spełniam wymagania o których mowa w art. 74a ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 r. poz. 1405 z późn. zm.).

Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

EKOINFRA BIURO DORADCZE
mgr inż. Robert Bogucki
10-554 Olsztyn, ul. Kościuszki 115A/5
NIP 739-100-61-33 REGON 510274458

.....
(kierownik zespołu)

Uzasadnienie

Obowiązek sporządzenia programu ochrony środowiska wynika z przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U.z 2017 r.,poz. 519). Zgodnie z art. 17 ust. 1 w/w ustawy organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy, w celu realizacji polityki ochrony środowiska, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych.

Programy, o których mowa w art. 17 ust.1 w/w ustawy, uchwała odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu oraz rada gminy.

Firma EkoINFRA Biuro Doradcze Robert Bogucki z siedzibą przy ul. Kościuszki 115A/5, 10-554 Olsztyn, sporządziła „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” wraz z „Prognozą oddziaływania na środowisko Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020”, w celu realizacji polityki środowiskowej państwa, zgodnie z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020 stanowi kontynuację i rozszerzenie planów określonych w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Bartoszyce na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019. Jego celem jest wytyczenie kierunków i zaplanowanie działań z zakresie ochrony środowiska, które będą realizowane w gminie Bartoszyce do roku 2020. Realizacja działań przyczyni się do osiągnięcia celów „Programu ochrony środowiska dla powiatu bartoszyckiego do roku 2020”, Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020, jak również krajowych dokumentów strategicznych i sektorowych.

W projekcie „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Bartoszyce do roku 2020” wyznaczono m. in. następujące cele, kierunki oraz zadania, które służą poprawie stanu środowiska:

- I. Ochrona klimatu i jakości powietrza.
- II. Zagrożenia hałasem.
- III. Pola elektromagnetyczne.
- IV. Gospodarowanie wodami.
- V. Gospodarka wodno-ściekowa.
- VI. Zasoby geologiczne.
- VII. Gleby.
- VIII. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów.
- IX. Zasoby przyrodnicze.
- X. Zagrożenia poważnymi awariami.

W oparciu o przepisy ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko została sporządzona „prognoza oddziaływania na środowisko”, której zakres i stopień szczegółowości został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Olsztynie (pismo znak: WSTE.411.47.2017.GK z dnia 28.12.2017 r.) i Warmińsko-Mazurskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Olsztynie (pismo znak: ZNS.9022.5.183.2017.SG z dnia 02.01.2018 r.).

Projekt Programu wraz z Prognozą uzyskały pozytywną opinię Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie (pismo znak: WSTE.410.10.2018.BW z dnia 15.03.2018 r.) oraz Warmińsko-Mazurskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Olsztynie (pismo znak: ZNS.9022.4.12.2018.SG z dnia 08.03.2018 r.).

Ponadto projekt Programu został pozytywnie zaopiniowany przez Zarząd Powiatu w Bartoszycach (Uchwała Nr 117/339/2018 z dnia 27 lutego 2018 r.)

Przedmiotowa dokumentacja została również udostępniona do wglądu na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Gminy Bartoszyce. Wszyscy zainteresowani mogli składać, uwagi do w/w projektu.

W dniu 27 lutego 2018 r. do Urzędu Gminy w Bartoszycach wpłynął do wiadomości wniosek „Polfer” Spółka z o.o., Bezledy 35A, 11-200 Bartoszyce reprezentowany przez pełnomocnika adw. Karola Rogalskiego, Kancelaria Adwokacka, ul. Dąbrowskiego 10 lok. 2, 11-500 Giżycko o sprostowanie Programu poprzez usunięcie z jego treści zapisu, które narusza dobra osobiste „Polfer” Spółki z o.o.. Zapis brzmiący: „Lokalizacja kompostowni i stosowana technologia powoduje jednak emisję odorów, co stanowi uciążliwość zgłaszaną przez mieszkańców Bezled” nie został usunięty z Programu. Wniosek nie został uwzględniony, a projekt Programu został przedłożony bez zmian.

Innych uwag i wniosków nie zgłoszono.

Mając na uwadze powyższe podjęcie przedmiotowej uchwały jest uzasadnione.

Sporządziła: podinspektor Agnieszka Sobiecka